สัญญาเลขที่ RDG 5810036_3

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการการศึกษาความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทย

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. หม่อมหลวงพงศ์ระพีพร อาภากร	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
2. นางสาวปิยวัลย์ ศรีขำ	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
3. นายพีรพัฒน์ วงศ์ชัยวัฒน์	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
4. นางสาวปิยะดา เกตุเรืองโรจน์	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ชุดโครงการ
“การเงินอิสลามกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอ)

บทสรุปผู้บริหาร

ในช่วงที่ผ่านมา บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหลายประเภทเกิดขึ้นหลายแห่งในประเทศไทยเพื่อตอบสนองกับความต้องการและลดข้อจำกัดในการใช้บริการของชาวมุสลิมซึ่งไม่สามารถใช้บริการทางการเงินในระบบการเงินทั่วไปได้ อย่างไรก็ดี แม้ว่าองค์กรการเงินอิสลามจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังไม่เคยมีการสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (อุปสงค์) หรือลักษณะธุรกรรมที่ผู้ใช้บริการต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเน้นการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่ชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมทางการเงินที่เหมาะสมโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1,500 คน แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมจำนวน 1,000 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมแต่ต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 500 คน เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินในทุกกลุ่มสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การเงินอิสลาม หมายถึง การให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามหรือที่เรียกว่า “หลักชะริอะฮ์” (Shariah) ซึ่งห้ามมิให้มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย (Riba) และกิจกรรมอื่นที่ต้องห้ามตามหลักอิสลาม โดยที่หลักการการเงินอิสลามประกอบด้วย 3 หลัก ได้แก่ หลักการความเท่าเทียม (Principle of equity) หลักการมีส่วนร่วม (Principle of participation) และหลักการเป็นเจ้าของ (Principle of ownership) ซึ่งหลักการทั้ง 3 ส่วนนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในระบบการเงินอิสลามซึ่งแตกต่างจากระบบการเงินทั่วไป

คณะวิจัยได้ทำการศึกษาระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยภายใต้กรอบการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ขาดความหลากหลาย โดยผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ในตลาดการเงินยังคงเป็นธุรกรรมการรับฝากเงิน และสินเชื่อส่วนในตลาดทุนนั้น มีกองทุนรวมตามหลักชะริอะฮ์เพียง 5 กองทุน ส่วนการระดมทุนด้วยการออกตราสารศุกูกนั้น ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดสามารถออกตราสารดังกล่าวได้ถึงแม้ว่า ก.ล.ต. ได้ออกหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการออกตราสารศุกูกแล้วก็ตาม อีกทั้งผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์นั้น มีข้อวินิจฉัยในเรื่องของความถูกต้องที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับความเชื่อ และความศรัทธาของมุสลิมแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร

การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในแต่ละประเทศ มีลักษณะการให้บริการและประเภทธุรกรรมที่แตกต่างกันไปตามการตีความเรื่องหลักชะริอะฮ์ความเหมาะสมต่อสภาวะทางเศรษฐกิจและความต้องการทางการเงินของประชาชนในประเทศนั้น เช่น ประเทศซาอุดิอาระเบียมีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักและเป็นประเทศที่มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากจึงส่งผลให้ความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียมีมากเช่นกัน โดยในส่วนของผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน ประเทศซาอุดิอาระเบียจะมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ รวมทั้ง ผลิตภัณฑ์ด้านประกันภัยและยังมีบริการทางการเงินอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น บริการจัดการทางการเงิน บริการ Investment Bankingบริการ Private Banking เป็นต้น

การสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่ชาวมุสลิม จำนวน 1,807 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอาศัยอยู่ในภาคใต้ และมีจำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนเฉลี่ย 4.6 ร้อยละ 57 ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและร้อยละ 71 นับถือศาสนาอิสลาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 47.9) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลายหรือต่ำกว่า ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการใช้บริการทางการเงินในทุกประเภท โดยเฉพาะด้านสินเชื่อ ซึ่งสินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการใช้บริการมากที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ 1. สินเชื่อการเกษตร 2. สินเชื่อส่วนบุคคล และ 3. สินเชื่อที่อยู่อาศัย และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการทางการเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ทั้งนี้ ศาสนาไม่มีผลกระทบต่อความต้องการทางการเงินประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามถึงสาเหตุที่ตัดสินใจใช้บริการทางการเงิน และพบว่า ร้อยละ 46.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวให้ความสำคัญแก่ความสะดวกในการใช้บริการ ร้อยละ 22.6 ให้ความสำคัญแก่ความมั่นใจในบริการและผู้ให้บริการ และร้อยละ 18.3 ตัดสินใจใช้บริการทางการเงินเพราะตรงกับความต้องการ อีกทั้ง ผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และพบว่าสาเหตุหลักที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวไม่เลือกใช้บริการทางศาสนาอิสลาม คือ การที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่รู้บริการทางการเงินแบบดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 37.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าว ความไม่สะดวกก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่ง (ร้อยละ 28.9) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวตัดสินใจไม่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ผู้วิจัยพบว่าความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและผู้ที่ไม่เคยใช้บริการดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีอุปสงค์ที่ไม่ได้ตอบสนอง (Unmet Demand) ในบริการประกันภัย โดยเฉพาะประกันภัยสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวยังมีความต้องการใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแต่ไม่มีให้บริการประเภทอื่น ๆ เช่น สินเชื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการเกษตร และประกันชีวิตเป็นต้น สำหรับผู้ที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามนั้น หากได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแล้วมีความสนใจที่จะใช้บริการสินเชื่อและเงินฝากเป็นหลัก โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเงินฝากออมทรัพย์ ความสนใจบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ในระดับต่ำชั้นกลางชนชั้นล่าง

ในส่วนของการพัฒนาแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม แบบจำลองที่ใช้จึงเป็นแบบจำลองที่เรียกกว่า Binarylogit หรือ Logit คณะผู้วิจัยพบว่า สำหรับความต้องการผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม ปัจจัยทางศาสนา เช่น การนับถือศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม รวมทั้งความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลอย่างมากต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม สำหรับความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม ปัจจัยทางศาสนายังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึงการรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามก็เป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ปัจจัยทางศาสนา รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกูก) ได้แก่ สถานภาพสมรส รายได้ ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

เพื่อสนับสนุนการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้ที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1. เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยกำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของผลิตภัณฑ์ทางการเงินโดยคณะกรรมการชะริอะฮ์ที่น่าเชื่อ ซึ่งอาจแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการชะริอะฮ์ระดับชาติดังเช่นในประเทศมาเลเซียหรืออินโดนีเซีย

2. ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์แล้ว และควรระบุรายละเอียดให้กับผู้ใช้บริการว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใช้รูปแบบใดในการทำธุรกรรมดังเช่นในประเทศแถบเอเชียใต้ อีกทั้ง ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงหลักการของบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้ ทั้งประชาชนที่เป็นชาวมุสลิมซึ่งมีความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอยู่แล้วและประชาชนที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมซึ่งหากได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแล้วมีความสนใจที่จะใช้บริการ

3. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรการเงินฐานราก เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น ซึ่งสถาบันการเงินฐานรากเหล่านี้สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ดีกว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจหรือผู้ให้บริการรายอื่น ๆ เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของชาวมุสลิม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบริการประกันภัย โดยเฉพาะบริการประกันสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งสถาบันการเงินฐานรากอาจไม่มีความพร้อมและความเชี่ยวชาญในการให้บริการประกันภัย รัฐบาลจึงต้องหาช่องทางอื่น อาทิ สถาบันการเงินเฉพาะกิจและบริษัทประกันภัยที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม

บทคัดย่อ

บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองกับความต้องการของชาวมุสลิมซึ่งไม่สามารถใช้บริการทางการเงินในระบบการเงินทั่วไปได้ แต่ยังไม่เคยมีการสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (อุปสงค์) หรือลักษณะธุรกรรมที่ผู้ใช้บริการต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งงานวิจัยนี้ได้สำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่ชาวมุสลิมจำนวน 1,807 คน เพื่อใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาบริการทางการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การศึกษาระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยภายใต้กรอบการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ขาดความหลากหลาย มีเพียงธุรกรรมการรับฝากเงินและสินเชื่อ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในเรื่องของความถูกต้องหลักชะริอะฮ์ที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับความเชื่อและความศรัทธาของมุสลิมแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร นอกจากนี้ การสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม พบว่า ปัจจัยทางศาสนา เช่น การนับถือศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม เป็นต้น ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม รวมทั้งการรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลอย่างมากต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ดังนั้น เพื่อสนับสนุนการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้ที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์แล้ว และควรระบุรายละเอียดให้กับผู้ใช้บริการว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใช้รูปแบบใดในการทำธุรกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรการเงินฐานรากซึ่งสามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ดีกว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจหรือผู้ให้บริการรายอื่น ๆ เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของชาวมุสลิม และส่งเสริมให้มีการพัฒนาบริการประกันภัย โดยเฉพาะบริการประกันสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม โดยอาจส่งเสริมให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจและบริษัทประกันภัยพัฒนาบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

Abstract

Even though Islamic financial services in Thailand has grown at an accelerated rate to accommodate growing demand in the Muslim community, there has yet to be a study to assess true and potential demand of Islamic financial services. This study conducted a survey of the demand of Islamic financial services of 1,807 Muslim and non-Muslim people in Thailand to gauge such demand. The SWOT analysis of currently available Islamic financial services finds that such services lack diversity; that is, the scope of the product is limited to deposits and lending. There is also a concern whether those products are Sharia-compliant for Muslims of different sects, which results in lower demand. The survey also finds that demand of and interest in Islamic financial services depends on myriads of factors including religion, faithfulness, familiarity of such products, confidence of Sharia-compliance, and whether subjects know someone who have use Islamic financial products. Thus, in order to promote Islamic financial products, all stakeholders should promote that Islamic products are Sharia-compliant. Stakeholders should furthermore develop grassroots financial services providers at a local level for those institutions have better reached out to users of Islamic financial services than Specialized Financial Institutions to bolster access to Islamic financial services to Muslims. The study also identifies unmet demand for Islamic insurance products especially among respondents who have used Islamic financial products; therefore, stakeholder should enable related Specialized Financial Institutions and interested insurance companies to product such products to perspective users.

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร ก
บทคัดย่อ ง
Abstract จ
สารบัญ ฉ
สารบัญตาราง ญ
สารบัญภาพ ฏ
สารบัญแผนภูมิ ฐ
อภิธานศัพท์ ฑ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย 1
1.3 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย 2
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย 3
1.5 ขอบเขตของงานวิจัย 3
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ 3
บทที่ 2 การให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม 5
2.1 หลักการการเงินอิสลามและระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 5
2.1.1 หลักการการเงินอิสลาม 5
2.1.2 ระบบการเงินอิสลาม 5
2.1.3 สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 7
2.1.4 การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม (Takaful) 9
2.1.5 ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม 11
2.2 รูปแบบการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 13
2.2.1 มุชารอกะฮ์ (Musharakah) 14
2.2.2 มุดอรอบะฮ์ (Mudharabah) 15
2.2.3 มุรอบาฮะฮ์ (Murabahah) 15
2.2.4 อิญาเราะฮ์ (Ijarah) 16
2.2.5 ซะลัม (Salam) 16
2.2.6 อิสติสนา (Istisna) 16
2.2.7 วะกาละฮ์ (Wakalah) 16
2.2.8 กะฟาละฮ์ (Kafalah) 16
2.2.9 วะดีอะฮ์ (Wadiah) 16
2.2.10 ก็อดดุล ฮาซัน (Qardhul Hassan) 17

หน้า

2.3 การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามระหว่างประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศแถบอ่าวอาหรับ 17
2.3.1 บัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al-Inah) 17
2.3.2 ตะวัรรุก (Tawarruq) 18
2.3.3 มุรอบาฮะฮ์กับสถาบันการเงินอื่น 19
2.3.4 บัยอ์ อัลดัยน์ (Bai al-Dayn) 19
2.3.5 หลักเกณฑ์กลางในการกำกับดูแลตามหลักชะริอะฮ์ 19
บทที่ 3 ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย 21
3.1 ระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย 21
3.1.1 สถาบันการเงิน 21
3.1.2 สหกรณ์ 29
3.1.3 บริษัทประกันภัย 32
3.1.4 บริษัทลิสซิ่ง 39
3.1.5 บริษัทหลักทรัพย์ 40
3.2 การให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม 43
3.2.1 ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ 43
3.2.2 ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก 44
3.2.3 การค้าระหว่างประเทศ 44
3.2.4 การแลกเปลี่ยนเงินตรา 44
3.2.5 หนังสือค้ำประกันและการค้าภายในประเทศ 45
3.2.6 การรับจำนำ 45
3.2.7 ประกันภัยหรือตะกาฟุล 45
3.2.8 กองทุนรวมเพื่อการลงทุน 46
3.2.9 ตราสารศุกูก (Sukuk) 46
3.2.10 FTSE SET Shariah Index 47
3.3 การวิเคราะห์ SWOT ระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย 51
3.3.1 ด้านจุดแข็ง (Strength) 51
3.3.2 ด้านจุดอ่อน (Weakness) 52
3.3.3 ด้านโอกาส (Opportunity) 52
3.3.4 ด้านอุปสรรค (Threat) 52
บทที่ 4 ประสบการณ์การให้บริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในต่างประเทศ 53
4.1 ซาอุดิอาระเบีย 54
4.1.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย 54
4.1.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในซาอุดิอาระเบีย 55
4.1.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย 56

หน้า

4.2 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 62
4.2.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 62
4.2.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 63
4.2.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 63
4.3 มาเลเซีย 68
4.3.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในมาเลเซีย 68
4.3.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในประเทศมาเลเซีย 68
4.3.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในมาเลเซีย 70
4.4 อินโดนีเซีย 75
4.4.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย 75
4.4.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในอินโดนีเซีย 75
4.4.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย 77
4.5 ออสเตรเลีย 82
4.5.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศออสเตรเลีย 82
4.5.2 พัฒนาการของบริการทางการเงินตามหลักอิสลามในประเทศออสเตรเลีย 83
4.5.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในออสเตรเลีย 83
4.6 สหราชอาณาจักร 84
4.6.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร 84
4.6.2 พัฒนาการของบริการทางการเงินตามหลักอิสลามในสหราชอาณาจักร 85
4.6.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร 87
บทที่ 5 การสำรวจข้อมูล 91
5.1 การศึกษาอุปสงค์ของบริการทางการเงินตามหลักอิสลาม 91
5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงิน 91
5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป 92
5.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 92
5.5 การออกแบบสอบถาม 96
5.6 การสำรวจข้อมูล 97
บทที่ 6 ผลการสำรวจข้อมูล 99
6.1 การวิเคราะห์ผลสำรวจความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 99
6.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 99
6.1.2 ข้อมูลด้านการใช้บริการทางการเงิน 106
6.1.3 ความต้องการการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 111
6.1.4 ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงิน ตามหลักศาสนาอิสลาม 113
6.1.5 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 116

หน้า

6.1.6 ความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแยกตามรายได้และสถาบันการเงินที่เคยใช้บริการ 118
6.2 การวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ 120
บทที่ 7 สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 135
7.1 สรุป 135
7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 141
7.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย 143
บรรณานุกรม 145

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเงินและลูกค้าของสถาบันการเงินทั่วไป และสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 7
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการของสถาบันการเงินทั่วไปและสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 8
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของประกันภัยทั่วไปและประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม 9
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความสัมพันธ์หลักการเงินอิสลามระหว่างประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศแถบตะวันออกกลาง 19
ตารางที่ 5 ผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทย 48
ตารางที่ 6 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย ในปี พ.ศ. 2556 56
ตารางที่ 7 รูปแบบการทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซาอุดิอาระเบีย 59
ตารางที่ 8 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศซาอุดิอาระเบีย 59
ตารางที่ 9 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย 61
ตารางที่ 10 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ในปี พ.ศ. 2556 63
ตารางที่ 11 จำนวนสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557) 63
ตารางที่ 12 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 65
ตารางที่ 13 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 66
ตารางที่ 14 มูลค่าคงค้างของตราสารศุกุกที่ประเทศต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2558 67
ตารางที่ 15 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในมาเลเซีย 70
ตารางที่ 16 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียในปี พ.ศ. 2556 71
ตารางที่ 17 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศมาเลเซีย 72
ตารางที่ 18 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซีย 73
ตารางที่ 19 ผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซีย 74
ตารางที่ 20 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบในประเทศอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2558 77
ตารางที่ 21 ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนานในประเทศอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2558 78
ตารางที่ 22 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอินโดนีเซีย 79
ตารางที่ 23 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศอินโดนีเซีย 80
ตารางที่ 24 รูปแบบการออกตราสารศุกุกของรัฐบาลอินโดนีเซียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2557 82
ตารางที่ 25 สรุปพัฒนาการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร 86
ตารางที่ 26 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของสถาบันการเงินในสหราชอาณาจักร 87
ตารางที่ 27 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของสหราชอาณาจักร 89
ตารางที่ 28 รายละเอียดตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลสหราชอาณาจักร 90

หน้า

ตารางที่ 29 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามรายจังหวัด 100
ตารางที่ 30 จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม 101
ตารางที่ 31 จำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม 102
ตารางที่ 32 จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม 102
ตารางที่ 33 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม 102
ตารางที่ 34 สถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม 103
ตารางที่ 35 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม 104
ตารางที่ 36 ระดับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม 104
ตารางที่ 37 สรุปความต้องการใช้บริการสินเชื่อ 106
ตารางที่ 38 สรุปความต้องการใช้บริการทางการเงิน 107
ตารางที่ 39 สถาบันการเงินและแหล่งบริการทางการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการ แยกตามประเภทสินเชื่อ 107
ตารางที่ 40 อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเฉลี่ยต่อปี 108
ตารางที่ 41 ยอดเงินฝากในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม 109
ตารางที่ 42 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ฝากเงินที่สถาบันการเงินแต่ละประเภท 109
ตารางที่ 43 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ประกันภัยส่วนบุคคล 110
ตารางที่ 44 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สิน 110
ตารางที่ 45 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ผลิตภัณฑ์การเงินในตลาดเงินและตลาดทุน 111
ตารางที่ 46 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มั่นใจว่าบริการทางการเงินจามหลักศาสนาอิสลาม ดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์ 112
ตารางที่ 47 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม แยกตามประเภท 112
ตารางที่ 48 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม แต่สนใจหลังจากได้ข้อมูลเพิ่มเติม 115
ตารางที่ 49 บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการ ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสนใจ 115
ตารางที่ 50 สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 116
ตารางที่ 51 บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงิน ต้องการใช้แต่ไม่มีให้บริการ 117
ตารางที่ 52 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ยังไม่ได้รับบริการ แยกตามรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม 118
ตารางที่ 53 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ยังไม่ได้รับบริการ แยกตามสถาบันการเงินที่ใช้บริการ 120

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 6
ภาพที่ 2 การขยายตัวของระบบการเงินและส่วนแบ่งตลาดของแต่ละองค์ประกอบของระบบการเงิน 6
ภาพที่ 3 หน้าที่ของเงินในระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 8
ภาพที่ 4 รูปแบบการบริหารจัดการเงินประกันตามหลักศาสนาอิสลาม 11
ภาพที่ 5 การออกตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลามโดยใช้รูปแบบอิญาเราะฮ์ 13
ภาพที่ 6 การออกตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลามโดยใช้รูปแบบบัยอ์ บิซะมัน อาญิล 13
ภาพที่ 7 รูปแบบการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 14
ภาพที่ 8 การจัดอันดับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 53
ภาพที่ 9 สัดส่วนสินทรัพย์ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับในปี พ.ศ. 2556 55
ภาพที่ 10 ส่วนแบ่งสินทรัพย์และเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซาอุดิอารเบียที่มีขนาดใหญ่ 7 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2556 58
ภาพที่ 11 การขยายตัวของตลาดประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย (ปี พ.ศ. 2553 – 2559) 60
ภาพที่ 12 รูปแบบการทำธุรกรรมของตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบีย 62
ภาพที่ 13 มูลค่าเบี้ยประกันภัยของกลุ่มประเทศในอ่าวอาหรับ (ปี พ.ศ. 2552 – 2557) 66
ภาพที่ 14 ขนาดของตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Capital Market : ICM) และส่วนแบ่งตลาดของ ICM 74
ภาพที่ 15 มูลค่าศุกุกตามราคา Nominal และราคาคงเหลือ (Outstanding) เดือนเมษายน2557 81
ภาพที่ 16 มูลค่าศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2557 81

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 พื้นที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม 101
แผนภูมิที่ 2 สัดสวนของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ 103
แผนภูมิที่ 3 ศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม 105
แผนภูมิที่ 4 สัดส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามแยกตามการละหมาด 105
แผนภูมิที่ 5 วงเงินของสินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้อยู่ในปัจจุบัน 108
แผนภูมิที่ 6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 111
แผนภูมิที่ 7 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 112
แผนภูมิที่ 8 สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามตัดสินใจ
ใช้บริการทางการเงิน 114
แผนภูมิที่ 9 สาเหตุที่ไม่เคยใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลาม 114
แผนภูมิที่ 10 สถาบันการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการทางเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 117

อภิทานศัพท์

บัยอ์ อัลดัยน์	Bai’ al-Dayn	ธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์หรือตราสารหนี้ที่ไม่ขัดกับหลักชะรีอะฮ์ โดยที่หลักทรัพย์หรือตราสารหนี้นั้นเป็นการออกโดยลูกหนี้เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการเป็นหนี้การค้า
บัยอ์ อัลอีนะฮ์	Bai’ al-Inah	การขายและซื้อคืนทันที โดย 1) ผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะซื้อทรัพย์สินดังกล่าวจากผู้ขาย (ธนาคาร) โดยวิธีผ่อนชำระ หลังจากนั้น 2) ผู้ขาย (ธนาคาร) จะซื้อทรัพย์สินกลับด้วยเงินสดทันทีในราคาที่ต่ำกว่าผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะได้เงินก้อนไป ในขณะที่ส่วนต่างระหว่างราคาการขาย 2 ครั้งดังกล่าว จะเป็นกำไรของธนาคาร
บัยอ์ บิซะมันอาญิล	Bai’ Bithaman Ajil	การขายแบบผ่อนชำระเป็นการขายทรัพย์สินลักษณะผ่อนชำระรายงวดภายในระยะเวลาที่ตกลง โดยมีราคาขายเท่ากับราคาทุนบวกด้วยกำไร ตามที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกัน
บัยอ์ ซะลัม หรือซะลัม	Bai’ Salam/ Salam	การซื้อขายล่วงหน้า โดยผู้ซื้อและผู้ขายตกลงราคาไว้ตั้งแต่ต้น และมีการชำระค่าสินค้าทั้งหมด ณ วันที่ทำสัญญา ขณะที่ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าดังกล่าวในวันเวลาที่กำหนด
บัยอ์ ตะวัรรุก	Bai’ Tawarruq/ Tawarruq	การขายและซื้อคืนทันทีคล้ายกับรูปแบบบัยอ์ อัลอีนะฮ์แต่มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องในสัญญา โดย 1) ผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะซื้อทรัพย์สินจากผู้ขาย (สถาบันการเงิน) โดยวิธีผ่อนชำระ 2) ผู้ซื้อจะขายซื้อทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเงินสดให้กับบุคคลที่สาม และ 3) บุคคลที่สามจะขายสินค้าให้กับสถาบันการเงินเป็นเงินสด
อิสตินา	Istisna	การว่าจ้างทำของ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับการซื้อสินทรัพย์ตามการสั่งซื้อ การส่งมอบจะเกิดในอนาคต โดยผู้ขายจะต้องส่งมอบทรัพย์สินตามรูปแบบและคุณลักษณะที่ระบุในสัญญา โดยราคาที่ซื้อขายเป็นไปตามที่ตกลงกัน
อิญาเราะฮ์	Ijarah	การเช่า
กะฟาละฮ์	Kafalah	การค้ำประกันให้ลูกค้า
มุดอรอบะฮ์	Mudharabah	การแบ่งปันกำไร โดยเป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างเจ้าของทุน และผู้ประกอบการ กรณีที่ธุรกิจมีกำไร กำไรจะถูกแบ่งปันกันตามสัดส่วนที่ตกลง แหละหากธุรกิจขาดทุน ผู้ลงทุนจะต้องรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเงินลงทุน

มุรอบาฮะฮ์	Murabahah	การขายแบบบวกกำไร โดยแทนที่สถาบันการเงินอิสลามจะปล่อยกู้ให้กับผู้กู้ในการนำเอาเงินไปซื้อสินค้า สถาบันการเงินอิสลามจะเป็นผู้ซื้อสินค้า แล้วนำไปขายให้กับผู้ซื้อในราคาต้นทุนบวกกำไร โดยสถาบันการเงินอิสลามจะแจ้งให้ผู้ซื้อทราบถึงต้นทุนและกำไร โดยให้ผู้ซื้อสามารถผ่อนจ่ายได้ แต่สถาบันการเงินอิสลามไม่สามารถเก็บค่าปรับสำหรับการชำระเงินไม่ตรงตามสัญญาได้
มุชารอะฮ์	Musharakah	การเป็นหุ้นส่วน โดยในการร่วมลงทุน กรณีที่ธุรกิจมีกำไร กำไรนั้นจะถูกแบ่งกันตามสัดส่วนที่ตกลง และหากธุรกิจขาดทุน ก็จะต้องแบ่งความเสียหายตามสัดส่วนของการลงทุนด้วยเช่นกัน
ก็อดดุล ฮาซัน	QardhulHassan	การให้สินเชื่อโดยปราศจากการคิดผลกำไรตอบแทน โดยเป็การกู้ยืมในลักษณะเป็นการช่วยเหลือเพื่อการเป็นอยู่ที่ดีของสังคม หรือเพื่อเป็นการสงเคราะห์ผู้กู้ที่มีปัญหาทางการเงินระยะสั้น ทั้งนี้ การชำระคืนเงินกู้ต้องมีจำนวนเท่ากับตอนที่กู้ อย่างไรก็ตาม ผู้กู้สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ในจำนวนที่เกินกว่า แต่ต้องไม่มีการระบุหรือตกลงในสัญญา
เราะฮ์นู	Rahnu	การจำนำ หรือการดูแลพิทักษ์ทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกันสินเชื่อ เช่น ทอง เพชร เป็นต้น
ชะริอะฮ์	Shariah	หลักศีลธรรมและกฎหมายอิสลามที่มาจากคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานและวัจนะกับหลักปฏิบัติของศาสดามูฮัมหมัด
ตราสารศุกุก	Sukuk	ตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม
ตะกาฟุล	Takaful	การรับประกัน ซึ่งในที่นี้ เป็นรูปแบบของสัญญาที่ใช้ในกรณีที่ลูกหนี้มากกว่าหนึ่งรายมีการการค้ำประกันซึ่งกันและกัน
วะดีอะฮ์	Wadiah	สัญญาเพื่อรักษาทรัพย์
วะกาละฮ์	Wakalah	การเป็นตัวแทน โดยลูกค้ามอบหมายให้ธนาคารทำธุรกรรมแทนโดยธนาคารเรียกเก็บค่าธรรมเนียม เช่น การโอนเงิน เก็บเงิน และชำระเงิน

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันมีสถาบันการเงินที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Financial Institution) เกิดขึ้นหลายแห่งเพื่อตอบสนองกับความต้องการและลดข้อจำกัดในการใช้บริการของชาวมุสลิมซึ่งไม่สามารถใช้บริการทางการเงินในระบบการเงินทั่วไป (Conventional Banking) ได้ อีกทั้ง เป็นการช่วยให้ประชากรทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างทั่วถึง สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่เกิดขึ้นมีหลายประเภทและมีกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) ซึ่งให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเต็มรูปแบบ โดยเน้นให้บริการแก่ธุรกิจขนาดกลางและใหญ่เป็นหลัก ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งให้บริการในลักษณะหน้าต่างให้บริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยเน้นให้บริการแก่รายย่อย สหกรณ์อิสลามและกองทุนหมู่บ้านตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งเน้นการให้บริการทางการเงินฐานราก

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและผู้ใช้บริการซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวนมากแสดงถึงการการยอมรับของประชาชนทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ต้องการใช้บริการทางการเงินในระบบปลอดระบบดอกเบี้ยอย่างไรก็ดี แม้ว่าองค์กรการเงินอิสลามจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังไม่เคยมีการสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (อุปสงค์) หรือลักษณะธุรกรรมที่ผู้ใช้บริการต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเน้นการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่ชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมทางการเงินที่เหมาะสมโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1,500 คน แบ่งเป็น กลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมจำนวน 1,000 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมแต่ต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 500 คน โดยกลุ่มเป้าหมายจะกระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ ผลการสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินจะถูกเปรียบเทียบกับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของแต่ละกลุ่มสถาบันการเงินในปัจจุบันทั้งในประเทศและการให้บริการในต่างประเทศที่ได้รับความนิยม เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินในทุกกลุ่มสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

(1) เพื่อสำรวจความต้องการบริการทางการเงินของมุสลิมไทยและลักษณะธุรกรรมที่ชาวมุสลิมต้องการ

(2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการบริการทางการเงินของชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมทางการเงินตามหลักอิสลามของประเทศไทยปัจจุบัน ในทุกกลุ่มสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สถาบันการเงินเฉพาะที่เปิดให้บริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในลักษณะหน้าต่าง (Islamic Banking Window) สหกรณ์อิสลาม และกองทุนหมู่บ้านตามหลักศาสนาอิสลาม

(3) เพื่อศึกษาการให้บริการและลักษณะธุรกรรมทางการเงินตามหลักอิสลามของในต่างประเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของมุสลิมไทย

(4) เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามในประเทศไทยในทุกกลุ่มสถาบันการเงิน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

1.3 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

จากหลักชะริอะฮ์ของศาสนาอิสลามส่งผลให้ชาวมุสลิมไม่สามารถใช้บริการในระบบการเงินทั่วไป (Conventional banking) ได้ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงเกิดสถาบันการเงินที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Financial Institution) ขึ้นหลายแห่งและมีกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) ซึ่งเน้นให้สินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดกลางและใหญ่เป็นหลัก 2) การเปิดบริการในลักษณะหน้าต่างให้บริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Banking Window) ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ 3) สหกรณ์อิสลาม ซึ่งเป็นองค์กรการเงินที่เน้นการให้บริการการเงินระดับฐานรากตามหลักศาสนาอิสลาม และ 4) กองทุนหมู่บ้านตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเน้นการให้บริการทางการเงินฐานรากตามหลักศาสนาอิสลามเช่นเดียวกับสหกรณ์ ทั้งนี้ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและบริการผู้ใช้บริการซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวนมากแสดงถึงการยอมรับของประชากรมุสลิมที่ต้องการใช้บริการทางการเงินในระบบที่ปลอดระบบดอกเบี้ย อย่างไรก็ดี การสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินของชาวมุสลิมหรือลักษณะธุรกรรมที่ชาวมุสลิมต้องการจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินในทุกกลุ่มสถาบันการเงินเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและบริการผู้ใช้บริการซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวนมากแสดงถึงการการยอมรับของประชากรมุสลิมที่ต้องการใช้บริการทางการเงินในระบบที่ปลอดระบบดอกเบี้ยอย่างไรก็ดี แม้ว่าองค์กรการเงินอิสลามจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังไม่เคยมีการสำรวจความต้องการ ใช้บริการทางการเงินของชาวมุสลิม (อุปสงค์) หรือลักษณะธุรกรรมที่ชาวมุสลิมต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเน้นการสำรวจความต้องการของชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับชาวมุสลิมโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1,500 คน ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมจำนวน 1,000 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมแต่ต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 500 คน กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ การสำรวจทำเฉพาะจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่และจำนวนชาวมุสลิมที่สำรวจในแต่ละจังหวัดกำหนดให้เป็นสัดส่วนเดียวกับสัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดนั้นๆ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม จำนวนที่สำรวจจะมีสัดส่วนเดียวกับจำนวนประชากรที่ไม่ใช่มุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ เช่นกัน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะครอบคลุมชาวมุสลิมในทุกระดับ ได้แก่ นักลงทุน ชนชั้นกลาง ชนชั้นล่าง ผลการสำรวจจะถูกนำมาเปรียบเทียบกับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของแต่ละกลุ่มสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคาร สหกรณ์ และกองทุนหมู่บ้าน ในประเทศไทยและการให้บริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ในต่างประเทศที่ได้รับความนิยม ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศบาห์เรน และประเทศอื่น ๆ ที่ชาวมุสลิมไม่ได้เป็นประชากรกลุ่มหลักของประเทศแต่การเงินตามหลักศาสนาอิสลามได้รับการสนับสนุน เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น ทั้งนี้ การเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้สามารถนำแนวทางในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินในทุกกลุ่มสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ข้อมูลใน 2ประเภทคือ

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูล เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับจำนวนสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามในประเทศไทยและลักษณะของธุรกรรมที่ให้บริการ รวมถึงรูปแบบธุรกรรมทางการเงินตามหลักอิสลามในต่างประเทศ

(2) การสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินของชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมทางการเงินที่ชาวมุสลิมต้องการ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวนประมาณ 1,500 ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมจำนวน 1,000 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมแต่ต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 500 คน กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ สำรวจเฉพาะจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่และจำนวนชาวมุสลิมที่ลงสำรวจในแต่ละจังหวัดให้เป็นสัดส่วนเดียวกับสัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดนั้นๆ และจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ทำการสำรวจในแต่ละจังหวัดเป็นสัดส่วนเดียวกับจำนวนประชากรที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมในจังหวัดนั้นๆ เช่นกัน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะครอบคลุมชาวมุสลิมในทุกระดับ ได้แก่ นักลงทุน ชนชั้นกลาง ชนชั้นล่าง

1.5 ขอบเขตของงานวิจัย

สำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินของชาวมุสลิมหรือลักษณะธุรกรรมที่ชาวมุสลิมต้องการเพื่อใช้ในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินในทุกกลุ่มสถาบันการเงินเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1,500 คน แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมจำนวน 1,000 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมแต่ต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 500 คน กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ ทั้งนี้ งานวิจัยจะทำการสำรวจเฉพาะจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ โดยกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมที่ทำการสำรวจในแต่ละจังหวัดให้เป็นสัดส่วนเดียวกับสัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ และจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ทำการสำรวจในแต่ละจังหวัดเป็นสัดส่วนเดียวกับจำนวนประชากรที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ เช่นกัน

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

(1) เกิดองค์ความรู้เรื่องการให้บริการและลักษณะธุรกรรมทางการเงินตามหลักอิสลามในประเทศไทยในทุกกลุ่มสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สถาบันการเงินเฉพาะที่เปิดให้บริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในลักษณะหน้าต่าง (Islamic Banking Window) สหกรณ์อิสลาม และกองทุนหมู่บ้านตามหลักศาสนาอิสลาม

(2) รู้ถึงความต้องการใช้บริการทางการเงินของมุสลิมไทยและลักษณะธุรกรรมที่ชาวมุสลิมต้องการอย่างแท้จริง

(3) เกิดการพัฒนาการให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามในประเทศไทยในทุกกลุ่มสถาบันการเงินเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

บทที่ 2
การให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม

2.1 หลักการการเงินอิสลามและระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

2.1.1 หลักการการเงินอิสลาม

การเงินอิสลาม หมายถึง การให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม หรือที่เรียกว่า “หลักชะริอะฮ์” (Shariah) ซึ่งห้ามมิให้มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย (Riba) และกิจกรรมอื่นที่ต้องห้ามตามหลักอิสลาม เช่น การผูกขาด การพนัน การเก็งกำไร การทำธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรม การทำธุรกิจต้องห้าม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การทำธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูง เป็นต้น ดังนั้น หลักการการเงินอิสลามจึงใช้หลักการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (Profit and Loss Sharing: PLS) เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและการแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกันในการทำธุรกรรมทางการเงิน กำไรต้องเกิดจากการทำการค้าการลงทุนผ่านสินค้าจริงหรือบริการที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย ความไม่แน่นอน และอื่นๆ ที่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม

HussainShahmoradi and Turk (2015) ระบุว่า หลักการการเงินอิสลาม ประกอบด้วย 3 หลัก ได้แก่

(1) หลักการความเท่าเทียม (Principle of equity) การทำสัญญาและธุรกรรมทางการเงินต้องไม่ผูกผันกับดอกเบี้ย (Riba) เนื่องจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยขัดกับหลักการความเท่าเทียม ดอกเบี้ยเป็นการเพิ่มมูลค่าของเงินที่ไม่ได้เกิดจากการผลิตหรือการทำการค้าการลงทุน ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินในการทำธุรกรรมทางการเงินจึงเป็นการเอาเปรียบกับผู้ที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า (ผู้ขอสินเชื่อ) อีกทั้ง หลักการความเท่าเทียมยังห้ามมิให้ทำธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูงมาก (Gharar) เนื่องจากธุรกรรมดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมของข้อมูลระหว่างแต่ละฝ่ายที่ทำธุรกรรม นอกจากนี้ หลักการความเท่าเทียมยังทำให้ศาสนาอิสลามมีการบริจาคภาคบังคับ (Zakat) เพื่อให้ผู้ที่ด้อยโอกาสสามารถดำรงชีวิตได้

(2) หลักการมีส่วนร่วม (Principle of participation) ถึงแม้ว่าหลักการของศาสนาอิสลามกำหนดให้การทำธุรกรรมทางการเงินไม่สามารถยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยได้ แต่การทำธุรกรรมทางการเงินสามารถแบ่งปันกำไรที่เกิดจากการร่วมลงทุนและแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกันระหว่างผู้ขอสินเชื่อและผู้ให้สินเชื่อได้ ดังนั้น สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะกำหนดอัตราการแบ่งปันกำไรขาดทุนตามผลการดำเนินงานของบริษัทหรือผลผลิตของโครงการ

(3) หลักการเป็นเจ้าของ (Principle of ownership) หลักการของศาสนาอิสลามห้ามมิให้มีการขายของซึ่งผู้ขายไม่ได้เป็นเจ้าของ เช่น การขายชอร์ต (Short Selling) เป็นต้น ดังนั้น การทำธุรกรรมทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจึงเป็นการทำธุรกรรมบนพื้นฐานของสินทรัพย์ (Asset-Based Financing) โดยสถาบันการเงินตามหลักอิสลามต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินก่อนที่จะมีการทำธุรกรรม

2.1.2 ระบบการเงินอิสลาม

ระบบการเงินอิสลามมีความแตกต่างที่สำคัญจากระบบการเงินทั่วไปเนื่องจากต้องเป็นระบบการเงินที่สอดคล้องกับหลักชะริอะฮ์ ดังนั้น ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจึงห้ามการทำธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยคงที่หรือดอกเบี้ยที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งการให้บริการทางการเงินในระบบปกติจะมีการกำหนดดอกเบี้ยที่จะได้รับไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้ใช้บริการทางการเงินสามารถรับรู้อัตราผลตอบแทนได้ แต่ในการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามนั้น เงินไม่ถือว่าเป็นสินค้า

และไม่สามารถเพิ่มมูลค่าได้จากการกำหนดดอกเบี้ยรับล่วงหน้าซึ่งถือว่าขัดกับหลักการความเท่าเทียม ดังนั้น ดอกเบี้ยจะถูกทดแทนด้วยหลักการแบ่งผลกำไรขาดทุนกันระหว่างสถาบันการเงินและผู้ฝากเงิน (PLS) โดยสถานะของสถาบันการเงินอิสลามจึงไม่ใช่ผู้ให้กู้ แต่สามารถเทียบเท่าได้กับผู้ร่วมกิจการตามหลักการ มีส่วนร่วม ทั้งนี้ การทำธุรกรรมจะไม่มีการระบุผลตอบแทนไว้ในสัญญา ผลตอบแทนที่แท้จริงจะถูกคำนวณ ณ เวลาทำธุรกรรม ซึ่งผลตอบแทนจะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการลงทุนของแต่ละสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ระบบการเงินอิสลามยังห้ามทำธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูงมาก (Gharar) ห้ามการพนัน ห้ามการทำธุรกรรมที่ผิดกฎหมายตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งรวมถึงการซื้อขายแอลกอฮอล์ สุกร ธุรกิจที่เกี่ยวกับการซุบซิบนินทาในสื่อภาพยนต์ลามก และการทำธุรกรรมเพื่อการเก็งกำไร ซึ่งถ้าหากถูกตรวจพบจะทำให้ธุรกรรมดังกล่าวเป็นโมฆะ อีกทั้ง การทำธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามต้องเป็นการทำธุรกรรมบนพื้นฐานของสินทรัพย์ โดยสถาบันการเงินอิสลามต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินก่อนที่จะมีการทำธุรกรรม

ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สถาบันการเงิน การประกันภัย และตลาดทุน

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

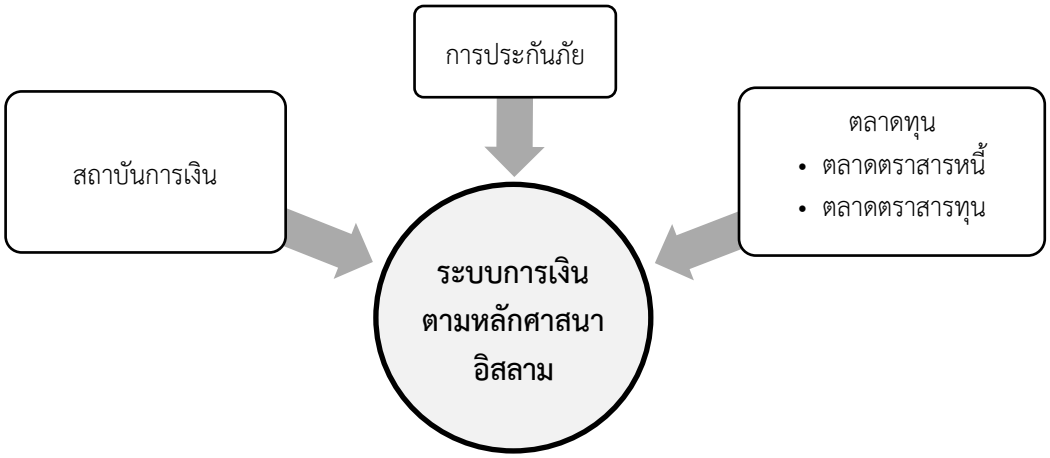

ภาพที่ 2 การขยายตัวของระบบการเงินและส่วนแบ่งตลาดของแต่ละองค์ประกอบของระบบการเงิน

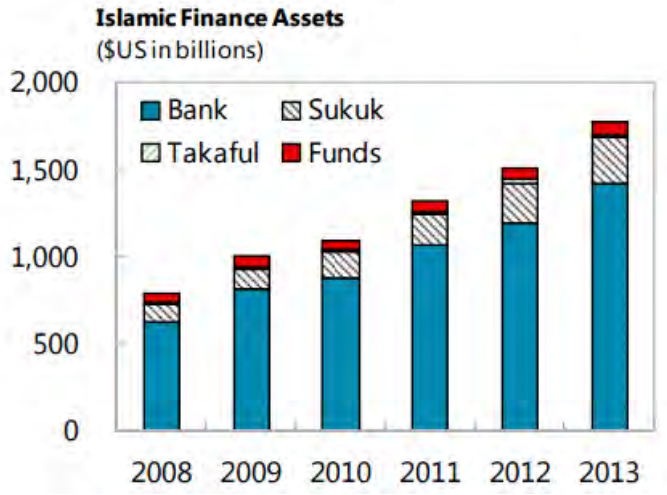

ที่มา: “Islamic Finance: Opportunities,Challenges, and Policy Options”, IMF (2015)

ทั้งนี้ ข้อมูลการขยายตัวของระบบการเงินอิสลามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2556 (IMF (2015)) แสดงให้เห็นว่า ระบบการเงินอิสลามมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยสถาบันการเงินมีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุด รองลงมาคือ ตลาดตราสารหนี้ (Sukuk) ตลาดตราสารทุนและผลิตภัณฑ์ประกันภัย ตามลำดับ

2.1.3 สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

สถาบันการเงินถือเป็นองค์ประกอบของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีการพัฒนามากที่สุดในปัจจุบัน[1] แต่บริการทางการเงินของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีความซับซ้อนมากกว่ากับบริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป เนื่องจากสถาบันการเงินไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกค้าได้ ดังนั้น สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะมีรูปแบบการให้บริการที่แตกต่างจากสถาบันการเงินทั่วไป เช่น การบวกกำไร การแบ่งปันผลประโยชน์ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากลูกค้า เป็นต้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามกับลูกค้าจะไม่ได้เป็นเพียงผู้ให้สินเชื่อและผู้ขอสินเชื่อ (Lender–Borrower) เท่านั้น แต่เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของหุ้นส่วน โดยความสัมพันธ์อาจอยู่ในรูปแบบผู้ร่วมลงทุนกับผู้บริหาร (Investor–Entrepreneur) รูปแบบผู้ว่าจ้างและตัวแทน (Principal–Agent) รูปแบบผู้ฝากและผู้รักษาทรัพย์สิน (Depositor–Custodian) รูปแบบผู้ขายและผู้ซื้อ (Purchaser–Seller) และรูปแบบผู้ให้เช่าและผู้เช่า (Lessee–Lessor)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเงินและลูกค้าของสถาบันการเงินทั่วไปและสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

สถาบันการเงินทั่วไป	สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม
1. ด้านเงินฝาก (หนี้สิน) ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้สินเชื่อและผู้ขอสินเชื่อ	● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้สินเชื่อและผู้ขอสินเชื่อ (แต่ไม่มีดอกเบี้ย) ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝากและผู้รักษาทรัพย์สิน ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมลงทุนกับผู้บริหาร
2. ด้านเงินให้สินเชื่อ (สินทรัพย์) ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้สินเชื่อและผู้ขอสินเชื่อ	● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมลงทุนกับผู้บริหาร ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้เช่าและผู้เช่า ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ว่าจ้างและตัวแทน

นอกจากนี้ Aris et al. (2013) ได้สรุปเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการของสถาบันการเงินทั่วไปและสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามไว้ ดังนี้

[1] Bakarand Alhabshi (2011)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการของสถาบันการเงินทั่วไปและสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

	สถาบันการเงินทั่วไป	สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม
รูปแบบการดำเนินงาน	ให้บริการสอดคล้องกับความต้องการทั่วไป	ให้บริการต้องเป็นไปตามหลักชะริอะฮ์
การกำหนดผลตอบแทน	อัตราดอกเบี้ยซึ่งกำหนดไว้ล่วงหน้า	ลงทุนร่วมกันและแบ่งสัดส่วนของผลตอบแทนที่เกิดจากการลงทุน
เป้าหมายของการดำเนินงาน	มุ่งหวังผลตอบแทนสูงสุด	มุ่งหวังผลตอบแทนสูงสุดแต่ต้องภายใต้หลักชะริอะฮ์
ธุรกิจหลัก	รับเงินฝากและให้สินเชื่อโดยใช้อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงผลตอบแทน	ร่วมลงทุนในธุรกิจของลูกค้า
การรับฝากเงินและกำหนดผลตอบแทน	มีการประกันต้นเงินและรับรองผลตอบแทนตามอัตราดอกเบี้ยที่กำหนด	มีการประกันเงินต้นเฉพาะเงินฝากบางประเภท (วะดีอะฮ์) และไม่รับรองผลตอบแทนที่จะได้รับแต่สถาบันการเงินอาจให้รางวัล (Hiba) ได้
การให้สินเชื่อและกำหนดผลตอบแทน	กำหนดอัตราดอกเบี้ยลอยตัว	กำหนดกำไรบวกเพิ่มเป็นอัตราคงที่ (มุรอบาฮะฮ์) หรืออัตราลอยตัว (มุชารอกะฮ์, อิญาเราะฮ์)

ภาพที่ 3 หน้าที่ของเงินในระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

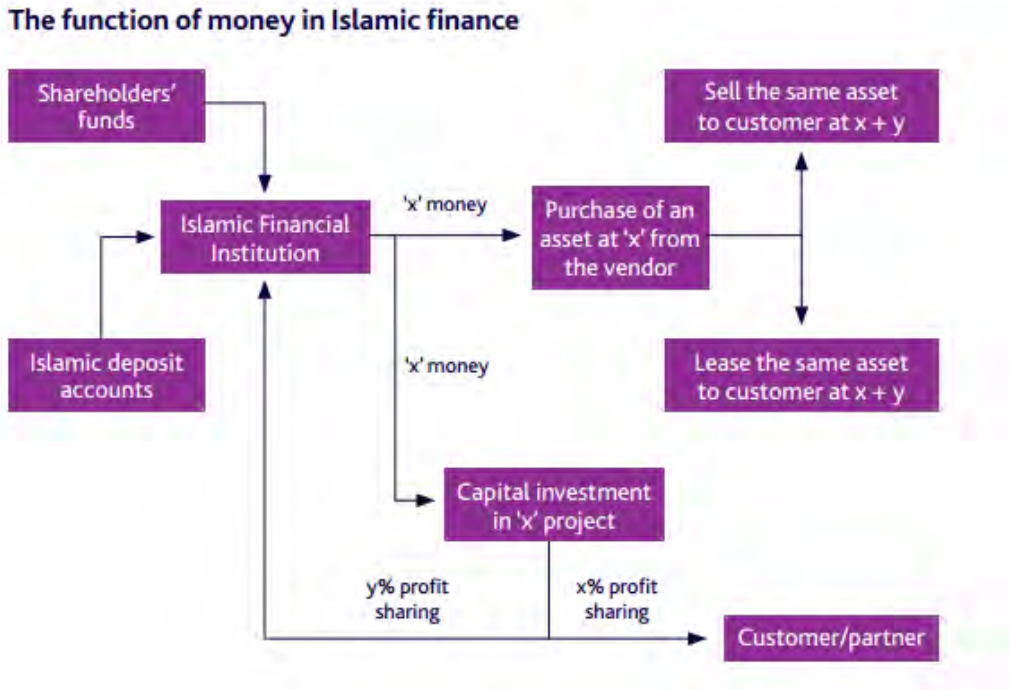

ที่มา Bakarand Alhabshi (2011)

นอกจากนี้ Bakarand Alhabshi (2011) ได้สรุปหน้าที่ของเงินในระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการเงินของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามไว้ดังภาพที่ 3 โดยสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะทำหน้าที่รวบรวมเงินจากทั้งผู้ร่วมทุนและผู้ฝากเงิน(ผู้ที่มีสภาพคล่องคงเหลือ) และนำเงินนั้นไปบริหารจัดการโดยการร่วมลงทุนในกิจการหรือให้สินเชื่อกับผู้ที่ต้องการสภาพคล่อง หากเป็นการให้สินเชื่อ สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะซื้อสินค้าจากผู้ขายและขายต่อให้กับผู้ที่ต้องการซื้อในราคาที่ซื้อมาบวกกำไรหรือให้เช่ากับผู้ที่ต้องการเช่าสินค้าโดยกำหนดค่าเช่าที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้า หากเป็นการร่วมลงทุนในกิจการ สถาบันการเงินจะร่วมลงทุนในกิจการที่สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยจะแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทนร่วมกันระหว่างเจ้าของกิจการและสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในอัตราสัดส่วนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

2.1.4 การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม (Takaful)

การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามแตกต่างจากการประกันภัยทั่วไป เนื่องจากการประกันภัยทั่วไปเป็นการธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอน (Gharar) และมีความเสี่ยงแบบการพนันซึ่งถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามตามหลักชะริอะฮ์ ทั้งนี้ ในระบบประกันภัยทั่วไปผู้ซื้อประกันจะต้องเสียค่าประกันล่วงหน้าโดยที่ไม่สามารถรู้ได้แน่นอนว่าจะได้รับเงินประกันหรือไม่ เมื่อใด และเท่าใด ในขณะที่หลักการของศาสนาอิสลามกำหนดให้ผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องรู้ชัดเจนถึงจำนวนสินค้าและเวลาที่ส่งมอบสินค้านั้น นอกจากนี้บริษัทประกันทั่วไปมักนำเบี้ยประกันส่วนใหญ่ของลูกค้าไปบริหารในธุรกรรมที่ก่อให้เกิดดอกเบี้ยซึ่งขัดกับหลักการของศาสนาอิสลามเช่นกัน

ดังนั้น การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามจึงต้องใช้หลักการของเงินบริจาค (Donation) เพื่อรวมเป็นกองทุนและนำไปช่วยเหลือผู้เอาประกันกันคนอื่นๆที่ประสบภัย ซึ่งกำหนดจำนวนที่แน่นอน เป็นที่มาของชื่อตะกาฟุล (Takaful) ซึ่งแปลว่า “การค้ำประกันร่วมกัน (Joint Guarantee)” ดังนั้น ผู้ซื้อประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามจะเป็นทั้งผู้รับประกัน (Insurer) และผู้เอาประกัน (Insured) ผู้ซื้อประกันถือเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน โดยบริษัทประกันทำหน้าที่เป็นผู้บริหารเงินเบี้ยประกันในการนำไปช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัย แสวงหารายได้โดยไม่ขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลาม และบริษัทประกันจะปันผลกำไรแก่ผู้ซื้อประกันตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของประกันภัยทั่วไปและประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม

	ประกันภัยทั่วไป	ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม
รูปแบบการบริหารความเสี่ยง	ระบบการถ่ายโอนความเสี่ยงจากผู้เอาประกัน (ผู้ซื้อประกัน) มายังผู้รับประกัน (บริษัทประกัน) โดยผู้รับประกันเรียกเก็บค่าเบี้ยประกัน (Premium) เป็นการตอบแทน	ระบบการค้ำประกันร่วมกันระหว่างผู้ซื้อประกัน ดังนั้น จึงไม่มีการถ่ายโอนความเสี่ยงระหว่างผู้เอาประกันและผู้รับประกัน แต่เป็นการแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกันระหว่างผู้ซื้อประกัน โดยผู้ซื้อประกันจ่ายเงินรวมกันเป็นกองทุน และบริษัทประกันทำหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการกองทุน
การจ่ายค่าสินไหมทดแทน	การจ่ายค่าสินไหมทดแทนในอนาคตซึ่งไม่กำหนดจำนวนและระยะเวลาที่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนไว้ล่วงหน้า ถือเป็นธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูงมาก	การจ่ายค่าสินไหมทดแทนใช้หลักการบริจาคเงินช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก หรือ Tabarru ซึ่งหากมีสมาชิกคนใดประสบปัญหาและต้องการเงินสินไหม

	ประกันภัยทั่วไป	ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม
	(Gharar) ซึ่งขัดกับหลักศาสนาอิสลาม	ทดแทนจะได้รับเงินบริจาคจากสมาชิกคนอื่น ๆ ซึ่งไม่ขัดกับหลักการเรื่องความไม่แน่นอนสูงของศาสนาอิสลาม
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เอาประกันและบริษัทประกัน	รูปแบบการทำธุรกรรมขัดกับหลักศาสนาอิสลามซึ่งห้ามการพนัน (Maisir) เนื่องจากผู้ซื้อประกันจ่ายเงินค่าประกันให้กับบริษัทประกัน โดยคาดหวังว่าจะได้รับค่าสินไหมทดแทนหากประสบปัญหา ดังนั้น หากในอนาคตไม่มีปัญหา ผู้ซื้อประกันจะเสียเงินค่าประกันโดยไม่ได้รับอะไรตอบแทน แต่หากในอนาคตมีปัญหาบริษัทประกันต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ซื้อประกันในจำนวนมากกว่าที่ได้รับจากเบี้ยประกัน ซึ่งเปรียบเสมือนการพนัน	ผู้ซื้อประกันบริจาคเงินเข้ากองทุนร่วมกันเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ซื้อประกันคนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาในอนาคต ค่าสินไหมทดแทนจะถูกแบ่งปันกันระหว่างผู้ซื้อประกัน ดังนั้น บริษัทประกันจะไม่ใช่ผู้เล่นพนันแต่เป็นเพียงผู้บริหารจัดการเงินทุน
การลงทุน	บริษัทประกันจะนำเงินค่าประกันไปลงทุนในตราสารหนี้ที่ให้ผลตอบแทนคงที่ โดยอ้างอิงผลตอบแทนจากดอกเบี้ยเป็นหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม	บริษัทประกันจะนำเงินบริจาคของผู้ซื้อประกันไปลงทุนในหลักทรัพย์ที่ไม่อ้างอิงดอกเบี้ยเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม
ผลตอบแทนจากการลงทุน	ผู้ซื้อประกันจะไม่ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทประกัน ยกเว้นค่าสินไหมทดแทนหากเกิดปัญหาในอนาคต	ผลตอบแทนที่ได้รับจากการบริหารจัดการกองทุนควรเป็นของผู้ซื้อประกันซึ่งบริจาคเงินเข้ากองทุน

ทั้งนี้ รูปแบบที่มักใช้สำหรับการบริหารจัดการเงินประกันตามหลักศาสนาอิสลามมี 2 รูปแบบ ดังภาพที่ 4 คือ รูปแบบมุดอรอบะฮ์ (Mudharabah) และรูปแบบวะกาละฮ์ (Wakalah)

1) รูปแบบมุดอรอบะฮ์หรือหลักการมีส่วนร่วมกันในกำไร โดยบริษัทประกันถือเป็นผู้ร่วมลงทุนกับผู้ซื้อประกัน ผู้ซื้อประกันเป็นเจ้าของกองทุนที่ได้ร่วมกันบริจาค (Takaful Fund) และบริษัทประกันเป็นผู้บริหารจัดการกองทุน และจะแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับระหว่างกันในสัดส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ หากเป็นประกันภัยประเภทประกันชีวิตที่มีการสะสมทรัพย์เพิ่มเติม (Family Takaful) บริษัทประกันอาจบริหารจัดการกองทุนโดยแยกระหว่างเงินบริจาคที่ได้รับจากค่าเบี้ยประกัน (Underwriting Fund) และเงินสะสมของผู้ซื้อประกันเพื่อนำไปลงทุน (Investment Fund)

2) รูปแบบวะกาละฮ์หรือหลักการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม โดยบริษัทประกันทำหน้าที่เป็นเหมือนนายหน้า (Agency) เพื่อเป็นตัวแทนในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนที่ผู้ซื้อประกันได้บริจาคร่วมกัน ทั้งนี้ บริษัทประกันจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบค่าธรรมเนียมซึ่งได้ตกลงกับผู้ซื้อประกันไว้ล่วงหน้า แต่ไม่ได้รับการแบ่งปันผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุน นอกจากนี้ หากเป็นประกันภัยประเภทประกันชีวิตที่มีการสะสมทรัพย์เพิ่มเติม บริษัทประกันสามารถบริหารจัดการกองทุน

โดยแยกระหว่างเงินบริจาคที่ได้รับจากค่าเบี้ยประกันและเงินสะสมของผู้ซื้อประกันเพื่อนำไปลงทุน เช่นเดียวกับการใช้รูปแบบมุดอรอบะฮ์ในการบริหารจัดการ

ภาพที่ 4 รูปแบบการบริหารจัดการเงินประกันตามหลักศาสนาอิสลาม

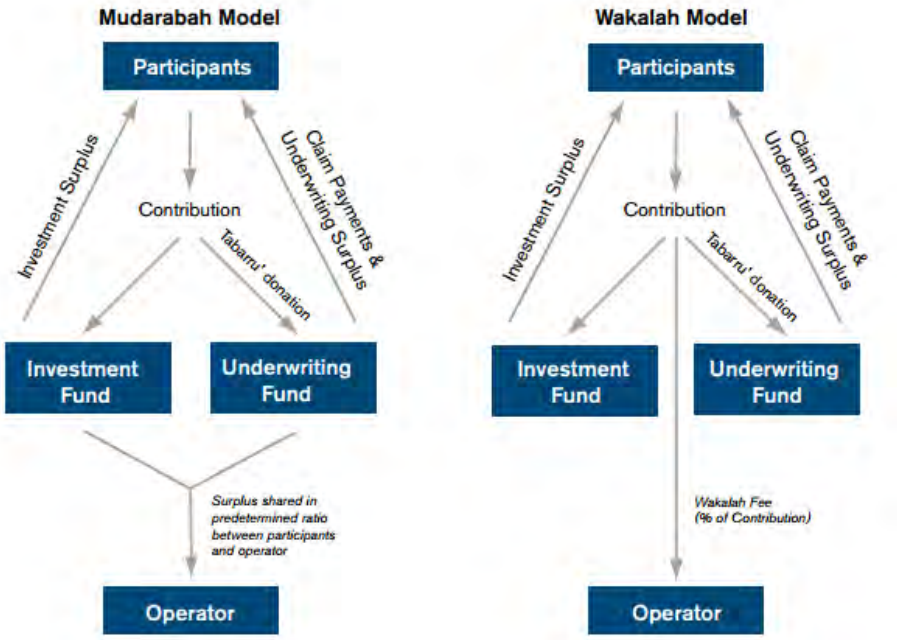

ที่มา : Jaffer S., Ismail F., Noor J., Unwin L. (2011), “Takaful (Islamic Insurance) : Concept, Challenges and Opportunities”

ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

1) ผลิตภัณฑ์ประกันภัยทั่วไป (General Takaful) เป็นการประกันความเสี่ยงของบุคคลหรือบริษัท เช่น ประกันภัยรถยนต์ ประกันอัคคีภัย ประกันภัยการขนส่ง ประกันภัยการเดินทาง ประกันภัยเพื่อชดเชยรายได้หากประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นต้น

2) ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต (Family Takaful หรือ Islamic life insurance) เป็นการประกันชีวิตระยะยาว 10 – 40 ปี โดยอาจมีประกันสุขภาพ ประกันการศึกษา ประกันอุบัติเหตุ หรือการสะสมทรัพย์ร่วมด้วย

3) การประกันภัยต่อ (Retakaful coverage) เป็นการรับประกันภัยต่อจากบริษัทประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งมีบริษัทเพียงไม่มากและส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศมาเลเซีย ซาอุดิอาระเบีย และซูดาน

2.1.5 ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม

ในขณะที่ระบบสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและระบบประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามแตกต่างจากระบบการเงินทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด แต่ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามอาจไม่แตกต่างจากตลาดทุนทั่วไปมากนัก ระบบตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามเกิดขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการเสริมสภาพคล่องให้กับสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหรือบริษัทประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม โดยรัฐบาลมาเลเซียได้ออกขายพันธบัตรตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นครั้งแรกเพื่อเสริมสภาพคล่องให้กับสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศ โดยใช้รูปแบบการทำธุรกรรมก็อดดุล ฮาซัน

(QardhulHasan) ซึ่งเป็นพันธบัตรที่ไม่มีผลตอบแทน และภายหลังได้ปรับเปลี่ยนโดยใช้รูปแบบบัยอ์อัลอีนะฮ์ (Bai al-Inah) แทน เพื่อให้สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้ หลังจากนั้นรัฐบาลอิหร่านได้ออกขายพันธบัตรตามหลักศาสนาอิสลามเช่นกันโดยใช้รูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันหรือมุดอรอบะฮ์ นอกจากนี้ บริษัทที่ทำธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามได้ออกขายหุ้นเพื่อระดมทุนในตลาดทุนโดยใช้หลักการมุชารอกะฮ์ (Musharakah) โดยบริษัทดังกล่าวจะต้องไม่ทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน แอลกอฮอล์ ผลิตภัณฑ์ของสุกร ธุรกิจที่เกี่ยวกับการซุบซิบนินทาสื่อภาพยนต์ลามก และการทำธุรกรรมเพื่อการเก็งกำไร นอกจากตราสารหนี้และตราสารทุนแล้ว ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามยังมีการจัดตั้งกองทุนร่วมทุนอีกด้วย โดยปัจจุบันกองทุนตามหลักศาสนาอิสลามมีหลายประเภท เช่น Global Fund/Regional Fund/SectorFund/European Fund/Domestic Fund/Hedge Fund/Index Fund/Leasing (ijarah) Fund/Property Fund/Commodity Fund/Investment & Murabahah Fund/Trade finance Fund เป็นต้น

ระบบตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามมีรูปแบบการทำธุรกรรมที่เหมือนกับระบบตลาดทุนทั่วไป แต่ต้องดำเนินการไม่ให้ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งต้องเป็นการทำธุรกรรมที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยและไม่ใช่การทำธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนเช่นเดียวกับสถาบันการเงินหรือการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม ส่งผลให้การซื้อขายตราสารหนี้ทั่วไปในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นการซื้อขายหนี้ไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีตัวตน ดังนั้น ตราสารหนี้ส่วนใหญ่ที่สามารถซื้อขายในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามจึงต้องใช้หลักการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (Securitization) หรือเรียกว่าตราสารศุกุก (Sukuk)ในขณะที่การซื้อขายตราสารทุนสามารถทำได้เนื่องจากเป็นหลักการร่วมลงทุนและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันแต่ต้องเฝ้าระวังเพิ่มเติมในส่วนการห้ามการพนัน เช่น การใช้ทฤษฎีเกมส์การทำกำไรแบบ Arbitrage อีกด้วย

ทั้งนี้ รูปแบบการทำธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามที่นิยมนำมาใช้ในการขายตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม คือ รูปแบบอิญาเราะฮ์(Ijarah) และรูปแบบบัยอ์ บิซะมัน อาญิล (Bai Bithaman Ajil : BBA)โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบอิญาเราะฮ์หรือการให้เช่า (ภาพที่ 5) โดยบริษัททำสัญญาขายสินค้า เช่น เครื่องจักร ให้กับทรัสตี (Trustee)หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจ (SPV) และทรัสตีจะนำเงินจากนักลงทุนมาซื้อเครื่องจักรดังกล่าว ดังนั้น นักลงทุนถือเป็นเจ้าของเครื่องจักร โดยมี Trustee เปรียบเสมือนนายหน้าโดยทรัสตีจะนำเครื่องจักรดังกล่าวมาให้บริษัทเช่าในรูปแบบอิญาเราะฮ์ และบริษัทจะจ่ายค่าเช่าให้ทรัสตีซึ่งจะส่งผ่านต่อให้กับนักลงทุน โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนเครื่องจักรเมื่อครบกำหนดสัญญาเช่า (Put Option) ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบดังกล่าวเปรียบเสมือนบริษัทออกขายตราสารหนี้ให้กับนักลงทุนผ่านทรัสตี โดยนักลงทุนจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบค่าเช่า และเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาบริษัทจะซื้อคืนสินค้าตาม Put Option เพื่อคืนเงินให้กับนักลงทุน

2) รูปแบบ บัยอ์ บิซะมัน อาญิล (ภาพที่ 6) โดยบริษัททำสัญญาขายสินค้า เช่น เครื่องจักรให้กับนักลงทุนโดยตรง นักลงทุนถือเป็นเจ้าของเครื่องจักรและบริษัทจะได้รับเงินสด หลังจากนั้นบริษัทจะซื้อคืนเครื่องจักรชิ้นดังกล่าวกลับจากนักลงทุนทันทีในราคาที่ตกลงไว้ โดยการผ่อนชำระและความเป็นเจ้าของในเครื่องจักรจะกลับมาเป็นของบริษัท ดังนั้นจึงเปรียบเสมือนว่าบริษัทได้รับสินเชื่อจากนักลงทุนและชำระคืนสินเชื่อโดยการผ่อนชำระต่อไป

ภาพที่ 5 การออกตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลามโดยใช้รูปแบบอิญาเราะฮ์

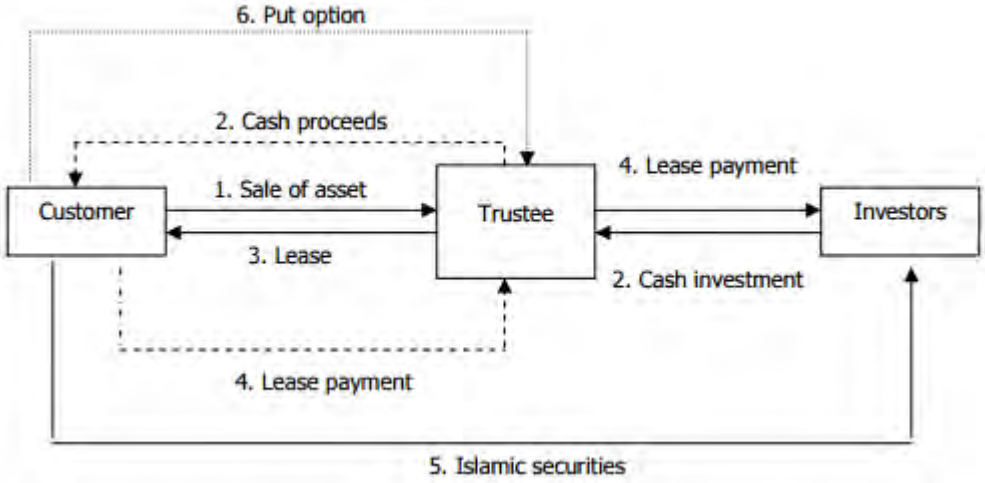

ที่มา :Islamic Capital Market Task ForceOf The International OrganizationOf Securities Commissions (2004), “Islamic Capital MarketFact Finding Report”

ภาพที่ 6 การออกตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลามโดยใช้รูปแบบบัยอ์ บิซะมัน อาญิล

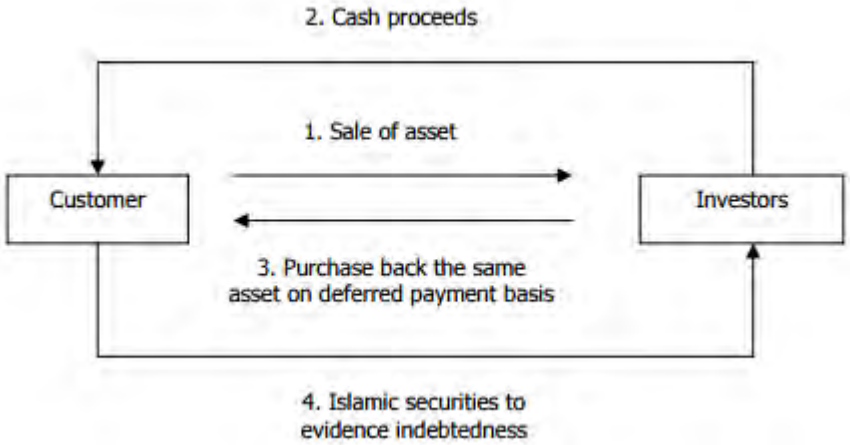

ที่มา :Islamic Capital Market Task ForceOf The International OrganizationOf Securities Commissions (2004), “Islamic Capital MarketFact Finding Report”

2.2 รูปแบบการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

จากหลักการการเงินอิสลาม 3 หลักข้างต้น ถูกนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นรูปแบบการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และรูปแบบเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในการออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของสถาบันการเงินต่าง ๆ ทั้งนี้ รูปแบบการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

(1) รูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (PLS) ได้แก่ มุชารอกะฮ์ (Musharakah) มุดอรอบะฮ์ (Mudharabah) ซึ่งรูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันนี้สอดคล้องกับหลักการความเท่าเทียม

และหลักการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ[2]

(2) รูปแบบการไม่แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (Non-PLS) ได้แก่ มุรอบาฮะฮ์ (Murabahah) อิญาเราะฮ์ (Ijarah) ซะลัม (Salam) อิสติสนา (Istisna) ซึ่งรูปแบบนี้จะมีการระบุผลตอบแทนหรืออัตรากำไรที่ชัดเจนในการทำสัญญาก่อนการทำธุรกรรม ซึ่งนิยมใช้สำหรับการให้สินเชื่อบุคคลทั่วไป สำหรับการบริโภค หรือใช้ในการให้เช่าทรัพย์สิน ทั้งนี้ รูปแบบนี้จะมีความเสี่ยงต่ำกว่าการลงทุนในระบบ PLS และไม่เกิดปัญหา Moral Hazard อีกด้วย

(3) รูปแบบการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม (Fee-Based Products) เช่นวะกาละฮ์ (Wakalah) กะฟาละฮ์ (Kafalah)เราะฮ์นู (Rahnu) เป็นต้น ซึ่งใช้สำหรับการให้บริการอื่น ๆ ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากการให้บริการดังกล่าว เช่น การค้ำประกัน การออก Letter of Credit การเก็บรักษาทรัพย์สิน เป็นต้น

(4) รูปแบบที่ไม่กำหนดผลตอบแทน ซึ่งใช้ในการระดมเงินฝาก ได้แก่ วะดีอะฮ์ (Wadiah) ก็อดดุลฮาซัน (Qardhul Hasan)

ภาพที่ 7 รูปแบบการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

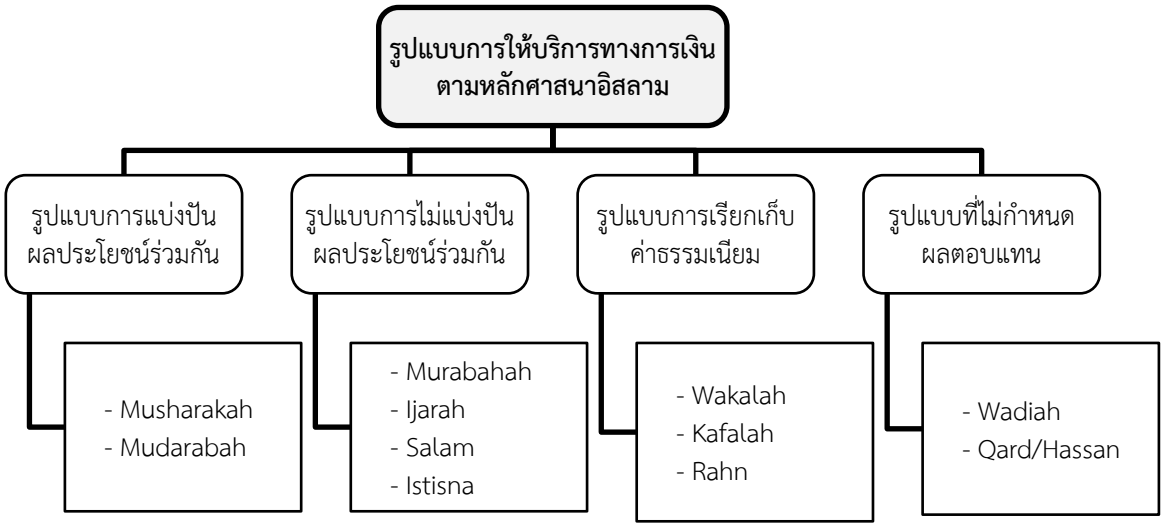

2.2.1 มุชารอกะฮ์ (Musharakah)

รูปแบบมุชารอกะฮ์ คือ รูปแบบร่วมลงทุน (Joint Venture) และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งยึดหลักการความเท่าเทียมและหลักการส่วนร่วม รูปแบบมุชารอกะฮ์เป็นการทำสัญญาร่วมกันระหว่างผู้ขอสินเชื่อ ผู้ให้สินเชื่อ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อร่วมกันระดมทุนลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ และบริหารกิจการร่วมกัน โดยกำหนดอัตราส่วนการแบ่งปันกำไรขาดทุนตามสัดส่วนของเงินทุนเมื่อแรกเริ่ม การลงทุนรูปแบบนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการลงทุนระยะกลางถึงระยะยาว อีกทั้งผู้ร่วมระดมทุนยังมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงในฐานะส่วนหนึ่งของผู้ถือหุ้น โดยสัดส่วนของคะแนนเสียงขึ้นอยู่กับสัดส่วนที่ระดมทุนครั้งแรก และยังมีสิทธิได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการของกองทุนได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบ

[2] HussainShahmoradi and Turk (2015)

การให้บริการทางการเงินแบบอื่น ๆ แล้ว การร่วมลงทุนตามรูปแบบมุชารอกะฮ์เป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงเนื่องจากผลกำไรขาดทุนทั้งหมดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการลงทุนของผู้ร่วมลงทุน แต่ถือว่าเป็นรูปแบบร่วมลงทุนที่มีความเป็นธรรมที่สุดเนื่องจากอัตราการแบ่งปันผลกำไรขาดทุนขึ้นอยู่กับสัดส่วนการลงทุน

รูปแบบการร่วมลงทุนมุชารอกะฮ์สามารถเป็นแบบจำกัด (Limited) เรียกว่า ShirkatAl-Inan หรือแบบไม่จำกัด (Unlimited) เรียกว่า Mufawadah หากเป็นรูปแบบจำกัดจะมีการจำกัดสิทธิ ความรับผิดชอบ และส่วนแบ่งกำไรของผู้ร่วมลงทุนแต่ละรายตามสัดส่วนการร่วมลงทุน แต่หากเป็นรูปแบบไม่จำกัด ผู้ร่วมลงทุนแต่ละรายจะมีสัดส่วนการร่วมลงทุน ความรับผิดชอบ และส่วนแบ่งกำไรเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ผู้ร่วมลงทุนแต่ละรายเปรียบเสมือนผู้ค้ำประกันซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ การร่วมลงทุนมุชารอกะฮ์อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การร่วมลงทุนแบบลดสัดส่วนลง (Diminishing Musharakah) หรือที่เรียกว่า Musharakah Mutanaqisaซึ่งนิยมใช้สำหรับการให้สินเชื่อเอสังหาริมทรัพย์ โดยเป็นสัญญาร่วมลงทุนที่กำหนดให้ผู้ร่วมลงทุนฝ่ายหนึ่ง (ผู้ขอสินเชื่อหรือผู้ซื้อเอสังหาริมทรัพย์) ซื้อหุ้นจากผู้ร่วมลงทุนอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้ให้สินเชื่อหรือสถาบันการเงิน) ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งกรรมสิทธิ์ตกเป็นของผู้ร่วมลงทุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทั้งหมด

2.2.2 มุดอรอบะฮ์ (Mudharabah)

รูปแบบมุดอรอบะฮ์หมายถึง การมีส่วนร่วมกันในกำไร (Partnership in Profit) โดยมีรูปแบบคือ ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้เงินทุน (ผู้ให้สินเชื่อ) ในขณะที่อีกฝ่ายเป็นผู้ดำเนินกิจการ (Mudarib) ซึ่งอาจมีสถาบันการเงินอิสลามทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการนำเงินจากผู้สนับสนุนด้านการเงินไปให้ผู้ทำหน้าที่บริหารกิจการ โดยหากการร่วมธุรกิจดังกล่าวมีกำไร กำไรดังกล่าวจะถูกแบ่งให้กับทั้ง 2 ฝ่าย ตามอัตราส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า (Profit Sharing Ratio: PSR) แต่ไม่มีการประกันเงินต้นและอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับ ดังนั้น หากขาดทุนฝ่ายที่เป็นผู้ให้เงินทุนจะต้องแบกรับภาระทั้งหมดเพียงผู้เดียว เว้นแต่ว่าการขาดทุนจะเกิดจากการดำเนินกิจการที่ผิดพลาด ไม่โปร่งใส หรือไม่เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา นอกจากนี้ ผู้ร่วมลงทุนตามรูปแบบมุดอรอบะฮ์จะไม่มีส่วนครอบครองหรือมีสิทธิในการออกเสียงในบริษัทที่ได้ลงทุนไว้ และไม่มีอำนาจในการกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการดังนั้น ผู้ร่วมลงทุนตามรูปแบบมุดอรอบะฮ์จึงมักเปรียบเทียบเป็น Sleeping Partnership ทั้งนี้ รูปแบบลงทุนร่วมกันแบบมุดอรอบะฮ์มักถูกใช้ในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและการลงทุนในกองทุนร่วมทุน (Mutual Fund)

2.2.3 มุรอบาฮะฮ์ (Murabahah)

รูปแบบมุรอบาฮะฮ์เป็นการทำธุรกรรมตามหลักชะริอะฮ์ที่สำคัญและนิยมใช้มากที่สุดรูปแบบหนึ่ง[3] โดยสถาบันการเงินจะเป็นผู้ซื้อสินค้าและขายต่อให้กับลูกค้าในราคาต้นทุนบวกกำไร ซึ่งสถาบันการเงินจะแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงต้นทุนและกำไรบวกเพิ่มและลูกค้าสามารถผ่อนชำระได้ตามระยะเวลาที่ตกลงกันรูปแบบมุรอบาฮะฮ์จึงมักนิยมใช้สำหรับการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคหรือการให้สินเชื่อเพื่อการค้า อย่างไรก็ตามการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยรูปแบบมุรอบาฮะฮ์เปรียบเสมือนการอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าของสถาบันการเงินและกำไรที่เรียกเก็บถือเป็นค่าใช้จ่ายในการอำนวยความสะดวกแต่ไม่ใช่การหาผลประโยชน์จากเงิน ดังนั้น สถาบันการเงินไม่สามารถเรียกเก็บค่าปรับสำหรับการชำระเงินไม่ตรงตามสัญญาได้ ซึ่งอาจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการผิดชำระหนี้ได้เช่นกัน

---

[3]ประมาณร้อยละ 70 – 80 ของผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามใช้รูปแบบมุรอบาฮะฮ์ (Demirguc-Kunt, Klapper,and Randall (2013)

2.2.4 อิญาเราะฮ์ (Ijarah)

รูปแบบอิญาเราะฮ์เป็นการทำธุรกรรมเช่าหรือเช่าซื้อ โดยสถาบันการเงินนำสินค้าที่ได้มาให้ลูกค้าเช่าหรือเช่าซื้อ และจะมีการทำสัญญาระหว่างกันซึ่งจะระบุอัตราค่าเช่าและระยะเวลาการให้เช่า รูปแบบเช่าตามหลักศาสนาอิสลามจะเหมือนกับรูปแบบการเช่า (Leasing) โดยทั่วไป ซึ่งกรรมสิทธิ์ในสินค้ายังคงเป็นของสถาบันการเงิน สถาบันการเงินต้องเป็นผู้บำรุงรักษาสินค้า และสถาบันการเงินสามารถเรียกคืนสินค้าได้หากผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่าตามที่กำหนด นอกจากนี้ รูปแบบอิญาเราะฮ์สามารถนำมาใช้สำหรับการเช่าซื้อ (Hire Purchase) ได้เช่นกัน โดย Ijarah Muntahia Bi Tamleek จะมีการโอนกรรมสิทธิ์จากผู้ให้เช่าไปยังผู้ขอเช่าเมื่อสิ้นสุดสัญญา ซึ่งราคาเช่าซื้อทั้งหมดจะมีค่ามากกว่าราคาสินค้าที่สถาบันการเงินซื้อสินค้ามา

2.2.5 ซะลัม (Salam)

รูปแบบซะลัมหรือ บัยอ์ ซะลัมเป็นการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยผู้ซื้อ (สถาบันการเงิน) จะตกลงราคาและชำระเงินให้กับผู้ขายครบทั้งจำนวนตั้งแต่วันทำสัญญาและผู้ขายจะส่งมอบสินค้าดังกล่าวให้กับผู้ซื้อในวันเวลาที่กำหนด โดยจะต้องกำหนดคุณภาพและปริมาณของสินค้า ณ วันทำสัญญา หากในวันเวลาที่กำหนดผู้ขายไม่สามารถส่งสินค้าได้ตามที่ตกลงไว้ ผู้ซื้อสามารถเรียกเงินคืนแต่ไม่สามารถเรียกค่าปรับได้ ซะลัมมักใช้สำหรับการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรหรืออุตสาหกรรม

2.2.6 อิสติสนา (Istisna)

รูปแบบอิสติสนาเป็นการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าคล้ายคลึงกับรูปแบบซะลัม โดยผู้ซื้อและผู้ขายตกลงราคาและทำสัญญาว่าจะชำระเงินและส่งมอบสินค้าตามวันเวลาที่กำหนด รูปแบบอิสติสนาและรูปแบบซะลัม มีความแตกต่างกัน ดังนี้ 1) ซะลัมใช้ได้กับสินค้าโดยทั่วไป ในขณะที่อิสติสนาใช้กับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าอุตสาหกรรมเท่านั้น 2) ซะลัมกำหนดให้ผู้ซื้อต้องชำระเงินให้กับผู้ขายครบทั้งจำนวนในวันทำสัญญา แต่อิสติสนาไม่จำเป็นต้องชำระเงินในวันที่ทำสัญญา ซึ่งสัญญาอาจกำหนดให้การชำระเงินเกิดขึ้นในวันทำสัญญา การชำระเป็นงวด ๆ หรือการชำระเงิน ณ วันส่งมอบสินค้าได้ 3) การยกเลิกสัญญาซะลัมจะทำได้ก่อนการลงนามในสัญญาเท่านั้น แต่การยกเลิกสัญญาอิสติสนาสามารถยกเลิกเมื่อใดก็ได้ก่อนที่จะเริ่มมีการผลิตสินค้า และ 4) ซะลัมกำหนดเวลาส่งมอบสินค้าเป็นวันใดวันหนึ่ง แต่การกำหนดวันส่งมอบสินค้าของอิสติสนาอาจกำหนดระยะเวลาช้าที่สุดที่จะส่งมอบสินค้า หากการผลิตดำเนินการได้เร็วกว่ากำหนดสามารถส่งมอบสินค้าก่อนได้

2.2.7 วะกาละฮ์ (Wakalah)

วะกาละฮ์หมายถึง การเป็นตัวแทน โดยลูกค้ามอบหมายให้สถาบันการเงินทำธุรกรรมแทนหรือออก Letter of Credit ให้ลูกค้า

2.2.8 กะฟาละฮ์ (Kafalah)

กะฟาละฮ์หมายถึง การค้ำประกัน โดยสถาบันการเงินค้ำประกันให้ลูกค้า ซึ่งสถาบันการเงินจะดำเนินการแทนหรือชดเชยค่าเสียหายหากลูกค้าไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ เราะฮ์นู หมายถึง การดูแลพิทักษ์ทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกันสินเชื่อ เช่น ทอง เพชร เป็นต้น

2.2.9 วะดีอะฮ์ (Wadiah)

วะดีอะฮ์หมายถึง การรับฝากทรัพย์สิน ซึ่งในหลายประเทศได้นำรูปแบบวะดีอะฮ์มาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เงินฝาก อย่างไรก็ตาม การตีความเรื่องวะดีอะฮ์แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่นประเทศปากีสถานตีความว่า “สถาบันการเงินทำหน้าที่เป็นเพียงผู้พิทักษ์เงิน และไม่มีสิทธินำเงินฝากไปสร้างผลประโยชน์ ในทางกลับกันสถาบันการเงินมีสิทธิในการเก็บค่าธรรมเนียมในการรักษาเงินฝากได้”

ในขณะที่ประเทศมาเลเซียได้ตีความว่า “ธนาคารทำหน้าที่เป็นผู้ค้ำประกันเงินฝาก โดยอาจนำเงินฝากดังกล่าวไปหาผลประโยชน์ได้ แต่หากเกิดความเสียหาย ธนาคารจะต้องชดใช้ความเสียหายทั้งหมดให้กับผู้ฝาก ในทางกลับกัน หากสามารถสร้างผลประโยชน์ได้ ธนาคารอาจตอบแทนผู้ฝากในรูปของสินน้ำใจ (Hibah) ได้”

2.2.10 ก็อดดุล ฮาซัน(Qardhul Hasan)

ก็อดดุล ฮาซัน หมายถึง การให้ยืมเงิน โดยผู้ให้ยืมจะไม่เรียกร้องผลตอบแทน ในขณะที่ผู้ยืมสามารถให้ผลตอบแทนได้ตามความสมัครใจ รูปแบบนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เงินฝากซึ่งถือว่าสถาบันการเงินเป็นผู้ยืมเงินจากลูกค้า โดยธนาคารสามารถนำเงินดังกล่าวไปหาผลประโยชน์ได้แต่จะต้องคืนเงินฝากเต็มจำนวนเมื่อครบกำหนดตามสัญญา โดยอาจให้ผลตอบแทนกับผู้ฝากในรูปของ Hibah ได้ตามความสมัครใจ

2.3 การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามระหว่างประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศแถบอ่าวอาหรับ

การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา แต่การขยายตัวส่วนใหญ่อยู่ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South-East Asia : SEA) เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน เป็นต้น และประเทศแถบอ่าวอาหรับ (Gulf Countries Cooperation : GCC) เช่น ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน เป็นต้น ถึงแม้ว่ากลุ่มประเทศเหล่านี้มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่คล้ายคลึงกัน แต่ยังคงมีผลิตภัณฑ์บางประเภทที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากการตีความเรื่องหลักชะริอะฮ์ของแต่ละกลุ่มประเทศที่มีมุมมองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้รูปแบบการให้บริการและการกำกับดูแลระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของกลุ่มประเทศ 2 กลุ่มนี้มีบางส่วนแตกต่างกัน โดยความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่มประเทศนี้ ได้แก่

2.3.1 บัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al-Inah)

การให้บริการสินเชื่อในรูปแบบบัยอ์ อัลอีนะฮ์ ซึ่งหมายถึงการซื้อขายสินค้า โดยผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะซื้อทรัพย์สินจากผู้ขาย (สถาบันการเงิน) โดยวิธีผ่อนชำระ หลังจากนั้นผู้ขาย (สถาบันการเงิน) จะซื้อทรัพย์สินดังกล่าวกลับด้วยเงินสดทันทีในราคาที่ต่ำกว่า ดังนั้น ผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะได้รับเงินสดและผ่อนชำระในภายหลัง ในขณะที่ส่วนต่างระหว่างราคาการขาย 2 ครั้งดังกล่าว จะเป็นกำไรของธนาคาร ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวถือได้ว่าไม่มีการซื้อขายสินค้าอย่างแท้จริง ประเทศมาเลเซียได้นำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อเพื่อการบริโภค หรือบัตรเครดิต ซึ่งไม่มีการซื้อขายสินค้าเกิดขึ้นจริงระหว่างลูกค้ากับสถาบันการเงิน แต่หลักการนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศในแถบอ่าวอาหรับ ทั้งนี้นักวิชาการมีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องบัยอ์ อัลอีนะฮ์ โดยแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

(1) นักวิชาการส่วนหนึ่ง (Maliki Hanbali และ Hanafischools of Fiqh) เห็นว่า รูปแบบการให้บริการของบัยอ์ อัลอีนะฮ์ ไม่สามารถรับรองได้ว่ามีการแลกเปลี่ยนสินค้าขึ้นจริง ซึ่งต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้ทำสัญญาแม้ว่าสัญญาที่ทำจะเป็นสัญญาการซื้อขาย แต่หากสถาบันการเงินมีความตั้งใจที่ชัดเจนในการทำสัญญาคู่ (สัญญาซื้อและขายกลับ) โดยสถาบันการเงินตั้งใจจะซื้อทรัพย์สินตัวเดิมกลับไปในราคาเงินสดที่ต่ำกว่าราคาเงินเชื่อที่ขายไป ผลต่างระหว่างราคาซื้อและราคาขายที่สถาบันการเงินได้รับคือ ดอกเบี้ย ดังนั้น ผลสุดท้ายการทำธุรกรรมดังกล่าวไม่แตกต่างจากการให้สินเชื่อโดยเรียกเก็บดอกเบี้ย

ซึ่งอาจจะเรียกว่า “การรั่วไหลของดอกเบี้ยทางประตูหลัง[4]” บัยอ์ อัลอีนะฮ์ จึงเป็นเพียงเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงการห้ามดอกเบี้ยและขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม ดังนั้น รูปแบบการให้บริการของบัยอ์ อัลอีนะฮ์ จึงไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศในแถบอ่าวอาหรับ

(2) นักวิชาการอีกส่วนหนึ่ง (Shafieschools of Fiqh) เห็นว่า รูปแบบการให้บริการของบัยอ์ อัลอีนะฮ์ สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นสัญญาค้าขาย 2 สัญญาแยกจากกัน ซึ่งไม่สามารถตัดสินเจตนาที่ซ่อนเร้นได้ คู่สัญญามีความตั้งใจที่จะทำสัญญาซื้อขายคู่ แต่สัญญาเป็นอิสระต่อกัน สัญญาหนึ่งไม่ได้เป็นเงื่อนไขให้เกิดอีกสัญญาหนึ่ง แต่ละสัญญาตัดขาดจากกัน ไม่มีผลทางกฎหมายในเรื่องสิทธิและข้อบังคับการซื้อขายต่ออีกสัญญาหนึ่ง ดังนั้น ลักษณะภายนอกคือการค้าขาย สัญญานั้นก็เป็นที่อนุมัติ ดังนั้น รูปแบบการให้บริการของบัยอ์ อัลอีนะฮ์ จึงสามารถทำได้ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.3.2 ตะวัรรุก (Tawarruq)

การให้บริการสินเชื่อในรูปแบบตะวัรรุกมีลักษณะคล้ายกับรูปแบบบัยอ์ อัลอีนะฮ์แต่มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องในสัญญา โดยผู้ซื้อ (ลูกค้า) จะซื้อทรัพย์สินจากผู้ขาย (สถาบันการเงิน) โดยวิธีผ่อนชำระ หลังจากนั้นจะขายซื้อทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเงินสดให้กับบุคคลที่สาม และบุคคลที่สามจะขายสินค้าให้กับสถาบันการเงินเป็นเงินสดเช่นกัน ประเทศมาเลเซียได้นำรูปแบบดังกล่าวมาใช้เพื่อแก้ปัญญาสภาพคล่องทางการเงินของประเทศโดยไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ที่ใช้ดอกเบี้ย เพราะหากไม่ใช้วิธีนี้ธนาคารอิสลามคงต้องประสบกับปัญญาการขาดสภาพคล่อง อันจะเป็นผลเสียต่อระบบการเงินของประเทศ อย่างไรก็ตาม หลักการนี้ไม่เป็นที่ยอมรับในบางประเทศในแถบอ่าวอาหรับนักวิชาการมีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องตะวัรรุกโดยแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

(1) นักวิชาการส่วนหนึ่ง (Hanbalischools of Fiqh) เห็นว่า ตะวัรรุกเป็นเพียงเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงการห้ามดอกเบี้ย เช่นเดียวกับบัยอ์ อัลอีนะฮ์ ซึ่งขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม เนื่องจากไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าที่มีอยู่จริง แตกต่างกันเพียงมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ผลของการทำธุรกรรมไม่แตกต่างจากรูปแบบบัยอ์ อัลอีนะฮ์ ดังนั้น รูปแบบการให้บริการของตะวัรรุกจึงไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศในแถบอ่าวอาหรับ

(2) นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า (Hanabilah และ Shafieschools of Fiqh) รูปแบบตะวัรรุกสามารถทำได้เนื่องจากมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ซื้อขายทั้งสามฝ่ายไม่ได้รู้เห็นกันแต่หากเป็นการจัดเตรียมกันระหว่างสามฝ่ายถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงการห้ามดอกเบี้ย ดังนั้น รูปแบบตะวัรรุกที่สามารถกระทำได้ต้องมีเงื่อนไข คือ สัญญาการค้าระหว่างสามฝ่ายเป็นสองสัญญาที่ไม่เกี่ยวเนื่องกันและไม่มีเงื่อนไขระบุว่าเมื่อลูกค้าซื้อของไปแล้วต้องขายคืนหรือขายของไปแล้วต้องซื้อคืน เพราะการบังคับในสัญญาซื้อขายเป็นสิ่งต้องห้ามสินค้าในสัญญาต้องมีอยู่จริง ผู้ขายสินค้าต้องมีสิทธิการเป็นเจ้าของสินค้าจริงๆ เพราะการขายสินค้าที่ตนเองไม่ได้ถือครองเป็นความไม่แน่นอน และผู้ซื้อผู้ขายต้องเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริง ดังนั้น รูปแบบการให้บริการของตะวัรรุกจึงสามารถทำได้ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

[4] “Riba (interests) through the back door”, Wan Ismail (1992)

2.3.3 มุรอบาฮะฮ์กับสถาบันการเงินอื่น

การทำธุรกรรมโดยใช้รูปแบบมุรอบาฮะฮ์ซึ่งเป็นซื้อสินค้าและขายต่อให้กับลูกค้าในราคาต้นทุนบวกกำไร หากเป็นการกระทำระหว่างสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหรือระหว่างสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและบริษัทที่ดำเนินกิจการตามหลักศาสนาอิสลามย้อมเป็นสิ่งที่สามารถทำได้และไม่ขัดหลักการของศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ หากเป็นการทำธุรกรรมรูปแบบมุรอบาฮะฮ์ระหว่างสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและสถาบันการเงินทั่วไปยังคงมีความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศแถบอ่าวอาหรับ

(1) ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่อนุญาตให้สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทำธุรกรรมหรือระดมทุนจากสถาบันการเงินทั่วไป เนื่องจากสถาบันการเงินทั่วไปทำธุรกรรมโดยอ้างอิงดอกเบี้ยเป็นหลักซึ่งไม่สามารถแยกระหว่างธุรกรรมที่มีดอกเบี้ยหรือไม่มีดอกเบี้ยได้ ดังนั้นการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินทั่วไปถือเป็นการยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยเช่นกัน

(2) ประเทศในแถบอ่าวอาหรับไม่ได้มีข้อห้ามในการระดมทุนจากสถาบันการเงินทั่วไป ดังนั้น สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศในแถบอ่าวอาหรับสามารถทำธุรกรรมในรูปแบบมุรอบาฮะฮ์ เพื่อระดมทุนจากสถาบันการเงินทั่วไปได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมสภาพคล่องให้กับสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

2.3.4 บัยอ์ อัลดัยน์ (Bai al-Dayn)

การทำธุรกรรมโดยใช้รูปแบบบัยอ์ อัลดัยน์หมายถึง การธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์หรือตราสารหนี้ โดยที่หลักทรัพย์หรือตราสารหนี้นั้นเป็นการออกโดยลูกหนี้เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการเป็นหนี้การค้า ซึ่งรูปแบบดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการซื้อหรือซื้อลดตราสารหนี้หรือตั๋วเงินจากลูกค้า

2.3.5 หลักเกณฑ์กลางในการกำกับดูแลตามหลักชะริอะฮ์

ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กำหนดเกณฑ์กลาง (Shariah management regulatoryframework) สำหรับกำกับดูแลการทำธุรกรรมให้เป็นไปตามหลักชะริอะฮ์ ซึ่งกำหนดโดยธนาคารกลางและคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทำให้การออกผลิตภัณฑ์ทุกประเภทต้องอ้างอิงหลักเกณฑ์ดังกล่าวและไม่เกิดข้อโต้แย้งระหว่างสถาบันการเงินถึงความถูกต้องของผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นใจของผู้ใช้บริการและส่งผลต่อการพัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งระบบ ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์กลางสำหรับกำกับดูแลการทำธุรกรรมมีในหลายประเทศเช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน เป็นต้นในขณะที่ประเทศในแถบอ่าวอาหรับไม่ได้มีหลักเกณฑ์กลางแต่เป็นหลักเกณฑ์ภายในของแต่ละสถาบันการเงิน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความสัมพันธ์หลักการเงินอิสลามระหว่างประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศแถบตะวันออกกลาง

การบริการทางการเงิน	ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ประเทศแถบอ่าวอาหรับ
บัยอ์ อัลอีนะฮ์	ทำได้	ทำไม่ได้
ตะวัรรุก	ทำได้	บางประเทศทำได้ บางประเทศทำไม่ได้
มุรอบาฮะฮ์กับสถาบันการเงินตามหลัก	ทำได้	ทำได้

การบริการทางการเงิน	ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ประเทศแถบอ่าวอาหรับ
ศาสนาอิสลาม		
มุรอบาฮะฮ์กับสถาบันการเงินทั่วไป	ทำไม่ได้	ทำได้
บัยอ์ อัลดัยน์	ทำได้	บางประเทศทำได้ บางประเทศทำไม่ได้
หลักเกณฑ์กลางในการกำกับดูแลตามหลักชะริอะฮ์	มี	ไม่มี

บทที่ 3
ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย

3.1 ระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย

ระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์มีลักษณะการทำธุรกรรมทางการเงินที่ปลอดดอกเบี้ย และใช้หลักการแบ่งปันผลกำไรและขาดทุนร่วมกัน (Profit and Loss Sharing: PLS) เพื่อแสวงหาผลกำไร ในขณะที่บริการทางการเงินต่าง ๆ ในระบบการเงินปกติจะใช้อัตราดอกเบี้ยในการอ้างอิงเพื่อหาผลตอบแทนจากการทำธุรกรรมทางการเงินเป็นหลัก นอกจากนี้ระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ยังมีกฎข้อปฏิบัติที่ห้ามมิให้มีการทำธุรกรรมที่ขัดต่อหลักอิสลาม และการทำนิติกรรมต่างๆ จำเป็นต้องมีความชัดเจนและยุติธรรม โดยระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย ประกอบด้วย สถาบันการเงิน สหกรณ์ บริษัทประกันภัย บริษัทลิสซิ่ง และบริษัทหลักทรัพย์

3.1.1 สถาบันการเงิน

ประเทศไทยเริ่มมีแนวคิดในการจัดตั้งธนาคารอิสลามหลังจากรัฐบาลไทยได้ลงนามในโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT) ตั้งแต่ปี 2537 เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาสนับถือศาสนาอิสลาม จึงได้มีข้อเสนอให้มีการจัดตั้งธนาคารอิสลาม โดยสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งธนาคารอิสลาม และได้บรรจุข้อเสนอดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งมีแนวทาง ดังนี้

(1) พัฒนาสถาบันทางการเงินซึ่งมีอยู่เดิมในท้องถิ่น เช่น สหกรณ์อิสลามต่าง ๆ ให้เข้มแข็งและเป็นสถาบันการเงินที่ใช้หลักชะริอะฮ์ในการบริหาร

(2) พิจารณาโอกาสการจัดตั้งกองทุนภายใต้กฎหมายปัจจุบันให้สามารถใช้หลักชะริอะฮ์บริหารงานได้โดยตรง

(3) เชิญชวนธนาคารภายใต้กำกับของรัฐ และเอกชนให้เปิดช่องทางการบริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ หรือช่องหน้าต่างอิสลาม (Islamic Windows)เช่นเดียวกับมาเลเซียเมื่อเริ่มก่อตั้งธนาคารอิสลาม

(4) มีพระราชบัญญัติเพื่อรองรับการก่อตั้งธนาคารอิสลามโดยเฉพาะ

ในสมัยรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้มีการเร่งรัดให้ธนาคารภายใต้กำกับของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และธนาคารอาคารสงเคราะห์เปิดช่องหน้าต่างอิสลามภายในปี 2540 และสมาคมธนาคารไทยได้มีหนังสือเชิญชวนธนาคารพาณิชย์ที่สนใจให้เปิดช่องทางบริการดังกล่าว

ในเดือนธันวาคม ปี 2540 ธนาคารศรีนครเป็นธนาคารแรกที่เปิดช่องหน้าต่างอิสลาม โดยเริ่มเปิดให้บริการในช่องทางเงินฝาก ซึ่งในขณะนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ยังไม่อนุมัติให้นำเงินฝากจากการระดมทุนในช่องทางดังกล่าวไปลงทุน และการบริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ยังไม่มีพระราชบัญญัติใดรองรับ ประกอบกับความหวาดระแวงการทุจริตในกลุ่มสถาบันการเงิน ดังนั้น การเปิดช่องหน้าต่างอิสลามของธนาคารศรีนครจึงถูกต่อต้านจากกลุ่มยุวมุสลิมในภาคใต้ อย่างไรก็ดี ในช่วงสิ้นปี 2540 ธนาคารศรีนครได้ประสบปัญหาทางการเงิน โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้แต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และในเดือนกรกฎาคม ปี 2541 ช่องหน้าต่างอิสลามของธนาคารศรีนคร จึงได้ปิดตัวลงเนื่องจากคณะกรรมการชุดใหม่ไม่มีโยบายส่งเสริมการระดมทุนในช่องทางดังกล่าว

ในเดือนธันวาคม ปี 2541 ธนาคารออมสินได้เปิดให้บริการช่องหน้าต่างอิสลาม โดยเน้นให้บริการในพื้นที่ที่มีมุสลิมจำนวนมากในเขตภาคใต้ และเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครฯ และนำเงินฝากที่ได้จากการระดมทุนในช่องหน้าต่างอิสลามไปใช้ในการขายผ่อนส่งสินค้า และการเช่าซื้อสินค้าที่มีราคาสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรด้านการเกษตรเกษตร รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และบ้าน เป็นต้น อย่างไรก็ดี การให้บริการช่องหน้าต่างอิสลามของธนาคารออมสินไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร และในเดือนมีนาคม ปี 2542 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้จัดตั้งกองทุนธนาคารอิสลามตามมติคณะรัฐมนตรี และเปิดให้บริการช่องหน้าต่างอิสลามจนถึงปัจจุบัน

ในปี 2545 ธนาคารกรุงไทยได้เปิดให้บริการตามหลักชะริอะฮ์ และเปิดให้บริการสาขาแรกที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2545 โดยมีการแยกการบริหารงานเป็นเอกเทศรวมทั้งเปิดให้บริการช่องหน้าต่างอิสลามสาขาปกติในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 18 สาขา และต่อมาเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 โดยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) ถือเป็นสถาบันการเงินอิสลามที่ให้บริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์อย่างเต็มรูปแบบแห่งแรกในประเทศไทยและได้เปิดดำเนินกิจการเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2546 ภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลังด้วยทุนจดทะเบียน 1,000 ล้านบาท โดยมีสาขาแห่งแรกอยู่ที่ถนนรามคำแหง และในวันที่ 18 สิงหาคม 2546ได้เปิดดำเนินการเป็นสาขาเต็มรูปแบบ หลังจากนั้น ธนาคารกรุงไทยได้เปิดสำนักงานใหญ่ “ธนาคารกรุงไทยชะริอะฮ์” ที่ถนนพัฒนาการเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2545 และต่อมาได้โอนบริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ จำนวน 18 สาขา ให้กับ ธอท. ตามนโยบายกระทรวงการคลังเพื่อรองรับปริมาณธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินการ ส่งผลให้ ธอท. มีสาขาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปัจจุบัน ธอท. มี96 สาขาครอบคลุมทุกภูมิภาค ทั้งนี้ แม้การจัดตั้งมิได้กำหนดให้เป็นธนาคารของรัฐแต่เนื่องจากปัจจุบันกระทรวงการคลังได้มีการเพิ่มทุนให้ ธอท. อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ ธอท. มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นหลัก 48.5% ธนาคารออมสิน 39.8% และธนาคารกรุงไทย 9.83% โดยมีสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นผู้กำกับดูแล

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีสถาบันการเงินที่ให้บริการตามหลักชะริอะฮ์ ทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ ธอท. ธ.ก.ส. และธนาคารออมสิน

(1) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย(ธอท.) มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้บริการ ดังนี้

1) ด้านสินเชื่อ

ธนาคารมีผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่ให้บริการในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1.1) สินเชื่อเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อเพื่อซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อก่อสร้าง ซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย และสินเชื่อเพื่อไถ่ถอนที่อยู่อาศัย โดยมีวงเงินสินเชื่อขั้นต่ำ 300,000 บาท สูงสุดไม่เกิน 20 ล้านบาท ระยะเวลาการผ่อนชำระตั้งแต่ 3 ถึง 35 ปี และมีอัตรากำไรสูงสุด ร้อยละ 18 ต่อปี

1.2) สินเชื่ออเนกประสงค์แบบมีหลักประกัน เป็นสินเชื่อเพื่ออุปโภคบริโภคและเพื่อเสริมสภาพคล่องในชีวิตประจำวัน โดยมีหลักประกันเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์ฮาวส์ ทาวน์โฮม อาคารพาณิชย์ หรือ โฮมออฟฟิส เป็นต้นโดยมีวงเงินสินเชื่อขั้นต่ำ 100,000 บาท

สูงสุดไม่เกิน 1,500,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ 3 ถึง 15 ปี และมีอัตราราคาขายหรือกำไรผ่อนชำระสูงสุด ร้อยละ 18 ต่อปี

1.3) สินเชื่ออเนกประสงค์แบบไม่มีหลักประกัน เป็นสินเชื่อเพื่ออุปโภคบริโภคและเพื่อเสริมสภาพคล่องในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ หรือบุคคลค้ำประกัน ซึ่งมีวงเงินสินเชื่อ 5 เท่าของรายได้ ขั้นต่ำ 100,000 บาท สูงสุดไม่เกิน 1,500,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ 1 ถึง 6 ปี และมีอัตราราคาขายหรือกำไรผ่อนชำระสูงสุด ร้อยละ 25 ต่อปี

1.4) สินเชื่อจุลภาค เป็นสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการที่มีรายได้น้อยและมีถิ่นฐานในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการทำธุรกิจโดยมีวงเงินสินเชื่อขั้นต่ำ 5,000 บาท สูงสุดไม่เกิน 200,000 บาท ต่อกลุ่ม และผู้ขอสินเชื่อต้องเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งเป็นการเข้าร่วมของคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือใกล้เคียงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

1.5) สินเชื่อ SMEs Flexi & Sure เป็นสินเชื่อเพื่อเสริมสภาพคล่องและขยายกิจการให้แก่ธุรกิจ ได้แก่วงเงินสินเชื่อระยะยาว วงเงินหมุนเวียน สินเชื่อเพื่อค้ำประกันในประเทศ อัตราผ่อนชำระสามารถเลือกได้จะเป็นแบบยืดหยุ่น (Flexi) หรือคงที่ (Sure) เริ่มต้นที่ร้อยละ 9.5 ต่อปี

1.6) โครงการสินเชื่อส่งเสริมผู้ประกอบอาชีพให้บริการรถสาธารณะ เป็นโครงการสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบอาชีพให้บริการรถสาธารณะในพื้นที่ 5 จังหวัดในเขตภาคใต้ อันได้แก่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาสจังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล ประกอบด้วยสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ เพื่อประกอบอาชีพให้บริการโดยสารสาธารณะ วงเงินสินเชื่อตามราคาซื้อขายจริง สูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท และสินเชื่อวงเงินอเนกประสงค์เพื่อใช้ในการซ่อมแซมรถ วงเงินสินเชื่อตามราคาที่จ่ายจริงโดยการประเมินจากอู่ที่ธนาคารให้การยอมรับ

1.7) โครงการสินเชื่อยกระดับความเป็นอยู่ประกอบด้วยโครงการสินเชื่อรากหญ้า iBank โครงการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอยและอาชีพอิสระ โครงการสินเชื่อพัฒนาอาชีพของรัฐ โครงการสินเชื่อแรงงานไทยในมาเลเซีย โครงการสินเชื่อรีไฟแนนซ์หนี้นอกระบบ โครงการสินเชื่อวิสาหกิจชุมชน โครงการสินเชื่อเครื่องแต่งกายมุสลิม และโครงการสินเชื่ออาหารฮาลาลรายย่อย โดยมีวงเงินสินเชื่อเริ่มต้น 5,000 บาท สูงสุดไม่เกิน 500,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 60 เดือน และมีอัตรากำไรผ่อนชำระเริ่มต้นด้วยอัตราคงที่ร้อยละ 6.00 ต่อปี

2) ด้านเงินฝาก

2.1) เงินฝากภายใต้หลักวะดีอะฮ์ ประกอบด้วยบัญชีออมทรัพย์วะดีอะฮ์และบัญชีเดินสะพัดวะดีอะฮ์

2.1.1) บัญชีออมทรัพย์วะดีอะฮ์ เป็นบัญชีเงินฝากรักษาทรัพย์โดยมีเงินฝากแรกเข้าขั้นต่ำ 200 บาท ทั้งนี้ ผลตอบแทนขึ้นอยู่กับผลกำไรและการพิจารณาของธนาคาร

2.2.2) บัญชีเดินสะพัดวะดีอะฮ์ เป็นบัญชีเงินฝากรักษาทรัพย์และสั่งจ่ายเช็คในวงเงินที่ธนาคารกำหนด โดยมีเงินฝากแรกเข้าขั้นต่ำ 10,000 บาท และผู้ฝากจะไม่ได้รับผลตอบแทนจากการฝากเงินในบัญชีประเภทดังกล่าว

2.2) เงินฝากภายใต้หลักมุดอรอบะฮ์ เป็นเงินฝากประจำที่มีกำหนดระยะเวลาการฝากที่แน่นอน คือ 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน เป็นต้น โดยกำหนดเงินฝากขั้นต่ำในแต่ละครั้งต้องไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท

2.2.1) บัญชีเงินรับฝากประจำมุดอรอบะฮ์ปลอดภาษี เป็นเงินฝากที่มีกำหนดระยะเวลาการฝาก 24 เดือน โดยนำฝากจำนวนเท่ากันทุกเดือนขั้นต่ำ 1,000 บาท และเมื่อฝากครบกำหนดระยะเวลาจะได้รับสิทธิยกเว้นภาษีผลตอบแทนเงินฝากร้อยละ 15

2.2.2) บัญชีเงินรับฝากประจำอัล-อะมีนเป็นบัญชีเงินฝากสำหรับการระดมเงินทุน โดยธนาคารจะนำเงินฝากของลูกค้าไปลงทุนหรือดำเนินธุรกิจที่ไม่ขัดต่อหลักชะริอะฮ์ และธนาคารจะแบ่งปันรายได้ที่เกิดจากการลงทุนหรือดำเนินธุรกิจเป็นรายเดือนตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน

2.2.3) บัญชีเงินฝากอัล-ฮัจญ์ เป็นเงินฝากประเภทออมทรัพย์ระยะเวลา 60 เดือน โดยเปิดบัญชีขั้นต่ำเพียง 2,500 บาท พร้อมรับผลตอบแทนทุกสิ้นเดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออมเงินเป็นค่าเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

2.2.4) บัญชีเงินรับฝากอัล-ฮัจญ์ V.2 โดยกำหนดวงเงินในการเปิดบัญชีขั้นต่ำเพียง 500 บาท และจ่ายผลตอบแทนปีละ 2 ครั้ง

2.2.5) บัญชีเงินฝากอุ่นใจวัยเรียน เป็นบัญชีเงินฝากสำหรับเด็กและต้องมีอายุไม่เกิน 20 ปี โดยสามารถเปิดบัญชีขั้นต่ำเพียง 1 บาท และจ่ายผลตอบแทนทุกวันทำการสิ้นเดือน

3) บริการทางการเงิน

3.1) บริการหักบัญชีเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ เพื่อชำระค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์พื้นฐานโดยหักค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคผ่านธนาคาร

3.2) บริการโอนเงินรายย่อย เป็นบริการโอนเงินของธนาคารผ่าน บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอกซ์ จำกัด ศูนย์หักบัญชีผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ตามประเภทการโอน ดังนี้

3.2.1) Debit Fund Transfe rเป็นบริการที่ลูกค้าทำข้อตกลงล่วงหน้าให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีของตนเพื่อชำระเงินให้แก่ลูกค้าธนาคารหรือของธนาคารสมาชิกอื่นเป็นประจำตามงวดเวลาที่ถูกเรียกเก็บ เช่น การจ่ายชำระค่าสินค้าหรือบริการ การผ่อนชำระเงินค่างวดชำระค่าสาธารณูปโภคต่างๆ เป็นต้น

3.2.2) Credit Fund Transfer บริการโอนเงินจากลูกค้ารายหนึ่งไปเข้าบัญชีของลูกค้าอีกรายหนึ่งของธนาคารและของธนาคารสมาชิกอื่น เช่น การโอนเงินเดือนเข้าบัญชีของพนักงาน การโอนเงินปันผล การจ่ายคืนภาษีกรมสรรพากร เป็นต้น

3.3) บริการจัดการซะกาตจากบัญชีซะกาต เป็นบริการที่ธนาคารรับดำเนินการจ่ายซะกาตแทนผู้ใช้บริการเพื่อแจกจ่ายแก่ผู้มีสิทธิ์รับซะกาตตามหลักการศาสนา ได้แก่ คนยากจน ผู้ขัดสน ผู้ที่มีใจโน้มเอียงมาสู่ศาสนาอิสลามผู้ที่มีหนี้สินตามศาสนบัญญัติ ผู้เดินทางที่ไม่ขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลามและขาดแคลนทุนทรัพย์ ตลอดจนการใช้จ่ายในหนทางของศาสนาอิสลาม เช่น การกุศลทั่วไป การสร้างโรงเรียน การสร้างโรงพยาบาล การขุดบ่อน้ำ เป็นต้น

4) การค้าระหว่างประเทศ

4.1) ด้านสินค้าเข้า

4.1.1) เลตเตอร์ออฟเครดิตสินค้าเข้า (Letter of Credit:L/C) เป็นบริการที่ให้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศโดยธนาคารได้ออก L/C ตามคำสั่งของผู้นำเข้าให้แก่ผู้ขายในต่างประเทศเพื่อรับรองว่าธนาคารจะชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายแทนผู้นำเข้าหากผู้ขายยื่นเอกสารถูกต้องตามเงื่อนไขใน L/C

4.1.2) ตั๋วเรียกเก็บเงินสินค้าเข้า (Import Bill for Collection) โดยเมื่อธนาคารซึ่งเป็นธนาคารของลูกค้า(ผู้นำเข้า)ได้รับตั๋วเรียกเก็บสินค้าเข้า (Import Bill for

Collection) จากธนาคารในต่างประเทศแล้วธนาคารจะแจ้งต่อลูกค้าให้มาชำระเงินค่าสินค้าหรือรับรองการชำระเงินเพื่อรับตั๋วนั้นไปดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าต่อไป

4.1.3) สินเชื่อเพื่อการนำเข้า เป็นสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้นำเข้า โดยที่ธนาคารจะจ่ายเงินตามตั๋วสินค้าเข้าล่วงหน้าให้แก่ธนาคารในต่างประเทศไปก่อนแล้วจึงเรียกเก็บเงินตามตั๋วจากลูกค้า(ผู้นำเข้า)ภายหลังตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้นำเข้าใช้วิธีการชำระเงินเป็นแบบ Open Account ก็สามารถรับบริการสินเชื่อประเภทนี้ได้เช่นกัน โดยที่ธนาคารจะโอนเงินให้แก่ ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ไปก่อน แล้วจึงเรียกเก็บเงินตามจากผู้นำเข้าภายหลังตามระยะเวลาที่กำหนดเช่นเดียวกัน ซึ่งเรียก TR ประเภทนี้ว่า TR against open account หรือ MWCF-T/T ชิปปิ้งการันตีหรือใบสั่งปล่อยสินค้า เป็นบริการเสริมสำหรับลูกค้าที่ใช้บริการด้านการเปิด L/C หรือ ตั๋วเรียกเก็บสินค้าเข้า (Bill for Collection) โดยธนาคารจะออกหนังสือค้ำประกันประเภทหนึ่งที่เรียกว่า Shipping Guarantee ค้ำประกันผู้นำเข้าต่อบริษัทเรือเพื่อขอออกสินค้าก่อนแทน Bill of Lading ที่ยังมาไม่ถึงนอกจากนี้ในการขนส่งทางอากาศ ธนาคารยังให้บริการสลักหลัง D/O (Delivery Order) หรือ Bill of Lading แก่ลูกค้าไปออกของก่อนได้รับชุดเต็มของเอกสารที่ส่งมาเรียกเก็บทั้ง Under L/C หรือ Bill for Collection

4.2) ด้านสินค้าออก

4.2.1) การแจ้งเปิดหรือแก้ไข L/Cเป็นบริการที่ธนาคารบริการแก่ผู้ส่งออกในประเทศไทย โดยเมื่อธนาคารได้รับ L/C จากธนาคารผู้เปิด L/C ในต่างประเทศธนาคารจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และแท้จริงของ L/C และแจ้งไปยังผู้รับประโยชน์ให้มารับ L/C ฉบับนั้นไปดำเนินการต่อไป

4.2.2) การโอนL/Cธนาคารจะทำหน้าที่โอน L/C ให้แก่ผู้รับประโยชน์อีกรายหนึ่ง หรือหลายรายก็ได้ตามคำขอของผู้รับประโยชน์รายแรก แต่ผู้รับประโยชน์คนถัดไปจะไปโอนต่ออีกไม่ได้ทั้งนี้ ผู้รับประโยชน์คนแรกมีสิทธิเปลี่ยน Invoice และ Bill of Exchangeของผู้รับประโยชน์คนที่สองได้เรียกว่าโอนแบบ Sub-invoice ในจำนวนไม่เกินใน L/C เดิม และในราคาต่อหน่วย (Unit price) เดิมโดยวัตถุประสงค์ของการโอนแบบ Sub-invoice ก็เพื่อผู้รับประโยชน์คนแรกจะได้กำไรจากส่วนต่างในการโอน

4.2.3) การเรียกเก็บเงินตามตั๋วสินค้าออกธนาคารให้บริการเรียกเก็บเงินตามตั๋วสินค้าออก ซึ่งมี 2 ประเภท คือ

1) ตั๋วเรียกเก็บสินค้าออกภายใต้L/C เป็นบริการที่ธนาคารซึ่งเป็นธนาคารของผู้ส่งออกทำหน้าที่ตรวจสอบตั๋วส่งออกภายใต้L/C และส่งไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารผู้เปิด L/C โดยจะติดตามการชำระเงินนั้นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2) ตั๋วเรียกเก็บสินค้าออกแบบ Document against Payment (D/P)และ Document against Acceptance (D/A)เป็นบริการที่ธนาคารซึ่งเป็นธนาคารของผู้ส่งออกทำหน้าที่ส่งเอกสาร (ตั๋วสินค้าออก)ไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารในต่างประเทศโดยจะติดตามการชำระเงินนั้นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

4.2.4) สินเชื่อเพื่อรับซื้อตั๋วสินค้าออกโดยธนาคารมีการจัดตั้งวงเงินรับซื้อตั๋วส่งออก (Export Bill Purchased:EBP) เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้แก่ผู้ส่งออกและส่งตั๋วสินค้าออกไปเรียกเก็บเงินจากผู้จ่ายเงินตามตั๋วสินค้าออกหลังจากนั้น ธนาคารจึงนำเงินที่ได้มาหักชำระตั๋วที่ซื้อไว้

4.2.5) สินเชื่อเพื่อการส่งออกธนาคารมีการจัดตั้งวงเงินสินเชื่อเพื่อการส่งออก (Packing Credit:P/C) โดยสนับสนุนสินเชื่อให้แก่ผู้ส่งออกเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนดังนี้

1) กรณีทำ P/Cตามตั๋วแลกเงิน ธนาคารจะให้สินเชื่อในอัตราไม่เกิน ร้อยละ90ของจำนวนเงินตามตั๋วแลกเงิน

2) กรณีทำ P/Cตาม L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ ให้สินเชื่อในอัตราไม่เกิน ร้อยละ 80 ของจำนวนเงินตาม L/C

3) กรณีทำ P/Cตามสัญญาซื้อขาย หรือใบสั่งซื้อให้สินเชื่อได้ไม่เกินร้อยละ 70ของจำนวนเงินตามสัญญาซื้อขายหรือใบสั่งซื้อ โดยผู้ลงนาม (หรือผู้ซื้อ) ในสัญญาซื้อขายหรือในใบสั่งซื้อต้องเป็นคู่ค้าของลูกค้าเท่านั้น

4) กรณีทำ P/Cตามใบรับของคลังสินค้าและใบประทวนสินค้าหรือใบรับจำนำสินค้า

4.3) ด้านในประเทศและการค้ำประกัน

4.3.1) เลตเตอร์ออฟเครดิตในประเทศ (Domestic Letter of Credit: DLC) เป็นบริการที่ให้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้ขายสินค้า โดยธนาคารซึ่งเป็นธนาคารของผู้ขายได้ออก DLC ตามคำสั่งของผู้ซื้อให้แก่ผู้ขายเพื่อรับรองว่าธนาคารจะชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายแทนผู้ซื้อหากผู้ขายปฏิบัติถูกต้องตาม DLC หลังจากเปิด DLC ไปแล้ว เมื่อธนาคารได้รับเอกสารสินค้าเข้าภายใต้ DLC จากธนาคารของผู้ขายแล้ว ธนาคารจะทำการตรวจสอบเอกสาร และชำระเงินค่าสินค้าทันทีหรือรับรองตั๋วและจ่ายเงินตามกำหนดระยะเวลาให้ธนาคารนั้นพร้อมกับแจ้งต่อลูกค้าให้มาชำระเงิน

4.3.2) สินเชื่อเพื่อการค้ำการประกันในต่างประเทศเป็นการให้สินเชื่อเพื่อการค้ำประกันในต่างประเทศกับผู้ต้องการขยายการลงทุนเพื่อทำธุรกิจในต่างประเทศโดยเฉพาะการค้าการลงทุนใน ตลาดเกิดใหม่ที่ต้องการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของประเทศในแถบเอเชียตะวันออกกลาง และแอฟริกา โดยคู่สัญญาที่ได้รับสัญญาการก่อสร้างการลงทุนพัฒนาในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องใช้ Bank Guarantee หรือ Standby LC เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคู่สัญญาในต่างประเทศว่าจะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ตกลงกันไว้ โดยมีธนาคารทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการค้ำประกัน และหากไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งสัญญาได้ธนาคารก็จะเป็นผู้ชำระเงินแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสือค้ำประกัน

5) ด้านปริวรรตเงินตรา

5.1) การรับเงินโอนเข้าจากต่างประเทศ เป็นบริการรับโอนเงินเข้าจากต่างประเทศผ่านระบบ SWIFT ของธนาคารเพื่อจ่ายให้กับผู้รับเงินตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

5.2) การโอนเงินออกต่างประเทศ เป็นบริการโอนเงินออกต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ของลูกค้า โดยผ่านทางระบบ SWIFT ของธนาคาร ซึ่งสามารถส่งเงินเข้าบัญชีผู้รับได้รวดเร็วและปลอดภัยนอกจากนี้ธนาคารยังให้บริการการโอนเงินไปต่างประเทศแก่ผู้ประกอบกิจการฮัจญ์และอุมเราะฮ์ในช่วงพิธีฮัจญ์ด้วย

5.3) บริการขายดราฟท์ต่างประเทศ เป็นวิธีการโอนเงินไปต่างประเทศอีกวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการโอนเงินผ่านระบบ SWIFT โดยที่เป็นตราสารทางการเงินของธนาคารหรือตั๋วแลกเงินของธนาคารหรือของธนาคารอื่นเป็นผู้ออก และสั่งให้สาขาของตนในต่างประเทศหรือธนาคารตัวแทน correspondent bank จ่ายเงินตามที่ระบุในดราฟท์ให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ที่มีชื่อระบุไว้บนดราฟท์ ในกรณีที่ดราฟท์สูญหาย สามารถแจ้งธนาคารเพื่อขออายัดและออกฉบับใหม่แทนได้

5.4) บริการรับซื้อ-ขายธนบัตรต่างประเทศ ป็นบริการรับซื้อและขายธนบัตรต่างประเทศมากกว่า 20 สกุลโดยสามารถแลกเปลี่ยนได้ที่จุดให้บริการและสาขาที่ให้บริการรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Booth/Counter Service) ซึ่งปัจจุบัน ธอท. มีให้บริการทั้งสิ้น 10 สาขา

5.5) บริการรับซื้อดร๊าฟ/เช็ค ต่างประเทศชนิดไม่มีเอกสารประกอบ บริการรับซื้อตราสารที่ออกโดยธนาคารต่างประเทศ ได้แก่ เช็คเดินทางต่างประเทศ, ดราฟท์ต่างประเทศ โดยธนาคารจะส่งตั๋วเงินเรียกเก็บ ณประเทศที่ตั๋วเงินสั่งจ่ายผ่านธนาคารตัวแทน

5.6) บริการเรียกเก็บตราสารต่างประเทศ บริการเรียกเก็บตราสาร/เช็คธนาคารในต่างประเทศ โดยผ่านธนาคารตัวแทนเมื่อเรียกเก็บได้แล้ว จึงจ่ายเงินเข้าบัญชีให้ลูกค้า

(2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ธ.ก.ส. ในฐานะที่เป็นธนาคารเฉพาะกิจของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลัง ได้ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดแผนกเฉพาะกิจขึ้น เพื่อให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยเฉพาะการศึกษาดูงาน ด้านการธนาคารอิสลามจากธนาคารอิสลามมาเลเซีย (Bank Pertanian Malaysia: BPM) ที่เปิดแผนกเฉพาะกิจ เพื่อให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Banking Window)

ภายหลังจากการศึกษาดังกล่าว ธ.ก.ส. จึงได้จัดตั้งกองทุนขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “กองทุนธนาคารอิสลาม (Islamic Banking Fund) เพื่อทำหน้าที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและสามารถดำเนินการได้ภายใต้กรอบ พ.ร.บ. ธ.ก.ส. ในปี 2542 โดยมีกรอบนโยบายกองทุนธนาคารอิสลาม ดังนี้

1) ให้การบริการทางการเงินตามหลักศาสนา เพื่อเป็นทางเลือกอีกบริการหนึ่งของธนาคาร ในรูปแบบแผนกเฉพาะกิจ

2) การจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยวิธีแบ่งปันผลกำไร

3) การดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนการร่วมลงทุนกับเกษตรกรลูกค้าหรือสถาบันเกษตรกร เพื่อดำเนินการธุรกิจส่งเสริมอาชีพการเกษตร หรือเกี่ยวเนื่องการเกษตรหรืออื่น ๆ ในชั้นนี้ให้จัดทำเป็นโครงการ แล้วนำเสนอคณะกรรมการธนาคารพิจารณาเป็นระยะ ๆ

4) การจัดสรรเงินเพื่อสนับสนุนเงินทุนดำเนินงานกองทุน ให้จัดทำแผนเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาเป็นระยะ ๆ

5) คณะกรรมการกองทุนธนาคารอิสลามเห็นชอบให้เปิดดำเนินงานทางการเงินระบบอิสลามของธ.ก.ส. ได้ทุกสาขาชอง ธ.ก.ส. ทั่วประเทศ

ทั้งนี้ ธ.ก.ส. มีผลิตภัณฑ์สินเชื่อและเงินฝากที่ให้บริการในระบบอิสลาม ดังนี้

1) ด้านเงินฝาก

1.1) เงินฝากออมทรัพย์วาดีอะฮ์ เป็นเงินฝากที่ธนาคารรับประกันเงินฝากเต็มมูลค่า และได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา โดยต้องเปิดบัญชีเงินฝากตั้งแต่ 100 บาทขึ้นไป มีโอกาสได้รับฮิบะฮ์จากธนาคารและเมื่อฝากเงินทุก ๆ 2,000 บาท ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือนฯในรอบปีบัญชีของธนาคารจะได้รับ 1 สิทธิ์ในการจับรางวัลเป็นค่าเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์ ณ นครเมกกะฮ์ ประเทศซาอุดิอาระเบีย

1.2) เงินฝากมุดอรอบะฮ์เพื่อการลงทุน เป็นเงินฝากที่มีระยะเวลาการฝาก 36 เดือน 18 เดือน 12 เดือน และ 24เดือน ได้รับอัตราผลตอบแทนตามสัดส่วนที่ตกลงกัน และธนาคารจะจ่ายผลตอบแทนเมื่อครบกำหนดการฝากและทราบผลกำไรจากการลงทุนแล้วโดยไม่หักซะกาตโดยบุคคลธรรมดาเสียภาษีร้อยละ 15 ของผลตอบแทนที่ได้รับ ขณะที่นิติบุคคลเสียภาษี ร้อยละ 1 ของผลตอบแทนที่ได้รับ ทั้งนี้ ผู้ฝากเงินต้องฝากเงินครั้งละไม่ต่ำกว่าครั้งละ 10,000 บาท

2) ด้านสินเชื่อ

2.1) สินเชื่อซื้อ-ขายสินค้า ได้แก่

2.1.1) เช่าซื้อสินค้า เช่น ซื้อเครื่องจักรกล เรือยนต์ รถยนต์

2.1.2) ซื้อผ่อนชำระสินค้า เช่น ที่ดิน บ้าน บ้านพร้อมที่ดิน อพาร์ตเม้นท์ โรงงาน

2.1.3) ขายเชื่อสินค้า เช่น ปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

2.2) สินเชื่อเพื่อการศึกษา เพื่อการอบรม สัมมนา ดูงานหรือฝึกงาน ได้แก่ ค่าบำรุงค่าเล่าเรียนค่าลงทะเบียน ตลอดจนสินเชื่อเพื่อเป็นค่าอุปกรณ์และค่าครองชีพในการศึกษาอบรม สัมมนาดูงาน หรือฝึกงาน

2.3) สินเชื่อโดยใช้เงินฝากค้ำประกัน มีลักษณะคล้ายสินเชื่ออเนกประสงค์ของธนาคารพาณิชย์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครัวเรือน เป็นต้น

2.4) การออกหนังสือค้ำประกันโดยใช้เงินฝากเป็นหลักประกัน เช่น การค้ำประกันซองประกวดราคาการค้ำประกันการใช้กระแสไฟฟ้าการค้ำประกันบุคคลเข้าทำงานการค้ำประกันปฏิบัติตามสัญญาต่างๆซึ่งสัญญาดังกล่าวจะต้องกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติตามสัญญาไว้แน่นอน เป็นต้น

2.5) สินเชื่อด้านสถาบัน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชน เพื่อพัฒนาการประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

2.6) สินเชื่ออาหารฮาลาล โดยธ.ก.ส. ให้เงินลงทุนในการประกอบธุรกิจอาหารหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม

2.7) สินเชื่อรีไฟแนนซ์ เป็นการไถ่ถอนหนี้ที่เกิดจากการซื้อขายทรัพย์สินของลูกค้า และเปลี่ยนมาเป็นหนี้ในระบบอิสลาม

3) ผลิตภัณฑ์ที่คืนกำไรสู่สังคม ได้แก่ กองทุนซะกาตเพื่อคนยากจนและพัฒนาสังคม กองทุนฮัจญ์และอุมเราะฮ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการเงินฝากเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์ กองทุนให้กู้โดยไม่คิดผลตอบแทนตามหลักก็อดดุล ฮาซันสำหรับลูกค้าชาวไทยมุสลิมของธนาคารที่มีความจำเป็น เช่นค่าใช้จ่ายในการศึกษาค่ารักษาพยาบาลฯลฯโดยการบริหารกองทุนเพื่อสังคมนี้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละพื้นที่เป็นผู้พิจารณาร่วมกับธนาคาร

4) โครงการโรงเรียนธนาคารเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนักเรียนในระดับประถม และระดับมัธยมให้รู้จักการอดออม และ ความรู้ด้านการเงินการธนาคารในระบบอิสลามซึ่งจะเป็นรากฐานการวางแผนการใช้เงินในอนาคต

5) ธุรกิจประกันในอิสลาม หรือตะกาฟุล ได้แก่ โครงการตะกาฟุลเพื่อครอบครัว โครงการประกันภัยอุบัติเหตุ โครงการประกันอัคคีภัย โครงการประกันรถยนต์ โครงการประกันโจรกรรมรถจักรยานยนต์ และโครงการประกันภัย พ.ร.บ.

(3) ธนาคารออมสิน

ปัจจุบันธนาคารออมสินสนับสนุนสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าปกติเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนหรือเงินทุนเพื่อขยายกิจการ ให้แก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น เช่นเดียวกับ ธ.ก.ส.

3.1.2 สหกรณ์

สหกรณ์อิสลามถือเป็นองค์กรการเงินที่มีความสำคัญต่อการให้บริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยและเป็นองค์กรการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของภาครัฐ โดยต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มีสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์จังหวัด (สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) คอยดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารและการจัดการ จัดหาโปรแกรมระบบงานด้านบัญชีของสหกรณ์ ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องของงบการเงินประจำปี เป็นต้น สหกรณ์อิสลามได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี 2535 และเติบโตอย่างต่อเนื่องในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา

ทั้งนี้ สหกรณ์อิสลาม ณ ปี 2555 มีจำนวนเงินหมุนเวียนในรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด 2,851 ล้านบาท มีจำนวนสมาชิกที่ใช้บริการ 102,667 คน และในรูปแบบของสหกรณ์บริการมีจำนวนเงินหมุนเวียนสูงถึง 2,023 ล้านบาท มีจำนวนสมาชิก 38,618 คน จากข้อมูลเครือข่ายสหกรณ์อิสลามภาคใต้พบว่า ปัจจุบันสหกรณ์อิสลามทั้งหมด 42 แห่งโดยภาคใต้มีจำนวน 22 แห่ง ซึ่งมีท้องที่ดำเนินการ 12 จังหวัดในภาคใต้ โดยจังหวัดในภาคใต้ที่ยังไม่มีสหกรณ์รูปแบบอิสลามมีเพียง 2 จังหวัด คือ จังหวัดระนองและจังหวัดชุมพร และมีชุมชนมุสลิมที่จดทะเบียนเป็นสหกรณ์อิสลามในหลาย ๆ พื้นที่ในภาคกลาง อาทิ กรุงเทพฯ เขตมีนบุรี เขตหนองจอก นนทบุรี อยุธยา และมีเครือข่ายสหกรณ์อิสลามในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงจังหวัดภาคอีสาน คือ จังหวัดขอนแก่น การขยายตัวอย่างกว้างขวางของสหกรณ์อิสลามและสมาชิกซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวนมากแสดงถึงการได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากประชากรมุสลิมที่เห็นคุณค่าของสถาบันการเงินของชุมชนที่ปลอดระบบดอกเบี้ย

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ส่วนราชการและองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องสนับสนุนสถาบันการเงินระดับชุมชนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และกลุ่มธรรมชาติทางการเงินระดับชุมชนที่ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ให้มีการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนในระบบอิสลาม โดยกำหนดให้ส่วนราชการและองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องสนับสนุนทั้งด้านความรู้ การบริหารจัดการและงบประมาณเพื่อดำเนินการตามมาตรการหลัก 5 ประการ ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้มีความรู้ธุรกรรมทางการเงิน และการจัดสวัสดิการในระบบอิสลาม

(2) สร้างความเข้าใจกับสังคมผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ว่าสถาบันการเงินและกลุ่มธรรมชาติทางการเงินระดับชุมชนในระบบอิสลามเป็นที่รวมของทุกคนในชุมชน

(3) การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ ให้ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนและความพร้อมของสถาบันและกลุ่มธรรมชาติทางการเงินระดับชุมชนในระบบอิสลาม

(4) สนับสนุนสถาบันและกลุ่มธรรมชาติทางการเงินระดับชุมชนในระบบอิสลามที่มีศักยภาพในชุมชนให้เป็นตัวอย่างนำร่องเผยแพร่ความรู้และขยายเป็นเครือข่ายในทุกพื้นที่

(5) กำหนดให้มีตัวชี้วัดความสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนโดยเฉพาะ

สหกรณ์อิสลามในประเทศไทยมีการให้บริการคล้ายคลึงกับสถาบันการเงินอิสลาม ได้แก่ การรับฝากเงิน และการให้บริการสินเชื่อ

1) การรับฝากเงิน

การให้บริการด้านเงินฝากของสหกรณ์อิสลามในประเทศไทยประกอบด้วย

1.1) เงินหุ้นสมาชิก โดยสหกรณ์แต่ละแห่งจะกำหนดจำนวนหุ้นขั้นต่ำเพื่อชำระทุนเรือนหุ้นเป็นรายเดือน และต้องชำระค่าหุ้นเป็นเงินส่วนหุ้นที่ชำระแล้วจะได้รับเงินปันผลจากกำไรที่เกิดขึ้นตามอัตราที่ได้กำหนดและผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่

1.2) เงินฝากเพื่อการรักษาทรัพย์ หรือเงินฝากวาดีอะฮ์ซึ่งเจ้าของบัญชีเงินฝากที่สามารถฝากหรือถอนได้ตลอดเวลา แต่บัญชีเงินฝากดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อการรักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัยเท่านั้น โดยสหกรณ์จะรับประกันเงินฝากทั้งหมดและคืนเงินเต็มจำนวนเมื่อลูกค้าทวงถาม และสหกรณ์อาจไม่จำเป็นต้องจ่ายผลกำไรตอบแทนให้ผู้ฝากเงิน

1.3) เงินฝากเพื่อนำเงินไปลงทุน หรือเงินฝากมูดอรอบะฮ์ เงินฝากประเภทนี้สามารถถอนได้เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาการฝาก เป็นการรับฝากเงินภายใต้ข้อตกลงแบ่งปันผลกำไรร่วมกัน โดยสหกรณ์จะรับฝากเงินจากผู้ฝาก เพื่อนำเงินไปประกอบการค้าหรือลงทุน โดยแบ่งผลตอบแทนจากกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ในอัตราส่วนที่ได้ตกลงกันตอนฝากเงิน หรือในกรณีขาดทุน ผู้ฝากเงินรับภาระในส่วนเงินลงทุนเท่านั้น สหกรณ์จะรับภาระค่าบริหารจัดการทั้งหมดและไม่สามารถจะไปหักจากเงินฝากของลูกค้าได้

1.4) เงินฝากอื่น ๆ ซึ่งสหกรณ์อิสลามอาจพัฒนาผลิตภัณฑ์เงินฝากใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่น เงินฝากเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกที่มีเจตนาจะไปประกอบพิธีฮัจญ์สะสมเงินเพื่อเดินทางในระบบที่ปลอดจากดอกเบี้ย โดยกำหนดวงเงินขั้นต่ำ ที่ผู้ฝากจะต้องฝากสะสมเป็นรายเดือนจนครบยอดที่จะไปประกอบฮัจญ์ได้

2) การให้บริการสินเชื่อและการลงทุน

การให้สินเชื่อของสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจภายใต้หลักศาสนาอิสลาม นอกจากจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ โอกาสของธุรกิจ ความสามารถในการชำระหนี้คืนของลูกหนี้ ผลตอบแทนที่สหกรณ์ฯ จะได้รับจากการให้สินเชื่อ และปัจจัยอื่น ๆ เช่นเดียวกับองค์กรการเงินโดยทั่วไปแล้ว สหกรณ์อิสลาม จะต้องพิจารณาถึงประโยชน์ของการให้สินเชื่อที่จะเกิดแก่ผู้กู้และสังคมโดยรวมด้วย ไม่เป็นการให้กู้ยืมเพื่อสนองความต้องการอุปโภคบริโภคที่ฟุ่มเฟือย ไม่เป็นกิจการที่ต้องห้ามตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น กิจการที่เกี่ยวข้องกับสุรา สถานบันเทิง การพนัน เป็นต้น (ชฎิล สุนทรสิงห์ และคณะ (2552))

รูปแบบการให้สินเชื่อของสหกรณ์อิสลามในประเทศไทย เช่น

2.1) สินเชื่อซื้อขายสินค้าและบริการ หรือสินเชื่อมูรอบะฮะฮ์ คือ การซื้อสินค้าหรือบริการเพื่อขายต่อให้กับสมาชิกหรือลูกค้าตามต้องการโดยบวกกำไรในอัตราที่ทั้งสองฝ่ายพอใจ และจะต้องรับรู้ร่วมกันทั้งราคาต้นทุนและอัตรากำไรที่คิดจากสินค้าหรือบริการนั้น ๆ วิธีการชำระจะตกลงระหว่างกันเกี่ยวกับลักษณะการชำระซึ่งอาจจะเป็นการจ่ายเงินสด หรือการผ่อนชำระก็ได้ โดยจะต้องตกลงในราคาและเงื่อนไขก่อนจะเริ่มทำธุรกรรมเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงราคาหลังจากตกลงกันแล้วไม่สามารถกระทำได้ โดยข้อดีของสินเชื่อประเภทนี้ ส่งผลให้ลูกหนี้ทุกรายไม่มีโอกาสใช้เงินที่ผิดวัตถุประสงค์การกู้ยืม

2.2) การร่วมลงทุน ซึ่งมี 2 รูปแบบคือ การร่วมลงทุนธุรกิจ หรือแบบมูชารอกะฮ์ เป็นการร่วมลงทุนโดยทั้งสองฝ่ายลงเงินทุนร่วมกัน โดยสหกรณ์ลงทุนเงินร่วมกับลูกค้าในฐานะหุ้นส่วน โดยตกลงอัตราส่วนแบ่งกำไรไว้ล่วงหน้า และในกรณีขาดทุนทุกฝ่ายรับภาระการขาดทุนดังกล่าว ตามสัดส่วนการลงทุน และการร่วมลงทุนธุรกิจ หรือแบบมูดอรอบะฮ์ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนโดยสหกรณ์สนับสนุนด้านเงินทุนและเจ้าของกิจการสนับสนุนด้านแรงงาน หมายถึง สหกรณ์จะเป็นผู้ลงทุนด้านการเงินเองทั้งหมด ให้ลูกค้าหรือเจ้าของโครงการเป็นผู้บริหารจัดการ โดยแบ่งกำไรตามอัตราส่วนที่ได้ตกลงกันไว้ หรือลงทุนในธุรกิจที่มีศักยภาพ

2.3) ก็อดดุล ฮาซันคือบริการเงินให้ยืมโดยไม่คิดค่าตอบแทนสำหรับสมาชิก ได้แก่ เงินยืมเพื่อการศึกษา เงินยืมเพื่อช่วยเหลือครูสอนศาสนา เงินยืมเพื่อการรักษาพยาบาล เงินยืมเพื่อทำพิธีนิกะฮ์ และเงินยืมฉุกเฉิน เช่น ประสบภัยน้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้น ทั้งนี้ เงื่อนไขของเงินยืมประเภทดังกล่าวขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละสหกรณ์

นอกจากบริการด้านเงินฝาก และด้านการให้สินเชื่อแล้ว สหกรณ์บางแห่งยังมีการให้บริการรับจำนำทอง หรืออัรเราะฮ์นู และตะกาฟุล

3) การรับจำนำทองคำ หรืออัรเราะฮ์นู โดยสหกรณ์ได้เปิดบริการรับจำนำทองคำเฉพาะสมาชิกเท่านั้น โดยมีเงื่อนไขการประเมินราคาทองและเงินให้ยืมพร้อมค่าจัดการ ตามมติที่คณะกรรมการสหกรณ์เป็นผู้กำหนด ปัจจุบันมีเพียงสหกรณ์อิสลามปัตตานี จำกัด ที่ให้บริการในส่วนของการกำหนดวงเงินให้ยืม สหกรณ์อิสลามปัตตานี จำกัด ได้กำหนดให้ทองคำไทยมีวงเงินยืม ร้อยละ 75 ของราคาประเมิน และทองคำมาเลเซีย ทองคำเมกกะ กำหนดให้มีวงเงินยืม ร้อยละ 70 ของราคาประเมิน โดยกำหนดให้มีระยะเวลาการรับจำนำทอง 6 เดือน และสหกรณ์จะคิดค่าจัดการตามน้ำหนักทองคำ

4) ตะกาฟุล หรือกองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มที่ประสบความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยพิบัติต่าง ๆ โดยเงื่อนไขการมอบเงินช่วยเหลือ และการระดมทุนในกองทุนดังกล่าวนั้นจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

นอกจากนี้ สหกรณ์อิสลามยังมีการรวมตัวกันเป็นชุมนุมสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย (ชสอท.) โดยจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2555 เป็นชุมนุมสหกรณ์อิสลามระดับประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) ส่งเสริมและเผยแพร่กิจการสหกรณ์อิสลาม

(2) แนะนำช่วยเหลือในการจัดตั้ง การดำเนินกิจการ และการจัดการของสหกรณ์อิสลาม

(3) ส่งเสริมร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สหกรณ์สมาชิก

(4) ร่วมมือกับทางราชการ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ชุมนุมสหกรณ์อื่น ขบวนการสหกรณ์ในประเทศอื่น และองค์กรระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์อิสลาม

(5) เป็นศูนย์กลางพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสหกรณ์ โดยจัดการศึกษาอบรมกรรมการ ผู้ตรวจสอบกิจการ เจ้าหน้าที่ สมาชิกของสหกรณ์อิสลาม และสหกรณ์อื่น ๆ

(6) เป็นศูนย์กลางทางการเงินและธุรกิจการเงินของสหกรณ์

(7) เป็นศูนย์กลางสารสนเทศของสหกรณ์อิสลาม

(8) เป็นผู้แทนรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของสหกรณ์สมาชิก

ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นให้ ชสอท.เป็นศูนย์กลางทางการเงินของสหกรณ์อิสลามที่มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ ประกอบด้วย สหกรณ์อิสลามอิบนูอัฟฟาน จำกัด สหกรณ์อัศศิดดีก จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อัล-อะมีน จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ษะกอฟะฮ์อิสลาม

จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ตันมียะฮ์ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์นูรุลอิสลามกระบี่ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อัล-อิสลามียะฮ์ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามอิบนูเอาฟ จำกัด สหกรณ์บริการอัลฮูดา จำกัด สหกรณ์บารอกะห์อิสลาม จำกัด และสหกรณ์บริการอัล-อามาน จำกัดโดยในปี 2557 ชสอท. มีปันผลคืนให้แก่สมาชิก ร้อยละ 6.5

ผลิตภัณฑ์ที่ ชสอท. ให้บริการแก่สมาชิก ได้แก่ การให้บริการด้านเงินฝาก และการให้บริการด้านสินเชื่อ ดังนี้

1) การให้บริการด้านการรับฝากเงิน ชสอท. จะให้บริการเฉพาะสมาชิกนิติบุคคลที่เป็นสหกรณ์ฯ โดยสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนที่ดี โดยคิดอัตราผลตอบแทน สัดส่วน 60:40 (ผู้ฝาก:ชสอท.) หรือเป็นไปตามประกาศของ ชสอท. และเพื่อเป็นการระดมทุนเข้ามาในระบบสหกรณ์อิสลามโดยผ่าน ชสอท. ทั้งประเภทเงินฝากวาดีอะฮ์ และเงินฝากมูดอรอบะฮ์

2) การให้บริการด้านสินเชื่อ โดย ชสอท. มีบริการ ดังนี้

2.1) สินเชื่อเสริมสภาพคล่อง โดยให้บริการแก่สมาชิกในกรณีขาดสภาพคล่องตามหลักเกณฑ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ใช้เสริมสภาพคล่องในระยะสั้น

2.2) สินเชื่อเพื่ออุปโภค บริโภคสหกรณ์ โดยให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการสินเชื่อเพื่ออุปโภค บริโภค หรือจัดซื้อเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์

2.3) สินเชื่อเพื่อธุรกิจ หรือสินเชื่อสมาชิกสหกรณ์ โดยให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการสินเชื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก

2.4) สินเชื่อเพื่อการลงทุน หรือมูรอบาฮะฮ์ โดยให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการลงทุนในโครงการต่าง ๆ

สิทธิประโยชน์ของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้

(1) สามารถรับบริการก็อดดุล ฮาซัน จากโครงการได้ภายใน 3 วันทำการ จำนวนเงินไม่เกินเงินที่มีในกองทุน และหากมีความประสงค์ต้องการยืมเงินเกินกว่าที่กำหนด คณะกรรมการ ชสอท. จะเป็นผู้พิจารณา ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามเท่าของเงินฝาก

(2) สามารถได้รับความช่วยเหลือในการทำแผนฟื้นฟูเพื่อแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องของสมาชิกสหกรณ์

(3) สามารถได้รับการบริการทางวิชาการที่โครงการจัดขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพแก่บุคคลากรในสหกรณ์อิสลาม

(4) สมาชิกจะได้รับการรายงานสถานะของเงินฝากตามโครงการ

3.1.3 บริษัทประกันภัย

ปัจจุบันบริษัทประกันภัยในประเทศไทยที่เปิดให้บริการตามหลักชะริอะฮ์ หรือตะกาฟุล จะแยกระบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับตะกาฟุลออกจากประกันภัยทั่วไปโดยเปิดให้บริการทั้งสิ้น 4 บริษัท ได้แก่ บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

1) บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)เริ่มก่อตั้งขึ้นในชื่อ “บริษัท ไทยประสิทธิประกันภัยและคลังสินค้า จำกัด” เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2490 จากนั้นบริษัทฯ ได้แยกกิจการด้านประกันชีวิตและวินาศภัยออกจากกันตามพระราชบัญญัติประกัน ชีวิต พ.ศ. 2535 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2542

โดยใช้ชื่อว่า “บริษัท ไทยประสิทธิประกันชีวิต จำกัด” ต่อมาในปี 2544 กลุ่มบริษัทเนชั่นไวด์ บริษัทประกันภัยชั้นแนวหน้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เข้ามาถือหุ้นในกิจการของบริษัทฯ จึงได้เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น “บริษัท ไทยประสิทธิเนชั่นไวด์ จำกัด” และ “บริษัท เนชั่นไวด์ประกันชีวิต จำกัด” ตามลำดับ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2544 อย่างไรก็ตาม ด้วยกลุ่มบริษัทเนชั่นไวด์ได้เปลี่ยนนโยบายและกลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะการปรับลดการลงทุนในทวีปเอเชียรวมทั้งประเทศไทยด้วย กลุ่มบริษัทเนชั่นไวด์จึงได้ขายหุ้นทั้งหมดของบริษัท เนชั่นไวด์ประกันชีวิต จำกัด ให้กับกลุ่มฟินันซ่าและกลุ่มวิริยะประกันภัย ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทคนไทยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงิน การลงทุน และการประกันภัย “บริษัท ฟินันซ่าประกันชีวิต จำกัด” จึงถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2547

ต่อมาในปี 2556 “กลุ่มฟิลลิป แคปปิตอล” ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจการเงินรายใหญ่จากประเทศสิงคโปร์ได้เข้าร่วมทุนและถือหุ้นใหญ่ของบริษัทฯ โดยมีสัดส่วนการถือครองหุ้นถึงร้อยละ 98 ส่งผลให้บริษัทฯ มีฐานะการเงินที่มั่นคง และบริษัทฯ ได้แปลงสภาพเป็น “บริษัทมหาชน” เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2556 และใน วันที่ 13 มีนาคม 2557 บริษัทฯ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิตจำกัด (มหาชน)”

บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)เป็นบริษัทแรกที่ได้ออกผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตสำหรับมุสลิม หรือ “ตะกาฟุล” มาตั้งแต่ปี 2549 โดยแยกการบริหารกองทุนฟิลลิปตะกาฟุล ออกจากการบริหารงานประกันชีวิตตามปกติของบริษัทฯ และได้จัดตั้งคณะกรรมการฟิลลิปชะริอะฮ์ที่ประกอบด้วยบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านการเงิน และหลักปฏิบัติของของมุสลิมเพื่อดูแลให้การบริหารเงินสมทบจากผลิตภัณฑ์ตะกาฟุลถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์ภายใต้ความร่วมมือของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งจะเป็นผู้ดูแลทั้งการออมทรัพย์และการลงทุนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักศาสนา

สำหรับช่องทางการจำหน่ายนั้น บริษัทฯ ใช้ (1) ช่องทางการจำหน่ายผ่านตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตเป็นช่องทางหลัก โดยมีช่องทางเสริมอีก 3 ช่องทางคือ (2) ช่องทางธุรกิจต่อธุรกิจ (B4B) เช่น การขายผ่านธนาคาร (Bancassurance) การขายผ่านสถาบันการเงินและพันธมิตรทางธุรกิจต่าง ๆ ฯลฯ (3) ช่องทางขายตรง (Direct Channel) เช่น การขายผ่านทางโทรศัพท์ (Telesales) การขายตรงองค์กร (Work-Site) การขายผ่านอินเตอร์เนทและ Social Media ต่างๆ (Electronic Sale) การขายผ่าน Call Center ฯลฯ และ (4) ช่องทางขายผ่านที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisor) ซึ่งจะเป็นการร่วมมือกับบมจ.หลักทรัพย์ ฟิลลิป (ประเทศไทย) ในการขยายตลาดร่วมกัน

ผลิตภัณฑ์ของฟิลลิปตะกาฟุล ประกอบด้วย

1.1) ตะกาฟุลเพื่อครอบครัว 1 เป็นการประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิต สามารถเลือกจ่ายเงินสมทบได้ เลือกสมทบระยะเวลา 10 ปี จะได้ระยะเวลาคุ้มครอง 10 ปี กรณีเลือกสมทบ 15 ปี จะได้ระยะเวลาคุ้มครอง 15 ปี หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท หากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญาจะได้รับผลประโยชน์จากบัญชีมุฎอรอบะฮ์ (บัญชีสะสมทรัพย์) เท่ากับร้อยละ 100 ของหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลสะสม (ถ้ามี)

1.2) ตะกาฟุลเพื่อครอบครัว 2 เป็นการประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิต จ่ายเงินสมทบ 6 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 15 ปี หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท หากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญาจะได้รับผลประโยชน์จากบัญชีมุฎอรอบะฮ์ (บัญชีสะสมทรัพย์) เท่ากับร้อยละ100 ของหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลสะสม (ถ้ามี)

1.3) ตะกาฟุลเพื่อครอบครัวตลอดชีพ เป็นการประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิต จ่ายเงินสมทบ 20 ปี ระยะเวลาคุ้มครองอายุครบ 90 ปี หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท หากสมาชิก

ตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญาจะได้รับผลประโยชน์จากบัญชีมุฎอรอบะฮ์ (บัญชีสะสมทรัพย์) เท่ากับร้อยละ100ของหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลสะสม (ถ้ามี)

1.4) ตะกาฟุลเพื่อทุนการศึกษา เป็นการประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิต สามารถเลือกจ่ายเงินสมทบได้ เลือกสมทบระยะเวลา 12 ปี จะได้ระยะเวลาคุ้มครอง 12 ปี กรณีเลือกสมทบ 18 ปี จะได้ระยะเวลาคุ้มครอง 18 ปี หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาทหากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญาจะได้รับผลประโยชน์จากบัญชีมุฎอรอบะฮ์ (บัญชีสะสมทรัพย์) เท่ากับร้อยละ 100 ของหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลสะสม (ถ้ามี)

1.5) ตะกาฟุลเพื่อฮัจญ์ เป็นการประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิต สามารถเลือกจ่ายเงินสมทบได้ เลือกสมทบระยะเวลา 5 ปี เลือกระยะเวลาคุ้มครองได้เป็น 3 ปี หรือ 5 ปี หากเลือกจ่ายสมทบ 7 ปี สามารถเลือกระยะเวลาคุ้มครองได้เป็น 3 ปี หรือ 5 ปี หรือ 7 ปี 18 ปี หากเลือกจ่ายสมทบ 10 ปี จะได้ระยะคุ้มครอง 5 ปี หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท หากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญาจะได้รับผลประโยชน์จากบัญชีมุฎอรอบะฮ์ (บัญชีสะสมทรัพย์) เท่ากับร้อยละ 100 ของหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลสะสม (ถ้ามี)

นอกจากนี้ทางบริษัทยังมีสัญญาตะกาฟุลเพิ่มเติม ดังนี้

1.6) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลอุบัติเหตุ กรณีเสียชีวิตและการสูญเสียอวัยวะ ซึ่งให้ความคุ้มครองสมาชิกอายุ 0-60 ปี

1.7) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลอุบัติเหตุ กรณีเสียชีวิต การสูญเสียอวัยวะและทุพพลภาพ ซึ่งให้ความคุ้มครองสมาชิก อายุ 5-60 ปี

1.8) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลอุบัติเหตุ กรณีเสียชีวิต ซึ่งให้ความคุ้มครองสมาชิกอายุ 0-60 ปี

1.9) บันทึกสลักหลังการฆาตกรรม ลอบทำร้าย ภัยสงครามกลางเมือง กบฏ และการจลาจล โดยให้ความคุ้มครองสำหรับสมาชิกที่มีอายุระหว่าง 16-60 ปีขยายความคุ้มครองถึงอายุ 65 ปี

1.10) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลการรักษาพยาบาล ชดเชยค่ารักษาพยาบาลตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงให้กับสมาชิกตะกาฟุลที่เข้ารับการรักษาตัวในฐานะเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลเนื่องจากการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยแต่ไม่เกินวงเงินสูงสุดในแต่ละรายการที่กำหนดไว้ในแต่ละแผน สมาชิกตะกาฟุลสามารถเลือกซื้อได้ตั้งแต่แผนค่าห้องวันละ 400 บาท ถึง 5,000 บาท สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลชดเชยรายวัน สำหรับผู้ป่วยในโรงพยาบาลชดเชยให้กับสมาชิกตะกาฟุลที่เข้ารับการรักษาตัวเป็นผู้ป่วยภายในของโรงพยาบาล เนื่องจากบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยโดยชดเชยให้ตามจำนวนวันที่เข้ารักษาตัวเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาล แต่ไม่เกิน 730 วันต่อการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยแต่ละครั้ง

1.11) บันทึกสลักหลังแนบท้ายสัญญาตะกาฟุลการรักษาพยาบาล สำหรับผู้ป่วยนอก (OPD) เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลค่ารักษาพยาบาลจะจ่ายชดเชยให้ในกรณีที่สมาชิกตะกาฟุลบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยและได้รับการรักษาโดยไม่ได้เป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาล โดยบริษัทฯ จะจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ไม่เกินวันละ 1 ครั้งตามจำนวนเงินที่สมาชิกตะกาฟุลจ่ายจริงแต่ต้องไม่เกินวงเงินสูงสุดต่อครั้งตามที่กำหนดไว้ในสัญญาตะกาฟุลและไม่เกิน 30 ครั้งต่อปี

1.12) สัญญาเพิ่มเติมคุ้มครองผู้ชำระเงินสมทบตะกาฟุล เป็นสัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลที่ให้ความคุ้มครองผู้ชำระเงินสมทบของสมาชิกตะกาฟุลที่มีอายุน้อยกว่า 16 ปี โดยผู้ชำระเงินสมทบนั้นต้องมีอายุระหว่าง 20-55 ปีสัญญาเพิ่มเติมนี้มีระยะเวลาคุ้มครองและระยะเวลาชำระเงินสมทบตะกาฟุล

ตั้งแต่ 5-19 ปี ทั้งนี้ บริษัทฯจะจ่ายจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุลตามสัญญาเพิ่มเติมฯ นี้ให้กับผู้เยาว์หากผู้ชำระเงินสมทบเสียชีวิต หรือตกเป็นบุคคลทุพพลภาพสิ้นเชิงถาวร

2) บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) เปิดดำเนินกิจการด้านธุรกิจประกันชีวิตตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2494 ณ สำนักงานแห่งแรกที่ถนนเสือป่า ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยต้องประสบปัญหาจากผลกระทบของสงครามมหาเอเชียบูรพา เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระยะการฟื้นตัว นายจุลินทร์ ล่ำซำ ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการในขณะนั้น และกลุ่มเพื่อนนักธุรกิจ ตลอดจนผู้ใหญ่ในวงราชการจึงได้ร่วมกันก่อตั้งบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งระดมเงินทุนให้กับภาครัฐ นอกจากนี้ ยังเป็นการออมในระยะยาว และสร้างหลักประกันให้ประชาชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและภาคอุตสาหกรรมของประเทศอีกด้วย

บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทประกันชีวิตแห่งแรกที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณแต่งตั้งให้เป็นบริษัทประกันชีวิต ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีสิทธิใช้ตราครุฑในเอกสารของ บริษัทฯ และเป็นบริษัทประกันชีวิตแห่งแรกที่ได้รับใบรับรองมาตรฐาน ISO 9001:2000 ปัจจุบัน บริษัทฯ ได้ขยายสำนักงานสาขาและสำนักงานตัวแทนไปทั่วประเทศกว่า 210 สาขา ภายใต้การบริหารงานของ นายโพธิพงษ์ ล่ำซำ ประธานกรรมการและนายสาระ ล่ำซำ กรรมการผู้จัดการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร โดยปัจจุบันสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 250 ถนนรัชดาภิเษก ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

ในปี 2554 ทางบริษัทฯ ได้ออกผลิตภัณฑ์เพื่อพี่น้องชาวมุสลิม เพื่อเน้นความคุ้มครองชีวิตและทุพลภาพ เมืองไทย ตะกาฟุล ฮุสนา และแบบประกันเพื่อความคุ้มครองกลุ่มลูกค้ามุสลิม สัญญาเพิ่มเติม ตะกาฟุล ความคุ้มครองโรคมะเร็ง การยกเว้นเงินสมทบตะกาฟุล ทุพพลภาพสิ้นเชิงถาวร เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับผู้เอาประกันภัยที่ต้องการความมั่นใจและ มีหลักประกันที่รองรับความมั่นคงในช่วงบั้นปลายชีวิต

จำหน่ายผลิตภัณฑ์บริการทางการเงินตามการศาสนาอิสลามดังนี้

2.1) ตะกาฟุลแฮปปี้แคชเป็นประกันภัยคุ้มครองชีวิตและทุพพลภาพสิ้นเชิงถาวร สมาชิกจ่ายเงินสมทบครั้งเดียวในอัตรา 990-995 บาท ต่อหลักประกัน 1,000 บาท ระยะเวลาคุ้มครอง 5 ปี จำนวนเงินหลักประกันขั้นต่ำ 30,000 บาท รับเงินจ่ายคืน 2% ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล ณ วันเริ่มสัญญาทุกสิ้นปีสัญญาตะกาฟุล ตั้งแต่สิ้นปีสัญญาฯที่ 1-4 เมื่อมีชีวิตอยู่จนครบสัญญาจะได้รับรวม 108% ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล ณ วันเริ่มสัญญา

2.2) ตะกาฟุลฮุสนาเป็นประกันภัยคุ้มครองชีวิตและทุพลภาพสิ้นเชิงถาวร สมาชิกจ่ายเงินสมทบครั้งเดียว สามารถเลือกระยะเวลาคุ้มครองได้ 2 ถึง 10 ปี หลักประกันขั้นต่ำ 200,000 บาท เมื่อสมาชิกมีชีวิตอยู่จนครบสัญญา บริษัทจะมอบเงินคืนเท่ากับเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี) ให้แก่สมาชิกตะกาฟุลสมาชิกตะกาฟุลสิ้นสุด

2.3) ตะกาฟุลแฮปปี้ไลฟ์เป็นประกันภัยคุ้มครองชีวิตและทุพลภาพสิ้นเชิงถาวร เน้นการออมทรัพย์และมีการคืนเงินระหว่างสัญญา สมาชิกจ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 21 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 21 ปี สามารถชำระเป็นแบบรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน หลักประกันขั้นต่ำ 200,000 บาท รับเงินคืนระหว่างสัญญา สิ้นปีสัญญาตะกาฟุลที่ 3,6,9,12,15,18 รับครั้งละ 10% ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล ณ วันเริ่มสัญญา และรับเงินคืนเมื่อครบสัญญา ณ สิ้นปีสัญญา

ตะกาฟุลที่ 21 อย่างน้อยเท่ากับ 140% ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล ณ วันเริ่มสัญญา พร้อมเงินปันผลพิเศษ

2.4) ตะกาฟุลเราะห์มะฮ์เป็นการประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิต เน้นการออมระยะสั้น สมาชิกจ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 5 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 5 ปี สามารถชำระเป็นแบบรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน จำนวนหลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท เมื่อครบสัญญาบริษัทจะมอบเงินคืนอย่างน้อยเท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล และเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี)

2.5) ตะกาฟุลเพื่อการศึกษาเป็นประกันภัยตะกาฟุลคุ้มครองการเสียชีวิตและเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน จ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 18 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 22 ปี สามารถชำระเป็นแบบรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท บริษัทจะมอบเงินคืนเมื่อตามช่วงระยะเวลา เมื่ออายุครบ 18 ปี ครบ 19 ปี ครบ 20 ปี และครบ 21 ปี ปีละ 20% และจะมอบเงินคืนเท่ากับมูลค่าในบัญชีสมาชิก (Participations' Account) หรือ 20% ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล แล้วแต่จำนวนใดมีค่าสูงกว่า พร้อมทั้งเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี)

2.6) ตะกาฟุลออมทรัพย์เป็นการประกันตะกาฟุลคุ้มครองการเสียชีวิตและเป็นการส่งเสริมการออม จ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 15 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 20 ปี สามารถชำระเป็นแบบรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน หลักประกันขั้นต่ำ 120,000 บาท เมื่อสมาชิกมีชีวิตอยู่จนครบสัญญา บริษัทจะมอบคืนอย่างน้อยเท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล และเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี) ให้แก่สมาชิกตะกาฟุล

2.7) ตะกาฟุลตลอดชีพเป็นการประกันตะกาฟุลคุ้มครองการเสียชีวิต จ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 20 ปี ระยะเวลาคุ้มครองอายุครบ 95 ปี สามารถชำระเป็นแบบรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน หลักประกันขั้นต่ำ 75,000 บาท หากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญา บริษัทจะมอบเงินคืนเท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุลและเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี) ให้แก่สมาชิกตะกาฟุล

2.8) ตะกาฟุลเพื่อฮัจญ์เป็นการประกันตะกาฟุลคุ้มครองการเสียชีวิต จ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 7 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 10 ปี สามารถชำระเป็นแบบรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน และรายเดือน หลักประกันขั้นต่ำ 100,000 บาท หากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญา บริษัทสัญญาว่าจะมอบฮิบะห์เท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล หรือมูลค่าในบัญชีสมาชิกตะกาฟุล แล้วแต่จำนวนใดมีค่าสูงกว่า พร้อมทั้งเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี)

2.9) ตะกาฟุลฮิมายะฮ์เป็นการประกันตะกาฟุลคุ้มครองการเสียชีวิต จ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลา 10 ปี ระยะเวลาคุ้มครอง 5 ปี ชำระเงินเป็นแบบรายปี หลักประกันขั้นต่ำ 300,000 บาท (สำหรับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุลตั้งแต่ 50,000 – 299,999 บาท จะต้องขายควบกับสัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลเพื่ออุบัติเหตุส่วนบุคคล 1 เท่านั้น)หากสมาชิกตะกาฟุลมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดสัญญาบริษัทจะมอบเงินคืนเท่ากับเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี) ให้แก่สมาชิกตะกาฟุล

นอกจากนี้ทางบริษัทยังมีสัญญาตะกาฟุลเพิ่มเติม ซึ่งจะมีลักษณะคุ้มครองที่นอกเหนือจากการเสียชีวิต เช่น คุ้มครองสุขภาพ เป็นต้น ดังนี้

2.10) ความคุ้มครองสุขภาพแบบแยกค่าใช้จ่ายเป็นการประกันค่ารักษาพยาบาลในกรณีบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ เป็นเหตุให้ต้องเข้ารักษาตัวเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลทั้งบริษัทมีให้เลือก 10 แบบ คือ แบบ 400 600 800 100 1,500 2,000 2,500 3,000 4,000 และ 5,000 ทางบริษัทจะจ่ายค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นตามแบบที่เลือก

2.11) ความคุ้มครองสุขภาพแบบวงเงินแน่นอนเป็นประกันรักษาพยาบาลเมื่อได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจนเป็นเหตุให้ต้องเข้ารับการรักษาตัวในฐานะผู้ป่วยในของโรงพยาบาล ผลประโยชน์สามารถเลือกเป็นสมาชิกได้ตั้งแต่ 100–5,000 บาทขึ้นอยู่กับจำนวนเงินหลักตะกาฟุลของสัญญาตะกาฟุลหลัก

2.12) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลโรคร้ายแรง แฮปปี้ ลีฟวิ่งเป็นประกันคุ้มครองจากโรคร้ายอาทิเช่นหัวใจวาย (Heart Attack) มะเร็ง (Cancer) อัมพาตจากโรคเลือดในสมอง (Stroke) ไตวาย (Kidney Failure) การผ่าตัดเปิดหัวใจด้วยวิธี Bypass (Coronary Artery Bypass Surgery) การผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ(Major Organ Transplant) การผ่าตัดลิ้นหัวใจ (Heart Valve Surgery) ไวรัสตับอักเสบชนิดร้ายแรง (Fulminant Viral Hepatitis) สมองอักเสบ (Encephalitis) การผ่าตัดหลอดเลือดใหญ่ (Aorta Surgery) เป็นต้นทั้งต้องเกิดขึ้นภายหลังจาก 30 วัน นับแต่วันที่บริษัทตกลงรับทำสัญญาตะกาฟุล

2.13) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุลทุพพลภาพสิ้นเชิงถาวร (TPD) เป็นการประกันคุ้มครองหากสมาชิกตะกาฟุลตกเป็นบุคคลทุพลภาพสิ้นเชิงถาวรหรือสูญเสียอวัยวะตามเงื่อนไขที่บริษัทกำหนด บริษัทจะจ่ายเงินปันผลพิเศษ (ถ้ามี)พร้อมกับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล

2.14) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุล ความคุ้มครองโรคมะเร็งเป็นการประกันภัย โดยแบ่งจ่ายผลประโยชน์ตามการเลือกแบบผลประโยชน์

2.15) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุล การยกเว้นเงินสมทบของสมาชิกเป็นการคุ้มครองสมาชิกตะกาฟุลเมื่อได้รับบาดเจ็บ หรือเจ็บป่วยจนกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพโดยสิ้นเชิงถาวร

2.16) สัญญาเพิ่มเติมตะกาฟุล ของผู้ชำระเงินสมทบตะกาฟุลเหมาะสำหรับผู้ที่ออมทรัพย์ให้กับบุตรหลานด้วยสัญญาตะกาฟุลโดยบุตรหลานจะได้รับเงินเมื่อครบกำหนดสัญญาถึงแม้ว่าผู้ปกครองผู้ชำระเงินสมทบจะจากไปแล้วก็ตาม

2.17) สัญญาเพิ่มเติมเพื่ออุบัติเหตุส่วนบุคคล 1เป็นการคุ้มครองกรณีเสียชีวิต สูญเสียอวัยวะ สายตา การรับฟังเสียง การพูดออกเสียง และทุพพลภาพสิ้นเชิงถาวร เนื่องจากอุบัติเหตุ

3) บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน)

บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นโดยกระทรวงการคลัง ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เป็นบริษัทประกันวินาศภัยที่ดำเนินนโยบายธุรกิจในลักษณะ 1 บริษัท 2 ระบบ คือ ระบบประกันวินาศภัยทั่วไป และระบบประกันภัยแบบอิสลามหรือ ตะกาฟูล ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการชะริอะฮ์ โดยทำการแยกบริหารงานทั้งในแง่ของการบริหารจัดการภายในและการให้บริการลูกค้าของทั้ง2 ระบบ ออกจากกันอย่างชัดเจน โดยบริษัทจะทำการเปิดบัญชีประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามไว้กับธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยผู้เข้าร่วมโครงการสามารถชำระเบี้ยประกันภัยได้โดยโอนเงินเข้าบัญชีดังกล่าวและบริษัทฯจะนำเงินจากกองทุนที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ชำระเบี้ยประกันภัยเข้ามาในบัญชีดังกล่าวข้างต้นมาใช้ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับความเสียหาย

ปัจจุบัน ทิพยตะกาฟุลได้จัดหน่ายผลิตภัณฑ์ตะกาฟุลผ่านทางตัวแทนทิพยตะกาฟุลและผ่านทางธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยทุกสาขา

บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด(มหาชน) มีผลิตภัณฑ์ตะกาฟุล ดังนี้

3.1) การประกันอัคคีภัย

3.2) การประกันภัยรถยนต์ แบ่งเป็น 2 ภาค ได้แก่

ภาคที่ 1 การประกันภัยรถยนต์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 (พ.ร.บ.)

ภาคที่ 2 การประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กรมธรรม์ประเภท 1กรมธรรม์ประเภท 2กรมธรรม์ประเภท 3

3.3) การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง

3.4) การประกันภัยเบ็ดเตล็ด เช่น การประกันความเสี่ยงภัยทุกชนิดการประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคลการประกันภัยสำหรับเงิน และการประกันภัยโจรกรรม ฯลฯ

4) บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2485 เป็นบริษัทประกันชีวิตแห่งแรกของคนไทย โดยเริ่มดำเนินกิจการประกันชีวิตครั้งแรกด้วยทุนจดทะเบียน 1,000,000 บาท และในปี 2551 บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ได้เพิ่มทางเลือกในการออมที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามให้กับชาวไทยมุสลิม ด้วยสัญญา “ตะกาฟุล” ภายใต้การกำกับดูแลคณะกรรมการชะริอะฮ์ไทยประกันตะกาฟุล

ปัจจุบัน บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำหน่ายผลิตภัณฑ์ตะฟุลทั้งสิ้น 5 สัญญา ได้แก่

4.1) แผนประกันสำหรับชาวไทยมุสลิม (ตะกาฟุล 90/20) จ่ายเงินสมทบ 20 ปี และคุ้มครองชีวิตถึงอายุ 90 ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ตลอดจนเพื่อสร้างกองทุนมรดกสำหรับบุตรหลาน นอกจากนี้ ในส่วนของเงินสมทบสามารถลดหย่อนภาษีได้ กรณีมีชีวิตอยู่จนครบอายุสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์ร้อยละ 110 ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี) และกรณีเสียชีวิตระหว่างสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์เท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล หรือได้รับจำนวนเงินค่าเวนคืนสัญญาที่มากกว่า พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี)

4.2) แผนประกันสำหรับชาวไทยมุสลิม (ตะกาฟุล 10/10) จ่ายเงินสมทบ 10 ปี และคุ้มครองชีวิต 10 ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ตลอดจนเพื่อสร้างกองทุนมรดกสำหรับบุตรหลาน นอกจากนี้ ในส่วนของเงินสมทบสามารถลดหย่อนภาษีได้ กรณีมีชีวิตอยู่จนครบอายุสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์ร้อยละ 110 ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี) และกรณีเสียชีวิตระหว่างสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์เท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล หรือได้รับจำนวนเงินค่าเวนคืนสัญญาที่มากกว่า พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี)

4.3) แผนประกันสำหรับชาวไทยมุสลิม (ตะกาฟุล 10/5) จ่ายเงินสมทบ 10 ปี และคุ้มครองชีวิต 5 ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ตลอดจนเพื่อสร้างกองทุนมรดกสำหรับบุตรหลาน นอกจากนี้ ในส่วนของเงินสมทบสามารถลดหย่อนภาษีได้ กรณีมีชีวิตอยู่จนครบอายุสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์ร้อยละ 110 ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี) และกรณีเสียชีวิตระหว่างสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์เท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล หรือได้รับจำนวนเงินค่าเวนคืนสัญญาที่มากกว่า พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี)

4.4) แผนประกันสำหรับชาวไทยมุสลิม (ตะกาฟุล 15/15) จ่ายเงินสมทบ 15 ปี และคุ้มครองชีวิต 15 ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ตลอดจนเพื่อสร้างกองทุนมรดกสำหรับบุตรหลาน นอกจากนี้ ในส่วนของเงินสมทบสามารถลดหย่อนภาษีได้ กรณีมีชีวิตอยู่จนครบอายุสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์ร้อยละ 110 ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี) และกรณี

เสียชีวิตระหว่างสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์เท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล หรือได้รับจำนวนเงินค่าเวนคืนสัญญาที่มากกว่า พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี)

4.5) แผนประกันสำหรับชาวไทยมุสลิม (ตะกาฟุล 20/20) จ่ายเงินสมทบ 20 ปี และคุ้มครองชีวิต 20 ปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ตลอดจนเพื่อสร้างกองทุนมรดกสำหรับบุตรหลาน นอกจากนี้ ในส่วนของเงินสมทบสามารถลดหย่อนภาษีได้ กรณีมีชีวิตอยู่จนครบอายุสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์ร้อยละ 110 ของจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี) และกรณีเสียชีวิตระหว่างสัญญาจะได้รับฮิบะฮ์เท่ากับจำนวนเงินหลักประกันตะกาฟุล หรือได้รับจำนวนเงินค่าเวณคืนสัญญาที่มากกว่า พร้อมเงินปันผลจ่ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ถ้ามี)

3.1.4 บริษัทลิสซิ่ง

ปัจจุบันมีเพียง บริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ที่เน้นการให้บริการการเช่าซื้อรถยนต์อย่างครบวงจรตามหลักชะริอะฮ์ ซึ่งเดิมชื่อบริษัท นวลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) โดยเริ่มทำธุรกิจการเช่าซื้อรถยนต์ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2535 และในปี 2553 ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยได้เข้าร่วมทุนเป็นผู้ถือผู้หุ้นรายใหญ่ในสัดส่วนร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียนชำระแล้ว และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นบริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) นับตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม 2553 เป็นต้นมา ปัจจุบันบริษัทมีทุนจดทะเบียนทั้งสิ้น 950 ล้านบาท แบ่งเป็นหุ้นสามัญจำนวน 950 ล้านหุ้น มูลค่าหุ้นละ 1 บาท

บริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ให้บริการผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) สินเชื่อเอทีเอ็ม “ช่วยซ่อมทุกปัญหาทางการเงิน”ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์สินเชื่อเอทีเอ็มเพื่อการโอนย้ายสถาบันการเงิน และสินเชื่อเอทีเอ็มเพื่อเสริมสภาพคล่อง

1.1) ผลิตภัณฑ์สินเชื่อเอทีเอ็มเพื่อการโอนย้ายสถาบันการเงิน เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้บริการสินเช่าซื้อรถยนต์กับลูกค้าที่มีความประสงค์ที่จะนำรถยนต์ของตนเองที่ยังคงมีภาระค่าเช่าซื้อคงค้างกับสถาบันการเงินอื่นๆ เพื่อลดภาระค่าเช่าซื้อรายเดือน หรือต้องการวงเงินสินเชื่อเพิ่มเติม โดยที่ลูกค้ายังคงมีสิทธิ์ในการใช้รถยนต์ ด้วยวิธีชำระค่าเช่าซื้อรายเดือนต่อไป

1.2) สินเชื่อเอทีเอ็มเพื่อเสริมสภาพคล่อง เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์กับลูกค้าที่มีความต้องการที่จะนำรถยนต์ของตนเองที่ไม่มีภาระค่าเช่าซื้อคงค้างกับสถาบันการเงินอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะขอนำรถยนต์มาขายให้กับบริษัทฯ และขอซื้อคืนผ่านระบบการเช่าซื้อ ซึ่งระหว่างการเช่าซื้อลูกค้ายังคงมีสิทธิ์ในการใช้รถยนต์ ด้วยวิธีชำระค่าเช่าซื้อรายเดือนต่อไป

2) สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ใช้แล้ว เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้ลูกค้าได้เป็นเจ้าของรถยนต์ใช้แล้วจากผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ใช้แล้วภายในประเทศหรือซื้อรถยนต์จากเจ้าของกรรมสิทธิ์รถยนต์เดิม โดยบริษัทฯ มีเงื่อนไขที่ยืดหยุ่นทำให้ลูกค้าสามารถชำระค่าเช่าซื้อรายเดือนได้อย่างเหมาะสมกับรายได้ของลูกค้า พร้อมบริการประกันวินาศภัยคุ้มครองรถยนต์ใหม่เมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดการสูญหาย และบริการการประกันชีวิตเพื่อคุ้มครองเมื่อเจ็บป่วยทุพลภาพหรือเสียชีวิตก็ไม่ต้องรับภาระหนี้ในส่วนที่เหลือ

3) สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ใหม่ สำหรับลูกค้าบุคคล และกลุ่มผู้ประกอบการรถสาธารณะ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการสินเช่าซื้อรถยนต์ใหม่จากผู้จำหน่ายรถยนต์ภายในประเทศโดยมีหลักเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นทำให้ลูกค้าสามารถชำระค่าเช่าซื้อรายเดือนได้อย่างเหมาะสมกับรายได้ พร้อมบริการประกันวินาศภัยคุ้มครองรถยนต์ใหม่เมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดการสูญหาย และบริการการประกันชีวิตเพื่อคุ้มครองเมื่อลูกค้าเจ็บป่วยทุพลภาพหรือเสียชีวิตก็ไม่ต้องรับภาระหนี้ในส่วนที่เหลือ

4) ธุรกิจให้เช่ารถยนต์เพื่อการดำเนินงานเป็นการให้บริการรถยนต์เช่า สำหรับผู้บริหารและพนักงานของบริษัทต่าง ๆโดยลูกค้าจะได้รับสิทธิใช้รถยนต์ในระยะเวลาตามที่ตกลงกัน ซึ่งส่วนใหญ่

จะอยู่ระหว่าง 1-5 ปี โดยลูกค้าจะจ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือนและรับผิดชอบในส่วนของค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ ส่วนผู้ให้เช่ารับผิดชอบค่าบำรุงรักษา ค่าประกันภัย ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ปัจจุบันบริษัทฯ ให้บริการเฉพาะ ธอท. และบริษัทในเครือ

5) สินเชื่อสัญญาเช่าทางการเงิน โดยบริษัทให้บริการสินเชื่อแก่นิติบุคคลที่ต้องการจัดหายานพาหนะ หรือเครื่องมือ เครื่องจักรต่างๆ เพื่อการดำเนินงานในกิจการโดยการชำระค่าเช่าเป็นรายเดือนจนครบตามสัญญา และผู้เช่าจะเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินและบำรุงรักษาทรัพย์สินนั้นให้อยู่ในสภาพที่ดี นอกจากนี้ เมื่อครบสัญญาเช่า ผู้เช่ามีสิทธิขอซื้อทรัพย์ที่เช่าตามราคาตลาด หรือส่งมอบทรัพย์คืนให้กับบริษัทฯ เพื่อดำเนินการให้เช่าหรือจำหน่ายต่อไป

6) สินเชื่อเช่าซื้อเพื่อการพาณิชย์ เป็นการให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อยานพาหนะของลูกค้ากลุ่มธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลขนาดกลาง และขนาดย่อมโดยลูกค้ามีวัตถุประสงค์ที่จะซื้อยานพาหนะเพื่อการดำเนินงาน เช่น การขนส่งสินค้า หรือเพื่อประกอบอาชีพในการให้บริการรถยนต์สาธารณะต่างๆ

7) สินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าคงคลัง เป็นสินเชื่อที่ผู้จำหน่ายรถยนต์มาขอสินเชื่อเพื่อนำเงินไปซื้อสินค้าคงคลัง หรือรถยนต์ เพื่อนำมาจอดโชว์ในห้องแสดงสินค้า และจำหน่ายต่อไป โดยต้องวางเอกสารสิทธิ์ทางทะเบียนรถยนต์ไว้เป็นหลักประกัน และเมื่อผู้จำหน่ายรถยนต์ จำหน่ายรถยนต์เป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะดำเนินการชำระเงินเพื่อไถ่ถอนและนำเอกสารสิทธิ์ทางทะเบียนรถยนต์ไปดำเนินการจดทะเบียนรถยต์ให้กับผู้ซื้อต่อไป

3.1.5 บริษัทหลักทรัพย์

ปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทหลักทรัพย์ 3 แห่ง ที่เปิดให้บริการกองทุนตามหลักชะริอะฮ์ ประกอบด้วย บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนเอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนกรุงไทย จำกัด (มหาชน) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม วรรณ จำกัด ดังนี้

(1) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน)

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทจัดการกองทุนแห่งแรกของประเทศจดทะเบียนประกอบธุรกิจเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2518 ภายใต้ชื่อเมื่อจดทะเบียนแรกเริ่มว่า "บริษัท กองทุนรวม จำกัด" โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งให้เป็นสถาบันการเงินที่มีส่วนร่วมในการระดม เงินออมจากประชาชนทั่วไปเพื่อพัฒนาตลาดทุนของประเทศ ทั้งนี้ เป็นการร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและบรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation หรือ IFC) และได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภท "กิจการจัดการลงทุน" เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2518

ในปี 2536 บริษัทได้ดำเนินการขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์และได้ รับความเห็นชอบการจดทะเบียนดังกล่าวเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2536 และในปี 2544 บริษัทได้ดำเนินการเปลี่ยนชื่อบริษัทกับกระทรวงพาณิชย์ โดยเปลี่ยนชื่อบริษัทจากเดิม "บริษัทหลักทรัพย์กองทุนรวม จำกัด (มหาชน)" เป็นชื่อใหม่ "บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน)" เมื่อวันที่9 มีนาคม 2544 ผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัทในปัจจุบันประกอบด้วย กระทรวงการคลัง ธนาคารออมสิน บริษัทหลักทรัพย์ คันทรี่กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน) เริ่มเปิดให้บริการผลิตภัณฑ์ตามหลักการของศาสนาอิสลาม ตั้งแต่ วันที่ 21 ธันวาคม 2547 จำนวน 2 กองทุน ดังนี้

1) กองทุนเปิดเอ็มเอฟซี อิสลามิก ฟันด์(MFC Islamic Fund: MIF) ได้รับอนุมัติจัดตั้งกองทุนเมื่อ 22 กันยายน 2547 เป็นกองทุนประเภทกองทุนรวมผสมแบบไม่กำหนดสัดส่วนการลงทุน

ในตราสารแห่งทุน มีนโยบายลงทุนในตราสารแห่งทุนและตราสารหนี้ ส่วนของตราสารทุน กองทุนจะลงทุนในหุ้นสามัญที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ หากมีบริษัทที่มิได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แต่มีแนวโน้มในการเจริญเติบโตสูง มีผลประกอบการที่ดี และอยู่ในเกณฑ์ของหลักศาสนาอิสลาม บริษัทจัดการอาจพิจารณาลงทุน

กองทุน MIFได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการซื้อครั้งแรก 10,000 บาท ครั้งถัดไป 1,000 บาท แต่ไม่กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการขายคืนและยอดคงเหลือขั้นต่ำ มูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุน MIF ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2558 จำนวน 205,840,758.69 บาท

2) กองทุนเปิดเอ็มเอฟซีอิสลามิกหุ้นระยะยาว (MFC Islamic Long Term Equity Fund : MIF-LTF) ได้รับอนุมัติจัดตั้งกองทุนเมื่อ 1 มิถุนายน 2550 เป็นกองทุนประเภทกองทุนรวมหุ้นระยะยาว มีนโยบายการลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนโดยเฉลี่ยในรอบปีบัญชีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม โดยกองทุนจะลงทุนในหุ้นซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้หากมีบริษัทที่มิได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีแนวโน้มในการเจริญเติบโตสูง มีผลประกอบการที่ดี และอยู่ในเกณฑ์ของหลักศาสนาอิสลามบริษัทจัดการอาจพิจารณาลงทุนโดยรวมกันทุกบริษัทไม่เกินร้อยละ 15 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุน ทั้งนี้ หลักทรัพย์ที่กองทุนจะลงทุนได้ต้องผ่านการหารือในหลักการลงทุนตามหลักศาสนาอิสลามกับคณะกรรมการศาสนาของกองทุนเรียบร้อยแล้ว

กองทุน MIF-LTF ได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการซื้อครั้งแรก 2,000 บาท ครั้งถัดไป 1,000 บาท โดยไม่มีกำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการขายคืนและยอดคงเหลือขั้นต่ำ มูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุน MIF-LTF ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2558 จำนวน 157,629,057.35 บาท

(2) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน)

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการจัดการกองทุนรวมจากกระทรวงการคลังเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 ในชื่อ “บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม มหานคร” และเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม กรุงไทย จำกัด เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2542 ต่อมาได้เพิ่มทุนจดทะเบียนจาก 100 ล้านบาทเป็น 200 ล้านบาท เป็นบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนแห่งเดียวที่มีสถานะเป็น รัฐวิสาหกิจ โดยธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นร้อยละ 99.99 บริษัท รับจัดการบริหารสินทรัพย์ให้กับสถาบัน องค์กร และ รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ ภายใต้ใบอนุญาตบริหารกองทุนรวม, กองทุนส่วนบุคคลและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้บริการผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลาม ทั้งสิ้น 2 กองทุน ดังนี้

1) กองทุนเปิดกรุงไทยชะริอะฮ์หุ้นระยะยาว(The Krung Thai Shariah Long-Term Equity Fund : KSLTF) ได้รับอนุมัติจัดตั้งกองทุนเมื่อ 30 ตุลาคม 2549 เป็นโครงการประเภทกองทุนรวมตราสารทุนที่มีการกระจายการลงทุนน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยกองทุนมีนโยบายลงทุน ในตราสารทุนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามหลักศาสนาอิสลามที่มีผลประกอบการและมีแนวโน้มการเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนที่เหลือจะลงทุนในตราสารอื่นๆ และ/หรือเงินฝาก ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามหลักศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ หลักทรัพย์ที่กองทุนจะลงทุนได้ต้องผ่านการหารือกับคณะกรรมการชะริอะฮ์ของกองทุนเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ กองทุนจะไม่ลงทุนในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า(Derivative) และตราสารหนี้ที่มีลักษณะของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแฝง(Structure Note)

กองทุน KSLTFได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการสั่งซื้อครั้งแรกจำนวน 500 บาท ครั้งถัดไปจำนวน 500 บาท ส่วนมูลค่าขั้นต่ำของการสั่งขายคืนจำนวน 500 บาท โดยไม่มีกำหนดจำนวนหน่วยลงทุน และไม่มีกำหนดยอดคงเหลือขั้นต่ำ มูลค่าทรัพย์สินสุทธิกองทุน KSLTF ณ วันที่ 30 กันยายน 2558 จำนวน 154,354,005.44 บาท

2) กองทุนเปิดกรุงไทยชะริอะฮ์เพื่อการเลี้ยงชีพ(The Krung Thai Shariah Retirement Mutual Fund : KSRMF) ได้รับอนุมัติจัดตั้งกองทุนเมื่อ 30 ตุลาคม 2549 เป็นกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่มีนโยบายลงทุนในตราสารทุนซึ่งมีการกระจายการลงทุนน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และมีนโยบายลงทุนในตราสารทุนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามหลักศาสนาอิสลาม โดยมีผลประกอบการและมีแนวโน้มการเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนที่เหลือจะลงทุนในตราสารอื่นๆ และ/หรือเงินฝากที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามหลักศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ หลักทรัพย์ที่กองทุนจะลงทุนได้ต้องผ่านการหารือกับคณะกรรมการชะริอะฮ์ของกองทุนเปนที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ หลักทรัพย์ที่กองทุนจะลงทุนได้ต้องผ่านการหารือกับคณะกรรมการชะริอะฮ์ของกองทุนเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ กองทุนจะไม่ลงทุนในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Derivative) และตราสารหนี้ที่มีลักษณะของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแฝง (Structure Note)

กองทุน KSRMF ได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการสั่งซื้อครั้งแรกจำนวน 500 บาท ครั้งถัดไปจำนวน 500 บาท ส่วนมูลค่าขั้นต่ำของการสั่งขายคืนจำนวน 500 บาท โดยไม่มีกำหนดจำนวนหน่วยลงทุน และไม่มีกำหนดยอดคงเหลือขั้นต่ำ มูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุน KSRMF ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2558 จำนวน 109,141,788.36 บาท

(3) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม วรรณ จำกัด (บลจ.วรรณ)

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม วรรณ จำกัด (บลจ.วรรณ) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2535 ด้วยทุนจดทะเบียน 100 ล้านบาท โดยเริ่มแรก บลจ.วรรณ ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจจัดการกองทุนรวมเพียงอย่างเดียว ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 บลจ.วรรณ ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจจัดการกองทุนส่วนบุคคล (Private Fund) และจัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund)

ปัจจุบัน บลจ.วรรณ ได้เริ่มเปิดขายผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลาม คือ กองทุนเปิด วรรณ กองทุนคุณธรรม (ชะริอะฮ์)6 ฟันด์ (ONE SHARIAH 6 FUND :ONE-SHARIAH6) ตามหลักชะริอะฮ์ โดยได้รับอนุมัติจัดตั้งกองทุนเมื่อ 27 เมษายน 2558 และเป็นกองทุนรวมผสมแบบไม่กำหนดสัดส่วนการลงทุนในตราสารทุนซึ่งมีการกระจายการลงทุนน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (Specific Fund) และมีนโยบายที่จะนำเงินจากการระดมทุนไปลงทุนหรือการหาดอกผลโดยวิธีอื่น ทั้งตราสารทุน ตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุน ตราสารแห่งหนี้ และ/หรือ เงินฝาก ฯลฯ ที่มีผลประกอบการ และมีแนวโน้มการเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์ดีที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลามหรือหลักทรัพย์ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการลงทุนตามหลักศาสนาอิสลามที่สามารถลงทุนได้ตามหลักชะริอะฮ์ หรือหลักทรัพย์อื่นใดที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม

อย่างไรก็ดี กองทุนONE-SHARIAH6 จะลงทุนตราสารหนี้และตราสารทุนที่เป็นไปตามหลักชะริอะฮ์ที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการชะริอะฮ์แล้วเท่านั้นว่าสามารถลงทุนได้ตามหลักศาสนาอิสลามโดยมุ่งหวังให้เกิดผลตอบแทนจากราคาหุ้นเพื่อสร้างผลตอบแทนตามหลักศาสนาอิสลาม

กองทุน ONE-SHARIAH6 ได้กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการสั่งซื้อครั้งแรกจำนวน 1,000 บาท ครั้งถัดไปจำนวน 1,000 บาท แต่ไม่กำหนดมูลค่าขั้นต่ำของการขายคืน โดยกำหนดให้ค้องคงเหลือหน่วยขั้นต่ำ จำนวน 100 หน่วย

3.2 การให้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม

ปัจจุบันในประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักอิสลาม ดังนี้

3.2.1 ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ

1) สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย โดยผู้บริโภคสามารถใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักชะริอะฮ์ได้ที่ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)และสหกรณ์อิสลาม

1.1) สินเชื่อเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อเพื่อซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย โดย ธอท. ใช้หลักมูรอบาฮะฮ์-BBA ในการออกผลิตภัณฑ์ ส่วน ธ.ก.ส. และสหกรณ์อิสลามใช้หลักการมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

1.2) สินเชื่อเพื่อก่อสร้างซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย โดย ธอท. ใช้หลักบัยอ์อัลอีนะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์ ส่วน ธ.ก.ส. และสหกรณ์อิสลามใช้หลักการมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

1.3) สินเชื่อเพื่อไถ่ถอนที่อยู่อาศัยโดย ธอท. ใช้หลักบัยอ์อัลอีนะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์ ส่วน ธ.ก.ส. และสหกรณ์อิสลามใช้หลักการมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2) สินเชื่อเพื่ออุปโภคและบริโภคโดยผู้บริโภคสามารถใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักชะริอะฮ์ได้ที่ ธอท. ธ.ก.ส. บริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) และสหกรณ์อิสลาม ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ดังนี้

2.1) สินเชื่อเอนกประสงค์โดย ธอท. และบริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ใช้หลักบัยอ์อัลอีนะฮ์ ในการออกผลิตภัณฑ์ ส่วน ธ.ก.ส. และสหกรณ์ใช้หลักมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.2) สินเชื่อเพื่อเช่าซื้อสินค้าเช่น รถยนต์ เรือยนต์ เครื่องจักร เป็นต้นโดย ธอท. ธ.ก.ส .บริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) และสหกรณ์ ใช้หลักการอิญาเราะฮ์วัลอิกตินาอ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.3) สินเชื่อเพื่อเช่าสินค้า เช่น เช่ารถยนต์ โดย ธ.ก.ส. และบริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ใช้หลักการอิญาเราะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.4) สินเชื่อเพื่อซื้อสินค้า เช่น รถยนต์โดย ธอท. ใช้หลักการบัยอ์ อัลอีนะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์ ส่วน ธ.ก.ส. และสหกรณ์ ใช้หลักมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.5) สินเชื่อเพื่อการศึกษา โดย ธอท. ธ.ก.ส.และสหกรณ์ ใช้หลักการมุรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.6) สินเชื่อเพื่อไถ่ถอนทรัพย์สินอื่น ๆ โดย ธอท. และบริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ใช้หลักการบัยอ์อัลอีนะฮ์ ในการออกผลิตภัณฑ์ และ ธ.ก.ส. ใช้หลักการมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.7) สินเชื่อเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์ โดย ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์ ใช้หลักการมุรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2.8) สินเชื่อเพื่อลูกค้าที่มีความจำเป็นโดยไม่คิดค่าตอบแทน โดย ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์ ใช้หลักการก็อดดุล ฮาซัน ในการออกผลิตภัณฑ์

3) สินเชื่อเพื่อธุรกิจโดย ธอท. ธ.ก.ส. บริษัท อะมานะฮ์ ลิสซิ่ง จำกัด (มหาชน) ธนาคารออมสิน และสหกรณ์ ใช้หลักการมุรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

3.2.2 ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก โดยมี ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์ เป็นผู้ให้บริการผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝากตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย ประกอบด้วย

1) บัญชีออมทรัพย์เป็นบัญชีเงินฝากรักษาทรัพย์ โดยลูกค้าสามารถฝากและถอนเงินได้ตามต้องการ ทั้งนี้ ผลตอบแทนขึ้นอยู่กับผลกำไรและการพิจารณาของผู้รับฝากเงินโดย ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์ ใช้หลักการวาดีอะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2) บัญชีเดินสะพัดเป็นบัญชีเงินฝากรักษาทรัพย์และสั่งจ่ายเช็คในวงเงินที่ธนาคารกำหนด และผู้ฝากจะไม่ได้รับผลตอบแทนจากการฝากเงินในบัญชีประเภทดังกล่าว ปัจจุบัน มีเพียง ธอท. ที่เปิดให้บริการ โดยใช้หลักการวาดีอะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

3) บัญชีเงินฝากเพื่อการลงทุนเป็นการออมเพื่อการลงทุน โดยผู้รับฝากเงินจะนำเงินดังกล่าวไปลงทุน และร่วมแบ่งปันผลกำไรหรือขาดทุนแก่ลูกค้าโดย ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์ใช้หลักการมุดอรอบะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

4) บัญชีเงินฝากประจำเพื่อการลงทุนเป็นการออมเพื่อการลงทุนในช่วงเวลาที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของผู้รับฝากเงิน โดยผู้รับฝากเงินจะนำเงินดังกล่าวไปลงทุน และร่วมแบ่งปันผลกำไรหรือขาดทุนแก่ลูกค้าโดย ธอท. ธ.ก.ส.และสหกรณ์ใช้หลักการมุดอรอบะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

5) บัญชีเงินออมเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ ประเภทออมทรัพย์เพื่อการลงทุน โดย ธอท. และสหกรณ์ใช้หลักการมุดอรอบะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

3.2.3 การค้าระหว่างประเทศ

ปัจจุบันมีเพียง ธอท. ที่ให้บริการผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศตามหลักชะริอะฮ์

1) การแจ้งเปิดหรือการแก้ไข/การโอน/ยกเลิก Letter of Credit (L/C) ใช้หลักการอัล วะกาละฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2) ตั๋วเรียกเก็บเงินสินค้าเข้าและการเรียกเก็บเงินตามตั๋วสินค้าออก ใช้หลักการอัล วะกาละฮ์ ในการออกผลิตภัณฑ์

3) สินเชื่อเพื่อการนำเข้าสินค้า ใช้หลักการมูรอบาฮะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

4) สินเชื่อเพื่อการส่งออกสินค้า ใช้หลักการบัยอ์อัลอีนะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

5) ใบสั่งปล่อยสินค้า (Shipping Guarantee) ใช้หลักการอัล กะฟาละฮ์ ในการออกผลิตภัณฑ์

3.2.4 การแลกเปลี่ยนเงินตรา

ปัจจุบันมีเพียง ธอท. ที่ให้บริการผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเงินตราตามหลักชะริอะฮ์

1) การรับเงินโอนเข้าและออกจากต่างประเทศ ใช้หลักการอัล ฮะวาละฮ์ ในการออกผลิตภัณฑ์

2) บริการซื้อและขายตั๋วแลกเงิน (Draft) และเช็คต่างประเทศ (Foreign Cheque) ใช้หลักการอัล อัจร์ในการออกผลิตภัณฑ์

3) บริการซื้อและขายเงินตราต่างประเทศ ใช้หลักการอัล ซอรฟ์ในการออกผลิตภัณฑ์

4) การรับซื้อตั๋วเงินต่างประเทศใช้หลักการอัล วะกาละฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

3.2.5 หนังสือค้ำประกันและการค้าภายในประเทศ

ปัจจุบันมีเพียง ธอท. และ ธ.ก.ส. ที่ให้บริการผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือค้ำประกันและการค้าภายในประเทศตามหลักชะริอะฮ์

1) สินเชื่อเพื่อการค้ำประกัน ใช้หลักการอัล กะฟาละฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์

2) การรับรองตั๋วแลกเงินและการอาวัลตั๋วเงินใช้หลักการอัล กะฟาละฮ์ ในการออกผลิตภัณฑ์

3) การซื้อลดตั๋วเงิน ใช้หลักการบัยอ์ อัลดัยน์ในการออกผลิตภัณฑ์

4) การออกหนังสือค้ำประกันโดยใช้เงินฝากเป็นหลักประกัน เช่น การค้ำประกันซองประกวดราคาการค้ำประกันการใช้กระแสไฟฟ้าการค้ำประกันบุคคลเข้าทำงานการค้ำประกันปฏิบัติตามสัญญาต่างๆซึ่งสัญญาดังกล่าวจะต้องกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติตามสัญญาไว้แน่นอน เป็นต้น

3.2.6 การรับจำนำ

การรับจำนำ คือ การที่ลูกหนี้นำหลักทรัพย์ให้แก่เจ้าหนี้เพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ในกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ทันตามกำหนดปัจจุบันมีเพียงสหกรณ์อิสลามปัตตานี จำกัดที่ให้บริการการรับจำนำทองคำโดยใช้หลักการอัรเราะฮ์นูในการออกผลิตภัณฑ์

3.2.7 ประกันภัยหรือตะกาฟุล

การประกันภัย คือ การบริหารความเสี่ยงภัยวิธีหนึ่ง ซึ่งจะโอนความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัยไปสู่บริษัทประกันภัยเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น และบริษัทประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่ได้รับความคุ้มครองให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องเสียเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัทประกันภัยตามที่ได้ตกลงกันไว้

ส่วนการประกันภัยตามหลักชะริอะฮ์ หรือ “ตะกาฟุล” นั้น ในภาษาอาหรับ หมายถึง ความเป็นปึกแผ่น ความร่วมมือที่เข้มแข็ง ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก โดยสมาชิกในกลุ่มทุกคนตกลงร่วมกันบริจาคเงินในรูปของเบี้ยประกันภัย เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่สมาชิก ในกรณีที่ได้รับความเสียหายตามขอบเขตที่ได้มีการตกลงไว้ นอกจากนี้ บริษัทประกันภัย ยังต้องนำเงินสำรองประกันภัยที่คำนวณจากเบี้ยประกันภัยของผู้ที่เข้าร่วมโครงการตามระเบียบของกรมการประกันภัย ไปบริหารจัดการและลงทุนให้เกิดผลกำไรตามหลักชะริอะฮ์ โดยบริษัทประกันภัยจะต้องดำเนินการจ่ายซะกาตตามหลักการของศาสนา และเมื่อมีผลกำไรจากการบริหาร บริษัทประกันภัยจะแบ่งกำไรดังกล่าวคืนกลับให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

นอกจากนี้ การประกันภัยตามหลักชะริอะฮ์ หรือ “ตะกาฟุล” ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1) สัญญาประกันภัยต้องมีความชัดเจน เช่น ผู้ถือกรมธรรม์ต้องได้รับทราบค่าสินไหมชดเชยตามสัญญา ระยะเวลาที่ควรได้รับเงินชดเชย และรับทราบถึงสิทธิอื่น ๆ ที่พึงได้รับอย่างละเอียด เป็นต้น

2) การประกันภัยแบบตะกาฟุลต้องมีความแตกต่าง หรือไม่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการพนัน

3) การประกันภัยแบบตะกาฟุลต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย

โดยผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่บริษัทประกันภัยจัดจำหน่ายนั้นจะใช้หลักการวะกาละฮ์หรือการเป็นตัวแทน และตะบัรรุอ์ หรือการบริจาคในการออกผลิตภัณฑ์ ในขณะที่สหกรณ์จะใช้เพียงหลักการตะบัรรุอ์ในการออกผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือสมาชิก

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ประกันภัยตะกาฟุลที่จัดจำหน่ายสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) การประกันชีวิต โดยบริษัทที่จัดจำหน่าย ได้แก่ บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) และบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

1) ตะกาฟุลเพื่อฮัจญ์ จัดจำหน่ายโดย เมืองไทยตะกาฟุล และฟิลลิปตะกาฟุล

2) ตะกาฟุลเพื่อการศึกษา จัดจำหน่ายโดย เมืองไทยตะกาฟูล และฟิลลิปตะกาฟุล

3) ตะกาฟุลเพื่อคุ้มครองกรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ หรืออุบัติเหตุ จัดจำหน่ายโดยเมืองไทยตะกาฟูล และฟิลลิปตะกาฟุล

4) ตะกาฟุลเพื่อออมทรัพย์ จัดจำหน่ายโดย เมืองไทยตะกาฟุล และไทยประกันตะกาฟุล

5) ตะกาฟุลคุ้มครองสุขภาพโดยเมืองไทยตะกาฟุล และฟิลลิปตะกาฟุล

(2) การประกันวินาศภัย หรือประกันประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การประกันชีวิต

1) ตะกาฟุลเมื่อเกิดอัคคีภัยจัดจำหน่ายโดยทิพยตะกาฟุล

2) ตะกาฟุลยานพาหนะจัดจำหน่ายโดยทิพยตะกาฟุล

3) ตะกาฟุลทางทะเลและการขนส่งจัดจำหน่ายโดยทิพยตะกาฟุล

4) ตะกาฟุลการโจรกรรมจัดจำหน่ายโดยทิพยตะกาฟุล

5) ตะกาฟุลทางการเงินหรือเพื่อคุ้มครองภาระหนี้จัดจำหน่ายโดยทิพยตะกาฟุล

6) ตะกาฟุลเพื่อช่วยเหลือสมาชิก โดยสหกรณ์อิสลามส่วนใหญ่จะมีตะกาฟุลเพื่อช่วยเหลือสมาชิกโดยใช้หลักการตะบัรรุอ์ในการออกผลิตภัณฑ์

3.2.8. กองทุนรวมเพื่อการลงทุน ปัจจุบันมีเพียง 3 กองทุนรวมที่ให้บริการ ประกอบด้วย

1) กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long Term Equity Fund: LTF) ใช้หลักการมุดอรอบะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามหลักชะริอะฮ์ 2 กองทุน 1. กองทุนเอ็มเอฟซี อิสลามิก หุ้นระยะยาว โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนเอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน) 2. กองทุนเปิดกรุงไทยชะริอะฮ์หุ้นระยะยาว โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน)

2) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund: RMF) ใช้หลักการมุดอรอบะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามหลักชะริอะฮ์เพียงกองทุนเดียว คือ กองทุนเปิดกรุงไทยชะริอะฮ์เพื่อการเลี้ยงชีพ โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน)

3) กองทุนรวม (Mutual Fund) ใช้หลักการมุดอรอบะฮ์ในการออกผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีกองทุนรวมหุ้นระยะยาวตามหลักชะริอะฮ์ 2 กองทุน 1. กองทุนเปิดเอ็มเอฟซี อิสลามิก ฟันด์ โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนเอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน) 2. กองทุนเปิด วรรณ กองทุนคุณธรรม (ชะริอะฮ์) 6 ฟันด์ โดยบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม วรรณ จำกัด

3.2.9 ตราสารศุกูก (Sukuk)

ตราสารศุกูก หมายถึง ตราสาร หนังสือรับรอง หรือ หนังสือสัญญาที่แสดงถึงสิทธิร่วมกันในสินทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยผลตอบแทนจะต้องไม่ขึ้นอยู่กับดอกเบี้ยแต่จะอยู่ในรูปของค่าเช่า ค่าผ่อนชำระ ส่วนแบ่งกำไร ตามแต่รูปแบบการทำสัญญาศุกูกเป็นตราสารที่ออกโดยพื้นฐานที่ให้มีสินทรัพย์หนุนหลัง และทำตามหลักการและขั้นตอนที่สอดคล้องกับหลักชะริอะฮ์ ทั้งนี้ The Accounting and Auditing Organization of Islamic Financial Institutions (AAOIFI) ได้บัญญัติความหมายของศุกูกไว้ว่า ใบรับรองสิทธิ (Certificates) ที่เท่าเทียมกันในหลักทรัพย์ที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ (Undivided Shares) ในสิทธิของความเป็นเจ้าของแห่งสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Tangible Assets) สิทธิเก็บกินในทรัพย์ที่ครอบครอง (Usufructs) และบริการ (Services) หรือสิทธิความเป็นเจ้าของแห่งสินทรัพย์ในโครงการ

ที่เฉพาะเจาะจงหรือกิจกรรมการลงทุนพิเศษ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างตราสารศุกูก ตราสารหนี้ ตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุน และหุ้นสามัญ พบว่าตราสารศุกูกมีลักษณะคล้ายตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุน กล่าวคือ

1) อัตราการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนจะขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของเจ้าหนี้ โดยในตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุนนั้น เจ้าหนี้มีสิทธิเลื่อนกำหนดเวลาในการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนไปได้ในกรณีที่เจ้าหนี้ไม่มีผลกำไรจากการดำเนินงานและไม่จ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ และในกรณีที่อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าร้อยละ 0

2) ตราสารศุกูก (บางประเภท) และตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุนไม่สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้

3) สิทธิในการเรียกร้องสินทรัพย์ของผู้ทรงศุกูกและตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุนเมื่อเจ้าหนี้ล้มละลายจะอยู่หลังผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้สามัญ ผู้ทรงตราสารหนี้ แต่จะอยู่ก่อนผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิและหุ้นสามัญ

ในส่วนของการกำกับดูแลคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้ออกหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการออกตราสารศุกูก โดยได้กำหนดให้มีที่ปรึกษาชะริอะฮ์และกำหนดให้มีผู้รับรองว่าสัญญาก่อตั้งทรัสต์ที่รองรับการออกศุกูกสามารถบังคับได้ตามกฎหมาย รวมทั้งให้ผู้ระดมทุนและทรัสตีผู้ออกศุกูกเปิดเผยข้อมูลใน2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการชำระเงินลงทุนและผลตอบแทนของผู้ระดมทุน และส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างธุรกรรมที่ใช้ในการออกศุกูก โดย ก.ล.ต. ไม่ได้ใช้ดุลยพินิจในการกลั่นกรองคุณภาพของผู้ออกหลักทรัพย์ อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่า ก.ล.ต. ได้ออกหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการออกตราสารศุกูกแล้ว แต่ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดสามารถออกตราสารดังกล่าวได้

3.2.10 FTSE SET Shariah Index

FTSE SET Shariah Index เป็นดัชนีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม โดยเกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ FTSE Group เนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาดัชนีเพื่อใช้เป็นดัชนีอ้างอิงในการออกตราสารทางการเงินให้กับผู้ลงทุนทั้งภายในประเทศ และนอกประเทศที่มีความต้องการลงทุนให้ถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์ และเป็นโอกาสของตลาดหลักทรัพย์ในการขยายฐานผู้ลงทุนให้กว้างขึ้น โดย FTSE ได้มอบหมายให้ Yassaar ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการลงทุนตามหลักชะริอะฮ์ และมีคณะกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านศาสนาอิสลามเป็นผู้คัดเลือกหลักทรัพย์ตามเกณฑ์ที่กำหนด

เกณฑ์การคำนวณ และคัดเลือกหลักทรัพยจาก FTSE SET All-Share Index ตามหลักชะริอะฮ์ ดังนี้

1) คัดเลือกเฉพาะหลักทรัพย์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจที่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่

1.1) Conventional Finance เช่น ธนาคาร สถาบันการเงินหรือประกันภัยที่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจตามหลักศาสนาอิสลาม

1.2) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์

1.3) ธุรกิจที่มีผลิตภัณฑ์เกี่ยวข้องกับสุกร และผลิตภัณฑ์ซึ่งไม่เป็นอาหารฮาลาล (Halal)

1.4) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับบันเทิง เช่น คาสิโน การพนัน โรงภาพยนตร์ ดนตรีสื่อลามก รวมทั้งธุรกิจโรงแรม

1.5) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับยาสูบ

2) ธุรกิจใน FTSE SET Shariah Index ต้องมีเกณฑ์โครงสร้างทางการเงิน ดังนี้

2.1) ส่วนของหนี้ ต้องน้อยกว่า ร้อยละ 33 ของสินทรัพยรวม

2.2) ส่วนของเงินสดและดอกเบี้ย ต้องน้อยกว่า ร้อยละ 33 ของสินทรัพยรวม

2.3) สัดส่วนของบัญชีลูกหนี้และเงินสด ต้องน้อยกว่า ร้อยละ 50 ของสินทรัพย์รวม

2.4) ดอกเบี้ยรวม และรายได้อื่นๆที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ไม่ควรเกินกว่า ร้อยละ 5 ของรายได้รวม

ตารางที่ 5 ผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทย

การให้บริการด้านต่าง ๆ	ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์	กลุ่มเป้าหมาย	หลักการทางศาสนา	แหล่งจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
1. สินเชื่อ	1.1 สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย			
	สินเชื่อเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อเพื่อซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย	มุสลิมลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	มูรอบาฮะฮ์-BBA หรือ มูรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	สินเชื่อเพื่อก่อสร้าง ซ่อมแซม และต่อเติมที่อยู่อาศัย	มุสลิมลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	บัยอ์อัลอีนะฮ์ หรือ มูรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	สินเชื่อเพื่อไถ่ถอนที่อยู่อาศัย	มุสลิม และลูกค้าทุกศาสนา	บัยอ์ อัลอีนะฮ์ หรือ มูรอบาฮะฮ์	ธอท. และ ธ.ก.ส.
	1.2 สินเชื่อเพื่ออุปโภคและบริโภค			
	สินเชื่อเอนกประสงค์	มุสลิมลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	บัยอ์อัลอีนะฮ์ หรือ มูรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. บริษัทลิสซิ่ง และสหกรณ์
	สินเชื่อเพื่อเช่าซื้อสินค้า เช่น รถยนต์ เรือยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น	มุสลิมลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	อิญาเราะฮ์วัลอิกตินาอ์	ธอท. ธ.ก.ส. บริษัทลิสซิ่ง และสหกรณ์
	สินเชื่อเพื่อเช่าสินค้า เช่น เช่ารถยนต์	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อิญาเราะฮ์	ธ.ก.ส. และบริษัทลิสซิ่ง
	สินเชื่อเพื่อซื้อสินค้า เช่น รถยนต์	มุสลิมลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	บัยอ์ อัลอีนะฮ์ หรือ มูรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	สินเชื่อเพื่อการศึกษา	มุสลิมลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	มุรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์

การให้บริการด้านต่าง ๆ	ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์	กลุ่มเป้าหมาย	หลักการทางศาสนา	แหล่งจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
	สินเชื่อเพื่อสินเชื่อเพื่อไถ่ถอนทรัพย์สินอื่นๆ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	บัยอ์ อัลอีนะฮ์ หรือ มูรอบาฮะฮ์	ธอท. บริษัทลิสซิ่งและ ธ.ก.ส.
	สินเชื่อเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์	มุสลิม และสมาชิกสหกรณ์	มุรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	สินเชื่อเพื่อลูกค้าที่มีความจำเป็นโดยไม่คิดค่าตอบแทน	มุสลิม และสมาชิกสหกรณ์	ก็อดดุล ฮาซัน	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	1.3 สินเชื่อเพื่อธุรกิจ			
	สินเชื่อเพื่อธุรกิจ	มุสลิม ลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	มุรอบาฮะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. บริษัทลิสซิ่ง ธนาคารออมสินและสหกรณ์
2. เงินฝาก	2.1 บัญชีออมทรัพย์	มุสลิม ลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	วาดีอะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	2.2 บัญชีเดินสะพัด	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วาดีอะฮ์	ธอท.
	2.3 บัญชีเงินฝากเพื่อการลงทุน	มุสลิม ลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	มุดอรอบะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	2.4 บัญชีเงินฝากประจำเพื่อการลงทุน	มุสลิม ลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	มุดอรอบะฮ์	ธอท. ธ.ก.ส. และสหกรณ์
	2.5 บัญชีเงินออมเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ ประเภทออมทรัพย์เพื่อการลงทุน	มุสลิม ลูกค้าทุกศาสนา และสมาชิกสหกรณ์	มุดอรอบะฮ์	ธอท. และสหกรณ์
3. การค้าระหว่างประเทศ	3.1 การแจ้งเปิดหรือการแก้ไข/การโอน/ยกเลิก Letter of Credit (L/C)	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล วะกาละฮ์	ธอท.
	3.2 ตั๋วเรียกเก็บเงินสินค้าเข้าและการเรียกเก็บเงินตามตั๋วสินค้าออก	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล วะกาละฮ์ และบัยอัลดัยน์	ธอท.

การให้บริการด้านต่าง ๆ	ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์	กลุ่มเป้าหมาย	หลักการทางศาสนา	แหล่งจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
	3.3 สินเชื่อเพื่อการนำเข้าสินค้า	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	มูรอบาฮะฮ์	ธอท.
	3.4 สินเชื่อเพื่อการส่งออกสินค้า	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	บัยอ์ อัลอีนะฮ์	ธอท.
	3.5 ใบสั่งปล่อยสินค้า (Shipping Guarantee)	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล กะฟาละฮ์	ธอท.
4. การแลกเปลี่ยนเงินตรา	4.1 การรับเงินโอนเข้าและออกจากต่างประเทศ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล ฮะวาละฮ์	ธอท.
	4.2 บริการซื้อและขายตั๋วแลกเงิน (Draft) และเช็คต่างประเทศ (Foreign Cheque)	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล อัจร์	ธอท.
	4.3 บริการซื้อและขายเงินตราต่างประเทศ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล ซอรฟ์	ธอท.
	4.4 การรับซื้อตั๋วเงินต่างประเทศ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล วะกาละฮ์	ธอท.
5. หนังสือค้ำประกัน	5.1 สินเชื่อเพื่อการค้ำประกัน	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล กะฟาละฮ์	ธอท.
	5.2 การรับรองตั๋วแลกเงินและการอาวัลตั๋วเงิน	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล กะฟาละฮ์	ธอท.
	5.3 การซื้อลดตั๋วเงิน	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	บัยอ์ อัลดัยน์	ธอท.
	5.4 การออกหนังสือค้ำประกันโดยใช้เงินฝากเป็นหลักประกัน	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	อัล กะฟาละฮ์	ธ.ก.ส.
6. การรับจำนำ	การรับจำนำทองคำ	สมาชิกสหกรณ์	อัรเราะฮ์นู	สหกรณ์
7. ประกันภัยหรือตะกาฟุล	ตะกาฟุลเพื่อฮัจญ์	มุสลิม	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลเพื่อการศึกษา	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลเพื่อคุ้มครองกรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ หรืออุบัติเหตุ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย

การให้บริการด้านต่าง ๆ	ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์	กลุ่มเป้าหมาย	หลักการทางศาสนา	แหล่งจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
	ตะกาฟุลเพื่อออมทรัพย์	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลทางการเงิน หรือเพื่อคุ้มครองภาระหนี้	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลคุ้มครองสุขภาพ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลเมื่อเกิดอัคคีภัย	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลยานพาหนะ	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลทางทะเลและการขนส่ง	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลการโจรกรรม	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	วะกาละฮ์ และตะบัรรุอ์	บริษัทประกันภัย
	ตะกาฟุลเพื่อช่วยเหลือสมาชิก	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	ตะบัรรุอ์	สหกรณ์
8. กองทุนรวมเพื่อการลงทุน	กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long Term Equity Fund: LTF)	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	มุดอรอบะฮ์	บริษัทหลักทรัพย์
	กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund: RMF)	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	มุดอรอบะฮ์	บริษัทหลักทรัพย์
	กองทุนรวม (Mutual Fund)	มุสลิมและลูกค้าทุกศาสนา	มุดอรอบะฮ์	บริษัทหลักทรัพย์

3.3 วิเคราะห์ SWOT ระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย

ทางคณะวิจัยได้ทำการศึกษาระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยภายใต้กรอบการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อสะท้อนภาพรวมของระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย ในด้านจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) รวมทั้งโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ที่อาจมีผลกระทบต่อระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยดังนี้

3.3.1 ด้านจุดแข็ง (Strength)

การดำเนินธุรกรรมของระบบการเงินอิสลามในประเทศด้วยหลักชะริอะฮ์ ช่วยดึงดูดให้นักลงทุนมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีทางเลือกมากขึ้นในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์

3.3.2 ด้านจุดอ่อน (Weakness)

1) ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีเกณฑ์กำกับดูแลสำหรับระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ แต่ใช้การเทียบเคียงกับระบบการเงินแบบปกติ

2) ระบบการเสียภาษีภายในประเทศไม่เอื้อต่อการทำธุรกรรมตามหลักชะริอะฮ์

3) ประเทศไทยยังคงขาดแคลนบุคลากร และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินตามระบบชะริอะฮ์

4) ผู้ให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยจะแต่งตั้งคณะกรรมการชะริอะฮ์เพื่อให้คำแนะนำ ตลอดจนกำกับดูแลเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินสอดคล้องกับระบบชะริอะฮ์ และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค อย่างไรก็ดี คณะกรรมการชะริอะฮ์ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริโภคบางกลุ่มยังคงไม่มั่นใจถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนประสบการณ์ทางด้านการเงินของคณะกรรมการฯ ส่งผลให้ผู้บริโภคบางส่วนจึงตัดสินใจไม่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

5) ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ขาดความหลากหลาย โดยผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ในตลาดการเงินยังคงเป็นธุรกรรมการรับฝากเงิน และสินเชื่อ ส่วนในตลาดทุนนั้น มีกองทุนรวมตามหลักชะริอะฮ์เพียง 5 กองทุน ส่วนการระดมทุนด้วยการออกตราสารศุกูก นั้น ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดสามารถออกตราสารดังกล่าวได้ถึงแม้ว่า ก.ล.ต. ได้ออกหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการออกตราสารศุกูกแล้วก็ตาม

3.3.3 ด้านโอกาส (Opportunity)

ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์นั้นมีแนวโน้มการขยายตัวสูง โดยเฉพาะหลังเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.3.4 ด้านอุปสรรค (Threat)

1) ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์นั้น มีข้อวินิจฉัยในเรื่องของความถูกต้องที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับความเชื่อ และความศรัทธาของมุสลิมแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร

2) ปริมาณธุรกรรมทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกรรมโดยทั่วไปส่งผลให้ไม่เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale)

บทที่ 4
ประสบการณ์การให้บริการทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในต่างประเทศ

การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในแต่ละประเทศ มีลักษณะการให้บริการและประเภทธุรกรรมที่แตกต่างกันไปตามการตีความเรื่องหลักชะริอะฮ์ความเหมาะสมต่อสภาวะทางเศรษฐกิจและความต้องการทางการเงินของประชาชนในประเทศนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและประเภทของการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในต่างประเทศต่าง ๆ เพื่อทำมาปรับใช้ในการนำเสนอการให้บริการสำหรับประเทศไทย โดยศึกษาจากทั้งประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศในกลุ่มอ่าวอาหรับ

ภาพที่ 8 การจัดอันดับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

COUNTRIES	SCORE 2015	RANK 2015	RANK 2014	CHANGES
IRAN	85.6	1	1	0
MALAYSIA	80.3	2	2	0
SAUDI ARABIA	73.6	3	3	0
UNITED ARAB EMIRATES	38.0	4	6	+2
KUWAIT	36.7	5	5	0
BAHRAIN	26.3	6	4	-2
INDONESIA	24.7	7	7	0
QATAR	20.9	8	10	+2
SUDAN	15.7	9	8	-1
PAKISTAN	14.7	10	9	-1
BANGLADESH	12.2	11	11	0
TURKEY	9.7	12	12	0
EGYPT	8.1	13	14	+1
UNITED KINGDOM	6.7	14	13	-1
JORDAN	4.4	15	16	+1

ที่มา : Islamic Finance Country Index 2015

ประเทศที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลมีทั้งสิ้น 6ประเทศ ได้แก่ ประเทศที่ได้รับการจัดอันดับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม 2 อันดับแรกในกลุ่มอ่าวอาหรับ 2 อันดับแรกในทวีปเอเชีย และ 2 ประเทศที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแต่ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นศาสนาหลัก ทั้งนี้หากพิจารณาตามผลการจัดอันดับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของ Islamic Finance Country Index 2015 ในปี 2558 ผู้วิจัยเลือกประเทศที่จะทำการศึกษาข้อมูล ดังนี้ ประเทศในกลุ่ม

อ่าวอาหรับที่ได้รับการจัดอันดับสูงสุด[5] ได้แก่ (1) ซาอุดิอาระเบีย และ (2) สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และประเทศในเอเชียที่ได้รับการจัดอันดับสูงที่สุด ได้แก่ (3) มาเลเซีย และ (4) อินโดนีเซีย และประเทศที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแต่ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นศาสนาหลัก ได้แก่ (5) อังกฤษ และ (6) ออสเตรเลีย โดยมีรายละเอียดของความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในปัจจุบัน และการกำกับดูแลและการส่งเสริมให้มีการดำเนินการที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามของแต่ละประเทศ ดังนี้

4.1 ซาอุดิอาระเบีย

4.1.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย

เนื่องจากซาอุดิอาระเบียมีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักและเป็นประเทศที่มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากประกอบกับระบบการเงินของซาอุดิอาระเบียมีความเข้มแข็งมากประเทศหนึ่งในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ จึงส่งผลให้ความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียมีมากเช่นกัน ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของซาอุดิอาระเบียมีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ (GCC)[6] และถือเป็นประเทศที่มีระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามพัฒนามากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก โดยสินทรัพย์ของระบบสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียคิดเป็นประมาณร้อยละ 18 ของสินทรัพย์ของระบบสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั่วโลก และสินทรัพย์ของระบบตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียคิดเป็นประมาณร้อยละ 14 ของระบบตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามทั่วโลก ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีส่วนแบ่งประมาณสองในสามของระบบการเงินทั้งหมดของซาอุดิอาระเบีย ในส่วนของบริการของสถาบันการเงิน ระบบธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามมีการให้บริการทั้งในรูปแบบธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ (Full-Fledged Islamic Banks) ซึ่งมีส่วนแบ่งในตลาดประมาณร้อยละ 38 และธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน (Islamic Banking Units of Commercial Banks) ซึ่งมีส่วนแบ่งในตลาดประมาณร้อยละ 28

ในส่วนของตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของซาอุดิอาระเบียมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยตลาดหลักทรัพย์ซาอุดิอาระเบียเป็นที่จดทะเบียนของกองทุนอิสลาม 10 กองทุนใน 20 กองทุนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก และมีกองทุนอิสลามจดทะเบียนทั้งหมดกว่า 160 กองทุน อีกทั้ง ภาครัฐได้มีการเปิดให้บริการตลาดหลักทรัพย์ Tadawul สำหรับนักลงทุนต่างชาติ การออกตราสารศุกุกของภาครัฐเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ หรือส่งเสริมให้บริษัทเอกชนออกตราสารศุกุกเพื่อระดมทุนในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

อีกทั้ง ซาอุดิอาระเบียยังเป็นประเทศที่มีระบบประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามที่ใหญ่ที่สุดในโลกและเป็นประเทศระบบประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามขยายตัวรวดเร็วที่สุดในกลุ่มประเทศ

---

[5]ประเทศอิหร่านเป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับการให้บริการทางการเงินสูงที่สุด แต่ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินมีค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาประเทศซาอุดิอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ซึ่งอยู่ในอันดับ 2 และ 3

[6] http://redmoneyevents.com/main/event.asp?IFN=SaudiArabia2016

อ่าวอาหรับ โดยมีบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัย 37 แห่ง มีบริษัทตัวแทนประกันภัย 76 แห่ง

นอกจากนี้ ภาครัฐได้ให้การส่งเสริมระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและ Saudi Arabian Monetary Agency (SAMA) ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลระบบการเงินของซาอุดิอาระเบียได้ใช้หลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ทั่วไปจึงส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียมีความมั่นคงและเป็นที่เชื่อถือของนักลงทุนและผู้ใช้บริการ จึงส่งผลให้ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง

4.1.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในซาอุดิอาระเบีย

พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียเริ่มขึ้นหลังจากที่ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มแพร่หลายในประเทศแถบตะวันออกกลาง ในช่วงศตวรรษที่ 70 โดยในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการก่อตั้ง Islamic Development Bank (IDB) ขึ้นเป็นธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแห่งแรกของในซาอุดิอาระเบีย ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้มีการก่อตั้ง Al Rajhi Investment Co. เป็นสถาบันการเงินที่ให้บริการแลกเปลี่ยนเงินตราและบริการโอนเงินให้กับนักท่องเที่ยวโดยใช้รูปแบบมุรอบาฮะฮ์หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2530 National Commercial Bank (NCB) เริ่มให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนานและได้จัดตั้งกองทุนรวมอิสลาม (Mutual Fund) ขึ้น

ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2557 ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 53 ของระบบการเงินทั้งหมด คิดเป็นมูลค่าประมาณ 3.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากประเทศมาเลเซีย เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศต่าง ๆ ในอ่าวอาหรับ พบว่า แม้ว่าตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามหรือบริการวานิชธนกิจ (Investment Banking) ของประเทศซาอุดิอาระเบียจะขยายตัวได้น้อยกว่าในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์หรือในประเทศบาห์เรน แต่บริการธนบดีธนกิจ (Private Banking) หรือบริการการเงินเพื่อรายย่อย (Retail Banking) ของซาอุดิอาระเบียมีการขยายตัวมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในอ่าวอาหรับ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสินทรัพย์ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับแล้ว ซาอุดิอาระเบียมีส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 35 ซึ่งสูงที่สุดในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ

ภาพที่ 9 สัดส่วนสินทรัพย์ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ ในปี พ.ศ. 2556

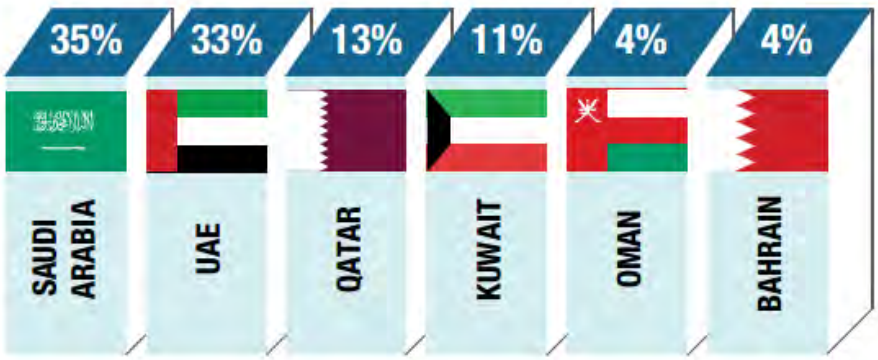

ที่มา : Saudi Arabia – Islamic Finance Report 2015

4.1.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย

ซาอุดิอาระเบียมีการพัฒนาของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้ง 3 ส่วน ทั้งผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ผลิตภัณฑ์ประกันภัย และผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน ทั้งนี้ ส่วนแบ่งของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของซาอุดิอาระเบียสรุปได้ดังนี้ บริการทางการเงินของสถาบันการเงินอยู่ที่ร้อยละ 80 ของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งหมด บริการของตลาดทุน (Islamic Fund และศุกุก) และบริการประกันภัย (ตะกาฟุล) อยู่ที่ร้อยละ 15 และร้อยละ 5 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของบริการแต่ละประเภทดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน

ประเทศซาอุดิอาระเบียจะมีสัดส่วนของการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่สูงเป็นอันดับสองของโลก ซึ่งบริการทางการเงินส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินในประเทศ เนื่องจากในช่วงปี ค.ศ. 1970 รัฐบาลซาอุดิอาระเบียได้เคยมีกฎห้ามสถาบันการเงินต่างชาติเข้ามาให้บริการในซาอุดิอาระเบียเพื่อส่งเสริมการพัฒนาของระบบการเงินในประเทศ โดยกฎดังกล่าวได้ถูกยกเลิกในช่วง ค.ศ. 2000 หลังจากนั้นจึงเริ่มมีสถาบันการเงินต่างประเทศเริ่มให้บริการในซาอุดิอาระเบียเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จำนวนสถาบันการเงินที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์มีจำนวน 12 แห่ง[7] และมีเพียง 4 แห่งเท่านั้นที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเต็มรูปแบบ ได้แก่ 1) Al Rajhi Bank, Saudi Arabia2) Bank Al Jazira, Saudi Arabia3) Albilad Islamic Bank, Saudi Arabia4) Alinma Investment Company, Saudi Arabiaโดยรายชื่อธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย ในปี พ.ศ. 2556

ลำดับที่	ชื่อ	ตัวย่อ	ปีที่ก่อตั้ง (ค.ศ.)	รูปแบบการให้บริการ
1	Alinma bank	ALINMA	2008	ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ
2	Al Rajhi Bank	RJHJ	1957	ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ
3	Arab National Bank	ANB	1979	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
4	Bank AlBilad	ALBI	2004	ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ
5	Bank AlJazira	BJAZ	1976	ธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ
6	Banque Saudi Fransi	BSFR	1977	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
7	Riyad Bank	RIBL	1957	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
8	Samba Financial Group (Samba)	SAMBA	1980	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
9	Saudi Hollandi Bank	SHB	1926	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
10	Saudi Investment	SAIB	1976	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลัก

[7]Saudi Arabia Monetary Agency (http://www.sama.gov.sa/en-US/License/Pages/SaudiBanks.aspx)

ลำดับที่	ชื่อ	ตัวย่อ	ปีที่ก่อตั้ง (ค.ศ.)	รูปแบบการให้บริการ
	Bank			ศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
11	The National Commercial Bank	NCB	1953	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
12	The Saudi British Bank	SABB	1978	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน

ที่มา : https://www.islamicfinance.com/islamic-banks-saudi-arabia/

ส่วนแบ่งสินทรัพย์และเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามที่มีขนาดใหญ่ 7 อันดับแรกสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 9 ซึ่งบริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 7 แห่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1) Al Rajhi Bank(RJHJ) เป็นธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1957 มีขนาดใหญ่ที่สุดในซาอุดิอาระเบียและใหญ่ที่สุดในโลก มีสาขาจำนวนมากในซาอุดิอาระเบีย และยังมีสาขาในอีกหลายประเทศทั่วโลก เช่น มาเลเซีย คูเวต จอร์แดน เป็นต้น ให้บริการผลิตภัณฑ์เงินฝาก ได้แก่ เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ และผลิตภัณฑ์ประเภทสินเชื่อ ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการบริโภค สินเชื่อรถยนต์ สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อเพื่อการบริโภค บัตรเครดิต สินเชื่อสำหรับการนำเข้าและส่งออก และผลิตภัณฑ์ประกัน

1.2) Arab National Bank (ANB) เป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 1 ใน 10 ของธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ ก่อตั้งในปี ค.ศ.1979 Alinma bank มีสาขากว่า 139 สาขา ในซาอุดิอาระเบียและในกรุงลอนดอน ให้บริการผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายทั้งบริการทางการเงินเพื่อรายย่อย บริการทางการเงินเพื่อผู้ประกอบการ บริการInvestment Banking บริการดูแลและบริหารทรัพย์สิน และบริการทางการเงินระหว่างประเทศ

1.3) Banque Saudi Fransi(BSFR) เป็นธนาคารพาณิชย์ในเครือของ Credit Agricole Corporate and Investment Bank ซึ่งธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของฝรั่งเศสและใหญ่เป็น 1 ใน 10 ธนาคารพาณิชย์ของยุโรป ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1977 และให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน ปัจจุบันมีสาขา 77 สาขาในซาอุดิอาระเบียและเน้นการให้บริการกับทั้งชาวต่างชาติและชาวซาอุดิอาระเบีย

1.4) Riyad Bank(RIBL) ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1957 ให้บริการทางการเงินที่หลากหลาย รวมทั้งบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน โดยให้บริการทางการเงินเพื่อรายย่อย บริการทางการเงินเพื่อผู้ประกอบการ บริการดูแลและบริหารทรัพย์สิน และบริการทางการเงินระหว่างประเทศ ผ่านสาขา 216 สาขาในซาอุดิอาระเบียและสาขาในต่างประเทศ ได้แก่ London HoustonTexas และ Singapore

1.5) Samba Financial Group หรือมักถูกเรียกว่า Saudi American Bank เป็นธนาคารพาณิชย์จากการร่วมทุนระหว่างธนาคารพาณิชย์ของสหรัฐอเมริการและซาอุดิอาระเบีย ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1980 ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบแบบหน้าต่างคู่ขนาน และเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกในซาอุดิอาระเบียที่ให้บริการ Private Banking

1.6) The Saudi British Bank(SABB) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1978 โดยการร่วมทุนของ HSBC และบริษัทลงทุนของซาอุดิอาระเบีย ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่าง

คู่ขนาน มีสาขา 72 สาขา และให้บริการทางการเงินที่หลากหลาย ได้แก่ บริการทางการเงินเพื่อรายย่อย บริการทางการเงินเพื่อผู้ประกอบการ บริการInvestment Banking บริการดูแลและบริหารทรัพย์สิน และบริการทางการเงินระหว่างประเทศ

1.7) Saudi Hollandi Bank (SHB) ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1926 และเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกในซาอุดิอาระเบียเพื่อให้บริการทางการเงินกับนักบุญที่เดินทางจากอินโดนีเซียมายังซาอุดิอาระเบีย ซึ่งได้มีการพัฒนาการบริการอย่างต่อเนื่องและปัจจุบันได้ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน

ภาพที่ 10 ส่วนแบ่งสินทรัพย์และเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซาอุดิอาระเบีย ที่มีขนาดใหญ่ 7 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2556

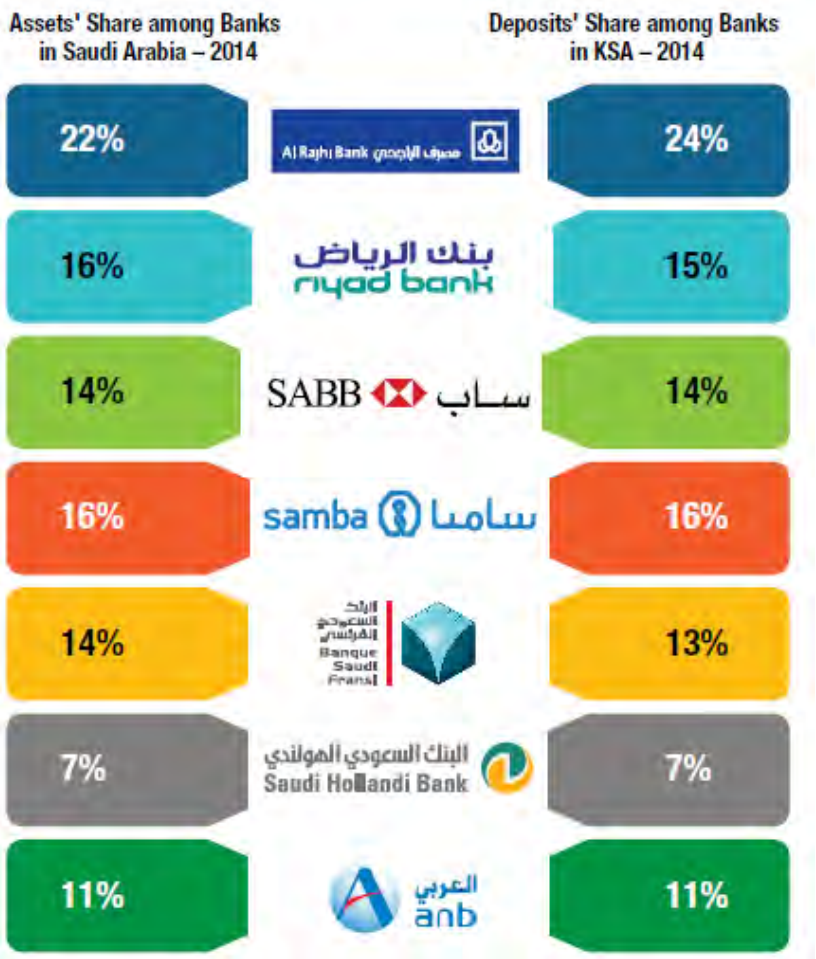

ที่มา : Saudi Arabia – Islamic Finance Report 2015

ทั้งนี้ การทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซาอุดิอาระเบียมีรูปแบบที่หลากหลายทั้ง มุรอบาฮะฮ์บัยอ์ อัล อาเญล อะกา (Ba'i al AjelAkar)อิสติสนาอิญาเราะฮ์ตะวัรรุก มุชารอะฮ์ และมุดอรอบะฮ์ โดยมีรายละเอียดตามตารางที่6 นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซาอุดิอาระเบียได้นำรูปแบบการทำธุรกรรมที่หลากหลายมาใช้ในการออกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็น ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ ทั้งสินเชื่อบุคคลและสินเชื่อธุรกิจ และบริการ

ทางการเงินต่าง ๆ โดยผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศซาอุดิอาระเบียสามารถสรุปได้ดังตารางที่7

ตารางที่ 7 รูปแบบการทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามซาอุดิอารเบีย

ชื่อธนาคารพาณิชย์		รูปแบบการทำธุรกรรม								
		Murabahah	Trading	Ba'i al Ajel	Akar (Installment)	Istisna	Ijarah	Tawarruq	Musharakah	Mudharabah
1	Alinma bank	X								
2	Al Rajhi Bank	X	X		X	X				
3	Arab National Bank									
4	Bank AlBilad	X		X	X		X		X	
5	Bank AUazira	X				X		X		
6	Banque Saudi Fransi	X					X	X	X	X
7	Riyad Bank	X				X	X	X		
8	Samba Financial Group (Samba)	X					X	X		X
9	Saudi Hollandi Bank									
10	Saudi Investment Bank	X				X	X			
11	The National Commercial Bank	X					X	X	X	
12	The Saudi British Bank									

ที่มา : BINTAWIM Samar Saud S. (2011), “Performance analysis of Islamic banking: Some evidence from Saudi Arabian bankingsector”, Ritsumeikan Asia Pacific University

ตารางที่ 8 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศซาอุดิอาระเบีย

กลุ่มลูกค้า	ชื่อผลิตภัณฑ์
เงินฝาก	บัญชีเงินฝากเผื่อเรียก (Current Account)
	บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ (Saving Account)
	บัญชีเงินฝากประจำ (Time Deposit Account)
	บัญชีเงินฝากเพื่อการศึกษา (Education Account)
สินเชื่อบุคคล	สินเชื่อเพื่อการบริโภค
	บัตรเครดิต
	สินเชื่ออเนกประสงค์ (Multipurpose Loan)
	สินเชื่อเพื่อการศึกษา
	สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์
	สินเชื่อรถยนต์

กลุ่มลูกค้า	ชื่อผลิตภัณฑ์
สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อเพื่อการลงทุน (Investment Credit)
	สินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Credit)
	สินเชื่อด้านสินทรัพย์ธนกิจ (Asset Based Financing)
	สินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (Trade Finance)
	การเช่าซื้อสินค้า (Istisna Leasing)
บริการต่าง ๆ	บัตรเดบิต
	บริการดูแลรักษาทรัพย์สิน (Treasury)
	บริการจัดการทางการเงิน (Asset Management)
	บริการโอนเงินระหว่างประเทศ
	บริการ Investment Banking
	บริการ Private Banking
	หนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee)

ที่มา: Website ของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย

2) ผลิตภัณฑ์ด้านการประกันภัย

ซาอุดิอาระเบียมีส่วนแบ่งในตลาดประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม (ตะกาฟุล) ประมาณร้อยละ48 ของมูลค่าตะกาฟุลทั้งหมดในโลก และมีส่วนแบ่งในตลาดตะกาฟุลในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับสูงถึงร้อยละ 77 โดยภาพที่10 แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของมูลค่าตะกาฟุลในซาอุดิอาระเบีย ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ตะกาฟุลของซาอุดิอาระเบียส่วนใหญ่เป็นประกันภัยส่วนบุคคล เช่น ประกันสุขภาพ ประกันภัยชีวิต และประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ประกันอุบัติเหตุ ประกันภัยการเดินทาง เป็นต้น โดยมีรายละเอียดผลิตภัณฑ์ตะกาฟุลในซาอุดิอาระเบียตามตารางที่ 8

ภาพที่ 11 การขยายตัวของตลาดประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย (ปี พ.ศ. 2553 – 2559)

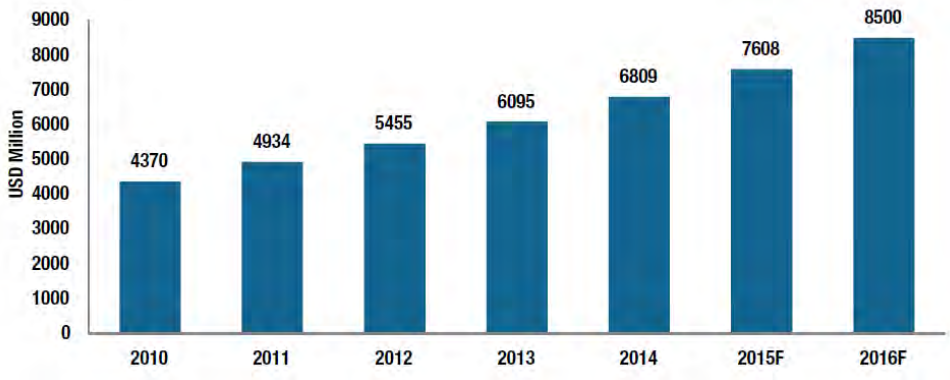

ที่มา : Saudi Arabia – Islamic Finance Report 2015

ตารางที่ 9 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย

ประเภทของประกันภัย		ชื่อผลิตภัณฑ์
ประกันภัยบุคคล	ประกันภัยการเดินทาง	Travel Takaful
	ประกันภัยที่อยู่อาศัย	Home Takaful
	ประกันอุบัติเหตุ	Personal Accident Takaful
	ประกันชีวิต	FamilyTakaful/Personal Finance Takaful
	ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์	Regular Saving Plan Takaful
	ประกันสุขภาพ	Medical Takaful
	ประกันภัยรถยนต์	Motor Takaful
ประกันภัยธุรกิจ	ประกันภัยการขนส่ง	Transport Takaful
	ประกันภัยทางทะเล	Marine Takaful
	ประกันอัคคีภัย	Fire Takaful

ที่มา: Website ของสถาบันการเงินและบริษัทประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบีย

3) ผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน

ตลาดตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบียเริ่มเป็นที่รู้จักและขยายตัวอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 โดยในระยะแรกช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2554 มีจำนวนการออกตราสารศุกุกขายในตลาดเพียง 3 – 4 รายต่อปีเท่านั้นและมีมูลค่าคงค้างเพียง 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น แต่หลังจากปี พ.ศ. 2555 ตลาดตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบียได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2555 ได้มีการออกตราสารศุกุกถึง 10 ราย ส่งผลให้มูลค่าคงค้างของตลาดตราสารศุกุกเพิ่มขึ้นเป็น 6,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และตลาดตราสารศุกุกยังมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2556 ตลาดตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบียมีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ โดยมูลค่าตราสารศุกุกที่ออกขายในปี พ.ศ. 2556 อยู่ที่ประมาณ 15,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้มูลค่าคงค้างทั้งสิ้น 36,460 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเพิ่มขึ้นเป็น 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2557

ทั้งนี้ ตลาดตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบียขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากซาอุดิอาระเบียมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากและมีการใช้จ่ายของรัฐบาลสูงส่งผลให้มีปริมาณตราสารศุกุกออกขายในตลาดจำนวนมาก ประกอบกับดอกเบี้ยเงินฝากต่ำและสภาพคล่องในระบบธนาคารพาณิชย์มีสูงจึงส่งผลให้ความต้องการตราสารศุกุกเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

นอกจากนี้ รูปแบบการทำธุรกรรมที่นำมาใช้ในการออกตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบียมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่ใช้รูปแบบ Investment Sukuk (ร้อยละ 31) และมุดอรอบะฮ์ (ร้อยละ 29) และรูปแบบอื่น ๆ ที่ใช้ในการออกตราสารศุกุก ได้แก่ มุรอบาฮะฮ์(ร้อยละ 11) อิญาเราะฮ์ (ร้อยละ 9) มุชารอะฮ์(ร้อยละ 3) Sukuk Al Wakalah Bel-Istithmar (ร้อยละ 6) โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 รูปแบบการทำธุรกรรมของตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบีย

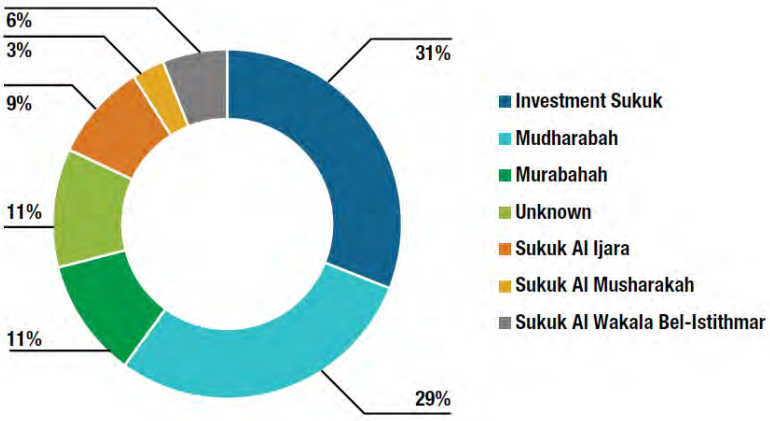

ที่มา : Saudi Arabia – Islamic Finance Report 2015

4.2 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

4.2.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) เป็นประเทศที่ใช้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลัก จึงมีความต้องการบริการทางการเงินตามหลักอิสลามค่อนข้างมาก อีกทั้ง Thomson Reuters' Global Islamic Economy indicator (GIEI) ชี้ให้เห็นว่า UAE เป็นประเทศที่นักลงทุนในธุรกิจฮาลาลสนใจที่สุด[8] จาก 73 ประเทศที่ทำการสำรวจทั่วโลก ทั้งนี้ ผลการสำรวจความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของชาว UAE พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 ความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 53 และผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีความต้องการเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือสินเชื่อเพื่อการบริโภค (Personal Loan)[9] โดยชาว UAE หนึ่งในห้าคนใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม อีกทั้ง สภาหอการค้าของดูไบ(Dubai Chamber of Commerce and Industry) ประมาณการว่าระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นระหว่างประเทศในกลุ่มอ่าวอาหรับ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยมากขึ้น และความเข้าใจในระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาล UAE ได้มีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อผลักดันให้ UAE เป็นศูนย์กลางของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับและสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้กับนักลงทุน ส่งผลให้UAE เป็นประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามใน UAE ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความต้องการระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยในปี พ.ศ. 2556 สัดส่วนของสินทรัพย์ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามต่อสินทรัพย์ของสถาบันการเงินทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ 21.4 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 ซึ่งอยู่ที่เพียงร้อยละ 17 เท่านั้น[10] อีกทั้ง สินทรัพย์ของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE คิดเป็นร้อยละ 14.6 ของสินทรัพย์ในระบบการเงินทั่วโลก นอกจากนี้ ระบบประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามใน UAE มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ ในส่วนของตลาด

---

[8] http://emiratesreview.ae/islamic-finance-growing-up-in-the-uae/#sthash.bYFI3Uie.dpbs

[9] http://www.globalretailbanker.com/product-news/uae-growing-demand-for-islamic-banking-products

[10] http://www.oxfordbusinessgroup.com/uae-abu-dhabi-2015/islamic-financial-services

ทุนตามหลักศาสนาอิสลาม ในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2556 มีการออกตราสารศุกุกทั้งหมด 73 รายการ มูลค่าประมาณ 47,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถือเป็นอันดับสองรองจากประเทศมาเลเซีย

4.2.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

UAE ถือเป็นประเทศที่มีบทบามหลักในการพัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม หลังจากที่มีองค์กรการออมตามหลักศาสนาอิสลาม Mit Ghamr เกิดขึ้นเป็นแห่งแรกของโลก ในปี พ.ศ. 2506 ในประเทศอียิปต์ และทำให้หลักการของการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการก่อตั้ง Dubai Islamic Bank (DIB) ซึ่งถือว่าเป็นธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแห่งแรกของโลกเกิดขึ้นใน UAE ธุรกรรมหลักของ DIB ในขณะนั้นเป็นการทำธุรกรรมในรูปแบบมุรอบาฮะฮ์ โดย DIB เป็นผู้นำเข้าสินค้าและขายให้กับลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ในราคาต้นทุนบวกกำไร ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการตั้งธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นเป็นแห่งที่สอง คือ Abu Dhabi Islamic Bank และในปี พ.ศ. 2545 Sharjah Islamic Bank ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการทางการเงินทั่วไปได้ปรับเปลี่ยนเป็นธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาแบบเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ ยังคงมีธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองกับความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่เพิ่มขึ้นใน UAE

4.2.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

1) ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน

UAE มีส่วนแบ่งสำคัญในระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2557 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามใน UAE ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเติบโตสะสมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 10.8 ต่อปี ในขณะที่ระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมีอัตราการเติบโตสะสมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 8.4 ต่อปี และในปี พ.ศ. 2557 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE มีสินทรัพย์สูงถึง 404,000 ล้านเดอร์แฮม[11] นอกจากนี้ ร้อยละ 60 ของประชากรใน UAE ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างน้อยหนึ่งประเภท ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแบบเต็มรูปแบบ (Full-Fledged Islamic Banks) มีสัดส่วนการให้บริการประมาณสามในสี่ของการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE ทั้งหมด โดยธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแบบเต็มรูปแบบใน UAE มีทั้งหมด 8 แห่ง ได้แก่ Abu Dhabi Islamic BankAl Hilal BankAjman BankDubai BankDubai Islamic BankEmirates Islamic BankNoor BankSharjah Islamic Bank โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ในปี พ.ศ. 2556

ลำดับที่	ชื่อ	ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่	ปีที่ก่อตั้ง(ค.ศ.)
1	Abu Dhabi Islamic Bank	Abu Dhabi	1997
2	Al Hilal Bank	Abu Dhabi	2008
3	Ajman Bank	Ajman	2007
4	Dubai Bank	Dubai	2007
5	Dubai Islamic Bank	Dubai	1975
6	Emirates Islamic Bank	Dubai	2004

[11]Financial Stability Report 2014, Central Bank of the UAE

ลำดับที่	ชื่อ	ที่ตั้งของสำนักงานใหญ่	ปีที่ก่อตั้ง(ค.ศ.)
7	Noor Bank	Dubai	2008
8	Sharjah Islamic Bank	Sharjah	1976

ที่มา : Central Bank of the UAE

นอกจากนี้ ระบบการเงินของ UAE ยังมีธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน (Islamic Windows) จำนวน 23 แห่ง บริษัทเงินทุนตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 12 แห่ง และบริษัทจัดการกองทุนตามหลักศาสนาอิสลาม 1 แห่ง ทั้งนี้ จำนวนสถาบันการเงินแต่ละประเภทสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์
(ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557)

ประเภทของสถาบันการเงิน	จำนวน
ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแบบเต็มรูปแบบ	8
ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน (Islamic Windows)	23
ธนาคารพาณิชย์ในประเทศ	13
ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ	10
บริษัทเงินทุนตามหลักศาสนาอิสลาม	12
บริษัทจัดการกองทุนตามหลักศาสนาอิสลาม	1
รวมทั้งหมด	**44**

ที่มา : Central Bank of the UAE(2014), “Financial Stability Report 2014”,

ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE มีการพัฒนามาเป็นเวลานาน จึงส่งผลให้บริการทางการเงินของ UAE ในปัจจุบันยังมีผลิตภัณฑ์ที่หลายหลาก โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านเงินฝากมีการให้บริการทั้งเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำและเงินฝากเพื่อการลงทุนมุดอรอบะฮ์

2) ด้านสินเชื่อมีการให้บริการโดยหลายรูปแบบ ได้แก่ บัตรเครดิตสินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์สินเชื่อรถยนต์การเช่าซื้อรถยนต์สินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน สินเชื่อเพื่อการลงทุน สินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศสินเชื่อด้านสินทรัพย์ธนกิจโดยรูปแบบที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันหรือมุดอรอบะฮ์การขายบวกกำไร หรือมุรอบาฮะฮ์และการเช่าซื้อหรืออิญาเราะฮ์

3) บริการต่าง ๆ ได้แก่ บัตรเดบิต บริการจัดการหลักทรัพย์ บริการ Private BankingLetter of CreditLetter of Guarantee

ตารางที่ 12 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

ประเภท	ชื่อผลิตภัณฑ์	รูปแบบของธุรกรรม
เงินฝาก	บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (Current Account)	– วะดีอะฮ์ (หลักการเก็บรักษาเงิน)
	บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ (Saving Account)	– มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร)
	บัญชีเงินฝากประจำ (Term Deposit Account)	– มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร)
	บัญชีเงินฝากเพื่อการลงทุน (Investment Deposit Account)	– มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร)
สินเชื่อบุคคล	บัตรเครดิต	– ตะวัรรุก (การขายบวกกำไร)
	สินเชื่อส่วนบุคคล	– มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร)
	สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์	– อิญาเราะฮ์(การเช่าซื้อ, สถาบันการเงินซื้อแล้วนำมาให้ลูกค้าเช่าซื้อ)
	สินเชื่อรถยนต์	– มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร) – มุซาวามะฮ์ (Musawamah)(การซื้อขายที่ใช้การเจรจาต่อรองราคา)
	การเช่าซื้อรถยนต์	– อิญาเราะฮ์ (การเช่าซื้อ)
สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Credit)	– มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร) – มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร) – ตะวัรรุก (การขายบวกกำไร)
	สินเชื่อเพื่อการลงทุน (Investment Credit)	– มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร) – มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร) – อิญาเราะฮ์ (การเช่าซื้อ) – อิสติสนา (การซื้อขายล่วงหน้า)
	สินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (Trade Finance)	– วะกาละฮ์ (การเป็นตัวแทน/นายหน้า) – มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร) – มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร)
	สินเชื่อด้านสินทรัพย์ธนกิจ (Asset Based Financing)	– อิญาเราะฮ์ (การเช่าซื้อ) – อิสติสนา (การซื้อขายล่วงหน้า)
บริการต่าง ๆ	บัตรเดบิต	-
	บริการจัดการหลักทรัพย์ (Wealth Management)	-
	บริการ Private Banking	-
	Letter of Credit	– วะกาละฮ์ (การเป็นตัวแทน/นายหน้า) – มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร)
	Letter of Guarantee	-

ที่มา: Website ของสถาบันการเงินในUAE

2) ผลิตภัณฑ์ด้านการประกันภัย

ตลาดประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามใน UAE ในปี พ.ศ. 2557 ขยายตัวร้อยละ 13.5 โดยมีมูลค่าเบี้ยประกันตะกาฟุลรวม 1,314 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.3 ของมูลค่าเบี้ยประกันภัยทั้งหมดของ UAE ในขณะที่จำนวนบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตะกาฟุลมีทั้งหมด 11 แห่ง จากจำนวนบริษัททั้งหมดที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยใน UAE ทั้งหมด ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดตะกาฟุลในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ จะเห็นได้ว่า UAE ยังมีส่วนแบ่งในตลาดตะกาฟุลที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับซาอุดิอาระเบีย (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 มูลค่าเบี้ยประกันภัยของกลุ่มประเทศในอ่าวอาหรับ (ปี พ.ศ. 2552 – 2557)

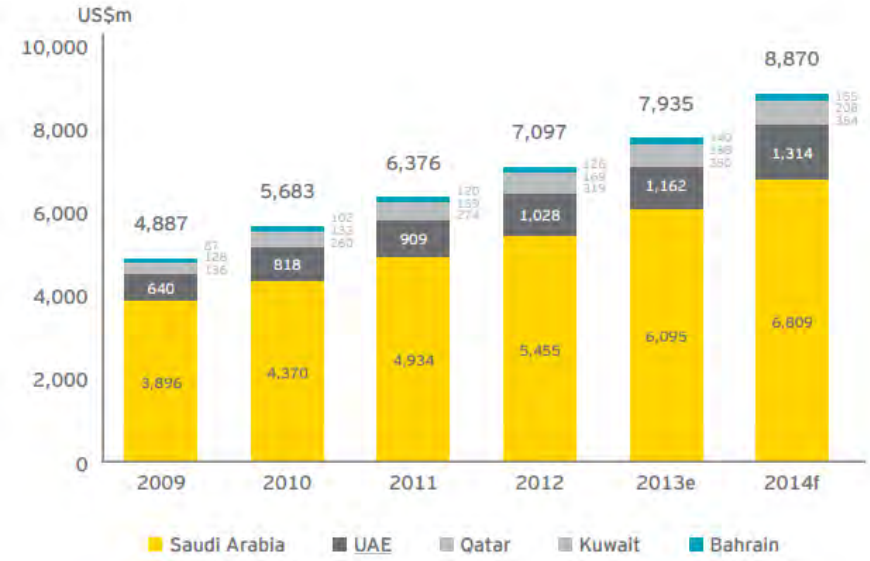

ที่มา : Ernst & Young Global Limited(2014) “Global TakafulInsights 2014Market updates”

ถึงแม้ว่า UAE จะมีส่วนแบ่งในตลาดตะกาฟุลต่ำกว่าซาอุดิอาระเบีย แต่ UAE มีผลิตภัณฑ์ตะกาฟุลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น 1) ประกันภัยบุคคล ได้แก่ ประกันภัยรถยนต์ประกันภัยการเดินทางประกันภัยที่อยู่อาศัยประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายประกันอุบัติเหตุประกันชีวิต ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ประกันสุขภาพ และ 2) ประกันภัยธุรกิจ ได้แก่ ประกันภัยด้านวิศวกรรม ประกันภัยทรัพย์สินประกันภัยทางการเงินประกันภัยการขนส่ง และประกันภัยทางทะเล โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

	ประเภทของประกันภัย	ชื่อผลิตภัณฑ์
ประกันภัยบุคคล	ประกันภัยรถยนต์	Motor Takaful
	ประกันภัยการเดินทาง	Travel Takaful
	ประกันภัยที่อยู่อาศัย	Home Takaful
	ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมาย	Liability Takaful
	ประกันอุบัติเหตุ	Personal Accident Takaful

	ประเภทของประกันภัย	ชื่อผลิตภัณฑ์
	ประกันชีวิต	Family Takaful/Personal Finance Takaful
	ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์	Regular Saving Plan Takaful
	ประกันสุขภาพ	Medical Takaful
	ประกันภัยบัตรเดบิต	Cash Cover Takaful
ประกันภัยธุรกิจ	ประกันภัยด้านวิศวกรรม	Engineering Takaful
	ประกันภัยทรัพย์สิน	Property Takaful
	ประกันภัยทางการเงิน	Bancatakaful
	ประกันภัยการขนส่ง	Transport Takaful
	ประกันภัยทางทะเล	Marine Takaful

ที่มา: Website ของสถาบันการเงินและบริษัทประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในUAE

3) ผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน

ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE เริ่มให้บริการในปี พ.ศ. 2551 และในปัจจุบันถือว่าตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE มีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ และเป็นตลาดที่มีการออกขายตราสารศุกุกมากที่สุดในโลก โดยมีส่วนแบ่งในตลาดศุกุกอยู่ที่ร้อยละ 55 ของตลาดตราสารศุกุกทั่วโลก และในปี พ.ศ. 2558 ตราสารศุกุกที่ซื้อขายในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE มีมูลค่าทั้งสิ้น 36,710 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ตารางที่ 14) โดยการซื้อขายตราสารศุกุกส่วนใหญ่ในUAE จะซื้อขายที่ตลาดหลักทรัพย์ Nasdaq Dubai หรือตลาดหลักทรัพย์ Dubai Financial Market อย่างไรก็ตาม การซื้อขายตราสารศุกุกใน UAE ส่วนใหญ่จะขายให้กับนักลงทุนสถาบันซึ่งถือตราสารจนกระทั่งครบกำหนด ทำให้มูลค่าการซื้อขายในแต่ละวันค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ตราสารศุกุกในตลาดมาเลเซียมักจะขายให้กับนักลงทุนรายย่อย จึงส่งผลให้มีสภาพคล่องสูงกว่าและมีปริมาณการซื้อขายเปลี่ยนมือในแต่ละวันที่มากกว่าด้วย ทั้งนี้ นอกจากตราสารศุกุกแล้ว ในส่วนของตลาดตราสารทุนของ UAE ยังมีขนาดเล็กกว่ามาเลเซียและอินโดนีเซียอยู่มาก

ตารางที่ 14 มูลค่าคงค้างของตราสารศุกุกที่ประเทศต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2558

ประเทศ	มูลค่าคงค้างของตราสารศุกุก(พันล้านบาท)
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (Nasdaq Dubai และ Dubai Financial Market)	36.7
มาเลเซีย (Bursa Malaysia และ Labuan free trade zone)	26.6
ไอร์แลนด์ (Irish Stock Exchange)	25.7
อังกฤษ (London Stock Exchange)	25.1

ที่มา : Dubai Nasdaq, http://www.nasdaqdubai.com/products/dubai-tops-sukuk-listing

ทั้งนี้ ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE ที่มีสำคัญแห่งหนึ่งคือ Dubai Nasdaq โดยในปี พ.ศ. 2558 ตราสารศุกุกที่ซื้อขายในตลาดDubai Nasdaq มูลค่า 33,960 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากตราสารศุกุกที่ซื้อขายในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE ทั้งหมด 36,710 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 92.50 โดยตราสารศุกุกที่ซื้อขายใน Dubai Nasdaqร้อยละ 56 ออกโดยบริษัทใน UAE และร้อยละ 22 ออกโดยบริษัทในซาอุดิอาระเบียนอกจากนี้ ตลาด Dubai Nasdaq มีนโยบายที่จะส่งเสริมการขายตราสารศุกุกให้กับรายย่อยมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาตราสาร Shariah repo เพื่อเป็นเครื่องมือให้กับสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามใน UAE ในการเพิ่มสภาพคล่องที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม อีกทั้ง ตลาดDubai Nasdaq ได้พัฒนา Nasdaq Dubai Murabahah Platform เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามระหว่างสถาบันการเงินต่าง ๆ ทั่วโลก นอกจากตราสารศุกุกที่ซื้อขายกันมากแล้ว ตลาด Dubai Nasdaq ยังเป็นตลาดหลักทรัพย์สำหรับซื้อขายผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลามประเภทอื่น ได้แก่ Islamic FundsIslamic Real Estate Investment Trusts (REITs)Islamic Exchange Traded Funds (ETFs) และ Islamic Structured Securities อีกด้วย

4.3 มาเลเซีย

4.3.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในมาเลเซีย

เนื่องจากประชากรกว่าร้อยละ 60 ของประเทศมาเลเซียนับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้นบริการทางการเงินตามหลักอิสลามจึงเป็นที่ต้องการสำหรับประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ซึ่งจากการสำรวจโดย Norma MdSaad (2012) ที่ทำการสำรวจความต้องการของสมาชิกของ Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM)จำนวน 1,800 คน ในรัฐต่างๆ ของมาเลเซีย พบว่า ร้อยละ 97 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มีความสนใจที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินฐานรากตามหลักศาสนาอิสลาม จึงเห็นได้ว่าความต้องการบริการการเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ในระดับสูง ในขณะที่อุปทานยังมีไม่เพียงพอแม้ว่าบริการทางการเงินตามหลักอิสลามในมาเลเซียจะมีการพัฒนาไปมาก

ทั้งนี้ ประเทศมาเลเซียนับเป็นศูนย์กลางของระบบการเงินอิสลามที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก และระบบสถาบันการเงินอิสลามในมาเลเซียมีขนาดของสินทรัพย์รวมมากถึง 335,000 ล้านริงกิต หรือประมาณ 105,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ณ สิ้นปี พ.ศ.2554 คิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของระบบสถาบันการเงินอิสลามโลก และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 18-20 ต่อปี อีกทั้งรัฐบาลมาเลเซียมีกฎหมาย Islamic Banking Act เพื่อกำกับดูแลสถาบันการเงินอิสลามโดยเฉพาะและมาเลเซียยังเป็นที่ตั้งขององค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเงินอิสลาม ทั้ง Global University of Islamic Finance (NICEIF) Malaysia International Islamic Financial Centre (MIFC) รวมทั้ง Islmaic Financial Services Board (IFSB) แต่การให้บริการยังไม่ตอบโจทย์แก่ผู้ใช้บริการเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีปัญหาในแง่ความถูกต้องตามหลักศาสนา เช่น ผลิตภัณฑ์ของ AIM ที่แม้จะเป็นการกู้ยืมประเภทก็อด ฮาซันที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการกู้ยืมร้อยละ 10 นั้น ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันว่าถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามหรือไม่ ส่วนการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลาม ก็จำกัดอยู่เพียงการให้กู้ยืมในรูปแบบของบัยอ์ อัลอีนะฮ์เท่านั้น

4.3.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในประเทศมาเลเซีย

พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียเกิดจากทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ ปัจจัยภายนอกเกิดจากการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นเป็นแห่งแรกที่ประเทศอียิปต์ ชื่อว่า Mit Ghamr LocalSavings Bank ในปี ค.ศ. 1963

(พ.ศ. 2506) ซึ่งเปรียบเสมือนต้นกำเนิดของการพัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลาม้เกิดขึ้นในหลายประเทศ ได้แก่ Islamic Bank of Dubai ในประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และ Islamic Development Bank (IDB) ในประเทศซาอุดิอารเบีย ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีปัจจัยภายในจากสัดส่วนของประชากรส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบกับระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มเป็นที่รู้จักในกลุ่มของชาวมุสลิมในประเทศมาเลเซีย ส่งผลให้ความต้องการใช้บริการทางการเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) จึงมีการตั้งองค์กรรับฝากเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Savings Institution) ขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศมาเลเซีย ชื่อว่า “Tabung Haji” ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 ได้มีการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแบบเต็มรูปแบบแห่งแรกขึ้น คือ “Bank Islam”ภายใต้กฎหมายสถาบันตามหลักการเงินอิสลาม (Islamic Banking Act 1983) หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2536 ประเทศมาเลเซียได้เปิดโอกาสให้ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปสามารถให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน“Islamic Window” ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมการขยายตัวของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียอย่างเห็นได้ชัด ต่อมารัฐบาลมาเลเซียจึงได้ก่อตั้งตลาดเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Interbank Money Market) ขึ้นในปี พ.ศ. 2537ทำให้การทำธุรกรรมระหว่างธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามทำได้สะดวกมากขึ้นและเป็นการส่งเสริมสภาพคล่องให้กับธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามอีกทางหนึ่งด้วย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการเปิดสาขาของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามต่างประเทศในประเทศมาเลเซียเป็นแห่งแรก คือ Kuwait Finance House (Malaysia) แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซีย

หลังจากธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียประสบความสำเร็จและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในด้านอื่น ๆ เช่นกัน ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2527 การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มเกิดขึ้นภายใต้กฎหมายการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม (Takaful Act 1984) และได้มีการก่อตั้ง Malaysia Takaful Association (MTA) เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม โดย MTA มีเป้าหมายที่จะสนับสนุนให้ประกัยภัยตามหลักศาสนาอิสลามมีสัดส่วนอย่างน้อยร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์ประกันภัยทั้งหมดในประเทศมาเลเซียภายในปี พ.ศ. 2553

ในส่วนของพัฒนาการด้านตลาดทุนนั้น ประเทศมาเลเซียได้การออกตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) โดย บริษัท Shell MDS ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมาก ดังนั้น บริษัทต่างสนใจออกขายตราสารหนี้ที่สอดคล้องกับหลักชะริอะฮ์อย่างต่อเนื่อง ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซียขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลมาเลเซียเองได้ออกพันธบัตรรัฐบาลตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกุก) เป็นครั้งแรก และในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการตั้งกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Investment Trust: REIT) เป็นครั้งแรก และในปีเดียวกันได้มีการตั้งหน่วยงาน Malaysia International Islamic Financial Centre (MIFC) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมตลาดหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่ตราสารทุนของบริษัทที่ดำเนินการตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มมีการออกขายในปี พ.ศ. 2540

นอกจากนี้ ในส่วนของการกำกับดูแลสถาบันการเงินในมาเลเซียทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ ธนาคารอิสลาม องค์กรการเงินฐานราก องค์กรการเงินฐานรากตามหลักชะริอะฮ์ บริษัทประกัน

ตะกาฟุล และบริษัทหลักทรัพย์ ต่างอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ Bank Negara Malaysia ซึ่งเป็นธนาคารกลางของมาเลเซีย ในขณะที่ตลาดทุนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ Malaysia International Islamic Financial Centre (MIFC) และคณะกรรมการกำกับการปฏิบัติตามหลักชะริอะฮ์ซึ่งอยู่ภายใต้ MIFC ทำหน้าที่กำกับดูแลบริษัทที่ออกตราสารทุนตามหลักศาสนาอิสลามให้ดำเนินกิจการสอดคล้องกับหลักชะริอะฮ์

จากพัฒนาการของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่กล่าวข้างต้น (รายละเอียดสรุปได้ตามตารางที่ 15) จะเห็นได้ว่า ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลาม การประกันภัย หรือตลาดทุน ซึ่งมาเลเซียถือว่าเป็นประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการพัฒนาของระบบการเงินและผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ก้าวหน้าที่สุดในภูมิภาค

ตารางที่15 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในมาเลเซีย

พ.ศ.	พัฒนาการ
2512	ก่อตั้งองค์กรรับฝากเงินตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศมาเลเซีย (Tabung Haji)
2526	ก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแบบเต็มรูปแบบแห่งแรก (Bank Islam)
2526	มีกฎหมายสถาบันตามหลักการเงินอิสลาม (Islamic Banking Act 1983)
2527	เริ่มให้บริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม
2527	มีกฎหมายการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม (Takaful Act 1984)
2533	เริ่มออกตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกูก)
2536	ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปสามารถให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในรูปแบบ “Islamic Window”
2537	ก่อตั้งตลาดเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม
2540	เริ่มออกขายตราสารทุนตามหลักศาสนาอิสลาม
2545	เริ่มออกพันธบัตรรัฐบาลตามหลักศาสนาอิสลาม
2548	เปิดสาขาของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามต่างประเทศในประเทศมาเลเซีย
2549	ตั้งกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ (REIT)

4.3.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในมาเลเซีย

ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซียในปัจจุบันประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ สถาบันการเงิน บริษัทประกัน บริษัทเช่าซื้อ และตลาดทุน โดยตลาดตราสารหนี้มีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุด รองลงมาคือสถาบันการเงิน ตลาดเงิน และบริษัทประกัน ตามลำดับ

1) ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน

ปัจจุบันสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของมาเลเซียมีส่วนแบ่งอยู่ที่ร้อยละ 13 ของระบบสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั่วโลก[12] การขยายตัวของการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

[12]ที่มา : Malaysia International Islamic Financial Centre 2013 report

ทั่วโลก แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อมั่นที่เพิ่มขึ้นหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ. 2552 วิกฤติเศรษฐกิจในครั้งนั้นส่งผลกระทบอย่างมากต่อสถาบันการเงินแบบทั่วไปของประเทศมาเลเซีย แต่มีผลกระทบที่น้อยมากต่อสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม เหตุการณ์ดังกล่าวสามารถชี้ให้เห็นถึงเสถียรภาพของระบบการเงินที่ใช้หลักการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (Alaro and Hakeem (2011))

ในปี พ.ศ. 2556 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซีย มีจำนวน 17 แห่ง ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ในประเทศจำนวน 11 แห่ง และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศจำนวน 6 แห่ง (รายละเอียดตามตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียในปี พ.ศ. 2556

ลำดับที่	ชื่อ	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศ/ต่างประเทศ
1	Affin Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
2	Alliance Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
3	AmIslamic Bank Berhad	ในประเทศ
4	Bank Islam Malaysia Berhad	ในประเทศ
5	Bank Muamalat Malaysia Berhad	ในประเทศ
6	CIMB Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
7	EONCAP Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
8	Hong Leong Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
9	Maybank Islamic Berhad	ในประเทศ
10	Public Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
11	RHB Islamic Bank Berhad	ในประเทศ
12	Al Rajhi Banking & InvestmentCorporation (Malaysia) Berhad	ต่างประเทศ
13	Asian Finance Bank Berhad	ต่างประเทศ
14	HSBC Amanah Malaysia Berhad	ต่างประเทศ
15	Kuwait Finance House (Malaysia) Berhad	ต่างประเทศ
16	Standard Chartered Saadiq Berhad	ต่างประเทศ
17	OCBC Al-Amin Bank Berhad	ต่างประเทศ

ที่มา : Lo and Loew (2014)

Aris et al (2013) ระบุว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศมาเลเซียได้พัฒนาก้าวหน้าไปมากเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซียที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องและความต้องการผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายของลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและมีความหลากหลายเทียบเคียงได้กับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป อย่างไรก็ตาม หน่วยงานกำกับดูแลของประเทศมาเลเซียได้กำหนดระเบียบให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทใหม่ ๆ ต้องผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการชะริอะฮ์

(Shariah Advisory Board : SAB)ก่อนที่จะเปิดให้บริการแก่ลูกค้า โดย Aris et al (2013) ได้สรุปผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศมาเลเซียไว้ ดังนี้

ตารางที่ 17 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศมาเลเซีย

กลุ่มลูกค้า	ชื่อผลิตภัณฑ์	รูปแบบของธุรกรรม
เงินฝาก	บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (Current Account) หรือบัญชีออมทรัพย์ (Saving Account)	– วะดีอะฮ์ (หลักการเก็บรักษาเงิน) – มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร)
	บัญชีเงินฝากพนักงาน (Staff Deposit Account)	– ก็อดดุล ฮาซัน (การให้ยืมโดยไม่เรียกผลตอบแทน)
สินเชื่อบุคคล	บัตรเครดิต	– ตะวัรรุก (การขายบวกกำไร)
	สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์	– บัยอ์ บิซะมัน อาญิล(BBA, การผ่อนชำระ) – Musharakah Mutanaqisah (การลดสัดส่วนการเป็นเจ้าของ)
	สินเชื่อส่วนบุคคล	– มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร) – BBA (การผ่อนชำระ) – บัยอ์ อัลอีนะฮ์(การซื้อและขายคืนทันที)
	สินเชื่อรถยนต์	– BBA (การผ่อนชำระ)
	สินเชื่อพนักงาน (Staff Financing)	– ก็อดดุล ฮาซัน (การให้ยืมโดยไม่เรียกผลตอบแทน)
สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (Trade Finance)	– วะกาละฮ์ (การเป็นตัวแทน/นายหน้า) – มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร) – มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร)
	สินเชื่อด้านสินทรัพย์ธนกิจ (Asset Based Financing)	– อิญาเราะฮ์ (การเช่าซื้อ) – อิสติสนา (การซื้อขายล่วงหน้า)
	สินเชื่อเพื่อการลงทุน (Corporate Investment)	– BBA (การผ่อนชำระ) – อิญาเราะฮ์ (การเช่าซื้อ) – อิสติสนา (การซื้อขายล่วงหน้า) – มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร) – มุรอบาฮะฮ์ (การขายบวกกำไร) – มุชารอกะฮ์(การแบ่งปันกำไรและขาดทุน)

ที่มา: Aris et al (2013)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทด้วยกันอาจมีรูปแบบของธุรกรรมที่แตกต่างกัน เช่น สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งสามารถเป็นธุรกรรมในรูปแบบ BBA (การผ่อนชำระ)

หรือ Musharakah Mutanaqisah (การลดสัดส่วนการเป็นเจ้าของ) ได้ อีกทั้ง เงื่อนไขในการให้สินเชื่อของแต่ละธนาคารพาณิชย์อาจแตกต่างกันได้

2) ผลิตภัณฑ์ด้านการประกันภัย

ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซียมีหลายประเภท คล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ประกันภัยทั่วไป แต่รูปแบบการดำเนินการจะใช้หลักการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก โดยเบี้ยประกันที่ชำระโดยผู้เอาประกันส่วนหนึ่งจะถูกกันไว้เพื่อจ่ายให้กับสมาชิกที่ได้รับเคราะห์ โดย MTA[13]ได้สรุปประเภทประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซียไว้ดังนี้

ตารางที่ 18 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซีย

ประเภทของประกันภัย		ชื่อผลิตภัณฑ์
ประกันภัยบุคคล	ประกันภัยรถยนต์	Motor Takaful
	ประกันภัยอุบัติเหตุเบ็ดเตล็ด	Miscellaneous Accident Takaful
	ประกันชีวิต (มีลักษณะเป็นแบบสะสมทรัพย์)	Family Takaful
	ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมาย	Liability Takaful
	ประกันอุบัติเหตุ	Personal Accident Takaful
ประกันภัยธุรกิจ	ประกันภัยทางทะเล	Marine Takaful
	ประกันอัคคีภัย	Fire Takaful
	ประกันภัยด้านการเงินและการค้ำประกัน	Fidelity Guarantee and Bonds
	ประกันภัยทางอากาศ	Aviation Takaful

ที่มา : Malaysia Takaful Association

3) ผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน

ประเทศมาเลเซียมีตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกุก) ที่ออกขายในตลาดมาเลเซียคิดเป็นร้อยละ 66 ของตราสารศุกุกนอกจากตราสารศุกุกแล้ว ตลาดทุนของประเทศมาเลเซียยังมีผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลามที่หลากหลายและทันสมัยมาก ซึ่งประกอบด้วยตราสารหนี้ ตราสารทุน และกองทุนรวมต่าง ๆ โดยในปี พ.ศ. 2557 สินทรัพย์ในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามมีสัดส่วนร้อยละ 58 ของสินทรัพย์ในตลาดทุนทั้งหมดของประเทศมาเลเซีย และอัตราการเติบโตสะสมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 11.3 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2557

[13] http://www.malaysiantakaful.com.my

ภาพที่ 14 ขนาดของตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Capital Market : ICM) และส่วนแบ่งตลาดของ ICM

ที่มา : http://capitalmarketsmalaysia.com

ผลิตภัณฑ์ที่ขายในตลาดทุนประเทศอิสลามมีหลายประเภทได้แก่ ตราสารทุน ตราสารหนี้ (ตราสารศุกุก) กองทุนรวม และกองทรัสต์ ซึ่งมูลค่าของสินทรัพย์ (ในกรณีตราสารทุนหรือกองทุน) หรือมูลค่าคงค้างของตราสารหนี้มีรายละเอียดตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซีย

ประเภทของผลิตภัณฑ์	มูลค่าสินทรัพย์ (Market Capitalisation)/มูลค่าคงค้าง (Outstanding) (พันล้านริงกิต)
ตราสารทุน	1,022.63
ตราสารหนี้ (ตราสารศุกุก)	580.71
Unit Trust Fund	48.99
Wholesale Funds	23.48
กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Private Retirement Scheme)	258.10
กองทุน ETF (Exchange Traded Funds)	0.32
ทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Investment Trust)	15.35

ที่มา : Securities Commission Malaysia, http://www.sc.com.my/data-statistics/islamic-capital-market-statistics

ตราสารทุนตามหลักศาสนาอิสลามเป็นตราสารทุนที่ออกโดยบริษัทที่มีการดำเนินธุรกิจและการระดมทุนโดยปฏิบัติตามหลักชะริอะฮ์ โดยมีคณะกรรมการกำกับการปฏิบัติตามหลักชะริอะฮ์ (Shariah Advisory Council: SAC)ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินการตามศาสนาอิสลามของแต่ละบริษัทและประกาศรายชื่อบริษัทที่ดำเนินกิจการตามหลักศาสนาอิสลาม (Shariah–Compliant

Securities List) จำนวน 2 ครั้งต่อปี ในเดือนพฤษภาคมและเดือนพฤศจิกายน ทั้งนี้การดำเนินการของคณะกรรมการกำกับการปฏิบัติตามหลักชะริอะฮ์ดังกล่าวช่วยให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจในการลงทุนและส่งผลให้ตลาดตราสารทุนตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซียขยายตัวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ในส่วนของตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกุก) ในประเทศมาเลเซียได้มีการออกตราสารศุกุกโดยใช้หลายรูปแบบการทำธุรกรรม ได้แก่ มุรอบาฮะฮ์มุชารอกะฮ์อิสติสนาและอิญาเราะฮ์ นอกจากตราสารหนี้และตราสารทุนแล้ว ตลาดทุนในประเทศมาเลเซียยังมีการออกขายกองทุนอีกหลายประเภท ได้แก่ Unit Trust FundWholesale Fundsกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุน ETF และทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

4.4 อินโดนีเซีย

4.4.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย

ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก โดยมีประชากรมุสลิมกว่า 200 ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ 87 ของประชากรทั้งหมด) และมีระบบการเงินชุมชนและการเงินในชนบทที่ค่อนข้างหลากหลายมานานกว่า 100 ปี แต่การบริการทางการเงินตามหลักอิสลามของอินโดนีเซียพึ่งจะเริ่มขึ้นในปีค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) เท่านั้น อีกทั้ง ระบบสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามยังขยายตัวไม่มากนักเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีขนาดเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน โดยการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 4.5 ของบริการทางการเงินในอินโดนีเซียทั้งหมด ทั้งนี้ ในปัจจุบันความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียยังไม่สูงมากนัก เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ เช่น ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่ยังคงขาดความรู้ทางการเงิน[14] ส่งผลให้ชาวอินโดนีเซียเพียงร้อยละ 36.1 มีบัญชีกับสถาบันการเงิน ชาวอินโดนีเซียกว่าครึ่งใช้บริการทางการเงินนอกระบบ เป็นต้น นอกจากนี้ สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ ส่งผลให้ชาวอินโดนีเซียที่อาศัยอยู่ในเมืองเล็กยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอินโดนีเซียมีนโยบายที่จะส่งเสริมบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง โดยได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในปี พ.ศ. 2551 (Shairah Banking Law 2008) และมีแผนที่จะผลักดันให้สัดส่วนการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ 15 ของบริการทางการเงินทั้งหมด ภายในปี พ.ศ. 2566

4.4.2 พัฒนาการของระบบการเงินตามหลักอิสลามในอินโดนีเซีย

บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเริ่มต้นในช่วงปี พ.ศ. 2535 ทั้งบริการในระบบและบริการนอกระบบ โดยธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามแห่งแรก คือ Bank Muamulat ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) หลังจากนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในปี พ.ศ. 2551 เพื่อสนับสนุนระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ส่งผลให้หลังจากปี พ.ศ. 2551 ระบบการเงินอิสลามในประเทศอินโดนีเซียขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศอินโดนีเซียประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ (Full-Fledged Islamic Banks) ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน (Islamic

[14] http://www.indonesia-investments.com/business/industries-sectors/islamic-banking/item6131

Banking Units of Commercial Banks) ธนาคารชนบทตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Rural Banks หรือ Bank Perkreditan Rakyat Syariah)และสหกรณ์อิสลาม (Islamic Cooperatives) ทั้งนี้ ธนาคารชนบทตามหลักศาสนาอิสลามถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินในชนบทและสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย นอกจากนี้ สหกรณ์อิสลาม เช่น BaitulMaalwaTamwil นับเป็นอีกหนึ่งองค์กรการเงินที่สำคัญในการให้บริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศอินโดนีเซีย โดยสามารถเข้าถึงกลุ่มชาวบ้านได้ดีกว่าธนาคารชนบทตามหลักศาสนาอิสลาม มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการ และสามารถรับเงินฝากได้เช่นกัน

นอกจากนี้ รัฐบาลอินโดนีเซียมีนโยบายที่จะผลักดันให้ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ 15 ของบริการทางการเงินทั้งหมด ภายในปี พ.ศ. 2566 โดยการลดค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม การส่งเสริมการศึกษาด้านการเงินอิสลาม การพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนการเงินอิสลาม และการส่งเสริมการควบรวมสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามลดค่าใช้จ่าย อีกทั้ง รัฐบาลอินโดนีเซียมีแผนจะพัฒนา Megabank โดยการควบรวมธนาคารของรัฐ 4 แห่ง เข้าด้วยกัน ได้แก่ PT Bank RakyatIndonesia PT Bank Mandiri PT Bank Negara Indonesia และ PT Bank Tabungan Negara เพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) และเพื่อให้ Megabank เป็นสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในอินโดนีเซีย

ในส่วนของตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามนั้น จากการขายกองทุนรวมตามหลักศาสนาอิสลามโดยบริษัท PT. Danareksa Investment Management ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2540 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการจัดทำดัชนีราคาหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลาม (Jakarta Islamic Index) ขึ้น และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา สำนักงานกำกับลาดหลักทรัพย์ของอินโดนีเซีย (Bapepam-LK) ได้จัดทำรายชื่อหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Securities List : DES) ขึ้นและทบทวนเป็นประจำทุกเดือนพฤษภาคมและพฤศจิกายนของทุกปี เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนและเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนว่าหลักทรัพย์ดังกล่าวได้ปฏิบัติตามหลักการของศาสนาอิสลาม และในวันที่ 2 พฤษภาคม 2554 ตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซียจึงได้จัดดัชนี IDX Indonesia Sharia Stock Index (ISSI) ซึ่งเป็นดัชนีราคาหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลามทั้งหมดที่ขายในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย

ในส่วนของการซื้อขายตราสารศุกุกในตลาดอินโดนีเซียเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2545 โดย PT Indosat Tbk บริษัทเทเลคอมของอินโดนีเซียในรูปแบบมุดอรอบะฮ์ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับ Sovereign Sukukและรัฐบาลอินโดนีเซียเริ่มออกขายตราสารศุกุกครั้งแรกในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 โดยเป็นตราสารศุกุกระยะเวลา 7 ปี และ 10 ปี ในรูปแบบอิญาเราะฮ์ และได้ออกตราสารหนี้ระยะสั้น (Treasury Bills) ระยะเวลา 6 เดือน ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งตราสารศุกุกเป็นที่สนใจของนักลงทุนอินโดนีเซียมากกว่าตราสารหนี้โดยทั่วไป เนื่องจากให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าและนักลงทุนนิยมถือตราสารศุกุกจนครบอายุจึงส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนที่คงที่มากกว่า

ในส่วนของการกำกับดูแลนั้น Indonesian Financial Services Authority (OJK) มีหน้าที่กำกับดูแลระบบการเงินของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งรวมถึงสถาบันการเงินอิสลามและตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามด้วย ในขณะที่ธนาคารกลางของอินโดนีเซียทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลด้านนโยบายการเงินและการพัฒนาระบบธนาคารในภาพรวม ซึ่ง OJK มีนโยบายที่จะส่งเสริมระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน โดยในวันที่ 18 เมษายน 2544 ได้มีการตั้ง National Sharia Board of Indonesian Ulema Council (DSN-MUI) เพื่อออกข้อกำหนดเกี่ยวกับตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม และในเดือนมีนาคม

พ.ศ. 2546 ได้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงระหว่าง (MOU) Bapepam-LK และ DSN-MUI เพื่อร่วมกันพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซีย และต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 OJK ได้ลงนามใน MOU ร่วมกับ DSN-MUI เพื่อพัฒนาการส่งเสริมและกำกับดูแลระบบการเงินในประเทศอินโดนีเซียดำเนินการสอดคล้องตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึงการให้ความรู้ทางการเงินและการคุ้มครองผู้บริโภคด้วย โดยธนาคารกลางอินโดนีเซียได้ให้การอบรมด้านบุคลากรรวมถึงให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่ BPR นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปร่วมปล่อยสินเชื่อระดับฐานรากผ่าน BPR

4.4.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียมีการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน ผลิตภัณฑ์ด้านประกันภัย และผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน ธนาคารชนบทตามหลักศาสนาอิสลาม และสหกรณ์อิสลาม โดยในปี พ.ศ. 2558 ประเทศอินโดนีเซียมีสถาบันการเงินที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 195 แห่ง[15] ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ จำนวน 12 แห่ง ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนานจำนวน 22 แห่ง และธนาคารชนบทตามหลักศาสนาอิสลาม จำนวน 161 แห่ง

ตารางที่ 20 ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบในประเทศอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2558

ลำดับที่	ชื่อ	ธนาคารพาณิชย์ในประเทศ/ต่างประเทศ/ธนาคารของรัฐ
1	PT Bank Muamalat Indonesia	ธนาคารในประเทศ
2	PT Bank Victoria Syariah	ธนาคารในประเทศ
3	BankRakyat Indonesia Syariah (BRI)	ธนาคารของรัฐ
4	B.P.D. Jawa Barat Banten Syariah	ธนาคารในประเทศ
5	Bank Bank Negara Indonesia Syariah (BNI)	ธนาคารของรัฐ
6	Bank Syariah Mandiri	ธนาคารของรัฐ
7	Bank Syariah Mega Indonesia	ธนาคารในประเทศ
8	Bank Panin Syariah	ธนาคารต่างประเทศ
9	PT Bank Syariah Bukopin	ธนาคารในประเทศ
10	PT BCA Syariah	ธนาคารในประเทศ
11	PT Maybank Syariah Indonesia	ธนาคารต่างประเทศ
12	PT Bank Tabungan Pensiunan Nasional Syariah	ธนาคารในประเทศ

ที่มา : Bank of Indonesia (2015), “Sharia Banking Statistics”

[15] ที่มาBank of Indonesia (http://www.bi.go.id/)

ตารางที่ 21 ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนานในประเทศอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2558

ลำดับที่	ชื่อ
1	PT Bank Danamon Indonesia Tbk
2	PT Bank Permata Tbk
3	PT Bank Internasional Indonesia Tbk
4	PT Bank Cimb Niaga, Tbk
5	PT Bank OCBC NISP, Tbk
6	PT BPD DKI
7	BPD Yogyakarta
8	PT Bank Pembangunan Daerah Jawa Tengah
9	PT BPD Jawa Timur
10	PT BPD Jambi
11	PT Bank BPD Aceh
12	PT BPD Sumatera Utara
13	BPD Sumatera Barat
14	PT Bank Pembangunan Daerah Riau
15	PT BPD Sumatera Selatan and Bangka Belitung
16	PT BPD Kalimantan Selatan
17	PT BPD Kalimantan Barat
18	BPD Kalimantan Timur
19	PT BPD Sulawesi Selatan and Sulawesi Barat
20	PT BPD Nusa Tenggara Barat
21	PT Bank Sinarmas
22	PT Bank Tabungan Negara (Persero) Tbk

ที่มา : Bank of Indonesia (2015), “Sharia Banking Statistics”

ในส่วนของสหกรณ์อิสลามในประเทศอินโดนีเซียประกอบด้วย 3 เครือข่ายหลัก ได้แก่ 1) Baitul Maal wat Tamwil ซึ่งเป็นเครือข่ายสหกรณ์อิสลามที่ใหญ่ที่สุดในอินโดนีเซีย ครอบคลุมประมาณร้อยละ 95 ของสหกรณ์อิสลามในอินโดนีเซียทั้งหมด และมีสมาชิกรวมทั้งหมด 40 ล้านราย 2) Baitul Tamwil Muhamadiyah ซึ่งเป็นเครือข่ายสหกรณ์อิสลามที่ใหญ่เป็นอันดับสองในอินโดนีเซีย ครอบคลุมประมาณร้อยละ 5 ของสหกรณ์อิสลามในอินโดนีเซียทั้งหมด และสมาชิกรวมประมาณ 25 ล้านราย 3) Baitul Qirad ซึ่งเป็นเครือข่ายสหกรณ์อิสลามในแคว้นAceh

ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินของประเทศอินโดนีเซียมีความหลากหลายน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ของประเทศมาเลเซีย โดยมีผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝากและด้านสินเชื่อซึ่งสามารถสรุปผลิตภัณฑ์และรูปแบบของธุรกรรมในประเทศอินโดนีเซียได้ดังนี้

ตารางที่ 22 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอินโดนีเซีย

กลุ่มลูกค้า	ชื่อผลิตภัณฑ์
เงินฝาก	บัญชีเงินฝากเผื่อเรียก (Current Account)
	บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ (Saving Account)
	บัญชีเงินฝากประจำ (Time Deposit Account)
	บัญชีเงินฝากเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์
	บัญชีเงินฝากเพื่อการเกษียณ (Retirement Saving Account)
สินเชื่อบุคคล	สินเชื่อเพื่อการบริโภค
	สินเชื่อแบบกลุ่มเพื่อการบริโภค
	บัตรเครดิต
	สินเชื่ออเนกประสงค์ (Multipurpose Loan)
	สินเชื่อเพื่อการศึกษา
	สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์
	สินเชื่อรถยนต์
สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อเพื่อการลงทุน (Investment Credit)
	สินเชื่อเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Credit)
	สินเชื่อด้านสินทรัพย์ธนกิจ (Asset Based Financing)
	สินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (Trade Finance)
บริการต่าง ๆ	บัตรเดบิต
	บริการจัดการทางการเงิน
	บริการโอนเงินระหว่างประเทศ
	บริการวานิชธนกิจ
	บริการ Private Banking
	หนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee)

ที่มา: Website ของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย

2) ผลิตภัณฑ์ด้านการประกันภัย

ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียมักจะร่วมทุน (Joint Venture) กับบริษัทประกันภัยต่างชาติเพื่อให้บริการด้านประกันภัยแก่ลูกค้า ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ประกันภัยของอินโดนีเซียจึงมีความหลากหลายและมีลักษณะคล้ายกับระบบประกันภัยทั่วไป ได้แก่

ตารางที่ 23 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศอินโดนีเซีย

	ประเภทของประกันภัย	ชื่อผลิตภัณฑ์
ประกันภัยบุคคล	ประกันภัยรถยนต์	Motor Takaful
	ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมาย	Liability Takaful
	ประกันอุบัติเหตุ	Personal Accident Takaful
	ประกันอุบัติเหตุจากพิธีฮัจญ์	Umroh and Hajj Takaful
	ประกันชีวิต	Takaful Al Khairat Kumpulan
	ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์	Takafulink Salam
	ประกันสุขภาพ	Fulmedicare
ประกันภัยธุรกิจ	ประกันภัยการขนส่ง	Transport Takaful
	ประกันภัยทางทะเล	Marine Takaful
	ประกันภัยทางอากาศ	Aviation Takaful
	ประกันอัคคีภัย	Fire Takaful
	ประกันภัยทางธรรมชาติ	Natural DisastersTakaful

ที่มา: Website ของสถาบันการเงินและบริษัทประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย

3) ผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน

รายชื่อหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Securities List : DES) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานกำกับลาดหลักทรัพย์ของอินโดนีเซีย (Bapepam-LK) ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2557 ระบุว่าหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลามมีจำนวน 331 หลักทรัพย์[16] ในส่วนของตลาดตราสารศุกุกตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศอินโดนีเซียมีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในเดือนเมษายน 2557 มูลค่าของตราสารศุกุกคงเหลืออยู่ที่ 7,058,000 ล้านรูเปีย หรือคิดเป็น 538.72 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีจำนวนตราสารศุกุกทั้งหมด 33 หน่วย อย่างไรก็ตามตราสารศุกุกที่ซื้อขายในอินโดนีเซียร้อยละ 95 เป็นพันธบัตรรัฐบาล นอกจากตราสารศุกุกซึ่งเป็นตราสารหนี้ระยะยาวแล้ว รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกตราสารหนี้ระยะสั้น หรือ Treasury Bills เพื่อส่งเสริมการพัฒนาของตลาดตราสารศุกุกอีกด้วย ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์ตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียไม่ได้ดึงดูดเฉพาะนักลงทุนมุสลิมเท่านั้น โดยข้อมูลในปี พ.ศ. 2556 ชี้ให้เห็นว่า ร้อยละ 37 ของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซียเป็นชาวมุสลิม ในขณะที่ร้อยละ 63 ไม่ใช่ชาวมุสลิม[17]

[16] OJK, “Press Release Issuance of OJK Board of Commissioners Decision Shariah Securities List”, 23 November 2015

[17] http://www.islamiceconomic.org/islamic-capital-market

ภาพที่ 15 มูลค่าตราสารศุกุกตามราคา Nominal และราคาคงเหลือ (Outstanding) เดือนเมษายน 2557

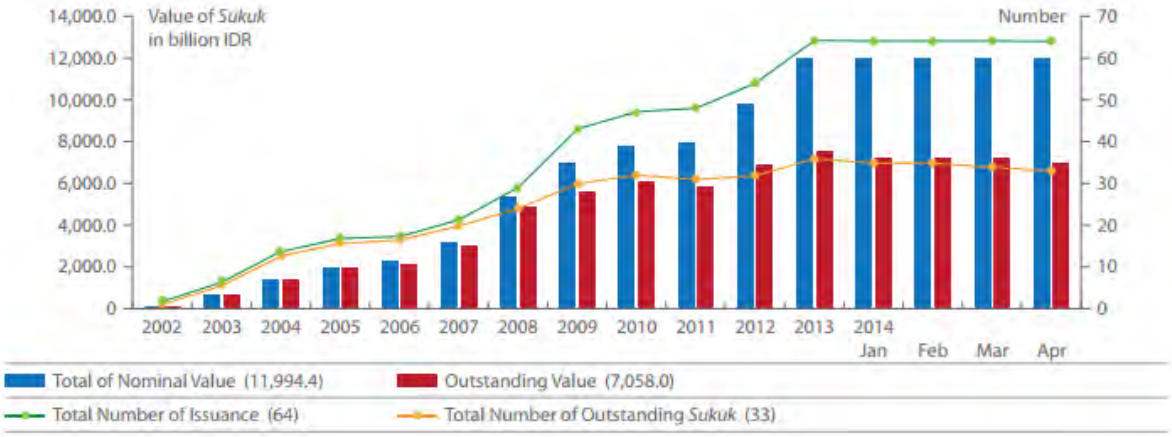

ที่มา : OJK

ภาพที่16 มูลค่าตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2557

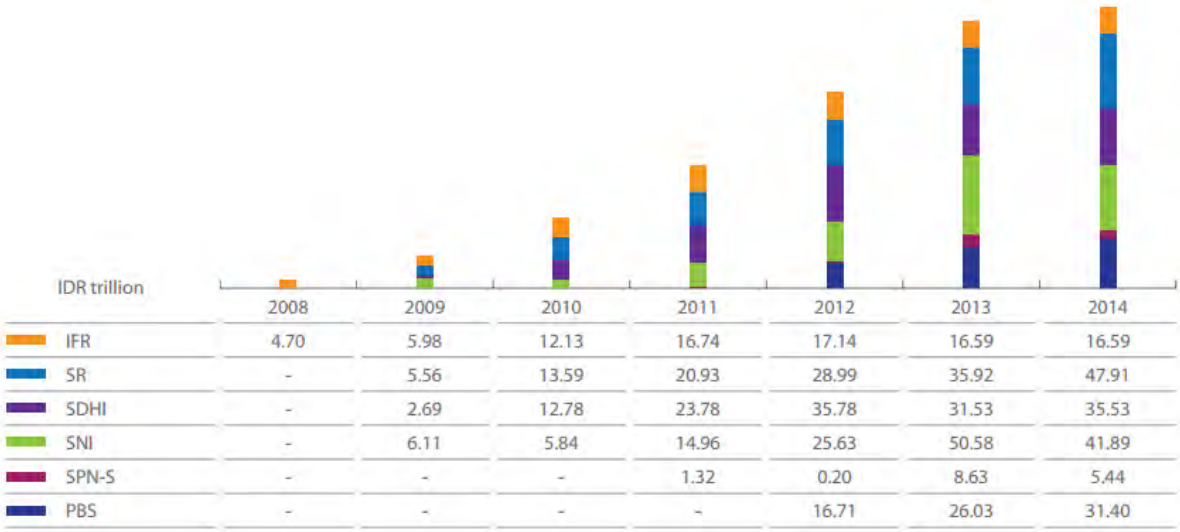

IDR trillion	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
IFR	4.70	5.98	12.13	16.74	17.14	16.59	16.59
SR	-	5.56	13.59	20.93	28.99	35.92	47.91
SDHI	-	2.69	12.78	23.78	35.78	31.53	35.53
SNI	-	6.11	5.84	14.96	25.63	50.58	41.89
SPN-S	-	-	-	1.32	0.20	8.63	5.44
PBS	-	-	-	-	16.71	26.03	31.40

ที่มา : International Islamic Financial Market (2014), “SUKUK REPORTA comprehensive study of theGlobal Sukuk Market”, November 2014

ตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องและขยายตัวอย่างรวดเร็วตั้งแต่การออกขายครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งใช้รูปแบบอิญาเราะฮ์ และใช้สินทรัพย์ของรัฐบาลค้ำประกัน เรียกว่า Ijarah Fixed Rate (IFR) ในปีต่อมา (พ.ศ. 2552) รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกขายตราสารศุกุกให้กับประชาชนทั่วไป เรียกว่า Retail Sukuk (SR) และตราสารศุกุกเพื่อขายระหว่างประเทศ เรียกว่า Sukuk NegaraIndonesia (SNI) โดยใช้รูปแบบอิญาเราะฮ์เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกตราสารศุกุกอีกหนึ่งประเภทเรียกว่า Hajj Fund Sukuk (SDHI) ซึ่งไม่สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้แต่เน้นการลงทุนเพื่อนำเงินไปประกอบพิธีฮัจญ์ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2554 รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกตราสารศุกุกระยะสั้น 6 เดือน เรียกว่า Islamic T - Bills(SPN-S) และในปี พ.ศ. 2555 รัฐบาลอินโดนีเซียได้ออกตราสารศุกุกเพื่อระดมทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ของประเทศ เรียกว่า ProjectBasedSukuk (PBS)โดยสามารถสรุปรูปแบบการออกตราสารศุกุกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียได้ตามตารางที่24 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียได้รับความนิยมจากนักลงทุน โดยในปี พ.ศ. 2556 มูลค่าคงค้างของตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียขยายตัวจากปี พ.ศ. 2555 ถึงร้อยละ 20.1 และในปี พ.ศ. 2557 มูลค่าคงค้างของตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลอินโดนีเซียขยายตัวจากปี พ.ศ. 2556 ถึงร้อยละ 15.3 เช่นกัน

ตารางที่ 24 รูปแบบการออกตราสารศุกุกของรัฐบาลอินโดนีเซียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2557

	IFR	SR	SNI	SPN-S	PBS	SDHI
Series	Islamic Fixed Rate	Retail *Sukuk*	*Sukuk* Negara Indonesia	Islamic T - Bills	Project Based *Sukuk*	Hajj Fund *Sukuk*
Aqad	*Ijarah* Sale & Lease Back				*Ijarah* Asset to be Leased	*Ijarah al-Khadamat*
Underlying	State Owned Assets				Government Project	Hajj Services
Coupon Rate	Fixed Rate					
Tradabilty	Tradable					Non-Tradable
Issuance Methods	• Bookbuilding • Auction	Bookbuilding	Bookbuilding	Auction	Auction	Private Placement
Characteristics	IDR *Sukuk* for wholesale investors. Mid to long term tenors, semi annual coupon	IDR *Sukuk* for retail Indonesian investors, monthly coupon payment	USD denominated *Sukuk*, issued in international market, semi annual coupon	IDR Sukuk, mature in 6 months, discounted basis	IDR *Sukuk*, mid to long term tenors, semi annual coupon	Private placement, short term, monthly coupon

ที่มา : International Islamic Financial Market (2014), “SUKUK REPORTA comprehensive study of theGlobal Sukuk Market”, November 2014

4.5 ออสเตรเลีย

4.5.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศออสเตรเลีย

ตั้งแต่ปี 1975 เป็นต้นมา เริ่มมีการอพยพถิ่นฐานของประชากรมุสลิมเข้ามาในออสเตรเลียมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมที่อพยพมาจากเลบานอน ตุรกี และประเทศตะวันออกกลางอื่น ๆ จากสถิติของสำนักงานสถิติออสเตรเลียพบว่า จำนวนประชากรชาวมุสลิมในออสเตรเลียเพิ่มขึ้นจาก 147,500 ราย ในปี ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) เป็น 200,900 ราย ในปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และในช่วงปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) จนถึงปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) มีการย้ายถิ่นเข้าออสเตรเลียมากถึง 5 แสนราย ซึ่งร้อยละ 9 ของกลุ่มคนที่ย้ายถิ่นเข้าออสเตรเลียเป็นชาวมุสลิมทั้งนี้ ประชากรชาวมุสลิมคิดเป็นประมาณร้อยละ 2 ของประชากรชาวมุสลิมทั้งหมด ดังนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการบริการทางการเงินของกลุ่มคนมุสลิมที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วข้างต้นชาวมุสลิมในออสเตรเลียจึงได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์อิสลาม Muslim Community Co-operative (Australia) Limited หรือ MCCA ขึ้น ในปี 1989 (2532) เพื่อให้บริการทางการเงินระดับฐานรากตามหลักศาสนาอิสลามในกลุ่มชาวมุสลิมในออสเตรเลีย ซึ่งปัจจุบัน MCCA ก็ยังคงเป็นสถาบันการเงินระดับฐานรากตามหลักอิสลามที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในออสเตรเลียโดยให้บริการด้านเงินฝากเพื่อการลงทุนและสินเชื่อเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัย รถยนต์ และสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ

ในขณะที่ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามขยายตัวอย่างรวดเร็วทั่วโลก ประกอบกับระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามยังสามารถขยายตัวได้ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ส่งผลให้นักลงทุนทั้งชาวมุสลิมและที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมให้ความสนใจผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมากขึ้น

ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกรวมถึงประเทศออสเตรเลีย จึงให้ความสนใจให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามมากขึ้นเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อส่งเสริมให้ออสเตรเลียเป็นศูนย์กลางด้านการเงินการธนาคาร (Financial Hub) ที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค ซึ่งออสเตรเลียเองมีโอกาสที่จะพัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามได้มาก เนื่องจากประเทศใกล้เคียงในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประชากรชาวมุสลิมจำนวนมาก

4.5.2 พัฒนาการของบริการทางการเงินตามหลักอิสลามในออสเตรเลีย

การขยายตัวของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในออสเตรเลียยังก้าวหน้าไม่มากนัก โดยในปี พ.ศ. 2556 ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศและสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ประกอบธุรกรรมในออสเตรเลียมีจำนวน 17 แห่ง ซึ่งรวมถึง Arab Bank และ HSBC ด้วย แต่มีธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศเพียงแห่งเดียวที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในลักษณะหน้าต่างคู่ขนาน คือ Kuwait Finance House โดยมีสาขาเพียงแห่งเดียวที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ที่เมือง Melbourne อย่างไรก็ตาม ออสเตรเลียถือเป็นประเทศหนึ่งที่ศาสนาอิสลามไม่ใช่ศาสนาหลักของประเทศ แต่มีการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่หลากลาย โดยปัจจุบันมีเพียงองค์กรทางการเงินจำนวน 3 แห่งในออสเตรเลียที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ Muslim Community Co-operative (Australia) Limited(MCCA) Islamic Co-operative FinanceAustralia Limited (ICFAL) และ Iskan Finance อีกทั้ง Crescent Investments และ LM Investment Ltd. ซึ่งเป็นบริษัทจัดการเงินทุนของออสเตรเลียได้เปิดขายกองทุน Australian Alif Fund เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งกองทุนดังกล่าวเป็นกองทุนตามหลักศาสนาอิสลามแห่งแรกของประเทศออสเตรเลียที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลีย (OnshoreFund)

4.5.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในออสเตรเลีย

ปัจจุบันมีองค์กรทางการเงินจำนวน 3 แห่งในออสเตรเลียที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ Muslim Community Co-operative (Australia) Limited (MCCA) Islamic Co-operative FinanceAustralia Limited (ICFAL) และ Iskan Finance โดยสามารถสรุปผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของแต่ละองค์กร ดังนี้

1) Muslim Community Co-operative (Australia) Limited หรือ MCCA ให้บริการทั้ง ผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุน และผลิตภัณฑ์สินเชื่อ

1.1) ผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุนMCCA ให้บริการกองทุนตามหลักศาสนาอิสลาม หรือ MCCA Income Fund โดยกองทุนจะลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เงินฝาก และลงทุนในธุรกิจที่ไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

1.2) ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ MCCA ให้บริการสินเชื่อ 2 ประเภท คือ สินเชื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อรถยนต์ โดยสินเชื่อที่อยู่อาศัยใช้หลักการ Ijarah Muntahiyya Bittamlik ซึ่งเป็นหลักการเช่าซื้อและโอนกรรมสิทธิ์ให้กับผู้ซื้อเมื่อสิ้นสุดสัญญา และสินเชื่อรถยนต์ใช้หลักการ อิญาเราะฮ์ ซึ่งเป็นหลักการการเช่าซื้อเช่นเดียวกัน

2) Islamic Co-operative FinanceAustralia Limited (ICFAL) ให้บริการผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุนและสินเชื่อดังนี้

2.1) ผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุนICFAL ให้บริการกองทุนตามหลักศาสนาอิสลาม 3 ประเภท ได้แก่ กองทุนเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ (Hajj Fund) กองทุนเพื่อการศึกษา (Children Education Fund) และ กองทุนเพื่อการกุศล (Qardhul Hasan (Benevolent) Fund)

2.2) ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ICFAL ให้บริการสินเชื่อ 2 ประเภท คือ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย (Housing Finance)ใช้หลักการมุชารอะฮ์โดย ICFAL และผู้ขอสินเชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันในที่อยู่อาศัย และผู้ขอสินเชื่อลงทุนในการซื้อที่อยู่อาศัยในอัตราร้อยละ 20 ของราคาที่อยู่อาศัย และ ICFAL ลงทุนในส่วนที่เหลือ และผู้ขอสินเชื่อซื้อที่อยู่อาศัยต่อจาก ICFAL โดยการผ่อนชำระและเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยเมื่อการผ่อนชำระเสร็จสิ้น และสินเชื่อรถยนต์ (Vehicle Finance)ใช้หลักการมุรอบาฮะฮ์โดย ICFAL ซื้อรถยนต์และขายต่อบวกกำไรให้กับผู้ขอสินเชื่อโดยการผ่อนชำระ

3) Iskan Finance ให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักศาสนาอิสลาม

4.6 สหราชอาณาจักร

4.6.1 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร

เนื่องจากศาสนาอิสลามไม่ใช่ศาสนาหลักของสหราชอาณาจักร โดยสหราชอาณาจักรมีสัดส่วนของชาวมุสลิมอยู่ที่ประมาณร้อยละ 4.5 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรในประเทศอังกฤษ (ร้อยละ 5.02% ของประชากรอังกฤษทั้งหมด[18]) ดังนั้น ความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อรายย่อยของสหราชอาณาจักรจึงมีปริมาณไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรส่วนใหญ่เป็นบริการทางการเงินเพื่อธุรกิจ เช่น บริการวาณิชธนกิจ การออกตราสารศุกุก การออกขายหุ้นเพิ่มทุนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น ความต้องการผลิตภัณฑ์ประกันในสหราชอาณาจักรมีลักษณะคล้ายกัน โดยความต้องการผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตมีไม่มากนัก ความต้องการส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ประกันวินาศภัยที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ เช่น ประกันภัยความเสี่ยงทางการเงินประกันภัยความเสี่ยงด้านพลังงานประกันภัยด้านอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง เป็นต้น

ภาครัฐของสหราชอาณาจักรได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาสหราชอาณาจักรให้เป็นศูนย์กลางด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในทวีปยุโรป โดยเริ่มจากการจัดตั้งคณะทำงานด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Finance Working Group) ในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งประกอบด้วย Lord George ผู้แทนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และธนาคารกลางของสหราชอาณาจักร เพื่อร่วมกันศึกษาข้อจำกัดและแนวทางในการพัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และจัดตั้งคณะทำงานด้านเทคนิคภาษี (HM Treasury and HM Revenue & Customs Tax Technical Group) ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อศึกษาข้อจำกัดด้านภาษีและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ ภาครัฐได้มีมาตรการภาษีและแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสามารถแข่งขันได้กับผลิตภัณฑ์ทางการเงินทั่วไป โดยในปี พ.ศ. 2546 ภาครัฐได้ออก Finance Act – Stamp Duty Land Tax (SDLT) เพื่อยกเว้นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการโอนซ้ำซ้อนสำหรับการทำธุรกรรมทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งสถาบันการเงินต้องซื้ออสังหาริมทรัพย์แทนลูกค้าและขายให้ลูกค้าอีกต่อหนึ่ง และได้ขยายการยกเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้ครอบคลุมถึงการซื้อขายหุ้นของบริษัทด้วย และในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการออกเกณฑ์เพื่อใช้ในการออกตราสารศุกุกในตลาดหลักทรัพย์ และในปี พ.ศ. 2556 ได้จัดตั้ง UK Islamic Finance Secretariat (UKIFS) เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร

[18]Office for National Statistics (2011), “The 2011 Census programme”, http://www.ons.gov.uk/census/2011census/2011censusdata

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาครัฐของสหราชอาณาจักรได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ถึงแม้ว่าสหราชอาณาจักรไม่ได้มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักก็ตาม

4.6.2 พัฒนาการของบริการทางการเงินตามหลักอิสลามในสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรถือว่าเป็นประเทศที่ศาสนาอิสลามไม่ใช่ศาสนาหลัก แต่การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีความก้าวหน้ามากประเทศหนึ่งและเป็นประเทศที่มีบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ก้าวหน้าที่สุดในทวีปยุโรป[19] การให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรเริ่มขึ้นช่วงทศวรรษ 1980 โดยเริ่มจากการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นเป็นแห่งแรก ชื่อว่า “AlBarakaraInternational” ซึ่งเป็นสาขาของ Al Baraka Banking Group ประเทศบาห์เรน ในปี ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525) ซึ่งให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยในรูปแบบมุรอบาฮะฮ์ หลังจากนั้นได้มีการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศซึ่งดำเนินการตามหลักศาสนาอิสลามอีกหลายแห่ง ได้แก่ United Bank of Kuwait ในปี พ.ศ 2539 ซึ่งให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักศาสนาอิสลาม HSBC Amanah ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักศาสนาอิสลาม บริการวาณิชธนกิจ (Investment Banking) และ Private Banking และ ABC International Bank (Alburaq) ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักศาสนาอิสลาม

ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อรายย่อย (Retail Banking) ของสหราชอาณาจักรเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก คือ Islamic Bank of Britain และในปีเดียวกันธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ได้แก่ The Royal Bank of Scotland(RBS) และ Bank of Ireland ได้เริ่มให้บริการสินเชื่อเพื่อธุรกิจตามหลักศาสนาอิสลามเช่นกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ประเภทวานิชธนกิจเพื่อดำเนินการตามหลักศาสนาอิสลามเป็นแห่งแรกของสหราชอาณาจักร คือ European Islamic Investment Bank (EIIB) และในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการก่อตั้ง Bank of London and the Middle East (BLME) เพื่อให้บริการวานิชธนกิจตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นเป็นแห่งที่สอง และหลังจากนั้นได้มีการเปิดให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษและการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามของต่างประเทศอีกหลายแห่ง ได้แก่ Lloyds เปิดให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในปี พ.ศ. 2548 Quatar Islamic Bank เปิดให้บริการในสหราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2551 GateHouse Bank เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2551 และ Abu Dhabi Islamic Bank ซึ่งเปิดให้บริการในสหราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2556

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการรวมตัวกันของผู้แทนจากสถาบันการเงิน องค์กรภาครัฐและองค์กรมุสลิมต่าง ๆ เพื่อร่วมกันผลักดันและสนับสนุนให้ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเป็นที่รู้จักมากขึ้น และการรวมตัวนี้ยังส่งผลให้ภาครัฐได้ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบให้สอดคล้องกับหลักการการเงินอิสลามมากขึ้น เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์ครั้งที่สองสำหรับธุรกรรมสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบมุรอบาฮะฮ์ เป็นต้น

ในส่วนของการบริการประกัน บริษัทประกันตามหลักศาสนาอิสลามแห่งแรกในสหราชอาณาจักร คือ บริษัท British Islamic Insurance ซึ่งก่อตั้งในปีเริ่มให้บริการในปี พ.ศ. 2551 โดยให้บริการประกันภัยรถยนต์และประกันภัยที่อยู่อาศัยตามหลักศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ตาม บริษัทดังกล่าวได้ปิดตัวลงในปี พ.ศ. 2552 เนื่องจากผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจ และในปี ค.ศ. 2008

[19] UK Trade & Investment (2014), “UK Excellencein Islamic Finance”

(พ.ศ. 2556) Cobalt Underwriting ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้บริการผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามเช่นกัน

ในส่วนของตลาดหลักทรัพย์ของประเทศอังกฤษ (LondonStockExchange: LSE) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเช่นกัน โดยในปี ค.ศ. 1997 (พ.ศ. 2540) มีการจดทะเบียนจัดตั้งกองทุนรวมตามหลักศาสนาอิสลาม (Halal Mutual Fund) ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อตอบสนองกับความต้องการของชาวเอเชียตะวันออกที่ต้องการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศอังกฤษ และมีการออกขายตราสารศุกูกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 โดยบริษัท Tabreed ซึ่งเป็นบริษัทจากประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ทั้งนี้ สามารถสรุปพัฒนาการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรได้ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 สรุปพัฒนาการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร

ปีพ.ศ. ที่ก่อตั้ง	ชื่อสถาบันการเงิน	ประเภท
2525	AlBarakaraInternational	สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
2539	United Bank of Kuwait	สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
2546	HSBC Amanah	สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
2547	ABC International Bank (Alburaq)	สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
2547	Islamic Bank of Britain	ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ
2547	The Royal Bank of Scotland(RBS)	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
2547	Bank of Ireland	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
2548	European Islamic Investment Bank(EIIB)	ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ
2548	Lloyds	ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน
2550	Bank of London and the Middle East (BLME)	ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ
2551	Quatar Islamic Bank	สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
2551	GateHouse Bank	ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ
2551	British Islamic Insurance Co	บริษัทประกัน
2556	Abu Dhabi Islamic Bank	สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
2556	Cobalt Underwriting	บริษัทประกัน

ที่มา : UK Trade & Investment (2014), “UK Excellencein Islamic Finance”

นอกจากนี้ ภาครัฐได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาสหราชอาณาจักรให้เป็นศูนย์กลางด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในทวีปยุโรป โดยเริ่มจากการจัดตั้งคณะทำงานด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (Islamic Finance Working Group) ในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งประกอบด้วย Lord George

ผู้แทนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และธนาคารกลางของสหราชอาณาจักร เพื่อร่วมกันศึกษาข้อจำกัดและแนวทางในการพัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และจัดตั้งคณะทำงานด้านเทคนิคภาษี (HM Treasury and HM Revenue & Customs Tax Technical Group) ในปี พ.ศ. 2546 เพื่อศึกษาข้อจำกัดด้านภาษีและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ ภาครัฐได้มีมาตรการภาษีและแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสามารถแข่งขันได้กับผลิตภัณฑ์ทางการเงินทั่วไป โดยในปี พ.ศ. 2546 ภาครัฐได้ออก Finance Act – Stamp Duty Land Tax (SDLT) เพื่อยกเว้นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการโอนซ้ำซ้อนสำหรับการทำธุรกรรมทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งสถาบันการเงินต้องซื้ออสังหาริมทรัพย์แทนลูกค้าและขายให้ลูกค้าอีกต่อหนึ่ง และได้ขยายการยกเว้นค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้ครอบคลุมถึงการซื้อขายหุ้นของบริษัทด้วย และในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการออกเกณฑ์เพื่อใช้ในการออกตราสารศุกูกในตลาดหลักทรัพย์ และในปี พ.ศ. 2556 ได้จัดตั้ง UK Islamic Finance Secretariat (UKIFS) เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาครัฐของสหราชอาณาจักรได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ถึงแม้ว่าสหราชอาณาจักรไม่ได้มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักก็ตาม

4.6.3 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร

แม้ว่าพัฒนาการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรจะเริ่มช้ากว่าหลาย ๆ ประเทศ แต่สหราชอาณาจักรมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลายทั้งผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน ผลิตภัณฑ์ประกันภัย และผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน

1) ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรมีทั้งหมด 20 แห่งด้วยกัน ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบจำนวน 6 แห่ง และธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนานจำนวน 14 แห่ง ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่หลากหลาย ได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสินเชื่อธุรกิจสินเชื่อ leasingสินเชื่อเพื่อการส่งออกบริการวานิชธนกิจบริการ Private Banking บริการโอนเงินต่างประเทศ และบริการวางแผนทางการเงินโดยมีรายละเอียดการให้บริการของแต่ละสถาบันการเงินดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของสถาบันการเงินในสหราชอาณาจักร

ลำดับที่	ชื่อ	บริการทางการเงิน									
		เงินฝากออมทรัพย์/กระแสรายวัน	เงินฝากประจำ	สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย	สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อ leasing	สินเชื่อเพื่อการส่งออก	บริการวานิชธนกิจ	บริการ Private Banking	บริการโอนเงินต่างประเทศ	บริการวางแผนทางการเงิน
ธนาคารพาณิชย์ตามหลักศาสนาอิสลามเต็มรูปแบบ											
1	AbuDhabiIslamicBank (ADIB)	X	X						X		
2	Al Rayan Bank (IslamicBankofBritain)	X	X	X				X		X	X

ลำดับที่	ชื่อ	บริการทางการเงิน									
		เงินฝากออมทรัพย์/กระแสรายวัน	เงินฝากประจำ	สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย	สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อ leasing	สินเชื่อเพื่อการส่งออก	บริการวานิชธนกิจ	บริการ Private Banking	บริการโอนเงินต่างประเทศ	บริการวาณิชธนกิจ
3	TheBankofLondonandTheMiddleEast		X	X	X	X	X	X	X	X	
4	European Islamic Investment Bank (EIIB)							X			
5	GatehouseBank			X				X			X
6	QIB(UK)	X	X	X			X		X	X	
ธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแบบหน้าต่างคู่ขนาน											
7	ABCInternationalBank				X		X	X			
8	Ahli United Bank			X	X		X	X	X		
9	Bank of Ireland							X			
10	Barclays							X			
11	BNP Paribas							X			
12	Bristol & West			X							
13	Citi Group			X				X			
14	Deutsche Bank							X			
15	Europe Arab Bank	X	X	X	X		X	X	X	X	
16	J Aron & Co							X			
17	Lloyd’s Banking Group	X	X		X			X			
18	Royal Bank of Scotland	X	X		X						
19	Standard Chartered				X						
20	United National Bank	X	X	X							

ที่มา : เวปไซต์ของสถาบันการเงินทั้ง 20 แห่ง

2) ผลิตภัณฑ์ด้านการประกันภัย

การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรเคยให้บริการโดยหลายบริษัทด้วยกัน เช่น Cobalt Underwriting, Lloyds TSB, British Islamic Insurance,Salaam Halal Insuranceและ HSBC Amanah เป็นต้น แต่ปัจจุบันหลายบริษัทได้ยกเลิกการให้บริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามไปแล้ว ได้แก่ British Islamic Insurance, Salaam Halal Insurance และ HSBC Amanahโดยรายละเอียดบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของสหราชอาณาจักร

ประเภทของประกันภัย	ชื่อผลิตภัณฑ์
ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมาย	Liability Takaful
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	Casualty Takaful
ประกันภัยที่อยู่อาศัย	HomeTakaful
ประกันภัยความเสี่ยงด้านพลังงาน	Energy Takaful
ประกันภัยความเสี่ยงทางการเงิน	Financial Lines Takaful
ประกันภัยทรัพย์สินมีค่าและงานศิลปะ	Fine Art and SpecieTakaful
ประกันภัยด้านอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง	Property and Construction Takaful
ประกันชีวิต (มีลักษณะเป็นแบบสะสมทรัพย์)	Family Takaful

ที่มา : HousbyE., (2011), “Islamic Financial Services in the United Kingdom”และ http://www.cobaltuw.com

ทั้งนี้ การให้บริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรมี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนของบริษัทภายใต้รูปแบบมุดอรอบะฮ์ ซึ่งบริษัททำหน้าที่เป็นตัวแทนนำเงินของสมาชิกไปบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์และได้รับส่วนแบ่งจากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากการให้บริการภายใต้รูปแบบวะกาละฮ์ ซึ่งบริษัทประกันภัยทำหน้าที่เป็นผู้จัดการกองทุนที่สมาชิกสะสมเงินทุนร่วมกันและสมาชิกจ่ายค่าธรรมเนียมสำหรับการบริหารกองทุนให้กับบริษัทประกันภัย โดยค่าธรรมเนียมดังกล่าวอาจกำหนดเป็นอัตราคงที่หรือกำหนดเป็นสัดส่วนตามผลกำไรที่ได้รับจากการบริหารกองทุน

3) ผลิตภัณฑ์ของตลาดทุน

นอกจากการให้บริการของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว ตลาดหลักทรัพย์ London Stock Exchange (LSE) ยังเป็นแหล่งซื้อขายตราสารศุกุกที่สำคัญอีกด้วย โดยในปี พ.ศ. 2558 มีการออกขายตราสารศุกุกในตลาดหลักทรัพย์ LSEจำนวน 57 บริษัท มูลค่าประมาณ 51,000 ล้านเหรียญดอลล่าร์สหรัฐ ซึ่งการออกขายตราสารศุกุกใน LSE สามารถทำได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ 2) การออกขายในตลาดหลัก (Main Market) ซึ่งจะทำให้ผู้ออกตราสารสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีขนาดใหญ่แต่ต้องดำเนินการตามกฎระเบียบที่ค่อนข้างจะเคร่งครัดของ LSE หรือ 2) การออกขายในตลาดเฉพาะ (Professional Securities Market) ซึ่งจะมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดน้อยกว่าโดยเฉพาะในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ทั้งนี้ ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2557 รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ออกตราสารศุกุกเป็นครั้งแรกมูลค่า 200 ล้านปอนด์ ระยะเวลาถือครอง 5 ปี อัตราผลตอบแทบร้อยละ 2.036 ซื้อขายใน LSE โดยใช้รูปแบบอิญาเราะฮ์และใช้รายได้จากการให้เช่าที่ดินของรัฐบาลในการจ่ายผลตอบแทนให้แก่นักลงทุน ซึ่งตราสารศุกุกดังกล่าวได้รับความสนใจจากนักลงทุนจำนวนมาก (ตารางที่ 28) นอกจากนี้ ในตลาดหลักทรัพย์ LSE ยังมีกองทุนรวมตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 9 กองทุน และกองทุน ETFs ซึ่งลงทุนโดยอ้างอิงกับดัชนีหลักทรัพย์อิสลามจำนวน 4 กองทุน

ตารางที่ 28 รายละเอียดตราสารศุกุกที่ออกโดยรัฐบาลสหราชอาณาจักร

Issuer	HM Treasury UK Sovereign *Sukuk* PLC
Issue Date	2 July 2014
Scheduled Dissolution Date	22 July 2019
Issue Price	£200,000,000
Face Amount	£100,000 and integral multiples of £1,000 in excess thereof
Rate	2.036%
Currency	Pounds Sterling (£)
Form	Global Certificate in Registered Form
Principal Paying Agent, Registrar & Transfer Agent	HSBC
Exchange	London Stock Exchange
Governing Law	English Law

ที่มา : International Islamic Financial Market (2014), “SUKUK REPORTA comprehensive study of theGlobal Sukuk Market”, November 2014

จากการสำรวจผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในต่างประเทศทั้ง 6 ประเทศ ได้แก่ ซาอุดิอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาเลเซีย อินโดนีเซียอังกฤษ และออสเตรเลีย พบว่า สามารถแบ่งแนวทางการพัฒนาของระบบการเงินตามหลักศาสนาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การพัฒนาบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ ดังเช่นในประเทศซาอุดิอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ซึ่งมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากและมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ได้รับความสนใจและมีการให้บริการส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับธุรกิจ เช่น สินเชื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการส่งออก บริการค้ำประกันเพื่อการส่งออก บริการประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เป็นต้น 2) การพัฒนาบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค ดังเช่น สหราชอาณาจักร ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้บริการส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ด้านตลาดทุนเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติที่เชื่อถือความมั่นคงของตลาดทุนในประเทศแต่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และ 3) การพัฒนาบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสังคมและการเข้าถึงบริการทางการเงิน ดังเช่นประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้บริการจะเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อรายย่อยและเน้นให้ประชาชนรายย่อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น ผลิตภัณฑ์เงินฝาก สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อส่วนบุคคล ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศไทยควรคำนึงถึงเป้าหมายในการพัฒนาดังกล่าวด้วย

บทที่ 5
การสำรวจข้อมูล

5.1 การศึกษาอุปสงค์ของบริการทางการเงินตามหลักอิสลาม

ในส่วนของวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวกับการศึกษาความต้องการการใช้บริการทางเงินของลูกค้าผ่านทางธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมีอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน เกณฑ์ในการตัดสินใจและความพึงพอใจของลูกค้า ขณะที่การศึกษาความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามยังมีอยู่น้อย อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการทางการเงิน

World Bank (2008) ทำการศึกษาการเข้าถึงบริการทางการเงินในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัย และแนวทางการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการทางการเงินของประเทศต่าง ๆ เพื่อวัดการเข้าถึงบริการทางการเงินของทั้งครัวเรือนและตัวบุคคล และสร้างตัวชี้วัดการเข้าถึงบริการทางการเงิน และระบุอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญของรายงานฉบับนี้ก็คือ จะได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินต่อไป

ในส่วนของการวัดการเข้าถึงบริการทางการเงิน WorldBank (2008) พบว่าอาจทำได้ยาก เนื่องจากการเข้าถึงบริการทางการเงินสามารถวัดได้จากหลายมุมมอง เช่น การมีผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการและสามารถตอบสนองความต้องการได้โดยปราศจากข้อจำกัดเวลาและสถานที่ การเข้าถึงบริการได้ด้วยต้นทุนที่ไม่สูงจนเกินไปและในระยะทางที่ไม่ไกลจนเกินไป ผู้ให้บริการสามารถให้บริการได้โดยไม่ขาดทุนและสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน เป็นต้น

World Bank (2008) พบว่า ผู้ที่ไม่ใช้บริการทางการเงินอย่างเต็มใจ อาจมีสาเหตุมาจากไม่มีความต้องการใช้บริการทางการเงิน หรือมีเหตุผลทางศาสนาหรือเชื้อชาติ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่ใช้บริการทางการเงินอย่างเต็มใจอาจมีสาเหตุมาจากความไม่รู้ถึงการมีอยู่ของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ต้องการใช้บริการหรืออาจมีสาเหตุมาจากมีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงินไม่เพียงพอก็ได้

ในส่วนของผู้ที่ไม่ใช้บริการทางการเงินอย่างไม่เต็มใจ อาจมีสาเหตุมาจาก 4 สาเหตุหลักด้วยกัน ได้แก่

1. บุคคลที่สถาบันการเงินถือว่า “Unbankable” เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอ หรือ อาจมีความเสี่ยงสูงในการให้สินเชื่อ
2. การกีดกันทางสังคมหรือเชื้อชาติ
3. โครงสร้างของสถาบันการเงินอาจทำให้การให้บริการทางการเงินในบางพื้นที่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากต้นทุนที่สูงไม่คุ้มกับผลตอบแทนที่จะได้รับ
4. ราคาของการเข้าถึงบริการสูงเกินไป ทำให้ประชาชนบางกลุ่ม ซึ่งอาจมีเป็นจำนวนมากไม่อาจเข้าถึงบริการทางการเงินได้

ข้อมูลสำคัญที่จะใช้วัดการเข้าถึงบริการทางการเงินได้ดีที่สุด อาจจะเป็นจำนวนทั้งหมดและลักษณะทางกายภาพของครัวเรือนที่มีบัญชีกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินอื่นที่มีลักษณะคล้ายธนาคารพาณิชย์ แต่ข้อมูลทั้งหมดเช่นนั้นอาจเก็บรวบรวมได้ยาก จึงอาจใช้ลักษณะของการทำแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างโดยสอบถามประเภทของบริการที่บุคคลหรือครัวเรือนใช้ ปริมาณ (ความถี่) ในการใช้บริการ และราคา (ต้นทุน) ในการใช้บริการดังกล่าว

5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมีผลการศึกษาเป็นจำนวนมาก Kaynak และWhiteley (1999) สังเกตว่า ความสะดวกสบายในการให้บริการของธนาคารเป็นแรงจูงใจหลักสำหรับลูกค้าในการตัดสินใจเลือกใช้บริการจากธนาคาร โดยที่ความสะดวกสบายดังกล่าวได้รวมถึง ปัจจัยด้านที่ตั้ง หรือปัจจัยอื่น ๆ เช่นคุณภาพการให้บริการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม Almossawi (2001) สรุปได้ว่าชื่อเสียงของธนาคารก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเลือกใช้บริการของลูกค้า ในขณะที่ Kaynak และ Harcar (2005) พบว่า ปัจจัยในการทำกำไรเช่นค่าบริการที่ต่ำและอัตราดอกเบี้ยที่สูงก็เป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าเลือกใช้บริการกับธนาคารเช่นกัน นอกจากนี้Kaynak และ Harcar (2005) ยังได้ข้อสรุปว่าการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจของลูกค้าในปัจจุบันและลูกค้าในอนาคต ขณะที่ Gerard และ Cunningham (2001) พบว่าสำหรับลูกค้าส่วนใหญ่เกณฑ์ที่สำคัญที่สุดในการเลือกใช้บริการจากธนาคารขึ้นอยู่กับความรู้สึกปลอดภัยของลูกค้า และ Devlin (2002) ก็แสดงให้เห็นว่า การให้คำแนะนำแบบมืออาชีพของพนักงานธนาคาร ก็เป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการเลือกสถาบันการเงินที่ให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับลูกค้าในสหราชอาณาจักร

ในขณะเดียวกันการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างธนาคารพาณิชย์ส่งผลให้ธนาคารส่วนใหญ่เพิ่มความสนใจให้กับความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก ซึ่งวรรณกรรมปริทัศน์ส่วนใหญ่ พบว่า คุณภาพการให้บริการเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป Moutinho และ Smith (2000) พบว่า การให้บริการที่มีประสิทธิภาพได้รับการตอบรับจากลูกค้ามากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาของ Pont และ McQuilken (2005) ที่เน้นด้านประสิทธิภาพในการให้บริการ สรุปได้ว่าความพึงพอใจของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกค้าไม่ตัดสินใจย้ายธนาคาร

5.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ขณะที่วรรณกรรมปริทัศน์ส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าต่อธนาคารพาณิชย์ทั่วไป การศึกษาความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามก็ยังคงมีอยู่น้อย โดย Erol และ El-Bdour (1989) เป็นคนแรกที่ได้ทำการศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยได้มีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาทัศนคติพฤติกรรมและปัจจัยการอุปถัมภ์ของลูกค้าธนาคาร (ทั้งจากธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามและทั่วไป) ในประเทศจอร์แดน โดยนักวิจัยทั้งสองพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจของลูกค้าที่จะเลือกธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามหรือธนาคารทั่วไปนั้น ได้แก่ การบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของธนาคาร และการเก็บรักษาความลับของลูกค้า (Confidentiality) โดยปัจจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจทางศาสนาในการเลือกธนาคารของลูกค้าไม่ใช่ปัจจัยหลัก นอกจากนี้ นักวิจัยยังพบว่า การชักชวนจากญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านจะมีผลต่อลูกค้าที่ตัดสินใจเลือกธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ Erol และคณะ (1990) ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การออกแบบสอบถามเหมือนเดิมแต่ใช้วิธีการทางเทคนิคที่แตกต่างกัน เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมการอุปถัมภ์ของลูกค้าธนาคารในประเทศจอร์แดน โดยนักวิจัยพบว่าการศึกษาทั้งสองให้ผลที่ใกล้เคียงกัน การบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของธนาคาร และการเก็บรักษาความลับของธนาคาร เป็นปัจจัยที่สำคัญในการ

ตัดสินใจเลือกธนาคารของลูกค้าแต่ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ความสนับสนุนทางการเงิน(patronisers) ของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากผู้ให้ความสนับสนุนทางการเงินของธนาคารทั่วไปในด้านนโยบายการกำหนดราคาสินทรัพย์ของธนาคารอย่างไรก็ดี นักวิจัยพบว่า ปัจจัยทางศาสนาไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกบริการจากธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม

Omer (1992) ได้ทำการสำรวจชาวมุสลิมจำนวน 300 คนในสหราชอาณาจักร เพื่อศึกษาปัจจัยการใช้บริการทางการเงินจากชาวมุสลิมและวิธีการจัดหาเงินตามหลักทางศาสนาอิสลาม ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการที่สอดคล้องกับหลักทางศาสนาอิสลามเริ่มได้รับความสนใจจากลูกค้าผ่านทางธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ผู้วิจัยพบว่า ลูกค้าชาวมุสลิมไม่ได้คำนึงถึงวิธีการจัดหาเงินตามหลักทางศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมทั่วไป ที่สนับสนุนว่า ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศมุสลิมมีความความรู้และคำนึงถึงวิธีการจัดหาเงินตามหลักทางศาสนาอิสลามมากกว่าชาวมุสลิมที่อพยพไปอยู่ในประเทศอื่นซึ่งชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในสหราชอาณาจักร จะได้รับความรู้น้อยกว่าในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการจัดหาเงินตามหลักทางศาสนาอิสลาม โดยที่แรงจูงใจทางศาสนาเป็นปัจจัยที่สำคัญในขยายตัวของการให้บริการทางการเงินความหลักศาสนาอิสลามMetwally (1996) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของชาวมุสลิมที่มีต่อธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศคูเวตประเทศซาอุดีอาระเบียและประเทศอียิปต์ โดยผู้วิจัยพบว่าธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามไม่ได้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากธนาคารทั่วไปในด้านผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงความสามารถของพนักงานและความรวดเร็วในการให้บริการ นอกจากนี้ Omer (1992) สรุปได้ว่าศาสนาเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

Hegazy (1995) ได้ทำการเปรียบเทียบลูกค้าจำนวน 400 คนจากธนาคาร Faisal Islamic Bank และธนาคารทั่วไป Bank of Commerce and Development ในประเทศอียิปต์ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ลูกค้าธนาคารFaisal Islamic Bankร้อยละ 98.8 เป็นชาวมุสลิมที่แต่งงานแล้วและมีบุตร ในขณะที่ลูกค้าธนาคารทั่วไปร้อยละ 32.4 ของเป็นชาวคริสต์ และร้อยละ 54.3 เป็นชาวมุสลิม จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเลือกธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจทางศาสนา นอกจากนี้ Hegazy ยังตั้งข้อสังเกตว่าลูกค้าของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามยังคำนึงถึงปัจจัยในด้านความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพของการบริการของธนาคารเป็นเกณฑ์การคัดเลือกของพวกเขาแม้ว่าลูกค้าธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามได้รับแรงจูงใจจากจากวิสัยทัศน์ของธนาคารในการให้บริการชุมชนโดยไม่คำนึงถึงผลกำไรที่เกิดขึ้นอย่างไรก็ตาม อัตราผลตอบแทนที่ได้รับยังคงเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกธนาคารทั่วไปของลูกค้า

Haron และคณะ (1994) ได้ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยการใช้บริการทางการเงินของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามและธนาคารทั่วไปของชาวมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมในประเทศมาเลเซีย พบว่าแรงจูงใจทางศาสนาไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกธนาคารสำหรับชาวมุสลิม นอกจากนี้ ผู้วิจัยไม่พบความแตกต่างที่สำคัญระหว่างชาวมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมในการตัดสินใจเลือกธนาคาร โดยปัจจัยด้านความรวดเร็วและคุณภาพของการบริการของธนาคารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่าในขณะที่ชาวมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมในประเทศมาเลเซียได้รับรู้ถึงการดำเนินการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม แต่คนส่วนใหญ่มักจะไม่รู้ถึงวิธีการจัดหาเงินทุนตามหลักศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ Hamid และ Nordin (2001) ได้ทำการศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่การรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในบริบทของการสนับสนุนด้านการศึกษาของชาวอิสลาม ผู้วิจัย

พบว่าชาวมาเลเซียส่วนใหญ่ไม่ได้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามและธนาคารทั่วไป ซึ่งคนส่วนใหญ่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ แม้ว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษานี้รู้จักธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม แต่ผู้ตอบแบบสอบถามยังคงต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม ต่อมา Zainuddin และคณะ (2004) ได้ทำการสำรวจลูกค้าของธนาคารในประเทศมาเลเซียเพื่อศึกษาความแตกต่างของผู้ใช้บริการและผู้ที่ไม่ใช้บริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยสรุปว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามมีอายุมากกว่า30 ปี และมาจากครอบครัวที่มีรายได้ค่อนข้างคงที่ ในทางกลับกันผู้ที่ไม่ใช้บริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะเป็นโสด มีอายุน้อยกว่า 30 ปี และมีรายได้ต่ำ อีกทั้ง ผลการศึกษายังพบว่า การตัดสินใจของผู้ใช้ธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามขึ้นอยู่กับคู่สมรสเพื่อนและญาติพี่น้อง เช่นเดียวกับแรงจูงใจทางศาสนา

Metawa และ Almossawi (1998) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดทัศนคติของลูกค้าธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามมาจากความเชื่อด้านศาสนามากกว่าการทำกำไรในกรณีของประเทศบาห์เรน นอกจากนี้ลูกค้าธนาคารบาห์เรนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับคุณภาพการบริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามโดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีการลงทุน นอกจากนี้ Naser และคณะ (1999) สรุปว่าชื่อเสียงของธนาคารและความเชื่อทางศาสนาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างแรงจูงใจสำหรับการใช้บริการธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศจอร์แดนAl-Sultan (1999) ได้สำรวจทัศนคติของลูกค้าหลายร้อยคนที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการที่ไม่มีดอกเบี้ยของ Kuwait Finance House โดยผู้วิจัยยืนยันว่าความเชื่อทางศาสนาเป็นปัจจัยหลักที่สร้างแรงจูงใจสำหรับชาวคูเวตในการใช้บริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามน้อยกว่าครึ่งหนึ่งต้องการที่จะใช้บริการกับธนาคารทั่วไปมากกว่าเพราะธนาคารทั่วไปมีการบริการที่ดีกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจทางศาสนาในการเลือกธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามมีสำคัญน้อยกว่าคุณภาพของการให้บริการของธนาคาร

Gerrard และ Cunningham (1997) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อธนาคารตามหลักศาสนาอิสลาม ในบริบทของระบบธนาคารที่ยังไม่มีธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศสิงคโปร์ โดยผลการสำรวจที่ได้มาแสดงเป็นไปตามคาดหมาย กล่าวคือผู้ที่ไม่นับถือศาสนาอิสลามก็จะไม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ขณะที่ชาวมุสลิมมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากกว่า นอกจากนี้ Haron และคณะ (1994) พบว่า การให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพและการเก็บรักษาความลับของลูกค้า เป็นแรงจูงใจหลักสำหรับการเลือกธนาคารของลูกค้าชาวมาเลเซีย ขณะที่ Metwally (2002) พิจารณาปัจจัยของลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจและประชากร สำหรับการเลือกธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศกาตาร์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงผู้สูงอายุและข้าราชการ นิยมใช้บริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามมากกว่าธนาคารทั่วไป เช่นเดียวกับผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำและผู้ที่มีระดับการศึกษาปานกลาง ในทางตรงกันข้ามธนาคารทั่วไปได้รับความนิยมจากหนุ่มสาวและคนทำงานที่มีการศึกษาสูงกว่า โดยที่ธนาคารต่างประเทศจะได้รับความนิยมมากกว่าธนาคารในประเทศ ตามระดับการศึกษาและความร่ำรวย

ทั้งนี้ Bley และ Kuehn (2004) ได้ทำการสำรวจนักศึกษาในคณะธุรกิจที่มีความรู้ด้านการเงินของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามและธนาคารทั่วไปในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ผู้วิจัยพบว่าการที่นักศึกษามุสลิมนิยมใช้บริการของธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามมาจากแรงจูงใจทางศาสนา ซึ่งการศึกษาของ Okumus (2005) ก็ให้ผลไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุด

ของลูกค้าในการเลือกใช้บริการทางการเงินกับธนาคารตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศตุรกี ได้แก่ ปัจจัยทางศาสนา ขณะที่ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ความสามารถของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินให้เทียบเท่ากับธนาคารทั่วไป

นอกจากนี้ Demirguc-Kunt และคณะ (2013) ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยใช้ฐานข้อมูล Global Financial Inclusion (Global Findex) และ Gallup World Poll databases ซึ่งมีจำนวน 66,484 คน จาก 64 ประเทศ คิดเป็นประมาณร้อยละ 75 ของประชากรมุสลิมในโลกในปี 2011 โดยฐานข้อมูลดังกล่าวมีข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงินแบบปกติ พร้อมทั้งข้อมูลเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น ศาสนาเพศอายุรายได้การศึกษาการจ้างงานและความเลื่อมใสในศาสนา

ในการวิเคราะห์ข้อมูล Demirguc-Kunt และคณะ (2013) ได้ระบุสมการดังต่อไปนี้ เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของชาวมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมในการใช้บริการทางการเงิน

$$y_{ij} = \beta_1 muslim_i + \gamma\delta_i + \eta_j + \varepsilon_{i,j}$$

โดยที่ y แสดงข้อมูลทางการเงินสำหรับบุคคล *i* และประเทศ *j*

$muslim$ เป็นตัวแปร dummy โดยมีค่าเท่ากับ 1 หากผู้ถูกสำรวจเป็นคนมุสลิม

δ_i แสดงข้อมูลเฉพาะของบุคคล ได้แก่ อายุ ขนาดของครัวเรือน เพศ สถานะสมรส การศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัยในเมือง การจ้างงาน ครัวเรือนมีโทรทัศน์ ครัวเรือนมีโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

η_j แสดงลักษณะเฉพาะของประเทศ

$\varepsilon_{i,j}$ แสดงถึง error term

คณะผู้วิจัยพบว่า 1) ชาวมุสลิมเป็นเจ้าของบัญชีหรือฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ทั่วไปน้อยกว่าผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมเมื่อควบคุมตัวแปรที่แสดงข้อมูลเฉพาะของบุคคลและประเทศ อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยไม่สามารถสรุปได้ว่า ชาวมุสลิมจะรายงานการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปน้อยกว่าผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม 2) ชาวมุสลิมจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับว่าศาสนาเป็นอุปสรรคต่อการเป็นเจ้าของบัญชีมากกว่าผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมโดยเฉพาะคนในกลุ่มประเทศแอฟริกาใต้สะฮารา ทั้งนี้ ร้อยละ 7 ของคนที่ไม่ได้เปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นคนมุสลิมหรือไม่ อ้างว่าศาสนาเป็นอุปสรรคต่อการเป็นเจ้าของบัญชี โดยชาวมุสลิมมีแนวโน้มที่จะกล่าวถึงค่าใช้จ่ายระยะทางและเอกสารเป็นอุปสรรคในการเป็นเจ้าของบัญชี เช่นเดียวกับผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม 3) ในประเทศเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกชาวมุสลิมจะกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปน้อยกว่าผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม แต่จะเปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม 4) ในประเทศแอลจีเรีย อียิปต์โมร็อกโกตูนิเซียและเยเมน มีเพียงร้อยละ 2 ของประชากรที่รายงานการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ขณะที่ร้อยละ 48 ของประชากรบอกว่าเคยได้ยินถึงการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศของตน นอกจากนี้ รายได้และการเข้าถึงข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และ 5) ชาวมุสลิมให้ความสนใจกับการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแม้จะมีต้นทุนที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามร้อยละ 37 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประสงค์ที่จะกู้เงินด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า

Dar (2004) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการการใช้บริการทางเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักรโดยใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 500 คน เพื่อที่จะพัฒนาดัชนีความต้องการ

การใช้บริการทางการเงิน (Demand Index) ที่ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาปัจจัยทางเศรษฐกิจและเกณฑ์การเลือกธนาคาร ซึ่งแสดงในรูปแบบต่อไปนี้

$$D = \frac{1}{2}(d + o)a$$

โดยที่ d คือความต้องการการใช้บริการทางการเงิน ซึ่ง $d = \sum_{i=1}^{6} x_i$ประกอบด้วย x_1 ได้แก่ บัญชีกระแสรายวัน x_2 ได้แก่ บัญชีออมทรัพย์ x_3 ได้แก่ สินเชื่อส่วนบุคคล x_4 ได้แก่ สินเชื่อบ้าน x_5 ได้แก่ การใช้บัตรเครดิต และ x_6 ได้แก่ การชำระหนี้สินในบัตรเครดิต

o คือเกณฑ์การเลือกธนาคาร ซึ่ง $a = \sum_{i=1}^{5} y_i$ประกอบด้วย y_1ได้แก่ อัตราตอบแทนของการลงทุน (Return on investment)หรือ เงินฝาก y_2 ได้แก่ สถานที่ y_3 ได้แก่ ชื่อเสียง y_4 ได้แก่ คุณภายการให้บริการ และ y_5 ได้แก่ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

a คือตัวแปรเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา$a = z_1(z_2 + z_3 + z_4)$ประกอบด้วย z_1 ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับการห้ามใช้ดอกเบี้ย z_2 ได้แก่ การรับรู้ของสถาบันการเงินอิสลามz_3 ได้แก่ การรับรู้ถึงการให้สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม และ z_4 ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

จากสมการความต้องการการใช้บริการทางเงินตามหลักศาสนาอิสลามข้างต้น Dar (2004) ใช้สมการถดถอยแบบLogit ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการดังกล่าว พอว่าสถานที่อยู่อาศัย รายได้ การศึกษาและอาชีพ มีผลต่อความต้องการการใช้บริการทางเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสหราชอาณาจักร

5.5 การออกแบบสอบถาม

บทความวิจัยในส่วน 5.1 ใช้วิธีการศึกษาโดยอาศัยผลการสำรวจจากการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการทางการเงินทั้งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งฐานข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมีความสำคัญต่อการศึกษาอุปสงค์การบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยงานศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบแบบสอบถามที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาการความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยฉบับนี้ รวมถึงการศึกษาและวิเคราะห์ผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ทั้งนี้การสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของไทยควรประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเข้าถึงบริการทางการเงิน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ (รายได้จากการเกษตรและรายได้จากการประกอบธุรกิจ) ค่าใช้จ่าย อาชีพ พื้นที่อยู่อาศัย ซึ่งแบ่งเป็น 3 เขตพื้นที่ (เขตเมือง ชานเมือง/กึ่งเมือง และ ชนบท)

2. ความต้องการใช้บริการทางการเงินในแต่ละประเภทสถาบันการเงิน โดยแบ่งกลุ่มสถาบันการเงินในแบบสอบถามเป็น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (เช่น ธ.ก.ส. และธนาคารออมสิน) สหกรณ์/สหกรณ์เครดิตยูเนียนกลุ่มออมทรัพย์/ธนาคารชุมชน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ญาตินอกครัวเรือน และนายทุน/บุคคลอื่นนอกครัวเรือน (รวมแชร์) สวัสดิการบริษัท และโรงรับจำนำ

โดยจะสอบถามถึงประเภทของบริการเงินด้านธนาคารที่ใช้กับสถาบันการเงินข้างต้น 6 ประเภท ได้แก่ การฝากเงิน/ออมเงิน สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อการเกษตร สินเชื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อธุรกิจอื่น ซึ่งในส่วนของเงินฝากและสินเชื่อจะมีรายละเอียดของปริมาณการใช้บริการ อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลา หลักประกันที่ใช้ (ในกรณีกู้ยืม) นอกจากนี้ จะสอบถามถึงการใช้บริการทางการเงินด้านประกันภัย ประกอบด้วย ประกันภัยส่วนบุคคลและประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ รวมถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินในตลาดทุน

3. ความต้องการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยจะสอบถามถึงความรู้ทั่วไปของหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และพฤติกรรมการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในอดีต นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ตอบสอบถามไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะสอบถามเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ตัดสินใจไม่ใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวและสาเหตุที่ตัดสินใจใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินทั่วไป ความสนใจที่ใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวหากมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและหากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวตอบสนองความต้องการทางการเงิน และระบุประเภทของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่สนใจจะใช้บริการ

ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุผลที่ใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ประเภทผลิตภัณฑ์ที่เคยใช้บริการ สถาบันการเงินที่ใช้บริการ และประเภทบริการทางการเงินที่คิดว่ามีความหลากหลายไม่เพียงพอ

4. ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามรายประเภทผลิตภัณฑ์จะสอบถามความสนใจที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก สินเชื่อ ประกัน และตราสารหนี้ โดยอธิบายลักษณะของผลิตภัณฑ์โดยสังเขป

5.6 การสำรวจข้อมูล

เพื่อสำรวจความความต้องการการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม รวมทั้งความสอดคล้องของอุปทานการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการสำรวจข้อมูลดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

(1) ความต้องการและการเข้าถึงบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประชาชน

(2) ปัจจัยที่ประชาชนใช้ตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการเงินทั้งผลิตภัณฑ์การเงินทั่วไปและผลิตภัณฑ์การเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

(1) ประชาการที่นับถือศาสนาอิสลาม

(2) ประชาชนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามแต่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่อย่างมีนัยสำคัญ

กำหนดกลุ่มตัวอย่างขนาดประชากร 1,500 ตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างประชาการที่นับถือศาสนาอิสลามจำนวน 1,000 ตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามแต่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่อย่างมีนัยสำคัญจำนวน 500 ตัวอย่างโดยจะสุ่มกลุ่มตัวอย่างเฉพาะในจังหวัดที่มีประชาการที่นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ และนับเป็นร้อยละ 10 ของประชาชนตัวไปเป็นอย่างน้อย กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัยเพศอายุและรายได้ซึ่งในแต่ละกลุ่มตัวอย่างสำรวจโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กล่าวคือสำรวจเฉพาะจังหวัดที่มีประชากร

ที่นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ตามเกณฑ์ข้างต้น และจำนวนประชาการที่นับถือศาสนาอิสลามที่สำรวจในแต่ละจังหวัดกำหนดให้เป็นสัดส่วนเดียวกับสัดส่วนจำนวนประชาการที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนั้น ๆ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามจำนวนที่สำรวจจะมีสัดส่วนเดียวกับจำนวนประชากรที่ไม่ใช่มุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ เช่นกัน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะครอบคลุมชาวมุสลิมในทุกระดับ ได้แก่ นักลงทุนชนชั้นกลางชนชั้นล่าง

บทที่ 6
ผลการสำรวจข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ผลสำรวจความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วนคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ อาทิ ข้อมูลด้านครัวเรือน อายุ เพศ ระดับการศึกษา และ รายได้

2. ข้อมูลด้านความต้องการทางการเงินในภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามถึงการใช้บริการทางการเงินด้านต่าง ๆ ได้แก่ บริการเงินฝาก บริการสินเชื่อ บริการประกันภัย และบริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินในตลาดเงินและตลาดทุน

3. ความต้องการการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยสอบถามถึงความรู้ความสนใจในบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม อีกทั้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้สอบถามถึงความมั่นใจว่าบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์หรือไม่

4. ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่ไม่เคยใช้บริการดังกล่าว ผู้วิจัยได้สอบถามถึงสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวไม่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึงบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่สนใจหากมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อศึกษาความต้องการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้

5. ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่เคยใช้บริการดังกล่าว ผู้วิจัยได้สอบถามถึงสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามถึงสาเหตุและสถาบันการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ใช้บริการทางการเงินดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ระบุบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ต้องการใช้แต่ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าไม่มีการให้บริการ

ผู้วิจัยพบว่าความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและผู้ที่ไม่เคยใช้บริการดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมีในนัยสำคัญ สำหรับผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีอุปสงค์ที่ไม่ได้ตอบสนอง (Unmet Demand) ในบริการประกันภัย โดยเฉพาะประกันภัยสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังความยังมีความต้องการใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแต่ไม่มีให้บริการประเภทอื่น ๆ เช่น สินเชื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการเกษตร และประกันชีวิตเป็นต้น สำหรับผู้ที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามนั้น หากได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแล้วมีความสนใจที่จะใช้บริการสินเชื่อและเงินฝากเป็นหลัก โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเงินฝากออมทรัพย์ ความสนใจบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ในระดับต่ำ

6.1.1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลด้านครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม(สถานที่ เขตที่อยู่อาศัย และจำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน)

จากการสำรวจประชาชนเกี่ยวกับความต้องการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม การคัดเลือกจังหวัดต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับจำนวนชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัด โดยผลการสำรวจมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 1,807 คน ใน 28 จังหวัด ซึ่งเป็นจังหวัดในภาคกลาง 9 จังหวัด จำนวน 203 คน

ภาคตะวันออก 1 จังหวัด จำนวน 89 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด จำนวน 8 คน ภาคใต้ 13 จังหวัด จำนวน 1,505 คน และภาคเหนือ 1 จังหวัด จำนวน 2 คน ทั้งนี้ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคใต้ เนื่องจากเป็นภาคที่มีชาวมุสลิมจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสงขลา ซึ่งแต่ละจังหวัดมีผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่า 100 คน ขึ้นไป นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 81 อาศัยอยู่ในเขตนอกเทศบาลและชนบท ร้อยละ 16 อาศัยอยู่ในเขตเมือง และร้อยละ 3 อาศัยอยู่ในเขตชานเมือง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละจังหวัดสามารถสรุปได้ดังดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 29จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามรายจังหวัด

จังหวัดที่สำรวจ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
ภาคกลาง	**203**
กรุงเทพ	98
กำแพงเพชร	2
นครนายก	17
นนทบุรี	28
ปทุมธานี	27
พระนครศรีอยุธยา	21
เพชรบุรี	5
ราชบุรี	4
สมุทรปราการ	1
ภาคตะวันออก	**89**
ฉะเชิงเทรา	89
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	**8**
บุรีรัมย์	1
ร้อยเอ็ด	3
อำนาจเจริญ	1
หนองคาย	3
ภาคใต้	**1505**
กระบี่	27
นครศรีธรรมราช	21
นราธิวาส	481
ปัตตานี	430
พังงา	22
พัทลุง	51
ภูเก็ต	24
ยะลา	214
ระนอง	8

จังหวัดที่สำรวจ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
สงขลา	130
สตูล	42
สุราษฎานี	31
ตรัง	24
ภาคเหนือ	**2**
อุตรดิตถ์	2

แผนภูมิที่ 1 พื้นที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

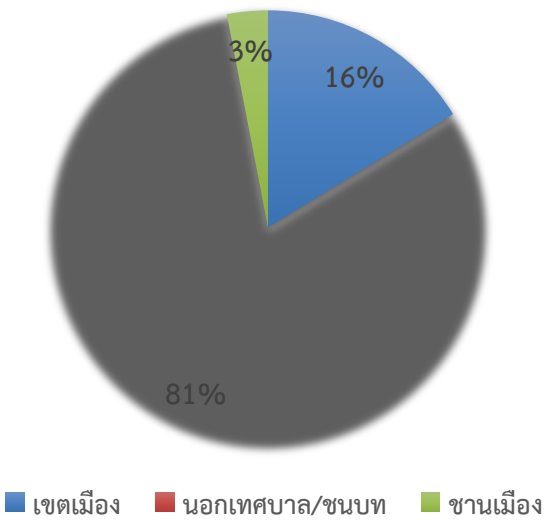

จากข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.6 คน และค่ามัธยฐานอยู่ที่ 4 คนโดยผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยเดี่ยวเป็นจำนวน 128 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.7 และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวน 10 คน ขึ้นไปจำนวน 30 คน หรือร้อยละ 1.7 จากการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจำนวนเด็กและผู้สูงอายุในครัวเรือนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เฉลี่ยอยู่ที่ 1.34 คน โดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่ไม่มีเด็กอยู่ต่ำกว่า 18 ปี มีจำนวน 646 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.7 สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.50 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 1,188 คน คิดเป็นร้อยละ 65.7

ตารางที่ 30 จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
1 คน	128
2 คน	182
3 คน	303
4 คน	334
5 คน	340

จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
6 คน	182
7 คน	144
8 คน	82
9 คน	49
10 คน	33
มากกว่า 10 คน	30

ตารางที่ 31 จำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
0 คน	646
1 คน	424
2 คน	381
3 คน	225
4 คน	79
5 คน	33
มากกว่า 6 คน	19

ตารางที่ 32 จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
0 คน	1188
1 คน	410
2 คน	179
3	12
4	7
5	4
มากกว่า 6	7

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม (อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ และศาสนา)

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 42.3 ปี

ตารางที่ 33 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
20 ปีและต่ำกว่า	38
21 – 25ปี	101
26 – 30ปี	238

อายุ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
31 – 35ปี	250
36 – 40ปี	258
41 – 45ปี	222
46 – 50ปี	249
51 – 55 ปี	170
56 – 60ปี	126
61 – 65ปี	67
66 – 70ปี	56
70 ปี ขึ้นไป	32

เพศและสถานภาพสมรสผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิงจำนวน 1,036 คน และชายจำนวน 771 คน ทั้งนี้ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว เป็นจำนวน 1,273 คน คิดเป็นร้อยละ 70.4 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นโสดจำนวน 428 คน (ร้อยละ 23.7) หม้าย 84 คน (ร้อยละ 4.6) และ หย่า 22 คน (ร้อยละ 1.2)

แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ

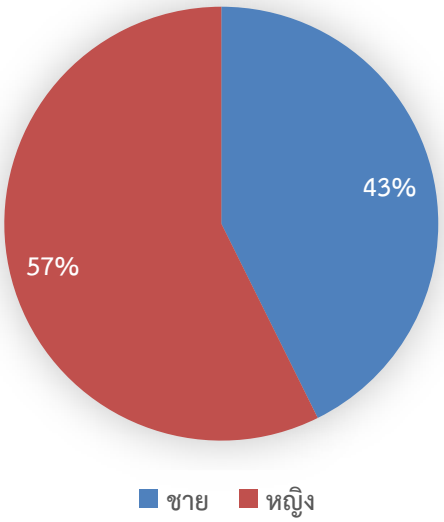

ตารางที่ 34 สถานภาพสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานะสมรส	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	สัดส่วน
โสด	428	23.7%
แต่งงาน	1273	70.4%
หม้าย	84	4.6%
หย่า	22	1.2%

<u>การศึกษาและรายได้</u> ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งคิดเป็นจำนวน 459 คน หรือร้อยละ 25.4 และจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับปริญญาตรีมีจำนวนเป็นอันดับที่ 2 และ 3 โดยมีจำนวน 407 (ร้อยละ 22.5) และ 376 (ร้อยละ 20.8) ตามลำดับ ในด้านรายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ซึ่งคิดเป็นจำนวน 701 คน (ร้อยละ 38.8) และมีผู้ที่ไม่มีรายได้จำนวน 43 คน (ร้อยละ 2.4)

ตารางที่ 35 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	สัดส่วน
ต่ำกว่าประธมศึกษา	125	6.9%
ประถมศึกษาปีที่	407	22.5%
มัธยมศึกษาตอนต้น	272	15.1%
มัธยมศึกษาตอนปลาย	459	25.4%
ปวศ.	122	6.8%
ปริญญาตรี	376	20.8%
สูงกว่าปริญญาตรี	46	2.5%

ตารางที่ 36 ระดับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับรายได้	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	สัดส่วน
ไม่มีรายได้	43	2.4%
ไม่เกิน 5,000 บาท	256	14.2%
5,001 – 10,000 บาท	701	38.8%
10,001 – 15,000 บาท	388	21.5%
15,001 – 20,000 บาท	252	13.9%
20,001 – 25,000 บาท	67	3.7%
25,001 บาท ขึ้นไป	100	5.5%

<u>ศาสนา</u>ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งอาจมีความสนใจในบริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมากกว่าผู้นับถือศาสนาอื่น โดยมีจำนวน 1,276 คน หรือร้อยละ 70.6 นอกจากนี้ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธอยู่ที่ 527 คน หรือร้อยละ 29.2 และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาคริสต์จำนวน 4 คน หรือร้อยละ 0.2 ทั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการประเมินการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กับความต้องการการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพิจารณาว่าการสอบถามถึงพฤติกรรมการละหมาดจะสามารถสะท้อนถึงตัวแปรข้างต้น โดยที่ไม่ต้องถามผู้ตอบแบบสอบถามโดยตรงถึงการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามซึ่งอาจมีความละเอียดอ่อน อีกทั้งอาจไม่ได้คำตอบที่แท้จริง เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรดังกล่าวประกฏว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ละหมาดอย่างน้อยทุกวัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบที่นับถือศาสนาอิสลามที่ละหมาดทุกวันครบ 5 เวลา จำนวน 1,035 คน

คิดเป็นร้อยละ 81.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับศาสนาและพฤติกรรมการละหมาดสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 ศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

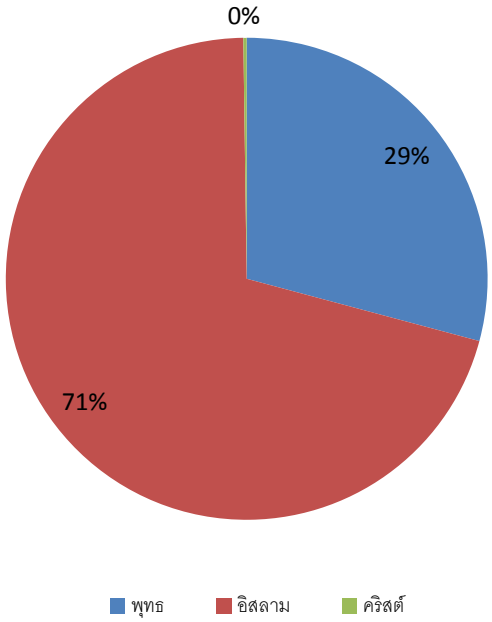

แผนภูมิที่ 4 สัดส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามแยกตามการละหมาด

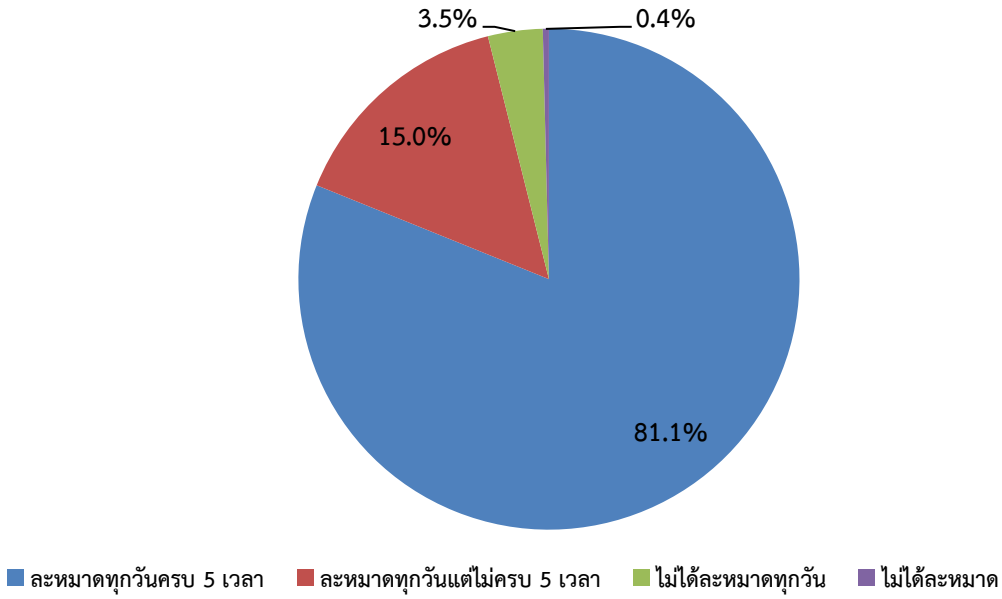

6.1.2 ข้อมูลด้านการใช้บริการทางการเงิน (สินเชื่อ เงินฝาก ประกันภัย และผลิตภัณฑ์ทางการเงินในตลาดเงินตลาดทุน)

<u>การใช้บริการสินเชื่อ</u>

ภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการใช้บริการสินเชื่อการเกษตร คิดเป็นจำนวน 618 คน หรือร้อยละ 34.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อมูลสินเชื่อที่ใช้อยู่จริงในขณะนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลอยู่ คิดเป็นจำนวน 1,121 คน หรือร้อยละ ร้อยละ 62 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งเมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามศาสนา ยังคงพบผลการศึกษาข้างต้นเหมือนเดิม

ความต้องการใช้บริการสินเชื่อ สินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการใช้บริการมากที่สุดสามลำดับแรกได้แก่ 1. สินเชื่อการเกษตร 2. สินเชื่อส่วนบุคคล และ 3. สินเชื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งลำดับความต้องการใช้บริการสินเชื่อนั้นไม่ขึ้นอยู่กับศาสนาของผู้กรอกแบบสอบถาม และสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการบริการสินเชื่อแยกตามศาสนามีความใกล้เคียงกันในประเภทสินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อเพื่อการเกษตร สินเชื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่ออื่น ๆ อย่างไรก็ดี ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อ SMEs ในสัดส่วน (ร้อยละ 10.5) ที่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 6.6) ในทางกลับกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามมีความต้องการสินเชื่อธุรกิจคิดเป็นสัดส่วน (ร้อยละ 6.7) น้อยกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 12.1)

สินเชื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการมากที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ 1. สินเชื่อส่วนบุคคล 2. สินเชื่อเพื่อการเกษตร และ 3. สินเชื่ออื่น ๆ ซึ่งลำดับความต้องการใช้บริการสินเชื่อนั้นไม่ขึ้นอยู่กับศาสนาของผู้กรอกแบบสอบถาม และสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการบริการสินเชื่อแยกตามศาสนามีความใกล้เคียงกันในทุกประเภทสินเชื่อยกเว้นสินเชื่อ 2 ประเภท ได้แก่ สินเชื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่ออื่น ๆ สำหรับสินเชื่อที่อยู่อาศัย สัดสวนของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามที่ใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยอยู่ที่ ร้อยละ 2.8 ซึ่งต่ำกว่าสัดส่วนเดียวกันของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ ที่อยู่ที่ร้อยละ 6.5 ในขณะที่สัดสวนของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามที่ใช้บริการสินเชื่ออื่น ๆ อยู่ที่ร้อยละ 10.7 โดยสูงกว่าสัดส่วนเดียวกันของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 5.3

ตารางที่ 37 สรุปความต้องการใช้บริการสินเชื่อ

	สินเชื่อส่วนบุคคล	สินเชื่อการเกษตร	สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อ SME	สินเชื่อที่อาศัย	สินเชื่ออื่น ๆ
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (รวม)	423	618	150	169	229	103
พุทธ	91	202	64	35	77	39
อิสลาม	331	414	86	134	152	64
คริสต์	1	2	0	0	0	0

ตารางที่ 38 สรุปการใช้บริการสินเชื่อในปัจจุบัน

	สินเชื่อส่วนบุคคล	สินเชื่อการเกษตร	สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อ SME	สินเชื่อที่อาศัย	สินเชื่ออื่น ๆ
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (รวม)	1,121	196	48	9	70	164
พุทธ	325	54	12	2	34	28
อิสลาม	796	142	36	7	36	136
คริสต์	0	0	0	0	0	0

<u>แหล่ง/สถาบันการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการสินเชื่อ</u>

สินเชื่อส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (1,062 คน หรือร้อยละ 58.8) ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลจากกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นอกจากนี้ สถาบันการเงินเฉพาะกิจก็เป็นแหล่งสินเชื่อส่วนบุคคลให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งร้อยละ 36.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการสินเชื่อจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

สินเชื่อการเกษตร ผู้ตอบแบบสอบถามนิยมใช้สินเชื่อการเกษตรจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจมากที่สุด นับเป็นร้อยละ 12.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งผู้บริการส่วนใหญ่เป็นนับถือศาสนา

ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลจากธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยนับถือศาสนาอิสลาม แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ศาสนาอิสลามนั้นใช้บริการสินเชื่อจากแหล่ง/สถาบันการเงินอื่นเป็นหลักในการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล

ตารางที่ 39 สถาบันการเงินและแหล่งบริการทางการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการแยกตามประเภทสินเชื่อ

	สินเชื่อส่วนบุคคล	สินเชื่อการเกษตร	สินเชื่อธุรกิจ	สินเชื่อ SME	สินเชื่อที่อาศัย	สินเชื่ออื่น ๆ
ธนาคารพาณิชย์	130	41	16	3	32	21
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	657	225	42	4	60	35
ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	176	41	45	1	15	14
สหกรณ์/เครดิตยูเนี่ยน	161	24	6	2	3	4
สหกรณ์ตามหลักอิสลาม	78	24	9	0	6	9
ญาตินอกครัวเรือน	39	10	3	2	1	80
นายทุน/บุคคลอื่น	14	7	4	1	1	8
กลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	1,062	158	36	2	22	65
อื่น ๆ	17	5	1	0	2	52

วงเงินสินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอยู่ในปัจจุบันจากผลสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้สินเชื่อวงเงินต่ำกว่า 50,000 บาท ผู้ตอบแบบสอบที่ใช้วงเงินสินเชื่อระหว่าง 10,001 ถึง 50,000 บาท มีจำนวน 781 คน นับเป็นร้อยละ 48 ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้วงเงิน สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้วงเงินสินเชื่อมากกว่า 200,000 บาท ขึ้นไป ส่วนใหญ่ใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัย

ทั้งนี้ ศาสนาไม่มีผลกระทบต่อวงเงินการใช้สินเชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามมีสัดส่วนใช้วงเงินสินเชื่อใกล้เคียงกัน

แผนภูมิที่ 5 วงเงินของสินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้อยู่ในปัจจุบัน

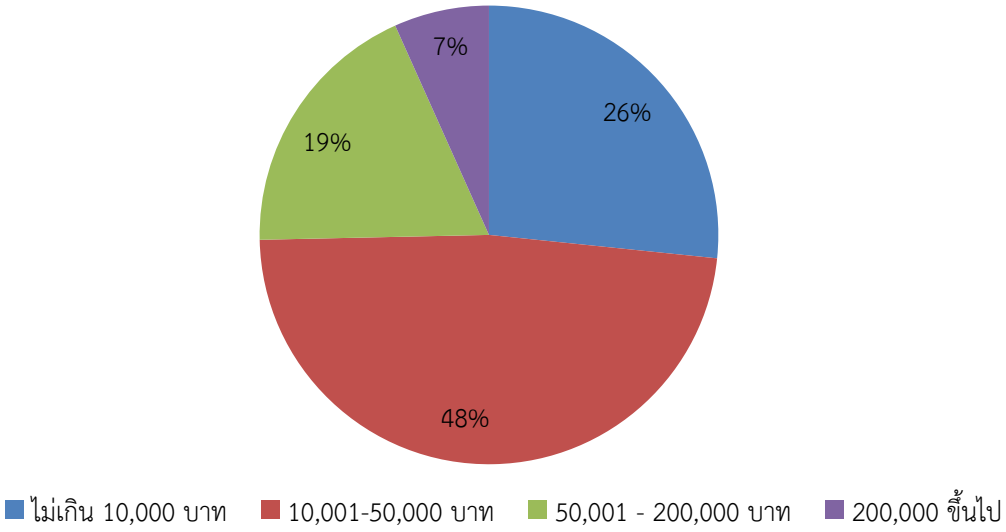

อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเฉลี่ยต่อปี ผู้วิจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลอัตราเฉลี่ยของดอกเบี้ยสินเชื่อทุกประเภท ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 40 อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเฉลี่ยต่อปี

อัตราดอกเบี้ย	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
0-0.99%	413
1.00-1.99%	397
2.00-2.99%	127
3.00–5.00 %	73
6.00 – 10.00 %	559
11.00 – 20.00 %	31
20.00 -30.00 %	7
30.00% ขึ้นไป	0

<u>การใช้บริการเงินฝาก</u>

ยอดเงินฝากในปัจจุบันผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเงินฝากในปัจจุบันน้อยกว่า 50,000บาท โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเงินฝากไม่เกิน 10,000 บาท มีจำนวน 857 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47.4 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเงินฝากระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท มีจำนวน 736 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.7 สำหรับผู้ที่มีเงินฝากเกิน 200,001 บาท ขึ้นไป มีจำนวน 56 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.1 ทั้งนี้ หากพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามตามศาสนา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนา

อิสลามส่วนใหญ่มีเงินฝากน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลาม

ตารางที่ 41 ยอดเงินฝากในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
ไม่เกิน 10,000 บาท	204	651	2	857
10,001 – 50,000 บาท	210	525	1	736
50,001 – 200,000 บาท	72	85	1	158
200,001 บาท ขึ้นไป	41	15	0	56

สถาบันการเงินที่ฝากเงิน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.0) ฝากเงินกับสถาบันการเงินในระบบการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามฝากเงินกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นสัดส่วนที่สูง อยู่ที่ร้อยละ 40.4 หรือ 730 คน ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามฝากเงินกับธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยในสัดส่วนที่สูงกว่า (ร้อยละ 14.9) ผู้ตอบแบบสอบถามอื่น อย่างไรก็ดี ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ตารางที่ 42 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ฝากเงินที่สถาบันการเงินแต่ละประเภท

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
ธนาคารพาณิชย์	153	216	2	371
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	199	529	2	730
ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	10	190	0	200
สหกรณ์	28	40	0	68
สหกรณ์ตามหลักศาสนาอิสลาม	4	64	0	68
กลุ่มออมทรัพย์	129	195	0	324
อื่น ๆ	2	0	0	2
ไม่ได้ฝากเงิน	17	17	0	34

<u>การใช้บริการประกันภัย</u>

ผู้วิจัยถามผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้บริการประกันภัยส่วนบุคคลและการประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สิน

การประกันภัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบภามส่วนใหญ่ใช้บริการประกันภัยโดยเฉพาะประกันชีวิต ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการประกันภัยทั่วไปสำหรับบริการประกันชีวิต จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการประกันชีวิตตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ที่ร้อยละ 8.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการประกันชีวิตทั้งหมด หากพิจารณาเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามสัดส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 อย่างไรก็ดี สัดส่วนดังกล่าวอยู่ในระดับที่สูงขึ้นสำหรับบริการประกันภัยอุบัติเหตุและบริการประกันภัยสุขภาพ สัดส่วนดังกล่าวอยู่ที่ร้อยละ 12.8 และร้อยละ17.7ตามลำดับอย่างไรก็ดี สัดส่วนที่สูงขึ้นเป็นผลมาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่นับศาสนา

พุทธใช้บริการประกันภัยอุบัติเหตุและประกันภัยสุขภาพในสัดส่วนที่ลดลง นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามใช้บริการประกันภัยส่วนบุคคลในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ

ตารางที่ 43 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ประกันภัยส่วนบุคคล

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
ประกันชีวิตทั่วไป	357	691	3	1,051
ประกันภัยอุบัติเหตุ	83	276	0	359
ประกันภัยสุขภาพ	39	104	1	144
ประกันชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม	11	83	0	94
ประกันภัยอุบัติเหตุตามหลักศาสนาอิสลาม	0	53	0	53
ประกันภัยสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม	0	31	0	31
ไม่ได้ใช้	37	38	0	75

การประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการประกันภัยรถยนต์ เช่นเดียวกับการประกันภัยส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหลักศาสนาอิสลามในสัดส่วนที่ต่ำ รวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลาม

ตารางที่ 44 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สิน

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน	82	69	1	152
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	110	337	1	448
ประกันภัยรถยนต์	240	629	2	871
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สินตามหลักศาสนาอิสลาม	8	67	0	75
ประกันภัยเบ็ดเตล็ดตามหลักศาสนาอิสลาม	0	29	0	29
ประกันภัยรถยนต์ตามศาสนาอิสลาม	5	70	0	75
ไม่ได้ใช้	82	75	0	157

<u>การใช้บริการตลาดเงินตลาดทุน</u>

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้บริการตลาดเงินและตลาดทุน ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ผลิตภัณฑ์การเงินในตลาดเงินและตลาดทุนมีจำนวน 582 คน หรือคิดเป็นร้อย 32.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินในตลาดเงินตลาดทุนร้อยละ 60.3 ถือพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม (290 คน) ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามที่ลงทุนในพันธบัตรตามหลักศาสนาอิสลามหรือตราสารศุกูกกว่าแปดเท่าตัว ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่ กองทุนรวม ซึ่งร้อยละ 6.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามลงทุนในกองทุนรวม นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามใช้บริการตลาดเงินตลาดทุนในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ คือร้อยละ 36.3 ต่อร้อยละ 22

ตารางที่ 45 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ผลิตภัณฑ์การเงินในตลาดเงินและตลาดทุน

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
พันธบัตรรัฐบาล	60	290	1	351
หุ้นกู้เอกชน	4	7	0	11
ตราสารศุกุก	6	34	0	40
หุ้น	13	48	0	61
กองทุนรวม	33	83	1	117
อื่นๆ	0	1	1	2
ไม่ได้ใช้	411	813	1	1225

6.1.3 ความต้องการการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 77รู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธอยู่ที่ร้อยละ 83 ต่อร้อยละ 60 ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธแต่รู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา ยะลา และปัตตานีอย่างไรก็ดี เพียงร้อยละ 38 ของผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามใช้บริการทางการเงินในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ โดยร้อยละ 47 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามซึ่งสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ โดยผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคใต้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามถึงความเชื่อมันว่าบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์หรือไม่ และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มันใจว่าบริการทางการเงินดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์ (ร้อยละ 76.3) อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เชื่อมั่นว่าบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม พบว่าร้อยละ56.4 (242 คน) ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวนับถือศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่มิได้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอีกด้วย

แผนภูมิที่ 6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่รู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

แผนภูมิที่ 7 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

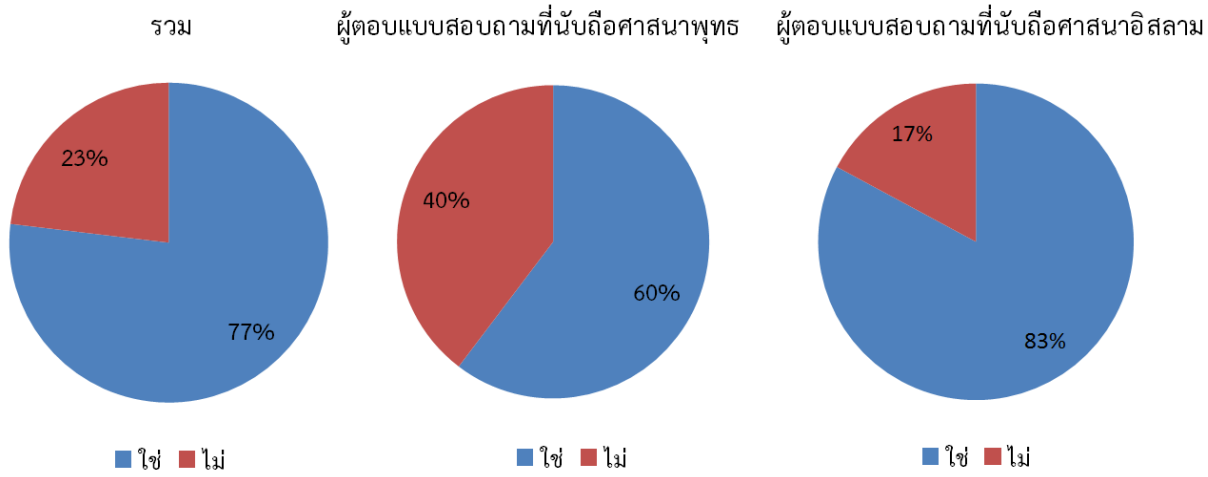

ตารางที่ 46 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มั่นใจว่าบริการทางการเงินจามหลักศาสนาอิสลามดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
มั่นใจ	342	1,034	2	1,378
ไม่มั่นใจ	185	242	2	429

<u>บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้</u>

บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้บริการมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ 1. เงินฝากออมทรัพย์ 2. เงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม และ 3. สินเชื่อส่วนบุคคลและผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่หลากหลายและคิดเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอิสลามใช้บริการสินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลามส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างและใช้บริการจากธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ นอกจากนี้ บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้คือบริการเงินฝาก โดยเฉพาะเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม และบริการสินเชื่อ โดยเฉพาะสินเชื่อส่วนบุคคล ในส่วนบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการประเภทดังกล่าว หากพิจารณาเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการประกันภัยตามกลัดศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ใช้บริการประกันชีวิต

ตารางที่ 47 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแยกตามประเภท

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
เงินฝากออมทรัพย์	58	558	1	617
เงินฝากประจำ	28	208	0	236
เงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม	52	358	0	410

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
สินเชื่อส่วนบุคคล	40	360	0	400
สินเชื่อเพื่อการเกษตร	23	96	0	119
สินเชื่อธุรกิจ	6	100	0	106
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	24	48	0	72
สินเชื่ออื่น ๆ	5	48	0	53
ประกันชีวิต	6	57	1	63
ประกันสุขภาพ	0	11	0	11
ประกันอุบัติเหตุ	3	13	0	16
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน	14	2	0	16
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	3	0	0	3
ประกันภัยรถยนต์	1	7	0	8
ตราสารหนี้	1	0	0	1
ตราสารทุน	0	4	0	4
อื่น ๆ	17	7	0	23

6.1.4 ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม เกี่ยวกับสาเหตุที่เลือกใช้และไม่ใช่บริการทางการเงิน รวมทั้งความสนใจที่จะใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามหลังที่ได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักอิสลามและบริการทางการเงินที่สนใจ

ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามถึงสาเหตุที่ตัดสินใจใช้บริการทางการเงิน และพบว่าร้อยละ 46.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวให้ความสำคัญแก่ความสะดวกในการใช้บริการ ร้อยละ 22.6 ให้ความสำคัญแก่ความมั่นใจในบริการและผู้ให้บริการ และร้อยละ18.3 ตัดสินใจใช้บริการทางการเงินเพราะตรงกับความต้องการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าศาสนาไม่มีผลกระทบต่อสาเหตุที่ผู้บริการกลุ่มดังกล่าวตัดสินใจใช้บริการทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้วิจัยได้สอยถามผู้ตอบแบบสอบถามกลามดังกล่าวเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และพบว่าสาเหตุหลักที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวไม่เลือกใช้บริการทางศาสนาอิสลามคือการที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่รู้บริการทางการเงินแบบดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 37.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าว ความไม่สะดวกก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่ง (ร้อยละ 28.9)ที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวตัดสินใจไม่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

แผนภูมิที่ 8 สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามตัดสินใจใช้บริการทางการเงิน

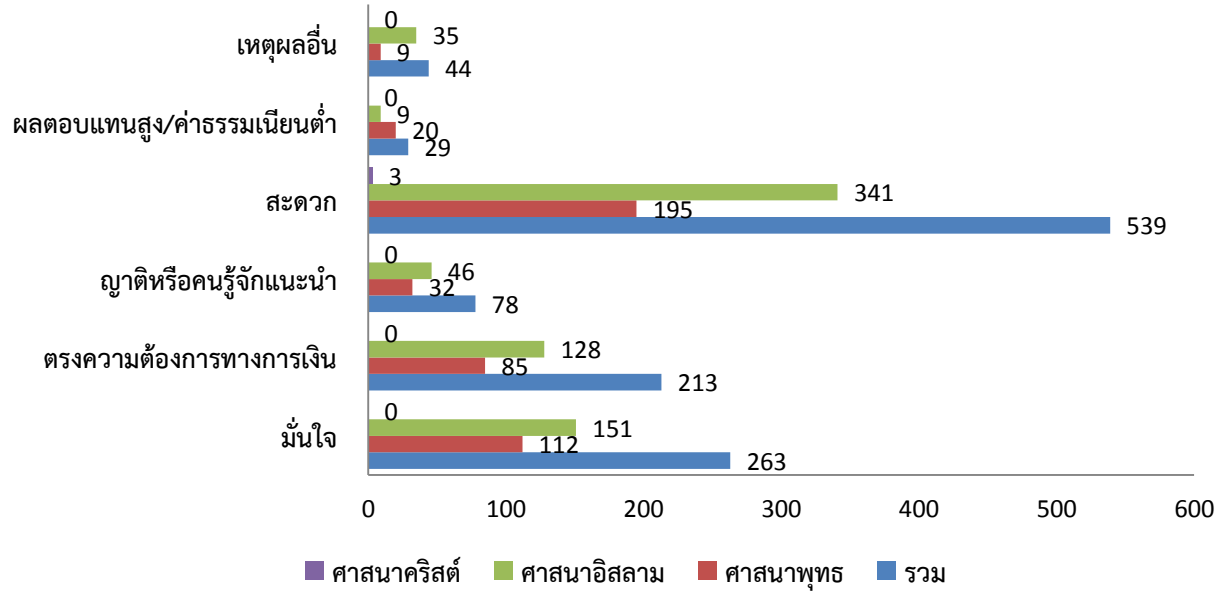

แผนภูมิที่ 9 สาเหตุที่ไม่เคยใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลาม

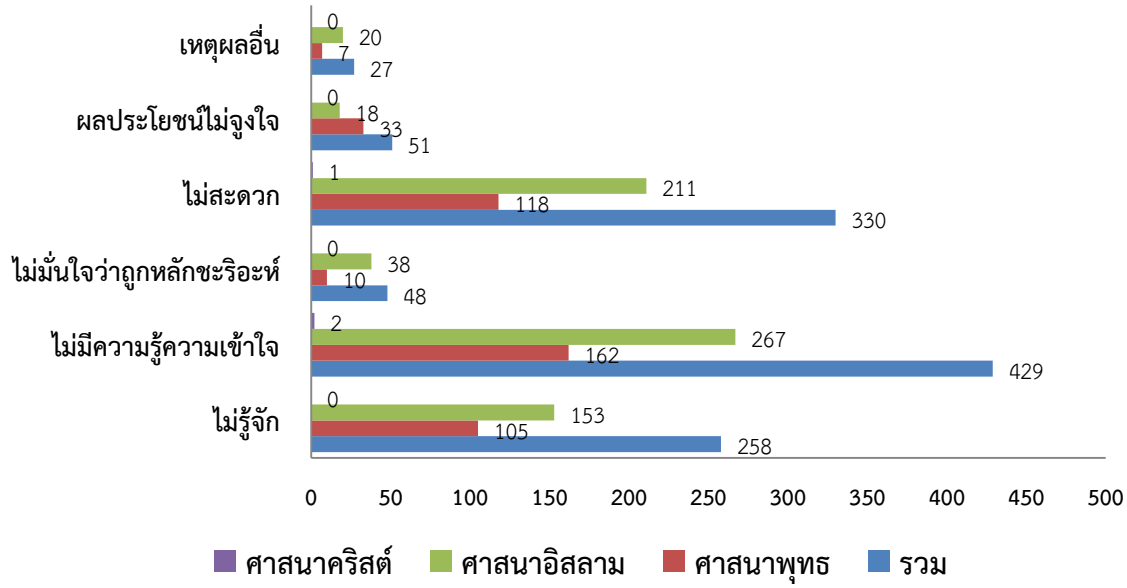

เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มเติม หลังจากผู้วิจัยให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม พบว่าร้อยละ 75.3 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวสนใจบริการทางการเงินตามหลักอิสลามหลังจากได้ข้อมูลเพิ่มเติม และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีความสนใจคิดเป็นสัดส่วน (ร้อยละ 86.2) ที่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอื่น นอกจากนี้ หากพิจารณาเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่สนใจ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวนั้นตัดสินใจไม่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่รู้จัก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่สนใจบริการการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม หลักจากได้รับข้อมูลเพิ่มเติมถึงบริการทางการเงินที่สนใจจะใช้บริการ พบว่าร้อยละ 72.3 สนใจที่จะใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลาม ทั้งนี้ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามสนใจที่จะใช้บริการในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและไม่สนใจบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหลังจากได้ข้อมูลเพิ่มเติมนั้นไม่มั่นว่าบริการทางการเงินตามหลักอิสลามดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์

ผู้ตอบแบบสอบถามที่สนใจจะใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามสนใจบริการทางการเงินหลายประเภท แต่บริการที่ได้รับความสนใจมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ 1. สินเชื่อเพื่อการเกษตร 2. เงินฝากออมทรัพย์ และ 3. สินเชื่อธุรกิจ ในขณะที่บริการประกันภัยไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามที่สนใจเพียง 15 คน เท่านั้น

ตารางที่ 48 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแต่สนใจหลักจากได้ข้อมูลเพิ่มเติม

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
สนใจ	251	583	3	843
ไม่สนใจ	190	93	0	277

ตารางที่ 49 บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสนใจ

ประเภทการบริการทางการเงิน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
เงินฝากออมทรัพย์	202
เงินฝากประจำ	14
เงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม	55
สินเชื่อส่วนบุคคล	97
สินเชื่อเพื่อการเกษตร	252
สินเชื่อธุรกิจ	121
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	64
สินเชื่ออื่น ๆ	17
ประกันชีวิต	7
ประกันสุขภาพ	4
ประกันอุบัติเหตุ	3
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน	1
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	0
ประกันภัยรถยนต์	0
ตราสารหนี้	3
ตราสารทุน	0
บริการอื่น ๆ	1

6.1.5 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามถึงสาเหตุที่ใช้บริการดังกล่าว บริการทางการเงินตามหลักอิสลามที่ต้องการใช้แต่ไม่มีให้บริการ และสถาบันการเงินที่ใช้บริการทางการเงินดังกล่าว

ร้อยละ 66.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพราะเหตุผลทางศาสนา และหากพิจารณาเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามกล่มดังกล่าวที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 73.9 เลือกใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพราะเหตุผลทางศาสนา อย่างไรก็ตาม มีผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวอีกจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 26.3) ที่เลือกใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเนื่องจากบริการประเภทดังกล่าวตอบสนองความต้องการทางการเงิน ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ในภาคใต้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม บริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามเป็นบริการทางการเงินที่มีอุปสงค์ที่ยังไม่ได้ตอบสนอง (Unmet Demand)ในจำนวนที่สูงกว่าบริการทางการเงินประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 21.8 ของผู้ตอบแบบสอบที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามต้องการใช้บริการประกันสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลามแต่ไม่สามารถใช้บริการได้ ในทำนองเดียวกัน ร้อยละ 7.3 6.1 และ 6.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวต้องการใช้บริการประกันชีวิต ประกันภัยอุบัติเหตุ และประกันอัคคีภัยและทรัพย์สินตามหลักศาสนาอิสลามตามลำดับ นอกจากนี้ บริการสินเชื่อมี Unmet Demand เช่นเดียวกันโดยเฉพาะ สินเชื่อธุรกิจ ซึ่งร้อยละ 11.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถหาบริการได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าความต้องการบริการทางเงินในตลาดเงินตลาดทุนอยู่ในระดับต่ำ โดยร้อยละ2.6 และร้อยละ 0.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวมีความต้องการใช้ตราสารหนี้และตราสารทุนตามหลักศาสนาอิสลามแต่ไม่มีให้บริการตามลำดับ

ร้อยละ 58.3ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจากธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยและร้อยละ 20.5 ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวที่นับถือศาสนาอิสลามใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจากกลุ่มออมทรัพย์และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในสัดส่วนที่ต่ำ (ร้อยละ 12.6)เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวโดยรวม (ร้อยละ 15.4)

ตารางที่ 50 สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์	รวม
ศาสนา	15	444	1	460
ตรงความต้องการทางการเงิน	59	122	0	181
ญาติหรือคนรู้จักแนะนำ	2	19	0	21
สะดวก	9	13	0	22
ผลตอบแทนสูง/ค่าธรรมเนียมต่ำ	2	2	0	2
เหตุผลอื่น	1	1	0	2

ตารางที่ 51 บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินต้องการใช้แต่ไม่มีให้บริการ

ประเภทการบริการทางการเงิน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
เงินฝากออมทรัพย์	9
เงินฝากประจำ	6
เงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม	11
สินเชื่อส่วนบุคคล	58
สินเชื่อเพื่อการเกษตร	54
สินเชื่อธุรกิจ	80
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	52
สินเชื่ออื่น ๆ	3
ประกันชีวิต	50
ประกันสุขภาพ	150
ประกันอุบัติเหตุ	42
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน	45
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	17
ประกันภัยรถยนต์	1
ตราสารหนี้	18
ตราสารทุน	5
บริการอื่น ๆ	1

แผนภูมิที่ 10 สถาบันการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการทางเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

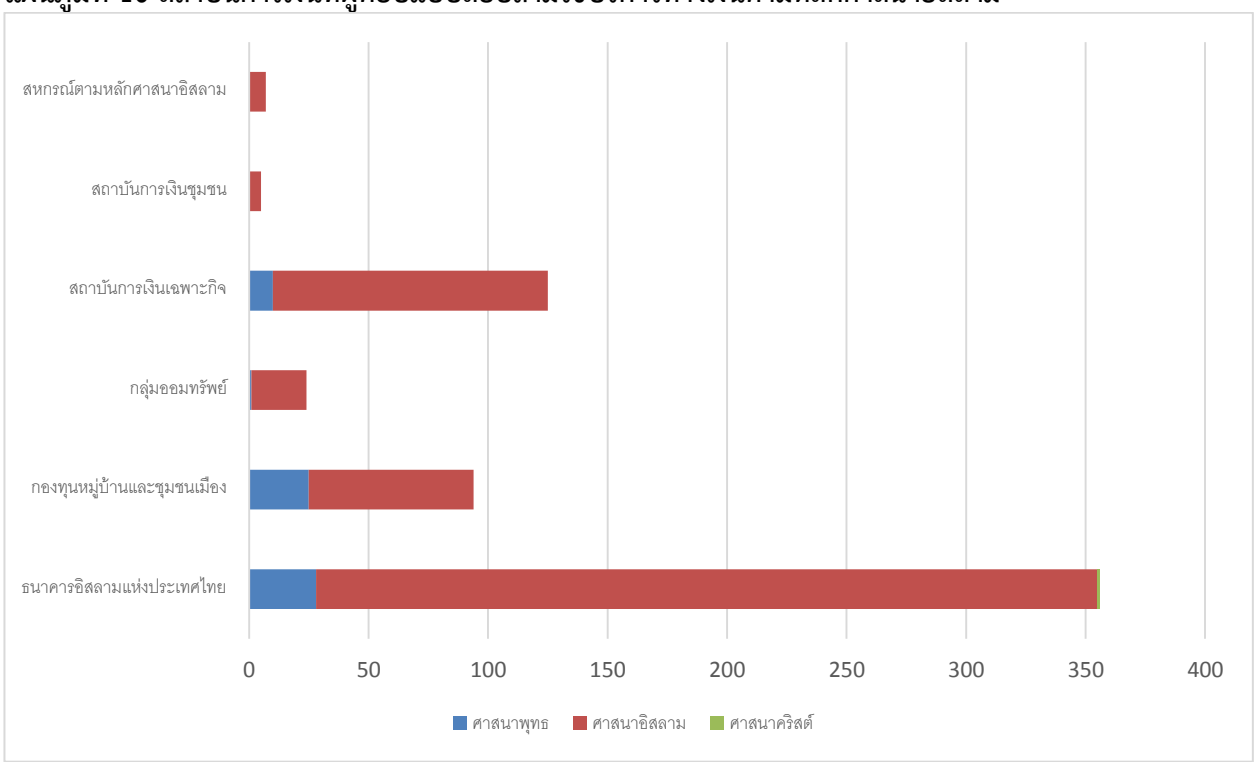

6.1.6 ความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแยกตามรายได้และสถาบันการเงินที่เคยใช้บริการ

เมื่อนำผลการตอบแบบสอบถามในส่วนความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแยกตามระดับรายได้ เพื่อวิเคราะห์ความต้องการบริการทางการเงินที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งอาจมีปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคาร (กลุ่ม Unbankable) และกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางขึ้นไปซึ่งสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคารได้ (กลุ่ม Bankable) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุดที่ร้อยละ 9.4 รองลงมาคือ บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่ร้อยละ 4.7 และบริการประกันอัคคีภัยและทรัพย์สินที่ร้อยละ 4.3 ตามลำดับ และผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุดเช่นกันที่ร้อยละ 8.3 รองลงมาคือบริการสินเชื่อส่วนบุคคลที่ร้อยละ 6.3 และบริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่ร้อยละ 4.3 ตามลำดับ และผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุดที่ร้อยละ 9.6 รองลงมาคือบริการสินเชื่อธุรกิจที่ร้อยละ 6.6 และบริการประกันชีวิตที่ร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในทุกกลุ่มรายได้มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุด แต่หากพิจารณาเฉพาะความต้องการสินเชื่อจะพบว่า ความต้องการใช้สินเชื่อสอดคล้องกับระดับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคาร (กลุ่ม Unbankable) มีความต้องการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตร ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล และผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อธุรกิจ

ตารางที่ 52 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ยังไม่ได้รับบริการแยกตามรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

หน่วย :ร้อยละ

ประเภทการบริการทางเงิน	ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท	ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท
เงินฝากออมทรัพย์	0.7%	0.4%	0.7%
เงินฝากประจำ	0.7%	0.1%	0.7%
เงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม	1.0%	0.4%	2.3%
สินเชื่อส่วนบุคคล	0.3%	6.3%	2.1%
สินเชื่อเพื่อการเกษตร	4.7%	3.0%	2.8%
สินเชื่อธุรกิจ	2.7%	3.9%	6.6%
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	1.7%	4.9%	2.5%
สินเชื่ออื่น ๆ	0.3%	0.3%	0.1%
ประกันชีวิต	2.3%	3.1%	3.1%
ประกันสุขภาพ	9.4%	8.3%	9.6%
ประกันอุบัติเหตุ	1.0%	3.1%	2.8%

ประเภทการบริการทางเงิน	ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท	ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน	4.3%	2.0%	2.7%
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	1.3%	0.9%	1.0%
ประกันภัยรถยนต์	0.3%	0.0%	0.0%
ตราสารหนี้	0.3%	1.1%	1.3%
ตราสารทุน	0.3%	0.4%	0.3%
อื่น ๆ	0.0%	0.0%	0.3%

นอกจากนี้เมื่อนำผลการตอบแบบสอบถามในส่วนความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแยกตามประเภทของสถาบันการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้บริการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการบริการทางการเงินที่อาจแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคาร (กลุ่ม Unbankable) และกลุ่มที่เข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคารได้ (กลุ่ม Bankable) พบว่า กลุ่มที่ใช้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์มีความต้องการใช้บริการสินเชื่อธุรกิจสูงที่สุดที่ร้อยละ 7.7 รองลงมาคือบริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและบริการประกันสุขภาพที่ร้อยละ 4.6 กลุ่มที่ใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุดที่ร้อยละ 13.2 รองลงมาคือ บริการสินเชื่อธุรกิจที่ร้อยละ 5.5 และสินเชื่อส่วนบุคคลที่ร้อยละ 5.2 ตามลำดับ กลุ่มที่ใช้บริการทางการเงินกับธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจแห่งหนึ่ง มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุดที่ร้อยละ 25.6 รองลงมาคือบริการสินเชื่อธุรกิจที่ร้อยละ 6.8 และบริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่ร้อยละ 6.3 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ที่ใช้บริการทางการเงินกับแหล่งเงินทุนอื่น เช่น สหกรณ์ ญาติ นอกครัวเรือน นายทุน บุคคลอื่นนอกครัวเรือน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุดที่ร้อยละ 9.9 รองลงมาคือบริการสินเชื่อธุรกิจที่ร้อยละ 5.7 และบริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่ร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงินทั้งในระบบธนาคารและแหล่งเงินอื่นมีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพแต่หากพิจารณาเฉพาะความต้องการสินเชื่อจะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มมีความต้องการใช้สินเชื่อธุรกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจจะมีความต้องการใช้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อส่วนบุคคลเพิ่มเติมด้วย ในขณะที่ผู้ที่ใช้บริการทางการเงินกับแหล่งเงินอื่นมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมด้วย

ตารางที่ 53 ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ยังไม่ได้รับบริการ แยกตามสถาบันการเงินที่ใช้บริการ

หน่วย :ร้อยละ

ประเภทการบริการทางเงิน	ธนาคารพาณิชย์	สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	แหล่งเงินทุนอื่น *
เงินฝากออมทรัพย์	0.8%	0.3%	1.1%	0.3%
เงินฝากประจำ	0.8%	0.2%	0.6%	0.3%
เงินฝากเพื่อเป็นหลักกู้ยืม	0.8%	0.5%	0.6%	0.5%
สินเชื่อส่วนบุคคล	1.5%	5.2%	0.6%	3.2%
สินเชื่อเพื่อการเกษตร	0.8%	3.0%	3.4%	4.3%
สินเชื่อธุรกิจ	7.7%	5.5%	6.8%	5.7%
สินเชื่อที่อยู่อาศัย	4.6%	4.1%	6.3%	3.8%
สินเชื่ออื่น ๆ	0.8%	0.2%	0.0%	0.2%
ประกันชีวิต	3.1%	2.6%	5.7%	3.1%
ประกันสุขภาพ	4.6%	13.2%	25.6%	9.9%
ประกันอุบัติเหตุ	1.5%	2.1%	4.0%	3.0%
ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน	0.8%	2.6%	4.0%	3.2%
ประกันภัยเบ็ดเตล็ด	1.5%	0.8%	2.8%	1.5%
ประกันภัยรถยนต์	0.0%	0.2%	0.6%	0.1%
ตราสารหนี้	0.8%	0.6%	1.7%	1.2%
ตราสารทุน	0.0%	0.6%	0.6%	0.2%
อื่น ๆ	0.8%	0.0%	0.0%	0.1%

* หมายเหตุ: แหล่งเงินทุนอื่นรวมถึงสหกรณ์ ญาตินอกครัวเรือน นายทุน/บุคคลอื่นนอกครัวเรือน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6.2 การวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ

1. แบบจำลอง Logit

ในส่วนนี้จะเป็นการพัฒนาแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม หรือ อุปสงค์บริการด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยใช้วิธีการประมาณค่าที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของตัวแปรตาม เนื่องจากแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น(Dummy Variable) ซึ่งมีค่าเพียง 0 และ 1 แบบจำลองที่ใช้จึงเป็นแบบจำลองที่เรียกกว่า Binarylogitหรือ Logit

แบบจำลอง Logit เป็นแบบจำลองที่มีการใช้ตัวแปรหุ่นเป็นตัวแปรตาม ที่มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่สนใจในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว โดยแบบจำลองประเภทนี้มีการแปลผลในรูปของความน่าจะเป็น (Probability) ซึ่งมีการกระจายข้อมูลแบบ Logistic หากค่าประมาณการของความน่าจะเป็นที่ได้จากแบบจำลองมีค่ามากกว่า 0.5 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม แต่ถ้าค่าความน่าจะเป็นที่ได้จากการประมาณค่าจากแบบจำลองต่ำกว่าหรือเท่ากับ

0.5 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่สนใจในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว การคำนวณหาค่าความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสามารถคำนวณได้จากสมการต่อไปนี้

$$P(y_i = 1) = \frac{1}{1 + \exp\left(-\left(\alpha_0 + \sum_{i=1}^{k} \alpha_i X_i\right)\right)}$$

โดยที่ตัวแปร X_iเป็นตัวแปรอิสระซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละแบบจำลอง สามารถเป็นได้ทั้งตัวแปรอิสระที่มีค่าต่อเนื่องและมีค่าไม่ต่อเนื่องงานวิจัยนี้จะใช้วิธีการประมาณค่าที่เรียกว่า Quadratic Hill ClimbingQuasi-Maximum Likelihood with Generalised Linear Modelling (GLM) Robusted Standard Errors and Covariance ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง Logit วิธีนี้จะให้ Standard Errors ของค่าสัมประสิทธิ์ที่ปราศจากปัญหาทางเศรษฐมิติที่เรียกว่า Heteroscedasticity

ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแล้วตัวแปรตาม สามารถอ่านได้จากค่านัยสำคัญทางสถิติ ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยกำหนดว่า หากมีความนัยสำคัญมากกว่า 0.90 แสดงว่าตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันทางสถิติแล้ว

ทั้งนี้ ผลที่ได้จากสมการแบบจำลอง Logit จะตีความได้ยาก เนื่องจากอยู่ในรูปแบบความน่าจะเป็น ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาใช้ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) เพื่อศึกษาผลกระทบที่มาจากตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ สามารถคำนวนได้ในสมการข้างล่างนี้ ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ผลกระทบได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ หากตัวแปรอิสระมีค่าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย แล้วตัวแปรตามจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่

$$\frac{\partial P(y_i = 1)}{\partial X_i} = \frac{\partial \left[\frac{1}{1+\exp\left(-\left(\alpha_0+\sum_{i=1}^{k} \alpha_i X_i\right)\right)}\right]}{\partial X_i}$$

2. รูปแบบของสมการที่ใช้ได้แบบจำลอง

เพื่อศึกษาอุปสงค์บริการด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม คณะผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ที่แสดงความสนใจในแต่ละผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลามดังสมการต่อไปนี้

$$\begin{aligned} y_i = \alpha_0 &+ \alpha_1 AGE_i + \alpha_2 MALE_i + \alpha_3 MARRIED_i + \alpha_4 EDUC_i + \alpha_5 FARM_i \\ &+ \alpha_6 PRIVATE_i + \alpha_7 PUBLIC_i + \alpha_8 INCOME_i + \alpha_9 RELIGION_i \\ &+ \alpha_{10} BELIEVE_i + \alpha_{11} KNOW_i + \alpha_{12} USED_i + \alpha_{13} TRUST_i \\ &+ \alpha_{14} KNOWOTHER_i + \varepsilon_i \end{aligned}$$

โดยตัวแปรตาม y_i แสดงถึงความต้องการผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ความต้องการผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม 2. ความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม 3. ความต้องการผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามและ 4. ความต้องการผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม

ในส่วนของตัวแปรอิสระX_i ประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. AGE_i แสดงถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. $MALE_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง

3. $MARRIED_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรส และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพโสด ม่าย หรือหย่าร้าง

4. $EDUC_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาสูงสุดสูงกว่าระดับประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่า

5. $FARM_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพเกษตกร และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพอื่น ๆ

6. $PRIVATE_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพในภาคเอกชน รวมถึงประกอบกิจการส่วนตัว/ค้าขาย และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพอื่น ๆ

7. $PUBLIC_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพในภาครัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพอื่น ๆ

8. $INCOME_i$ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้แบ่งรายได้ออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้ ตัวแปรจะมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีรายได้ มีค่าเท่ากับ 2,500 บาท เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท มีค่าเท่ากับ 7,500 บาท เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ระหว่าง 5,001 ถึง 10,000 บาท มีค่าเท่ากับ 12,500 บาท เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ระหว่าง 10,001 ถึง 15,000 บาท มีค่าเท่ากับ 17,500 บาท เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ระหว่าง 15,001 ถึง 20,000 บาท มีค่าเท่ากับ 22,500 บาท เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ระหว่าง 20,001 ถึง 25,000 บาท และมีค่าเท่ากับ25,000 บาท เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้มากกว่า 25,001 บาท

9. $RELIGION_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาอิลาม และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาอื่น ๆ

10. $BELIEVE_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาอิลามและทำการละหมาดทุกวันครบ 5 ครั้ง และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามนับถือศาสนาอิสลามแต่ไม่สามารถทำการละหมาดทุกวันครบ 5 ครั้งได้

11. $KNOW_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

12. $USED_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

13. $TRUST_i$เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นว่าสถาบันบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามดำเนินการถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์

และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่เชื่อมั่นว่าสถาบันบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามดำเนินการถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์

14. $KNOWOTHER_i$ เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยจะมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

จากการสำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามหลักศาสนาอิสลาม พบว่า ผู้สำรวจทั้งสิ้น 1,807 คน มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลาม ดังนี้

ประเภทผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลาม		จำนวนผู้สนใจ
เงินฝาก	เงินฝากบัญชีออมทรัพย์วะดีอะฮ์	787
	เงินฝากเดินสะพัดวะดีอะฮ์	660
	เงินฝากออมทรัพย์มุดอรอบะฮ์	657
	เงินฝาก อัล-ฮัจญ์	975
สินเชื่อ	สินเชื่อตามหลักมุดอรอบะฮ์	900
	สินเชื่อตามหลักมุชารอกะฮ์	761
	สินเชื่อตามหลักบัย อัลอีนะฮ์	772
	สินเชื่อเพื่อการบริโภคตามหลักอัลมูราบาฮะห์	1,043
	สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักอิสติสนา	1,047
	สินเชื่อเพื่อการซื้อพาหนะตามหลักอิญาเรอะห์	1,103
ประกันภัย	ตะกาฟุส่วนบุคคล	947
	ตะกาฟุทรัพย์สิน	928
ตลาดทุน	ตราสารศุกูกตามหลักศาสนาอิสลาม	823

จากตารางข้างบน จะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์สินเชื่อมากที่สุด ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการซื้อพาหนะตามหลักอิญาเรอะห์จำนวน 1,103 คน หรือร้อยละ 61.04 ของผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมาได้แก่ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักอิสติสนาจำนวน 1,047 คน หรือร้อยละ 57.94 ของผู้ตอบแบบสอบถาม และสินเชื่อเพื่อการบริโภคตามหลักอัลมูราบาฮะห์จำนวน 1,043 คน หรือร้อยละ 57.72 ของผู้ตอบแบบสอบถามอย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลามได้รับความสนใจจากผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด ยกเว้น เงินฝาก อัล-ฮัจญ์ซึ่งเป็นการออมเงินเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ที่มีคนสนใจค่อนข้างมาก โดยผลิตภัณฑ์เงินฝากออมทรัพย์มุดอรอบะฮ์มีผู้สนใจน้อยที่สุดจำนวน 657 คน นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์ด้านประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามก็ได้รับความสนใจจากผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตะกาฟุส่วนบุคคลมีผู้สนใจน้อยที่สุดจำนวน 947 คน หรือร้อยละ 52.41 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3. ผลการศึกษา

3.1 ความต้องการผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม

ในการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลามออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

(1) เงินฝากบัญชีออมทรัพย์วะดีอะฮ์ เป็นรูปแบบเงินฝากที่สถาบันการเงินอิสลามทำหน้าที่เป็นผู้รักษาทรัพย์ ไม่มีการกำหนดระยะเวลาฝาก อาจมีหรือไม่มีผลตอบแทนก็ได้ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
age	.0024896	.0009181	2.71	0.007	.0006901	.0042891
educ	.0824599	.0248935	3.31	0.001	.0336695	.1312503
income	5.74e-06	1.94e-06	2.96	0.003	1.94e-06	9.53e-06
religion	.366432	.0342133	10.71	0.000	.2993751	.4334889
believe	-.1131971	.0331446	-3.42	0.001	-.1781593	-.0482349
used	.0798817	.0240934	3.32	0.001	.0326595	.127104
trust	.1360766	.0277377	4.91	0.000	.0817117	.1904415

คณะผู้วิจัย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ ได้แก่ อายุ การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา รายได้ ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.25 ขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0006 และหากบุคคลมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.25 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.64 อย่างไรก็ตาม หากบุคคลมีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 11.32 นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.99 และ 13.61 ตามลำดับ

(2) เงินฝากเดินสะพัดวะดีอะฮ์ เป็นรูปแบบเงินฝากที่สถาบันการเงินอิสลามทำหน้าที่เป็นผู้รักษาทรัพย์ ไม่มีการกำหนดระยะเวลาฝาก และไม่มีผลตอบแทน ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
male	.0438123	.0222305	1.97	0.049	.0002413	.0873834
married	.0406412	.0246756	1.65	0.100	-.0077221	.0890045
educ	.0867322	.022069	3.93	0.000	.0434777	.1299866
religion	.2700788	.0350545	7.70	0.000	.2013733	.3387844
believe	-.079339	.0316045	-2.51	0.012	-.1412828	-.0173952
used	.0495161	.0241626	2.05	0.040	.0021583	.0968738
trust	.1044655	.0283721	3.68	0.000	.0488572	.1600737

คณะผู้วิจัย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวเป็นเพศชาย มีสถานะสมรส

และมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.38 4.06 และ 8.67 ตามลำดับ ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.01 อย่างไรก็ตาม หากบุคคลมีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้มีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 6.60 นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.96 และ 10.45 ตามลำดับ

(3) เงินฝากออมทรัพย์มุดอรอบะฮ์ เป็นรูปแบบเงินฝากที่สถาบันการเงินอิสลามจะเป็นตัวกลางในการนำเงินจากผู้ฝากเงินไปลงทุน มีการกำหนดระยะเวลาฝากชัดเจน โดยผลกำไรจะถูกแบ่งระหว่างผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินอิสลามตามอัตราส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า แต่ไม่มีการประกันเงินต้นและผลตอบแทนทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method					
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
age	.0015148	.000937	1.62	0.106	-.0003218	.0033513
educ	.0868291	.0247882	3.50	0.000	.038245	.1354131
farm	.0582676	.0259912	2.24	0.025	.0073257	.1092095
income	4.99e-06	1.93e-06	2.58	0.010	1.20e-06	8.77e-06
religion	.2978544	.0344248	8.65	0.000	.2303831	.3653256
believe	-.0942732	.0317962	-2.96	0.003	-.1565926	-.0319539
trust	.1279925	.0270466	4.73	0.000	.0749822	.1810029

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ อายุ การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตกร รายได้ ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 ขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0005 นอกจากนี้ หากบุคคลมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาและมีอาชีพเกษตกร จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.68 และ 5.83 ตามลำดับทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.79 และ 12.80 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากบุคคลมีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 9.43

(4) เงินฝาก อัล-ฮัจญ์ ซึ่งเป็นการออมเงินเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ โดยสถาบันการเงินอิสลามนำเงินจากผู้ฝากเงินไปลงทุนตามหลักมุดรอบะฮ์ มีการกำหนดระยะเวลาการฝากและต้องมีการลงทะเบียนเพื่อเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ด้วย ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
married	.0575233	.019296	2.98	0.003	.0197039	.0953427
educ	-.0445301	.0192261	-2.32	0.021	-.0822125	-.0068477
farm	.0535988	.0219143	2.45	0.014	.0106476	.0965501
religion	.5361076	.0287153	18.67	0.000	.4798266	.5923886
believe	.0427842	.02315	1.85	0.065	-.0025888	.0881573
know	.0476484	.0235187	2.03	0.043	.0015526	.0937443
trust	.0857286	.0222721	3.85	0.000	.042076	.1293812

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตกร ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม การรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีสถานภาพสมรส และประกอบอาชีพเกษตรกร จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.75 และ 5.36 ตามลำดับ ขณะที่หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 4.45 ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ยิ่งบุคคลมีการศึกษาสูงขึ้น จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม รู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.784.76 และ 8.57 ตามลำดับ นอกเหนือจากนี้ หากบุคคลมีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.28 แสดงให้เห็นว่า เงินฝาก อัล-ฮัจญ์ ที่ใช้เป็นเงินออมเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ จะได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากบุคคลที่มีปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม

จากผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางศาสนา เช่น การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม รวมทั้งความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลอย่างมากต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินฝากอัล-ฮัจญ์ จะได้รับความสนใจพิเศษจากคนที่ปฏิบัติตามศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสำหรับบุคคลเหล่านี้ จะไม่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์เงินฝากรูปแบบอื่น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น อายุ สถานภาพสมรส เพศ การศึกษา ก็มีความสัมพันธ์ในความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

3.2 ความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม

ในการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลามออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

(1) สินเชื่อตามหลักมุดอรอบะฮ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สถาบันการเงินอิสลามให้สินเชื่อเพื่อนำไปประกอบอาชีพซึ่งผลกำไรจะถูกแบ่งระหว่างผู้ขอสินเชื่อกับสถาบันการเงินอิสลามตามอัตราส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า และในกรณีขาดทุนสถาบันการเงินอิสลามจะรับผิดชอบ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
educ	.1647214	.022888	7.20	0.000	.1198619	.209581
private	-.0649166	.026531	-2.45	0.014	-.1169165	-.0129168
income	6.26e-06	1.99e-06	3.15	0.002	2.37e-06	.0000102
religion	.3017	.0353315	8.54	0.000	.2324514	.3709485
believe	-.0603863	.0344743	-1.75	0.080	-.1279547	.0071821
used	.0764523	.0246713	3.10	0.002	.0280975	.1248071
trust	.1328034	.0270296	4.91	0.000	.0798264	.1857803

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์สินเชื่อประเภทนี้ ได้แก่ การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชน รายได้ ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา และประกอบในภาคเอกชน จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.47 และลดลงร้อยละ 6.49 ตามลำดับ ขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0006 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม มีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 30.17 7.65 และ 13.28 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากบุคคลมีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 6.04

(2) สินเชื่อตามหลักมุชารอกะฮ์ เป็นผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่ผู้ขอสินเชื่อและสถาบันการเงินเปรียบเสมือนผู้ร่วมหุ้นทำธุรกิจร่วมกัน โดยสถาบันการเงินทำหน้าที่บริหารกิจการแบ่งปันกำไรตามสัดส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า และในกรณีขาดทุนทั้งสองฝ่ายต้องรับผิดชอบทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
educ	.1872317	.0219699	8.52	0.000	.1441715	.2302919
private	-.0627022	.0264535	-2.37	0.018	-.1145501	-.0108544
income	4.61e-06	1.97e-06	2.34	0.019	7.51e-07	8.46e-06
religion	.2112564	.0246697	8.56	0.000	.1629047	.2596082
trust	.1731255	.0265772	6.51	0.000	.1210352	.2252158

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชน รายได้ ศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพในภาคเอกชน จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.72 และลดลงร้อยละ 6.27 ตามลำดับ ขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0004 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.13 และ 17.31 ตามลำดับ

(3) สินเชื่อตามหลักบัย อัลอีนะฮ์ เป็นผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่มีลักษณะคล้ายสินเชื่อบัตรเครดิต โดยผู้ที่สนใจสามารถซื้อทรัพย์สินจากสถาบันการเงินอิสลามด้วยการผ่อนชำระและสถาบันการเงินอิสลามซื้อสินทรัพย์กลับด้วยเงินสดทันทีในราคาที่ต่ำกว่าทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method				
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf. Interval]
educ	.1378046	.0229362	6.01	0.000	.0928506 .1827586
private	-.049063	.026235	-1.87	0.061	-.1004826 .0023566
income	7.08e-06	1.95e-06	3.64	0.000	3.27e-06 .0000109
religion	.2446351	.0253527	9.65	0.000	.1949447 .2943255
used	.1160951	.023461	4.95	0.000	.0701124 .1620778
trust	.1286642	.0278161	4.63	0.000	.0741456 .1831828

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชน รายได้ ศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพในภาคเอกชน จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.78 และลดลงร้อยละ 4.91 ตามลำดับขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0006ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 30.10 นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.61 และ 12.87 ตามลำดับ

(4) สินเชื่อเพื่อการบริโภคตามหลักอัลมูราบาฮะห์ เป็นประเภทสินเชื่อที่สถาบันการเงินซื้อสินค้าแทนผู้ขอสินเชื่อ และผู้ขอสินเชื่อซื้อสินค้าต่อจากสถาบันการเงินอิสลามด้วยการผ่อนชำระ ซึ่งเป็นการซื้อสินค้าแบบผ่อนส่งและมีการบอกต้นทุนและกำไรที่ชัดเจนแก่ผู้ขอสินเชื่อ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method				
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf. Interval]
age	.0039002	.0009332	4.18	0.000	.0020711 .0057292
male	.0609446	.0222764	2.74	0.006	.0172836 .1046055
married	.0560731	.0244313	2.30	0.022	.0081886 .1039576
educ	-.0801542	.0247227	-3.24	0.001	-.1286098 -.0316986
private	-.0547442	.0259579	-2.11	0.035	-.1056208 -.0038676
income	-5.85e-06	1.90e-06	-3.08	0.002	-9.58e-06 -2.12e-06
religion	.1560162	.0245678	6.35	0.000	.1078642 .2041682
used	.149963	.023863	6.28	0.000	.1031924 .1967335
trust	.1736859	.0250383	6.94	0.000	.1246116 .2227601

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ อายุ เพศชาย สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชน รายได้ ศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีเพศชาย สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพในภาคเอกชน จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.09 5.61 และลดลงร้อยละ 5.47 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 8.02 นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.39 ขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 0.0006 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลามจะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.45 นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.00 และ 17.37 ตามลำดับ

(5) สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักอิสติสนา เป็นสินเชื่อที่สถาบันการเงินอิสลามว่าจ้างผู้รับเหมาเพื่อก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือต่อเติมทรัพย์สินที่ผู้ขอสินเชื่อต้องการและสัญญาจะขายทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขอสินเชื่อตามเงื่อนไขที่ตกลงกันทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method				
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf. Interval]
age	.0032233	.0009037	3.57	0.000	.001452 .0049945
married	.0861382	.0237134	3.63	0.000	.0396609 .1326156
educ	-.0884585	.0245344	-3.61	0.000	-.1365451 -.0403719
private	-.0741159	.0271059	-2.73	0.006	-.1272425 -.0209894
public	-.0915889	.0411335	-2.23	0.026	-.1722091 -.0109688
income	-4.16e-06	2.07e-06	-2.02	0.044	-8.21e-06 -1.16e-07
religion	.0962047	.0247399	3.89	0.000	.0477154 .144694
used	.1084618	.0254703	4.26	0.000	.058541 .1583827
trust	.0947122	.0262269	3.61	0.000	.0433085 .146116
knowother	.192466	.023891	8.06	0.000	.1456404 .2392916

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชนและภาครัฐ รายได้ ศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีสถานภาพสมรส จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.61 ขณะที่หากประกอบอาชีพในภาคเอกชนและภาครัฐ จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 7.41 และ 9.16 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ยิ่งบุคคลดังกล่าวมีสถานภาพสมรส และประกอบอาชีพเกษตกร มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตาม หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 8.85 นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.32 ขณะที่หากมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 0.0004 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม มีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.62 10.85 และ 9.47 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคลดังกล่าว

รู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.25

(6) สินเชื่อเพื่อการซื้อพาหนะตามหลักอิญาเรอะห์ มีลักษณะคล้ายการเช่าซื้อ โดยสถาบันการเงินอิสลามซื้อพาหนะที่ผู้ขอสินเชื่อต้องการและนำมาให้ผู้ขอสินเชื่อเช่าตามค่าเช่าที่ตกลงกัน และจะโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ขอสินเชื่อเมื่อสิ้นสุดสัญญา ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method					
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
age	.0030239	.000906	3.34	0.001	.0012482	.0047996
male	.0361769	.0216861	1.67	0.095	-.006327	.0786808
married	.0670657	.0235992	2.84	0.004	.0208122	.1133193
educ	-.0632539	.024077	-2.63	0.009	-.1104439	-.0160639
private	-.0869189	.0250617	-3.47	0.001	-.1360389	-.0377989
public	-.1365142	.0362648	-3.76	0.000	-.2075919	-.0654366
religion	.1029599	.0243908	4.22	0.000	.055155	.1507649
know	.0529643	.029219	1.81	0.070	-.0043038	.1102324
used	.0476868	.0262861	1.81	0.070	-.0038331	.0992067
trust	.1302526	.0261397	4.98	0.000	.0790198	.1814855
knowother	.1615892	.0260496	6.20	0.000	.1105328	.2126455

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ อายุ เพศชาย สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชนและภาครัฐ ศาสนาอิสลาม การรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวเป็นเพศชายและมีสถานภาพสมรส จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.62 และ 6.71 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ายิ่งบุคคลดังกล่าวเป็นเพศชาย และมีสถานภาพสมรส จะมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้สินเชื่อเพื่อการซื้อพาหนะ อย่างไรก็ตาม หากบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพในภาคเอกชนและภาครัฐ จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 6.33 8.69 และ 13.65 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.30 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม มีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.30 4.77 และ 13.03 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคลดังกล่าวรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.30 และ 19.25 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางศาสนายังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึง การรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ก็เป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการใช้สินเชื่อเพื่อการบริโภค เพื่อที่อยู่อาศัย และเพื่อการซื้อพาหนะ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพ

ในภาคเอกชนและภาครัฐ และรายได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มขึ้น มีครอบครัว มีการศึกษาในระดับต่ำ ประกอบอาชีพเกษตกร และมีรายได้ต่ำ จะมีความสนใจในสินเชื่อเหล่านี้เป็นพิเศษ

3.3 ความต้องการผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม

ในการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ตะกาฟุส่วนบุคคลเป็นประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการค้ำประกันร่วม โดยใช้หลักการของเงินบริจาคแทนเบี้ยประกันเพื่อช่วยเหลือผู้รับประกันคนอื่น ๆ ในกรณีที่ประสบเหตุตามที่ได้มีการตกลงไว้ และสถาบันการเงินสามารถนำเงินไปบริหารตามหลักศาสนาอิสลามได้ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method					
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
age	.0014982	.0008791	1.70	0.088	-.0002249	.0032213
married	.0731068	.0233542	3.13	0.002	.0273334	.1188802
farm	.0652811	.024745	2.64	0.008	.0167817	.1137804
religion	.2827881	.0216708	13.05	0.000	.2403142	.325262
used	.1405323	.0237754	5.91	0.000	.0939334	.1871313
trust	.098528	.0264552	3.72	0.000	.0466768	.1503792
knowother	.1085649	.024487	4.43	0.000	.0605712	.1565586

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพเกษตกร ศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตกร จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.31 และ 6.53 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.15 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม มีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.28 14.05 และ 9.85 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.86

(2) ตะกาฟุทรัพย์สินประกันภัยแบบอิสลามซึ่งเป็นการค้ำประกันร่วม โดยใช้หลักการของเงินบริจาคแทนเบี้ยประกันเพื่อช่วยเหลือผู้รับประกันคนอื่น ๆ ในกรณีที่ประสบเหตุตามที่ได้มีการตกลงไว้ และสถาบันการเงินสามารถนำเงินไปบริหารตามหลักศาสนาอิสลามได้ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
married	.0928437	.0228975	4.05	0.000	.0479654	.137722
farm	.0771374	.0239826	3.22	0.001	.0301323	.1241425
income	-3.91e-06	1.74e-06	-2.24	0.025	-7.33e-06	-4.96e-07
religion	.268078	.0220565	12.15	0.000	.224848	.311308
used	.1448544	.0237139	6.11	0.000	.0983759	.1913329
trust	.0702746	.0268783	2.61	0.009	.0175941	.1229552
knowother	.1179488	.0247214	4.77	0.000	.0694957	.1664019

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ สถานภาพสมรส อาชีพเกษตกร รายได้ ศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีสถานภาพสมรสและประกอบอาชีพเกษตกร จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.28 และ 7.71 ตามลำดับ นอกจากนี้ ขณะที่หากรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ลดลงร้อยละ 0.0004 ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลาม มีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.81 14.49 และ 7.03 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคลดังกล่าวรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.79

จากผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางศาสนา รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามก็ไม่มีผลต่อความสนใจในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว อีกทั้ง ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการใช้ประกันภัย ได้แก่ สถานภาพสมรส และอาชีพเกษตกร กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีครอบครัว และประกอบอาขีพเกษตกร จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นพิเศษ

3.4 ความต้องการผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม ได้แก่ ตราสารศุกุกตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นตราสารที่ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ไม่อยู่ในรูปของดอกเบี้ย ไม่เกี่ยวพันกับธุรกิจต้องห้ามและผลตอบแทนจากการลงทุนก็มาจากการมีส่วนร่วมในธุรกรรมและรับความเสี่ยงร่วมกันตามหลักชะริอะฮ์ เช่น การให้เช่าทรัพย์สิน เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทนี้ ด้วยการศึกษาผลกระทบเพิ่มเติม (Marginal effect) ที่ได้จากแบบจำลอง Logit แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

	Delta-method					
	dy/dx	Std. Err.	z	P>|z|	[95% Conf.	Interval]
married	.0913129	.0226324	4.03	0.000	.0469542	.1356716
income	-5.54e-06	1.75e-06	-3.16	0.002	-8.97e-06	-2.11e-06
religion	.1307229	.0343934	3.80	0.000	.0633131	.1981327
believe	.098502	.0303191	3.25	0.001	.0390776	.1579264
used	.1600438	.0225356	7.10	0.000	.1158749	.2042127
trust	.1173247	.0275942	4.25	0.000	.063241	.1714084
knowother	.1418472	.0245984	5.77	0.000	.0936352	.1900591

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสนใจในผลิตภัณฑ์นี้ ได้แก่ สถานภาพสมรส รายได้ ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นให้คงที่ หากบุคคลดังกล่าวมีสถานภาพสมรส และมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.13 และลดลงร้อยละ 0.00006 ตามลำดับ ทั้งนี้ หากบุคคลนับถือศาสนาอิสลามและมีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.07 และ 9.85 ตามลำดับ นอกเหนือจากนี้ หากบุคคลดังกล่าวมีประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และมีความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.00 และ 11.73 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากบุคลดังกล่าวรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จะมีความสนใจในผลิตภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.18

บทที่ 7
สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1 สรุป

ปัจจุบันมีบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหลายประเภทเกิดขึ้นหลายแห่งในประเทศไทย เพื่อตอบสนองกับความต้องการและลดข้อจำกัดในการใช้บริการของชาวมุสลิมซึ่งไม่สามารถใช้บริการทางการเงินในระบบการเงินทั่วไปได้ อย่างไรก็ดี แม้ว่าองค์กรการเงินอิสลามจะมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังไม่เคยมีการสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (อุปสงค์) หรือลักษณะธุรกรรมที่ผู้ใช้บริการต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเน้นการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งที่เป็นชาวมุสลิมและไม่ใช่ชาวมุสลิมและลักษณะธุรกรรมทางการเงินที่เหมาะสมโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1,500 คน แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายชาวมุสลิมจำนวน 1,000 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมแต่ต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามจำนวน 500 คน เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาการให้บริการทางการเงินในทุกกลุ่มสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การเงินอิสลาม หมายถึง การให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามหรือที่เรียกว่า “หลักชะริอะฮ์” ซึ่งห้ามมิให้มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย (Riba) และกิจกรรมอื่นที่ต้องห้ามตามหลักอิสลาม เช่น การผูกขาด การพนัน การเก็งกำไร การทำธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรม การทำธุรกิจต้องห้าม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การทำธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูง เป็นต้น ดังนั้น หลักการการเงินอิสลามประกอบด้วย 3 หลัก ได้แก่ หลักการความเท่าเทียม (Principle of equity) หลักการมีส่วนร่วม (Principle of participation) และหลักการเป็นเจ้าของ (Principleofownership) ซึ่งหลักการทั้ง 3 ส่วนนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในระบบการเงินอิสลามซึ่งแตกต่างจากระบบการเงินทั่วไป

องค์ประกอบของระบบการเงินอิสลามจะเหมือนกับระบบการเงินทั่วไปซึ่งมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สถาบันการเงิน การประกันภัย และตลาดทุน

1. สถาบันการเงินถือเป็นองค์ประกอบของระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีการพัฒนามากที่สุดในปัจจุบัน แต่บริการทางการเงินของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีความซับซ้อนมากกว่ากับบริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป โดยความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามกับลูกค้าจะไม่ได้เป็นเพียงผู้ให้สินเชื่อและผู้ขอสินเชื่อ (Lender–Borrower) เท่านั้น แต่เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของหุ้นส่วน โดยความสัมพันธ์อาจอยู่ในรูปแบบผู้ร่วมลงทุนกับผู้บริหาร (Investor–Entrepreneur) รูปแบบผู้ว่าจ้างและตัวแทน (Principal–Agent) รูปแบบผู้ฝากและผู้รักษาทรัพย์สิน (Depositor–Custodian) รูปแบบผู้ขายและผู้ซื้อ (Purchaser–Seller) และรูปแบบผู้ให้เช่าและผู้เช่า (Lessee–Lessor) ซึ่งรูปแบบการทำธุรกรรมที่นำมาใช้ในการออกผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน ได้แก่ รูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (มุชารอกะฮ์/มุดอรอบะฮ์) รูปแบบการไม่แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน (มุรอบาฮะฮ์/อิญาเราะฮ์/ซะลัม/อิสติสนา) รูปแบบการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม (วะกาละฮ์/กะฟาละฮ์/เราะฮ์นู) และรูปแบบที่ไม่กำหนดผลตอบแทน (วะดีอะฮ์/ก็อดดุล ฮาซัน)

2. การประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามแตกต่างจากการประกันภัยทั่วไป เนื่องจากใช้หลักการของเงินบริจาค (Donation) เพื่อรวมเป็นกองทุนและนำไปช่วยเหลือผู้เอาประกันกันคนอื่น ๆ ที่ประสบภัย เป็นที่มาของชื่อตะกาฟุลซึ่งแปลว่า “การค้ำประกันร่วมกัน (Joint Guarantee)” โดยรูปแบบ

การทำธุรกรรมที่นำมาใช้ในการออกผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม คือ มุดอรอบะฮ์ หรือวะกาละฮ์

3. ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามอาจไม่แตกต่างจากตลาดทุนทั่วไปมากนัก เนื่องจากระบบตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามมีรูปแบบการทำธุรกรรมที่เหมือนกับระบบตลาดทุนทั่วไป แต่ต้องดำเนินการไม่ให้ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม ส่งผลให้การซื้อขายตราสารหนี้ทั่วไปในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นการซื้อขายหนี้ไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีตัวตน ดังนั้น ตราสารหนี้ส่วนใหญ่ที่สามารถซื้อขายในตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามจึงต้องใช้หลักการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (Securitization) หรือเรียกว่า ตราสารศุกูกรูปแบบการทำธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามที่นิยมนำมาใช้ในการขายตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม คือ อิญาเราะฮ์หรือ บัยอ์ บิซะมัน อาญิล

คณะวิจัยได้ทำการศึกษาระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยภายใต้กรอบการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อสะท้อนภาพรวมของระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทย โดยสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านจุดแข็ง (Strength)

การดำเนินธุรกรรมของระบบการเงินอิสลามในประเทศด้วยหลักชะริอะฮ์ ช่วยดึงดูดให้นักลงทุนมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีทางเลือกมากขึ้นในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์

2. ด้านจุดอ่อน (Weakness)

1) ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีเกณฑ์กำกับดูแลสำหรับระบบการเงินตามหลักชะริอะฮ์ แต่ใช้การเทียบเคียงกับระบบการเงินแบบปกติ

2) ระบบการเสียภาษีภายในประเทศไม่เอื้อต่อการทำธุรกรรมตามหลักชะริอะฮ์

3) ประเทศไทยยังคงขาดแคลนบุคลากร และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินตามระบบชะริอะฮ์

4) ผู้ให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยจะแต่งตั้งคณะกรรมการชะริอะฮ์เพื่อให้คำแนะนำ ตลอดจนกำกับดูแลเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินสอดคล้องกับระบบชะริอะฮ์ และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค อย่างไรก็ดี คณะกรรมการชะริอะฮ์ยังไม่ได้รับความเชื่อมั่นเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริโภคบางกลุ่มยังคงไม่มั่นใจถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนประสบการณ์ทางด้านการเงินของคณะกรรมการฯ ส่งผลให้ผู้บริโภคบางส่วนจึงตัดสินใจไม่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

5) ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ขาดความหลากหลาย โดยผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ในตลาดการเงินยังคงเป็นธุรกรรมการรับฝากเงิน และสินเชื่อ ส่วนในตลาดทุนนั้น มีกองทุนรวมตามหลักชะริอะฮ์เพียง 5 กองทุน ส่วนการระดมทุนด้วยการออกตราสารศุกูก นั้น ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดสามารถออกตราสารดังกล่าวได้ถึงแม้ว่า ก.ล.ต. ได้ออกหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการออกตราสารศุกูกแล้วก็ตาม

3. ด้านโอกาส (Opportunity)

ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์นั้นมีแนวโน้มการขยายตัวสูง โดยเฉพาะหลังเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4. ด้านอุปสรรค (Threat)

1) ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์นั้น มีข้อวินิจฉัยในเรื่องของความถูกต้องที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับความเชื่อ และความศรัทธาของมุสลิมแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร

2) ปริมาณธุรกรรมทางการเงินตามหลักชะริอะฮ์ในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกรรมโดยทั่วไปส่งผลให้ไม่เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale)

เนื่องจากการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในแต่ละประเทศ มีลักษณะการให้บริการและประเภทธุรกรรมที่แตกต่างกันไปตามการตีความเรื่องหลักชะริอะฮ์ความเหมาะสมต่อสภาวะทางเศรษฐกิจและความต้องการทางการเงินของประชาชนในประเทศนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและประเภทของการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในต่างประเทศต่าง ๆ เพื่อทำมาปรับใช้ในการนำเสนอการให้บริการสำหรับประเทศไทย โดยศึกษาจาก 6 ประเทศ แบ่งเป็น 2 ประเทศในกลุ่มอ่าวอาหรับ ได้แก่ ซาอุดิอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 2 ประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ มาเลเซียและอินโดนีเซีย และ 2 ประเทศที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแต่ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นศาสนาหลัก ได้แก่ อังกฤษ และออสเตรเลีย ซึ่งสามารถสรุปผลิตภัณฑ์ทางการเงินของแต่ละประเทศได้ดังนี้

ประเทศซาอุดิอาระเบียมีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักและเป็นประเทศที่มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากจึงส่งผลให้ความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในซาอุดิอาระเบียมีมากเช่นกัน โดยในส่วนของผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงิน ประเทศซาอุดิอาระเบียจะมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก ผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ เช่น สินเชื่อบุคคล สินเชื่อเพื่อการบริโภคบัตรเครดิตสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อธุรกิจ เป็นต้น และยังมีบริการทางการเงินอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น บริการจัดการทางการเงิน บริการ Investment Bankingบริการ Private Banking เป็นต้น ในส่วนของผลิตภัณฑ์ด้านประกันภัย ประเทศซาอุดิอาระเบียมีผลิตภัณฑ์ทั้งประกันภัยบุคคล เช่น ประกันภัยการเดินทางประกันภัยที่อยู่อาศัยประกันอุบัติเหตุประกันชีวิต ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ประกันสุขภาพประกันภัยรถยนต์ เป็นต้น และประกันภัยธุรกิจ เช่น ประกันภัยการขนส่งประกันภัยทางทะเลประกันอัคคีภัย เป็นต้น และในส่วนของตลาดทุน ตลาดตราสารศุกุกในซาอุดิอาระเบียขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากซาอุดิอาระเบียมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากและมีการใช้จ่ายของรัฐบาลสูงส่งผลให้มีปริมาณตราสารศุกุกออกขายในตลาดจำนวนมาก

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) เป็นประเทศที่ใช้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักจึงมีความต้องการบริการทางการเงินตามหลักอิสลามมากเช่นกัน โดยผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ชาว UAE มีความต้องการมากที่สุด คือ สินเชื่อเพื่อการบริโภคจึงส่งผลให้ระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามใน UAE ได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว โดยผลิตภัณฑ์ทางการเงินของสถาบันการเงินใน UAE ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝาก และผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อซึ่งคล้ายคลึงกับสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ในด้านประกันภัย ถึงแม้ว่า UAE จะมีส่วนแบ่งในตลาดตะกาฟุลต่ำกว่าซาอุดิอาระเบีย แต่ UAE มีผลิตภัณฑ์ตะกาฟุลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น ประกันภัยบุคคล ได้แก่ ประกัยภัยรถยนต์ประกันภัยการเดินทางประกันภัยที่อยู่อาศัยประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายประกันอุบัติเหตุประกันชีวิต ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ประกันสุขภาพ และประกันภัยธุรกิจ ได้แก่ ประกันภัยด้านวิศวกรรมประกันภัยทรัพย์สินประกันภัยทางการเงินประกันภัยการขนส่ง และประกันภัยทางทะเล ในขณะที่ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามของ UAE มีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ และเป็นตลาดที่มีการออกขายตราสารศุกุกมากที่สุดในโลก อย่างไรก็ตาม การซื้อขายตราสารศุกุกใน UAE ส่วนใหญ่จะขายให้กับนักลงทุนสถาบัน ในขณะที่ตราสารศุกุกในตลาดมาเลเซียมักจะขายให้กับนักลงทุนรายย่อย แต่ในส่วนของตลาดตราสารทุนของ UAE ยังมีขนาดเล็กกว่ามาเลเซียและอินโดนีเซียอยู่มาก

ประเทศมาเลเซียมีประชากรกว่าร้อยละ 60 ที่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น บริการทางการเงินตามหลักอิสลามจึงเป็นที่ต้องการสำหรับประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท อีกทั้ง ประเทศมาเลเซียนับเป็นศูนย์กลางของระบบการเงินอิสลามที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก อย่างไรก็ตาม บริการทางการ

เงินบางส่วนในมาเลเซียยังมีข้อถกเถียงในแง่ความถูกต้องตามหลักศาสนา ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินในมาเลเซียมีความทันสมัยและมีความหลากหลายเทียบเคียงได้กับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โดยมีทั้งผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝากและผลิตภัณฑ์ด้านสินเชื่อ ทั้งสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อธุรกิจ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศมาเลเซียมีความหลากหลายและคลึงกับผลิตภัณฑ์ประกันภัยทั่วไปเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นประกันภัยบุคคลได้แก่ ประกัยภัยรถยนต์ประกันภัยอุบัติเหตุเบ็ดเตล็ด ประกันชีวิต ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายประกันอุบัติเหตุ และประกันภัยธุรกิจ ได้แก่ ประกันภัยทางทะเลประกันอัคคีภัยประกันภัยด้านการเงินและการค้ำประกันประกันภัยทางอากาศ ในส่วนของตลาดทุนประเทศมาเลเซียมีตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ตราสารหนี้ตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกุก) ที่ออกขายในตลาดมาเลเซียคิดเป็นร้อยละ 66 ของตราสารศุกุกทั้วโลก และยังมีผลิตภัณฑ์ตามหลักศาสนาอิสลามที่หลากหลายและทันสมัยมาก ซึ่งประกอบด้วยตราสารหนี้ ตราสารทุน และกองทุนรวมต่าง ๆ ได้แก่ Unit Trust FundWholesale Funds กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุน ETF ทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

ถึงแม้ว่าอินโดนีเซียจะเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก แต่การบริการทางการเงินตามหลักอิสลามของอินโดนีเซียพึ่งจะเริ่มเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องจากความต้องการยังไม่สูงมากนักและชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่ยังคงขาดความรู้ทางการเงิน แต่รัฐบาลอินโดนีเซียมีนโยบายที่จะส่งเสริมบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง โดยผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินจะมีความหลากหลายเหมือนกับประเทศอื่น ๆ คือ ผลิตภัฑณ์ด้านเงินฝาก ผลิตภัฑณ์ด้านสินเชื่อ และบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของผลิตภัณฑ์ด้านการประกันภัย เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ในประเทศอินโดนีเซียมักจะร่วมทุน (Joint Venture) กับบริษัทประกันภัยต่างชาติเพื่อให้บริการด้านประกันภัยแก่ลูกค้า ดังนั้นผลิตภัณฑ์ประกันภัยของอินโดนีเซียจึงมีความหลากหลายและมีลักษณะคล้ายกับระบบประกันภัยทั่วไป โดยมีทั้งประกันภัยบุคคลและประกันภัยธุรกิจเช่นกัน ในส่วนของตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียถือว่ายังมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ โดยตราสารศุกุกที่ซื้อขายในอินโดนีเซียร้อยละ 95 เป็นพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลอินโดนีเซียได้พยายามส่งเสริมการพัฒนาของตลาดตราสารศุกุกอย่างต่อเนื่อง

ออสเตรเลียให้ความสนใจให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามเพื่อส่งเสริมให้ออสเตรเลียเป็นศูนย์กลางด้านการเงินการธนาคาร (Financial Hub) ที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค อย่างไรก็ตาม องค์กรการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในออสเตรเลียยังมีเพียง 3 แห่ง และให้บริการผลิตภัณฑ์ที่ค่อนข้างจำกัด ได้แก่ สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อรถยนต์ และกองทุนตามหลักศาสนาอิสลาม

สหราชอาณาจักรมีความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามสำหรับรายย่อยไม่มากนัก แต่ส่วนใหญ่เป็นบริการทางการเงินเพื่อธุรกิจ แต่สหราชอาณาจักรมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาสหราชอาณาจักรให้เป็นศูนย์กลางด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในทวีปยุโรป จึงได้พัฒนาระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมาอย่างต่อเนื่อง โดยผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่หลากหลายได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสินเชื่อธุรกิจสินเชื่อleasingสินเชื่อเพื่อการส่งออกบริการวานิชธนกิจบริการ Private Bankingบริการโอนเงินต่างประเทศและบริการวางแผนทางการเงิน ในส่วนของการประกัยภัยตามหลักศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จะเป็นประกันภัยธุรกิจ ได้แก่ ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายประกันภัยเบ็ดเตล็ดประกันภัยที่อยู่อาศัยประกันภัยความเสี่ยงด้านพลังงานประกันภัยความเสี่ยงทางการเงินประกันภัยทรัพย์สินมีค่าและงานศิลปะประกันภัยด้านอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง และประกันชีวิต ในส่วนของตลาดทุน London Stock

Exchange (LSE) ยังเป็นแหล่งซื้อขายตราสารศุกุกที่สำคัญ และกองทุนรวมตามหลักศาสนาอิสลามและกองทุน ETFs ซึ่งลงทุนโดยอ้างอิงกับดัชนีหลักทรัพย์อิสลามอีกด้วย

จากการสำรวจผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในต่างประเทศทั้ง 6 ประเทศ ได้แก่ ซาอุดิอาระเบียสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มาเลเซีย อินโดนีเซียอังกฤษ และออสเตรเลียพบว่า สามารถแบ่งแนวทางการพัฒนาของระบบการเงินตามหลักศาสนาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การพัฒนาบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ ดังเช่นในประเทศซาอุดิอาระเบียและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ซึ่งมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมากและมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ได้รับความสนใจและมีการให้บริการส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับธุรกิจ เช่น สินเชื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการส่งออก บริการค้ำประกันเพื่อการส่งออก บริการประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เป็นต้น 2) การพัฒนาบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค ดังเช่น สหราชอาณาจักร ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้บริการส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ด้านตลาดทุนเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติที่เชื่อถือความมั่นคงของตลาดทุนในประเทศแต่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และ 3) การพัฒนาบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสังคมและการเข้าถึงบริการทางการเงิน ดังเช่นประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ให้บริการจะเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อรายย่อยและเน้นให้ประชาชนรายย่อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น ผลิตภัณฑ์เงินฝาก สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อส่วนบุคคล ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของประเทศไทยควรคำนึงถึงเป้าหมายในการพัฒนาดังกล่าวด้วย

การศึกษาความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วนคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ อาทิ ข้อมูลด้านครัวเรือน อายุ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้

2. ข้อมูลด้านความต้องการทางการเงินในภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามถึงการใช้บริการทางการเงินด้านต่าง ๆ ได้แก่ บริการเงินฝาก บริการสินเชื่อ บริการประกันภัย และบริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินในตลาดเงินและตลาดทุน

3. ความต้องการการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามในภาพรวม ซึ่งผู้วิจัยสอบถามถึงความรู้ความสนใจในบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม อีกทั้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้สอบถามถึงความมั่นใจว่าบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์หรือไม่

4. ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่ไม่เคยใช้บริการดังกล่าว ผู้วิจัยได้สอบถามถึงสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังกล่าวไม่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึงบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่สนใจหากมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อศึกษาความต้องการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้

5. ความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่เคยใช้บริการดังกล่าว ผู้วิจัยได้สอบถามถึงสาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามถึงสาเหตุและสถาบันการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ใช้บริการ

ทางการเงินดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนี้ระบุบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ต้องการใช้แต่ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าไม่มีการให้บริการ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอาศัยอยู่ในภาคใต้และมีจำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนเฉลี่ย 4.6 ร้อยละ 57 ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและร้อยละ 71 นับถือศาสนาอิสลาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 47.9) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่า ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการใช้บริการทางการเงินในทุกประเภท โดยเฉพาะด้านสินเชื่อ ซึ่งสินเชื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการใช้บริการมากที่สุดสามลำดับแรกได้แก่ 1. สินเชื่อการเกษตร 2. สินเชื่อส่วนบุคคล และ 3. สินเชื่อที่อยู่อาศัย และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการทางการเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ทั้งนี้ ศาสนาไม่มีผลกระทบต่อความต้องการทางการเงินประเภทต่าง ๆ

ผู้วิจัยพบว่าความต้องการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและผู้ที่ไม่เคยใช้บริการดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีอุปสงค์ที่ไม่ได้ตอบสนอง (Unmet Demand) ในบริการประกันภัย โดยเฉพาะประกันภัยสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มดังความยังมีความต้องการใช้บริการตามหลักศาสนาอิสลามแต่ไม่มีให้บริการประเภทอื่น ๆ เช่น สินเชื่อธุรกิจ สินเชื่อเพื่อการเกษตร และประกันชีวิต เป็นต้น สำหรับผู้ที่ไม่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามนั้น หากได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแล้วมีความสนใจที่จะใช้บริการสินเชื่อและเงินฝากเป็นหลัก โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเงินฝากออมทรัพย์ ความสนใจบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลามอยู่ในระดับต่ำชั้นกลางชนชั้นล่าง

ทั้งนี้ เมื่อศึกษาความต้องการบริการทางการเงินระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งอาจมีปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคาร (กลุ่ม Unbankable) และกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางขึ้นไปซึ่งสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคารได้ (กลุ่ม Bankable) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในทุกกลุ่มรายได้มีความต้องการใช้บริการประกันสุขภาพสูงที่สุด แต่หากพิจารณาเฉพาะความต้องการสินเชื่อจะพบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทซึ่งอาจเป็นกล่มที่มีปัญหาในการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบธนาคาร (กลุ่ม Unbankable) มีความต้องการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตร ในขณะที่กลุ่มผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล และผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อธุรกิจ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงินทั้งในระบบธนาคารและแหล่งเงินอื่นมีความต้องการใช้สินเชื่อธุรกิจ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจจะมีความต้องการใช้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อส่วนบุคคลเพิ่มเติมด้วย ในขณะที่ผู้ที่ใช้บริการทางการเงินกับแหล่งเงินอื่นมีความต้องการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรเพิ่มเติมด้วย

ในส่วนของการพัฒนาแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม แบบจำลองที่ใช้จึงเป็นแบบจำลองที่เรียกกว่า Binarylogitหรือ Logit เนื่องจากแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งมีค่าเพียง 0 และ 1 ทั้งนี้ ในส่วนของตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และปัจจัยทางศาสนา

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยพบว่า สำหรับความต้องการผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม ปัจจัยทางศาสนา เช่น การนับถือศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม รวมทั้งความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลอย่างมากต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินฝาก อัล-ฮัจญ์ จะได้รับความสนใจพิเศษจากคนที่มีการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสำหรับบุคคลเหล่านี้ จะไม่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์เงินฝากรูปแบบอื่น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น อายุ สถานภาพสมรส เพศ การศึกษา ก็มีความสัมพันธ์ในความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

สำหรับความต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม ปัจจัยทางศาสนายังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึง การรู้จักบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ก็เป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการใช้สินเชื่อเพื่อการบริโภค เพื่อที่อยู่อาศัย และเพื่อการซื้อพาหนะ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา อาชีพในภาคเอกชนและภาครัฐ และรายได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มขึ้น มีครอบครัว มีการศึกษาในระดับต่ำ ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้ต่ำ จะมีความสนใจในสินเชื่อเหล่านี้เป็นพิเศษ

นอกจากนี้ ปัจจัยทางศาสนา รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม มีผลต่อความสนใจของประชาชนในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม (ตราสารศุกุก) ได้แก่ สถานภาพสมรส รายได้ ศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ประสบการณ์ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม และการรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติพบว่า การปฏิบัติตามหลักอิสลามมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและความเชื่อมั่นว่าบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามได้ดำเนินการตามหลักชะริอะฮ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ตัดสินใจผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ดังนั้น เพื่อสนับสนุนการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม จึงควรมีการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโดยกำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของผลิตภัณฑ์ทางการเงินโดยองค์กรกลางระดับชาติที่มีความน่าเชื่อถือ

เมื่อพิจารณากรอบการกำกับดูแลบริการทางการเงินอิสลามด้านศาสนาของประเทศไทยแล้ว พบว่ายังขาดหน่วยงานที่มีอำนาจในการรับรองและตรวจสอบความถูกต้องของบริการทางการเงินตามหลักอิสลาม รวมทั้งตัดสินข้อโต้เถียงหรือความขัดแย้งที่เกิดมาจากการดำเนินงานตามหลักชะริอะฮ์ เช่น ในประเทศมาเลเซียและอินนีเซีย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่กฎหมายของไทยไม่ได้อิงหลักชะริอะฮ์เช่นเดียวกับประเทศในที่มีชาวมุสลิมเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ และปริมาณธุรกรรมชะริ อะฮ์อยู่ในระดับต่ำ ทำให้ไม่มี Economy of Scale ในการจัดตั้งคณะกรรมการชะริอะฮ์ระดับชาติขึ้น อย่างไรก็ดี จากผลการสำรวจ

ในรายงานวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดตั้งคณะกรรมการชะริอะฮ์ระดับชาติ ดังเช่นในประเทศมาเลเซียหรืออินโดนีเซีย เพื่อให้มีหน่วยงานกลางระดับชาติทำหน้าที่เสริมสร้างความน่าเชื่อถือว่าบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทยมีความถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์ โดยจะช่วยส่งเสริมให้มีผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นตามมา ทั้งนี้จำเป็นที่จะต้องมีการออกกฎหมายใหม่เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการชะริอะฮ์ระดับชาติขึ้น เพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามของผู้ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามทั้งระบบ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของกรรมการชะริอะฮ์ให้มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินอิสลามอย่างแท้จริง และอาจมอบหมายให้หน่วยงานรัฐที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินการธนาคารทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการดังกล่าว โดยไม่ต้องจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวเพื่อประหยัดงบประมาณในการดำเนินงานของภาครัฐ

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักชะริอะฮ์แล้ว และควรระบุรายละเอียดให้กับผู้ใช้บริการว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใช้รูปแบบใดในการทำธุรกรรมดังเช่นในประเทศแถบเอเชียใต้ รวมทั้งกำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเปิดเผยข้อมูลและรายงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักศาสนา เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในความถูกต้องของการดำเนินงานตามหลักศาสนาอิสลาม และเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในลักษณะธุรกรรมของสถาบันการเงินอิสลามที่มีความแตกต่างจากลักษณะธุรกรรมของสถาบันการเงินทั่วไปที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่คุ้นเคย

ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งที่ไม่ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและขาดความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีบทบาทสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงหลักการของบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้ ทั้งประชาชนที่เป็นชาวมุสลิมซึ่งมีความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามอยู่แล้ว และประชาชนที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมซึ่งหากได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแล้วมีความสนใจที่จะใช้บริการ ยกตัวอย่างเช่นในประเทศอินโดนีเซีย ภาครัฐได้กำหนดแผนงานที่ชัดเจนที่จะผลักดันให้สัดส่วนการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ 15 ของบริการทางการเงินทั้งหมด ภายในปี พ.ศ. 2566 อีกทั้ง ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมเข้าใจว่าหลักการของศาสนาอิสลามมุ่งเน้นให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการเอาเปรียบกันในสังคม ซึ่งหลักการดังกล่าวอาจสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนทั่วไปได้

อีกทั้ง ผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ใช้บริการกับกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ หรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งสถาบันการเงินฐานรากเหล่านี้สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ดีกว่าสถาบันการเงินเฉพาะกิจหรือผู้ให้บริการรายอื่น ๆ ดังนี้ ควรมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรการเงินเหล่านี้ เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของชาวมุสลิม ทั้งนี้ สถาบันการเงินเฉพาะกิจอาจปรับบทบาทโดยเน้นการให้บริการทางการเงินกับประชาชนฐานรากให้มากขึ้นหรืออาจทำหน้าที่เป็นเหมือนหน่วยงานพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสภาพคล่องและเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรการเงินฐานรากตามหลักศาสนาอิสลามอีกด้วย ดังเช่นที่ธนาคารกลางอินโดนีเซียได้ให้การอบรมด้านบุคลากรรวมถึงให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่องค์กรการเงินฐานรากและส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปร่วมปล่อยสินเชื่อระดับฐานรากผ่านองค์กรการเงินฐานรากด้วย

นอกจากนี้ ผู้ที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามและผู้ที่ไม่เคยใช้บริการมีความต้องการที่สอดคล้องกัน คือ ผลิตภัณฑ์สินเชื่อการเกษตร ซึ่งปัจจุบันสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามของไทย

ยังไม่มีผลิตภัณฑ์สินเชื่อการเกษตรตามหลักศาสนาอิสลาม ทั้งนี้ สินเชื่อการเกษตรจะแตกต่างกับสินเชื่อทั่วไปในส่วนของระยะเวลาการชำระสินเชื่อซึ่งจะกำหนดให้สอดคล้องกับฤดูการผลิตของเกษตรกร ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้สถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลามพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวขึ้น

นอกจากผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามมีบริการทางการเงินที่ต้องการใช้บริการแต่ไม่มีให้บริการ (Unmet Demand) โดยเฉพาะบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น ประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ และประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน เป็นต้น ภาครัฐอาจส่งเสริมให้มีการพัฒนาบริการประกันภัยดังกล่าว โดยเฉพาะบริการประกันสุขภาพตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งสถาบันการเงินฐานรากคือกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอาจไม่มีความพร้อมและความเชี่ยวชาญในการให้บริการประกันภัย รัฐบาลจึงต้องหาช่องทางอื่น อาทิ สถาบันการเงินเฉพาะกิจและบริษัทประกันภัยที่ให้บริการตามหลักศาสนาอิสลามเพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงบริการประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม

7.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม โดยสอบถามประเภทของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการใช้บริการทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจความต้องการอาจไม่สามารถชี้วัดการตัดสินใจใช้บริการทางการเงินได้ครบถ้วน เนื่องจากอาจจะมีปัจจัยอื่นเพิ่มเติมในการตัดสินใจใช้บริการทางการเงินซึ่งคณะผู้วิจัยไม่ได้ระบุในแบบสอบถาม นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยประเมินการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้จำนวนครั้งที่ผู้ตอบแบบสอบถามละหมาด ซึ่งการประเมินการปฏิบัติตามข้อบังคับของศาสนาอิสลามอาจจำเป็นต้องใช้ตัวชี้วัดอื่นเพิ่มเติมด้วย เช่น การถือศีลอด หรือการบริจาคซะกาต เป็นต้น

บรรณานุกรม

โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย. “ศักยภาพของประเทศไทยในการพัฒนาสถาบันการเงินอิสลาม.”**TRF Policy Brief** 4 (3/2557): 4.

ชุมนุมสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย จำกัด. 2558. **ข้อมูลแนะนำชุมนุมสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย จำกัด**.

ชูพล สุขแสนเจริญ. 2555. **ศึกษาผลการดำเนินงานของสาขาธนาคารภายใต้ระบบการบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVM)กรณีศึกษา บมจ.ธนาคารกรุงไทย สาขายานนาวา**. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. **ความเป็นมากองทุนธนาคารอิสลาม**(Online). http://www.baac.or.th/content-product.php?content_id=4031&content_group_sub=0005&inside=1, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

กองทุนธนาคารอิสลาม (Online). http://www.baac.or.th/content-product.php?content_group_sub=5, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. **ความรู้เกี่ยวกับการเงินตามหลักชะริอะฮ์**(Online). http://www.ibank.co.th/2010/th/shariah-information/shariah-knowledge-finance.aspx?ID=2, 1กุมภาพันธ์ 2559.

ผลิตภัณฑ์และบริการ(Online). http://www.ibank.co.th/2010/th/products-services/, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **ดัชนี FTSE SET Shariah Index**(Online). http://www.set.or.th/th/products/index/ftse_setShariah_p1.html, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน). **ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม**(Online). http://www.dhipaya.co.th/insurance/insurance.asp?ID=26&idMenu=30, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

บริษัท ฟิลลิปประกันชีวิต จำกัด (มหาชน). **ผลิตภัณฑ์ตะกาฟุล**(Online). http://www.phillipstakaful.com/product/, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน). **เกี่ยวกับองค์กร**(Online). http://www.muangthai.co.th:1766/about, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

.**ผลิตภัณฑ์ตะกาฟุล**(Online). http://www.muangthai.co.th/webmtl/Default.aspx?tabid=768, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนกรุงไทย. 2558. **หนังสือชี้ชวนส่วนข้อมูลกองทุนรวม กองทุนเปิดกรุงไทยชะริอะฮ์เพื่อการเลี้ยงชีพ (The Krung Thai ShariahRetirement Mutual Fund : KSRTF)**.

2558. **หนังสือชี้ชวนส่วนข้อมูลกองทุนรวม กองทุนเปิดกรุงไทยชะริอะฮ์หุ้นระยะยาว (The Krung Thai Shariah Long-Term Equity Fund : KSLTF)**.

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม วรรณ จำกัด. 2558. **หนังสือชี้ชวนส่วนสรุปข้อมูลสำคัญ กองทุนเปิด วรรณ กองทุนคุณธรรม (ชะริอะฮ์) 6 ฟันด์ (One Shariah 6 Fund)**.

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนเอ็มเอฟซี จำกัด (มหาชน). 2558. **หนังสือชี้ชวนส่วนข้อมูลกองทุนเปิดเอ็มเอฟซีอิสลามิกหุ้นระยะยาว (MFC Islamic LongTerm Equity Fund: MIF-LTF)**. 2558. **หนังสือชี้ชวนส่วนข้อมูลกองทุนเปิดเอ็มเอฟซีอิสลามิก ฟันด์ (MFC Islamic Fund: MIF)**.

บรรจง บินกาซัน. 2543. **เศรษฐศาสตร์กิจการเงินอิสลาม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม.

พงศ์ระพีกร อาภากร, ม.ล.และคณะ. 2556. **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการแนวทางการพัฒนาการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ภายใต้ชุดโครงการ "ไทย-โลกมุสลิม"**. ศูนย์นโยบายโลกมุสลิม คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศ์ระพีพร อาภากร, ม.ล.และคณะ. **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการแนวทางการพัฒนาการเงินฐานรากตามหลักศาสนาอิสลามในประเทศไทย ภายใต้ชุดโครงการ "ไทย-โลกมุสลิม"**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย

สรณัฐ ลือโสภณ. 2557. "ท่านรู้จักตราสารศุกูก (Sukuk) หรือยัง ?." **วารสารการออมและการลงทุน (Saving and Investment)** (21/2557).

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.**สรุปหลักเกณฑ์ศุกูก**(Online). http://www.sec.or.th/TH/RaisingFunds/EquityDebt/Pages/pagelink/Sanction.aspx, 1 กุมภาพันธ์ 2559.

ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษา สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555. **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อจัดทำจุดยืนของประเทศไทยด้านระบบการเงินและการสนับสนุนการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการคลังด้านการเงินการคลังอาเซียน**. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

อับดุลเลาะ อับรู. 2549. **เศรษฐศาสตร์อิสลาม**. สงขลา. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. แปลจาก รอฎียะฮ์ อับดุล กาเดร์. 2549.

"ไอแบงค์ ในกระแสร้อน" (2558). **ดิอลามี่** 3(32).

Ahmed E. R., Yahaya S. and Md. Harashid, (2012), "Shubuhat on Matter of Bai AlInah and Tawarruq", Internation Journal of Business and Technopreneurship, Volume 2, No. 1, p. 81 – 101.

Alaro A-Z. and M. Hakeem,(2011),"Financial Engineering and Financial Stability: The Role of Islamic Finance System", Journal of Islamic Economics Banking and Finance, Vol. 7, No. 1., p. 25 – 38.

Amin H., (2007), "An Analysis of the Classical and Contemporary Juristic Opinions on Bay Al- Dayn",Labuan e-Journal of Muamalat and Society.

Anwar H., (2008), Islamic Finance: A Guide for International Business and Investment, GMB Publishing Ltd.

Aris N. A., Othman R., Azli R. M., Sahri M., Razak D. A., and Z. A. Rahman, (2013), "Islamic Banking Products:Regulations, Issues and Challenges",The Journal of Applied Business Research, July/August 2013, Volume 29, Number 4.

Ashraf S.H. and Mr. A. Giashi, (2011), "Islamic Banking in Iran - Progress and challenges", Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review, Vol. 1, No.2; October 2011.

Austrade (2010), “Islamic Finance : Trade, Invest, Prosper”, January 2010.

Bakar M. D. and S. M. Alhabshi, (2009), “An introduction to Islamic finance”,CIMA global.

Bank of Indonesia (2015), “Sharia Banking Statistics”.

Bintawim S., (2011), “Performance analysis of Islamic banking:Some evidence from Saudi Arabian bankingsector”, Ritsumeikan Asia Pacific University

Central Bank of the UAE , (2014), “Financial Stability Report 2014”.

Demirguc-Kunt A., Klapper L. and D. Randall, (2013), “Islamic Finance and Financial Inclusion: Measuring Use of and Demand for Formal Financial Services among Muslim Adults”, Policy Research Working Papers, October 2013.

Ernst & Young Global Limited(2014) “Global TakafulInsights 2014Market updates”.

HousbyE., (2011), “Islamic Financial Services in the United Kingdom”.

Hussain M., Shahmoradi A., and R. Turk (2015), “An Overview of Islamic Finance”, International Monetary Fund Working Paper.

IMF, (2015), “Islamic Finance: Opportunities,Challenges, and Policy Options”

International Islamic Financial Market (2014), “SUKUK REPORT : A comprehensive study of the Global Sukuk Market”November 2014,4th Edition.

Islamic Capital Market Task ForceOf The International OrganizationOf Securities Commissions, (2004), “Islamic Capital MarketFact Finding Report”, July 2004.

Islamic Financial Services Board, (2015), Islamic Financial Services IndustryStability Report 2015.

Jaffer S., Ismail F., Noor J., Unwin L. (2011), “Takaful (Islamic Insurance) : Concept Challenges and Opportunities”, Milliman Research Report.

Jeddah Chamber (2015), “Saudi Arabia – Islamic Finance Report”, November 2015.

Kammer A., Norat M., Pinon M., Prasad A., Towe C., and Z. Zeidane, (2015), “Islamic Finance: Opportunities,Challenges, and Policy Options”, International Monetary Fund Working Paper.

Lo C. W. and C. S. Leow, (2014), “Islamic Banking in Malaysia: A Sustainable Growth of the Consumer Market”,International Journal of Trade, Economics and Finance, Vol. 5, No. 6, December 2014.

UK Trade and Investment UKTI (2014), “UK Excellence in Islamic Finance”.

Wan I., (1992), “Riba (interests) through the back door”.

Zin M., Kadir A., Ishak S. and M. Latif, (2011), “Growth and Prospect of Islamic Finance in Malaysia”,International Conference on Social Science and Humanity, vol.5, IACSIT Press.

http://gifr.net/index.html

http://redmoneyevents.com/main/event.asp?IFN=SaudiArabia2016

http://www.sama.gov.sa/en-US/License/Pages/SaudiBanks.aspx

https://www.islamicfinance.com/islamic-banks-saudi-arabia/

http://emiratesreview.ae/islamic-finance-growing-up-in-the-uae/#sthash.bYFI3Uie.dpbs
http://www.globalretailbanker.com/product-news/uae-growing-demand-for-islamic-banking-products
http://www.oxfordbusinessgroup.com/uae-abu-dhabi-2015/islamic-financial-services
http://www.nasdaqdubai.com/products/dubai-tops-sukuk-listing
http://www.malaysiantakaful.com.my
http://capitalmarketsmalaysia.com
http://www.sc.com.my/data-statistics/islamic-capital-market-statistics
http://www.indonesia-investments.com/business/industries-sectors/islamic-banking/item6131
http://www.bi.go.id/
http://www.islamiceconomic.org/islamic-capital-market
http://www.ons.gov.uk/census/2011census/2011censusdata
http://www.cobaltuw.com

ภาคผนวก

แบบสอบถามอุปสงค์บริการด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของประชาชนอุปสงค์บริการด้านการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการบริการต่อไป**โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

หมวด ก. สถานที่ตั้งของครัวเรือน

1. ภาค.....A01 ☐ **2. จังหวัด** ..... A02 ☐☐

3. อำเภอ..... **4. ตำบล** ....

5. สถานที่ตั้งครัวเรือน

☐1 ในเขตเทศบาล (เขตเมือง) ☐2 นอกเขตเทศบาล (ชนบท) ☐3 ชานเมือง/กึ่งเมือง A03 ☐

6. อาคาร/หมู่ที่..... **7. หมู่บ้าน**..... **8. บ้านเลขที่**.....ถนน…….....

9. ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน A04 ☐

☐1 สามี/ภรรยา ☐2 บุตรธิดา ☐3 บิดา/มารดา ☐4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. จำนวนผู้อยู่อาศัยในครัวเรือนทั้งหมด.....คน A05 ☐☐

☐1 เป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 18 ปี) จำนวน.....คน A06 ☐

☐2 เป็นผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปี) จำนวน.....คน A07 ☐

หมวด ข. ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

11. อายุ .....ปี A08 ☐☐

12. เพศ ☐1 ชาย ☐2 หญิง A09 ☐

13. สถานภาพสมรส ☐1 โสด ☐2 สมรส ☐3 หม้าย ☐4 หย่า A10 ☐

14. การศึกษาสูงสุด A11 ☐

☐1 ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ☐2 ปวศ.

☐3 ประถมศึกษาปีที่ 6 ☐4 ปริญญาตรี

☐5 มัธยมศึกษาตอนต้น ☐6 สูงกว่าปริญญาตรี

☐7 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

15. อาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A12 ☐

☐1 เกษตรกร ☐2 พนักงานองค์กรเอกชน A13 ☐

☐3 แม่บ้าน ☐4 กิจการส่วนตัว/ค้าขาย A14 ☐

☐5 ราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐6 อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

16. รายได้ต่อเดือน ☐1 ไม่มีรายได้ ☐2 ไม่เกิน 5,000 บาท ☐3 5,001 – 10,000 บาท A15 ☐

☐4 10,001 – 15,000 บาท ☐5 15,001 – 20,000 บาท ☐6 20,001 – 25,000 บาท

☐7 25,001 บาทขึ้นไป

17. ศาสนา ☐1 พุทธ ☐2 อิสลาม ☐3 คริสต์ ☐4 อื่นๆ A16 ☐

18. ถ้านับถือศาสนาอิสลาม (ถ้าไม่ใช้ข้ามไปตอนที่ 2)

☐1 ละหมาดทุกวันครบ 5 เวลา ☐2 ละหมาดทุกวันแต่ไม่ครบ 5 เวลา A17 ☐

☐3 ไม่ได้ละหมาดทุกวัน ☐4 ไม่ได้ละหมาด

ตอนที่2 แบบสอบถามความต้องการใช้บริการทางการเงิน

	รหัส	ก. สินเชื่อส่วนบุคคล	ข. สินเชื่อการเกษตร	ค. สินเชื่อธุรกิจ	ง. สินเชื่อ SME	จ. สินเชื่อที่อยู่อาศัย	ฉ. สินเชื่ออื่นๆ
การใช้บริการสินเชื่อ							
19. ความต้องการในการใช้บริการสินเชื่อในปัจจุบัน	**B01**	1	2	3	4	5	6
20. สินเชื่อที่ท่านใช้ในปัจจุบัน	**B02**	1	2	3	4	5	6
ถ้ามีการใช้สินเชื่อกรุณาตอบข้อ 21 ถ้าไม่มีข้ามไปข้อ 24							
21. แหล่ง/สถาบันการเงินที่ใช้สินเชื่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
ธนาคารพาณิชย์	**B03**	1	2	3	4	5	6
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (เช่น ธ.ก.ส./ธอส./ธ.ออมสิน)	**B04**	1	2	3	4	5	6
ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	**B05**	1	2	3	4	5	6
สหกรณ์/สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน (ทั่วไป)	**B06**	1	2	3	4	5	6
สหกรณ์ตามหลักศาสนาอิสลาม	**B07**	1	2	3	4	5	6
ญาตินอกครัวเรือน	**B08**	1	2	3	4	5	6
นายทุน/บุคคลอื่นนอกครัวเรือน *(รวมแชร์)*	**B09**	1	2	3	4	5	6
กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	**B10**	1	2	3	4	5	6
อื่นๆ *(เช่น โรงรับจำนำ ฯลฯ)* ระบุ	**B11**	1	2	3	4	5	6

22. วงเงินสินเชื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน B12

1 **ไม่เกิน 10,000 บาท** 2 **10,001 - 50,000 บาท** 3 **50,001 - 200,000 บาท** 4 **200,001 บาท ขึ้นไป**

23. อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเฉลี่ยต่อปี (อัตราเฉลี่ยของดอกเบี้ยสินเชื่อทุกประเภท) B13

1 **0 - 0.99%** 2 **1 - 1.99%** 3 **2 - 2.99%** 4 **3 - 5%**

5 **6 - 10%.** 6 **11 - 20%** 7 **20 - 30%** 8 **ตั้งแต่ 30% ขึ้นไป**

การใช้บริการเงินฝาก

24. ยอดเงินฝากในปัจจุบัน B14

1 **ไม่เกิน 10,000 บาท** 2 **10,001 - 50,000 บาท** 3 **50,001 - 200,000 บาท** 4 **200,001 บาท ขึ้นไป**

25. อัตราดอกเบี้ยเงินฝากเฉลี่ยต่อปี B15

1 **0 - 0.99%** 2 **1 - 1.49%** 3 **1.50 - 1.99%** 4 **ตั้งแต่ 2% ขึ้นไป**

26. สถาบันการเงินที่ฝากเงิน B16

1 **ธนาคารพาณิชย์** 2 **สถาบันการเงินของรัฐ (เช่น ธ.ก.ส. ธอส. ธ.ออมสิน)**

3 **ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย** 4 **สหกรณ์/สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน**

5 **สหกรณ์ตามหลักอิสลาม** 6 **กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**

7 **อื่นๆ ระบุ .....**

การใช้บริการประกันภัย

27. การประกันภัยส่วนบุคคล B17

1 **ประกันชีวิตทั่วไป** 2 **ประกันอุบัติเหตุ** 3 **ประกันภัยสุขภาพ**

4 **ประกันชีวิตตามหลักอิสลาม** 5 **ประกันอุบัติเหตุตามหลักอิสลาม** 6 **ประกันภัยสุขภาพตามหลักอิสลาม**

28. การประกันภัยเกี่ยวกับทรัพย์สิน B18

1 **ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สิน** 2 **ประกันอัคคีภัยและทรัพย์สินตามหลักศาสนาอิสลาม**

3 **ประกันภัยเบ็ดเตล็ด** 4 **ประกันภัยเบ็ดเตล็ดตามหลักศาสนาอิสลาม**

5 **ประกันภัยรถยนต์** 6 **ประกันภัยรถยนต์ตามหลักศาสนาอิสลาม**

การใช้บริการตลาดเงินตลาดทุน

29. ผลิตภัณฑ์ทางการเงินในตลาดทุน B19

1 **พันธบัตรรัฐบาล** 2 **หุ้นกู้บริษัทเอกชน**

3 **หุ้นกู้ Sukuk** 4 **หุ้น**

5 **กองทุนรวม** 6 **อื่น ๆ ระบุ .....**

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ข้อมูลทั่วไปของการบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

30. ท่านรู้จักบริการทางการเงินตามหลักอิสลามหรือไม่ [1] ใช่ [2] ไม่ C01

31. ท่านเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามหรือไม่ [1] ใช่ [2] ไม่ C02

32. ท่านเชื่อมั่นว่าสถาบันการเงินตามหลักอิสลามดำเนินการถูกต้องตามหลักชะริอะห์ [1] ใช่ [2] ไม่ C03

33. ท่านรู้จักคนที่เคยใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามหรือไม่ [1] ใช่ [2] ไม่ C04

34. ท่านเคยใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [01] เงินฝากออมทรัพย์
- [02] เงินฝากประจำ
- [03] เงินฝากเป็นเพื่อหลักการกู้ยืม
- [04] สินเชื่อส่วนบุคคล
- [05] สินเชื่อการเกษตร
- [06] สินเชื่อธุรกิจ
- [07] สินเชื่อที่อยู่อาศัย
- [08] สินเชื่ออื่น ๆ (ระบุ).....
- [09] ประกันชีวิต
- [10] ประกันสุขภาพ
- [11] ประกันอุบัติเหตุ
- [12] ประกันภัยอัคคีภัยและทรัพย์สิน
- [13] ประกันภัยเบ็ดเตล็ด
- [15] ประกันภัยรถยนต์
- [16] ตราสารหนี้
- [17] ตราสารทุน
- [18] อื่น ๆ (ระบุ).....

หากท่าน<u>ไม่เคย</u>ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามโปรดตอบข้อ 35 หากเคยใช้บริการข้ามไปข้อ 39)

35. ระบุสาเหตุที่เลือกบริการทางการเงิน (ทั่วไป)

[01] มั่นใจ [02] ตรงความต้องการทางการเงิน [03] ญาติหรือคนรู้จักแนะนำ C05

[04] สะดวก [05] ผลตอบแทนสูง/ค่าธรรมเนียมต่ำ [06] เหตุผลอื่นๆ (ระบุ).....

36. ระบุสาเหตุที่<u>ไม่เคย</u>ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

[01] ไม่รู้จัก [02] ไม่มีความรู้ความเข้าใจ [03] ไม่เชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์ทางการเงินถูกต้องตามหลักชะริอะห์

[04] ไม่สะดวก [05] ผลประโยชน์ไม่จูงใจ [06] เหตุผลอื่น ๆ (ระบุ)..... C06

<u>หลักการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม</u>

การเงินอิสลาม หมายถึง การให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลามหรือที่เรียกว่า"หลักชะริอะฮ์" ซึ่งห้ามมิให้มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยและกิจกรรมอื่นที่ต้องห้ามตามหลักอิสลาม เช่น การผูกขาด การพนัน การเก็งกำไร การทำธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรม การทำธุรกิจต้องห้ามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การทำธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูง เป็นต้น ดังนั้น หลักการการเงินอิสลามจึงใช้หลักการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม และการแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกันในการทำธุรกรรมทางการเงิน กำไรต้องเกิดจากการทำการค้าการลงทุนผ่านสินค้าจริงหรือบริการที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยความไม่แน่นอน และอื่นๆ ที่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม

37. หลังจากที่ทราบถึงหลักการของการเงินตามหลักอิสลาม ท่านสนใจที่จะใช้ผลิตภัณฑ์การเงินตามหลักอิสลามหรือไม่

[01] สนใจ [02] ไม่สนใจ C07

38. ระบุประเภทบริการทางการเงินตามหลักอิสลามที่ท่านสนใจ (ได้ 3 ประเภทและเรียงลำดับความสำคัญ)

ใช้ตัวเลือกในข้อ 34 (1) [ ] (2) [ ] (3) [ ]

หากท่าน<u>เคย</u>ใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

39. ระบุสาเหตุที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

[01] ศาสนา [02] ตรงความต้องการทางการเงิน [03] ญาติหรือคนรู้จักแนะนำ C11

[04] สะดวก [05] ผลตอบแทนสูง/ค่าธรรมเนียมต่ำ [06] เหตุผลอื่นๆ (ระบุ).....

40. ระบุประเภทบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามที่ท่าน<u>เคยใช้</u>บริการ (ได้ 3 ประเภทและเรียงลำดับความสำคัญ)

ใช้ตัวเลือกในข้อ 34 (1) [ ] (2) [ ] (3) [ ]

41. ระบุประเภทบริการทางการเงินตามหลักอิสลามที่ท่านต้องการใช้แต่<u>ไม่มีให้บริการ</u> (ได้ 3 ประเภทและเรียงลำดับความสำคัญ)

ใช้ตัวเลือกในข้อ 34 (1) [ ] (2) [ ] (3) [ ]

42. ท่านใช้บริการทางการเงินตามหลักอิสลามจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และเรียงลำดับความสำคัญ)

[01] ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย [02] กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง [03] กลุ่มออมทรัพย์ C18

[04] ธ.ก.ส. ธ.ออมสิน หรือ ธ. กรุงไทย [05] สถาบันการเงินชุมชน [06] สหกรณ์ C19 C20

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความต้องการใช้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม (ต่อ)

ความต้องการผลิตภัณฑ์เงินฝากตามหลักศาสนาอิสลาม

43. เงินฝากบัญชีออมทรัพย์วะดีอะฮ์ ซึ่งสถาบันการเงินอิสลามทำหน้าที่เป็นผู้รักษาทรัพย์ ไม่กำหนดระยะเวลาฝาก อาจมีหรือไม่มีผลตอบแทน

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D01** ☐

44. เงินฝากบัญชีเดินสะพัดวะดีอะฮ์ ซึ่งสถาบันการเงินอิสลามทำหน้าที่เป็นผู้รักษาทรัพย์ ไม่กำหนดระยะเวลาฝาก ไม่มีผลตอบแทน

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D02** ☐

45. เงินฝากออมทรัพย์มุดอรอบะฮ์ ซึ่งสถาบันการเงินอิสลามจะเป็นตัวกลางในการนำเงินจากผู้ฝากเงินไปลงทุน กำหนดระยะเวลาฝาก ผลกำไรจะถูกแบ่งระหว่างผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงินอิสลามตามอัตราส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า แต่ไม่มีการประกันเงินต้นและผลตอบแทน

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D03** ☐

46. เงินฝาก อัล-ฮัจญ์ ซึ่งเป็นเงินออมเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์ สถาบันการเงินอิสลามนำเงินจากผู้ฝากเงินไปลงทุน โดยหลักมุดรอบะฮ์ กำหนดระยะเวลาการฝากและต้องมีการลงทะเบียนเพื่อเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D04** ☐

คามต้องการผลิตภัณฑ์สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลาม

47. สื่นเชื่อตามหลักมุดอรอบะฮ์ สถาบันการเงินอิสลามให้สินเชื่อเพื่อให้ท่านนำไปประกอบอาชีพซึ่งผลกำไรจะถูกแบ่งระหว่างท่านกับสถาบันการเงินอิสลามตามอัตราส่วนตามที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า และในกรณีขาดทุนสถาบันการเงินอิสลามจะรับผิดชอบ

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D05** ☐

48. สื่นเชื่อตามหลักมุชาระกะฮ์ ซึ่งท่านและสถาบันการเงินเปรียบเสมือนผู้ร่วมหุ้นทำธุรกิจร่วมกัน สถาบันการเงินให้สินเชื่อท่านทำหน้าที่บริหารกิจการแบ่งปันกำไรตามสัดส่วนที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า และในกรณีขาดทุนทั้งสองฝ่ายต้องรับผิดชอบ

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D06** ☐

49. สื่นเชื่อตามหลักบัย อัลอีนะฮ์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายสินเชื่อบัตรเครดิต โดยท่านซื้อทรัพย์สินจากสถาบันการเงินอิสลามโดยการผ่อนชำระและสถาบันการเงินอิสลามซื้อสินทรัพย์กลับด้วยเงินสดทันที ในราคาที่ต่ำกว่า

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D07** ☐

50. สินเชื่อเพื่อการบริโภคตามหลักอัลมูราบาฮะห์ โดยสถาบันการเงินซื้อสินค้าแทนท่าน และท่านซื้อสินค้าต่อจากสถาบันการเงินอิสลามโดยการผ่อนชำระ ซึ่งเป็นการซื้อแบบผ่อนส่งและมีการบอกต้นทุนและกำไรที่ชัดเจนแก่ผู้กู้

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D08** ☐

51. สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามหลักอัล อิสติสนา ซึ่งสถาบันการเงินอิสลามว่าจ้างผู้รับเหมาเพื่อก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือต่อเติมทรัพย์สินที่ท่านต้องการและสัญญาจะขายทรัพย์สินนั้นแก่ท่านตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D09** ☐

52. สื่นเชื่อเพื่อการซื้อพาหนะตามหลักอิญาเราะฮ์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายการเช่าซื้อ โดยสถาบันการเงินอิสลามซื้อพาหนะที่ท่านต้องการและนำมาให้ท่านเช่าตามค่าเช่าที่ตกลงกัน และจะโอนกรรมสิทธ์ให้ท่านเมื่อสิ้นสุดสัญญา

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D10** ☐

ความต้องการผลิตภัณฑ์ประกันภัยตามหลักศาสนาอิสลาม

53. ตะกาฟุลส่วนบุคล ประกันภัยแบบอิสลามซึ่งเป็นการค้ำประกันร่วม โดยใช้หลักการของเงินบริจาคแทนเบี้ยประกันเพื่อช่วยเหลือผู้เอาประกันคนอื่น ๆ ในกรณีที่ประสบเหตุตามที่ได้มีการตกลงไว้ และสถาบันการเงินสามารถนำเงินไปบริหารตามหลักศาสนาอิสลาม

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D11** ☐

54. ตะกาฟุลทรัพย์สิน ประกันภัยแบบอิสลามซึ่งเป็นการค้ำประกันร่วม โดยใช้หลักการของเงินบริจาคแทนเบี้ยประกันเพื่อช่วยเหลือผู้เอาประกันคนอื่น ๆ ในกรณีที่ประสบเหตุตามที่ได้มีการตกลงไว้ และสถาบันการเงินสามารถนำเงินไปบริหารตามหลักศาสนาอิสลาม

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D12** ☐

ความต้องการผลิตภัณฑ์ตลาดทุนตามหลักศาสนาอิสลาม

55. ตราสารศุกูกตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นตราสารที่ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ไม่อยู่ในรูปของดอกเบี้ย ไม่เกี่ยวพันกับธุรกิจต้องห้าม และผลตอบแทนจากการลงทุนก็มาจากการมีส่วนร่วมในธุรกรรมและรับความเสี่ยงร่วมกันตามหลักชาริอะห์ เช่น การให้เช่าทรัพย์สิน เป็นต้น

01 **สนใจที่จะใช้บริการ** 02 **ไม่สนใจที่จะใช้บริการ** **D13** ☐